Finnur Jónson

Tilnavne

Til
hr. bibliotekar dr. Kr. Kålund
venligst
fra F. J.

o

TILNAVNE

I DEN

ISLANDSKE OLDLITTERATUR

VED

FINNUR JÓNSSON

SÆRTRYK AF
AARBØGER FOR NORDISK OLDKYNDIGHED OG HISTORIE. 1907.

KJØBENHAVN.

H. H. THIELES BOGTRYKKERI.

1908

TILNAVNE I DEN ISLANDSKE OLDLITTERATUR

VED

FINNUR JÓNSSON.

I 1871 udkom i et skoleprogram fra Trondhjem K. Ryghs »Norske og islandske tilnavne fra oldtiden og middelalderen«. Dette var en dygtig og omhyggelig foretagen samling efter de daværende forhold. Nu må denne samling siges at trænge til foryngelse, dels fordi den kan forøges i en ret betydelig grad, dels fordi grundlaget nu er langt sikrere, end det var for over 30 år tilbage, idet der siden er kommet fortræffelige, kritiske udgaver af de fleste herhenhørende sagaværker.

Tilnavnene er en del af det samlede navneforråd og ingenlunde den mindst interessante eller vigtige. De indeholder en mængde kulturstof, foruden det rent sproglige, der i og for sig selv er betydeligt nok. At tage dem op til ên ny behandling behøver tilvisse ingen nærmere begrundelse.

Hele samlingen viser, at tilnavne var overordenlig almindelige i oldtiden; de nu bevarede er sikkert kun en brøkdel af alle dem, der i virkeligheden har eksisteret. Da selve navnene var af den art, som de var, flere mænd af samme navn inden for samme slægt, dels i rækkefølge, dels samtidig (i slægtens forskellige grene), var det praktisk næsten nødvendigt at skelne dem fra hinanden ved et tilföjet navn. Herover var man i oldtiden klar, idet man kaldte sådanne tilnavne for *kenningarnǫfn*, der i almindelighed kun betegner 'særtegnende navne'. Ordet er neutralt og vidtomfattende. Når disse tilnavne var nedsættende eller spottende, kaldtes

de *aukanǫfn* eller *auknefni* (eksempler kan ses i Fritzners ordbog; deraf ses f. eks., at det betragtes som *áleitni* at give folk *auknefni*). Nu siger man på Island mest *uppnefni* (verb.: *að uppnefna*); *viðrnefni* er mindre sårende end *auknefni*. Ligesom spottevers straffedes, således bestemte loven også en straf (mindre fredløshed) for at give og udbrede øgenavne (Grágás Sth. c. 376, Kb. c. 237, 2. b. 182); men denne lovbestemmelse har vel aldrig virket på nævneværdig måde, og tilnavne har da også blomstret på Island lige ned til vore dage. I mine yngre år var der således en mand i Reykjavik, der gav sig til at opskrive alle de tilnavne, han kendte der i byen (og vel den nærmeste omegn); de løb op til flere hundrede; desværre er denne samling vistnok gåt tabt[1].

För end almindelige betragtninger göres om de enkelte grupper af tilnavne, er det hensigtsmæssigt at give en oversigt over dem alle. I så henseende kan bemærkes, at der ikke bliver taget hensyn til alle de mange eksempler på ord som *konungr*, *jarl*, *skáld*, der så at sige altid tilföjes, når en virkelig konge, jarl, skjald nævnes; de er ikke at betragte som egenlige tilnavne.

Rygh opstillede sin samling i alfabetisk orden. Dette har naturlig sin fordel. Ikke mindre fordelagtigt forekommer det mig at være, at ordne dem efter samhørighed og slægtskab i indhold (et alfabetisk register bliver derved naturligvis en nødvendighed). Jeg går da ud fra de menneskelige slægtskabsforhold, legeme o. s. v. Således får jeg 9 afdelinger, foruden en 10., der indeholder sådanne tilnavne, der dels ikke kunde anbringes i nogen af de andre, dels er lidet forståelige eller helt utolkelige. Enkelte tilnavne tilhører på grund af deres art to afdelinger.

Det bemærkes, at jeg har taget det danske stof med,

[1] Den samling af S. Hansen, der findes Ísl. bókm. fjel. 3 fol., er uden synderlig betydning. En alfabetisk fortegnelse af prof. K. Gislason findes i hans saml. 3; den har været mig til god nytte, især som kontrollerende.

der foreligger i Knytlingasaga og Jómsvíkingasaga. Det norske og islandske Diplomatarium har jeg i det hele med vilje ikke taget hensyn til. Dipl. Norv. har Rygh excerperet, såvidt det dengang var udkommet, ned til c. 1500.

Endelig bemærkes, at jeg ikke anfører varianter, der åbenbart kun er afskriverforvanskninger, når den rigtige form er utvivlsom, samt at jeg i enkelte tilfælde, hvor det måtte synes hensigtsmæssigt, er gåt til håndskrifterne selv.

Første afdeling.

Tilnavne, der beror på herkomst og slægtskab, aldersforhold og hjemstavn.

A. Herkomst og slægtskab.

1. *amma*, Runólfr Bisk. XIII—XIV[1]. 'Bedstemoder'.

skjálfarbóndi, Agni (en af Ynglingeslægten), Flat. forhist. 'Skjalfs mand'; tn. har en bitter biklang, idet Skjálf, hvis fader Agne havde dræbt, hævnede sin fader ved at lade Agne hænge; Yngl. k. 19, Hkr. I, 35—36.

smiðkona, Þorgríma Harð. X. 'Smedkone'. Tn. er tvetydigt; det kunde både betyde 'en kone, der er smed', jfr. *skáldkona*, og 'en smeds kone'; det naturligste er, at det er den sidste betydning, der foreligger. Sagaen giver ingen oplysning.

Hǫlgabrúðr, Þorgerðr Fas., SnE, Nj. ofl. (om de forskellige former for tn. se G. Storm Arkiv II). 'Hölges hustru'; ifg. Snorre var hun Hölges datter, men dette er sikkert urigtigt.

2. Fader, Moder. *faðir*, Klémet Hák. XIII. 'Fader'. Når det i Flat. III, 122 hedder ... Veseti litli Klemet faðir hans, Guthormr..., er dette sikkert urigtigt, *hans* udelades i andre hdskrr., se Fms. IX, 459, v. l. 15, Eirsp. (Konungasögur 1873) 354.

drengjamóðir, Þóra Edd. forhist. 'Drenge [heltes] moder'; »ólusk í ætt þar œztir kappar«, hedder det, hvorpå der opregnes nogle navne. I Flat. I, 25 nævnes hun og 9 sönner

[1] Herved betegnes levetiden.

af hende (4 ved navn). Jfr. Ragnarssonaþ. Hendes mand var Dagr, og deres efterkommere var Döglingerne.

jarlamóðir, Ingibjǫrg Orkn. XI. 'Jarlemoder'; var gift med Torfin jarl (d. 1064) og moder til Páll jarl og Erlend jarl.

konungamóðir, Gunnhildr, Hkr. og fl. st. X. 'Kongers moder'; alle hendes og Erik blodøkses sönner kaldte sig konger, og faktisk herskede Harald gråfeld (og hans brødre) over Norge.

barna- -Kjallakr Eyrb. X; -Pétr Hák. XIII; -Þóroddr Ldn. XI. 'Börne-', på grund af mange börn. Om Kjallakr hedder det: hann átti marga sonu, og der opregnes 9 af hans börn i Ldn. (Stb. k. 111). — Barna-Þóroddr lyder navnet i Stb.; medens Hb. har ... f(oður) Bjarna f(oður) Þórodds.

barnlausi (hinn), Gormr Flat. forhist. 'Den barnløse'.

3. Enke. *gandvíkrekkja,* Geirríðr Fas.; uhist. 'Enken i (el. fra) Gandvík' (= det hvide hav); i virkeligheden en 'mensk' kvinde.

heiðarekkja, Þorgerðr Ldn. X—XI. 'Hedeenken', vistnok fordi hun har bot på en gård under en hede (i Myrasyssel, Island).

knappekkja, Guðrún Bárð., en jættekvinde. 'Enke efter Knappr'?

vaðlaekkja, Þórhildr Ljósv. XI. 'Vadleenken', så kaldt, fordi hun bode på gården Naust, ligeovenfor Øfjordselvens munding, de såkaldte *vaðlar.*

4. Sön. *biskupsson,* Munán Hák. XIII; Sigurðr sst. XIII. 'Bispesön'. Sigurðr var en sön af erkebiskop Pétr (Fms. IX, 458), d. 1226.

jarlsson, Hávarðr Sv., XII; Sigurðr sst. XII. 'Jarlesön'. Sigurðr var sön af Erling jarl skakke.

prestsson, Vígleikr Hák. XIII. 'Præstesön'.

prófastsson, Jón Hák., d. 1240. 'Provstesön'.

Disse fire navne er måske ikke at betragte som egenlige tilnavne; men de står dog på grænsen til dem.

arnarungi, Þorbjǫrn Sturl. XIII. Kan bet. 'Örns unge ɔ: sön', men falder sammen med *arnar-ungi* = örneunge.

karlsungi, Árón Sturl. XIII. 'Karlsunge', den gamles(?) sön.

ljótsungi, Þórarinn Sturl. XIII. 'Ljóts unge' (sön). Sikkert af mandsnavnet Ljótr, som jo bet. 'styg, hæslig'.

steinsungi, Eyjólfr Sturl. XIII. 'Stensunge', ɔ: sön af Sten (alm. mandsnavn).

bukksungi, se nedenfor IX, 7.

Mána-, -Ljótr Ldn., Eyrb., Sturl. X—XI. L. var en sön af Máni.

Pálna- -Tóki Jómsv. 'Palnis Toki', T. sön af P. I Jomsv. kaldes faderen *Pálnir* (ikke, som man ventede, *Pálni; Pálna* acc. forekommer dog i et brudst., Fms. XI, 44).

skútu- -Grímr Ann., Bisk. XIII—XIV. Fordi han var Skútu-sön. Kaldes også *Skurð-* s. d.

5. Broder. *Bárðarbróðir*, Hreiðólfr Bǫgl. XIII. 'Bårdsbroder'.

Finngeirsbróðir, Þórðr Sv., Bǫgl. c. 1200. 'Finngeirs broder'.

Híðabróðir, Steinbjǫrn Bisk. XII—XIII. 'Hides broder'.

Hreiðarsbróðir, Níkulás Hák. XIII. 'Broder til Hreiðarr'; rimeligvis er Hreiðarr = Hr. sendimaðr (Rygh).

Ísáksbróðir, Bárðr Hák. XIII. 'Isaksbroder', men også kaldt bróðir (*son* i ét hdskr., sikkert ur.) Ísáks ór Bœ.

Jónsbróðir, Gunnbjǫrn Bǫgl., Hák. XIII. 'Jonsbroder', undert. men åbenbart ur. kaldt Jónsson; var en broder til Jón drótning (Fms. IX, 19).

Jǫrundarbróðir, Óláfr Bǫgl. (d. 1207). 'Jörunds broder'.

konungsbróðir, Kári Hkr. XII; Ormr Hkr. XII. 'Kongebroder'; Kári var en broder (halvbr.) til kong Olaf Magnússon (d. 1116), Ormr en halvbroder til kong Inge Haraldssön (d. 1161).

Lúkásbróðir, Pétr Sv. d. 1200. 'Lukas' broder'.

Ragabróðir, Þórarinn Ldn., Eg., Nj., Ld., Islb. X. 'Ragesbroder', broder til Ragi Óláfsson. Tn. er ironisk farvet, på grund af betydningen i *ragi*, der opr. er et tilnavn selv.

6. Søster. *allrasystir*, Yngvildr Ldn., Gl., Rd. X. 'Alles søster'; hører kun uegenlig hid; tn. er ironisk og mulig givet, fordi Y. har haft det for skik at kalde alle for søstre eller brødre.

7. Efter kvinde (moder, fostermoder). *Bǫgu*-Bósi Fas., uhist. 'Bagas-Bose', var sön af Brynhildr baga (s. d.).

Vǫlu- -Steinn Ldn., SnE. X. 'Spåkvindens Sten', var sön af Þuríðr sundafyllir, der kunde sejde.

Gufu- -Hallr Sturl. XII. 'Guvas', fordi H. var en sön af Þórðr gufa.

Gróslappi, Steinþórr Ld. X. 'Groas slappe [foster]sön'; da moderen hed noget helt andet, må Gróa have været fostermoder. *slappi* står sikkert i forbindelse med *slappr* (nyisl. = da. slap), no. slap 'arm, hjælpeløs', også 'efterladen, uvirksom' (Åsen), hvilken betydn. utvivlsomt passer her; sikkert identisk er st. i no. slamp 'en skødesløs person' (Åsen), jfr. isl. *að slampast* 'gå tungt og dovent'.

Hǫlluslappi (ur. v. l. *stalpi*), Þorgils Ld. XI. 'Hallas slappe sön', brugt én gang ironisk af Snorre gode om Torgils Hallas sön og måske ikke alml. som tilnavn. Betydn. se under foranstående tn.

8. Efter mand (fader) og åndstilstand. *Ingjaldsfífl*, Helgi Gisl. X. 'Ingjaldståben'; Helge Ingjalds sön var idiot.

Rennisfífl, Refr, Fas., sagnhist. 'Rennetåben'; Ref sön af Renni opførte sig som idiot, opholdt sig i ildhuset; jfr. Hrafnistufífl.

9. Fætter. *systrungr*, Sǫlmundr Sv.; d. 1198; egl. N. N.s 'mostersön' ɔ: fætter.

10. Stefader. *gulli*, Ívarr, Sveinn, bægge v. 1300 i Dipl. Norv. Dette ord er uden tvivl identisk med *gulli* i Þórsdrápa v. 17, hvor det bruges om Tor som 'Ulls gulli'.

11. Stesön. *stjúpr*, Steingrímr Sturl. XIII. 'Stesön'.

Geirólfsstjúpr, Þorleifr Ldn. (Mb., medens Stb. har *Geirólfsson gnúpr* ur.) X—XI. 'Geirolfs stesön'.

Skaptastjúpr, Surtr enn hvíti Ldn. XI. 'Skaftes stesön'; Surt var en sön af Tora og hendes første mand, Sumarliði; anden gang blev hun gift med den bekendte lovsigemand.

ǫrrabeinsstjúpr (*ǫrra-* har forskellige former i hdskrr.), Þorgils Ldn., Fló. X—XI. 'Arbens stesön'; Torgils var sön af Torun og hendes første mand Tord; anden gang blev hun gift med Torgrim ǫrrabeinn (s. d.).

12. Fosterfader el. -sön. *fóstri*, Þorkell Hkr., Orkn. XI. 'Fosterfader', fordi han opfostrede Torfin jarl (Icel. s. I, 18). En anden yngre Þorkell med samme tn. findes også i Orkn. (XII); formodenlig er denne en efterkommer af den første.

Aðalsteinsfóstri, Hákon (d. gode), Hkr. og fl. st. X. 'Adelstens fostersön', opfostret af kong Adelsten i England.

Brǫnufóstri, Hálfdan Fas., uhist.; (jættekvinden) 'Branas fostersön'. Jfr. Gríðarfóstri.

Dofrafóstri, Haraldr (hårfagre) Flat. IX—X. 'Dofres fostersön', ifg. et ungt sagn.

Esjufóstri, Búi Kjaln. uhist. 'Esjas fostersön'; E. var en gammel kone.

Gjallandafóstri, Þorljótr Heið. X—XI. 'Gjallandes fostersön', en fostersön og dattersön af Sumarlide gjallande.

Gríðarfóstri, Illugi Fas., uhist.; (jættekvinden) 'Grids fostersön'. Jfr. Brǫnufóstri.

Hrómundarfóstri, Þorleifr Ldn. X. 'Hromunds fostersön'; Torleif var en fostersön og sönnesön af Hromund halte.

Kolofóstri, Skáldasaga, Hb. IX. Dette må være et tilnavn og bet. 'Kolas fostersön', men noget egl. navn findes ikke.

konungsfóstri, Skúli Hkr., Fsk. XI. 'Konge-fostersön'; Skule var en fostersön af kong Olaf kyrre.

Markúsfóstri, Sigurðr Ann., d. 1163. 'Markus' fostersön', Sigurd var opfostret hos hövdingen Markús á Skógi (Hkr. III, 446).

Starkaðarfóstri, Ingjaldr Fas, sagnh. 'Starkads fostersön'.

Sverrisfóstri, Jón Sturl. Denne Jón, også kaldt smyrill, var biskop i Grönland (d. 1209). Det er fristende at sætte tn. i forbindelse med kong Sverre (Rygh); det passer udmærket til tiden.

Torfafóstri, Sigurðr Harð. X. 'Torfis fostersön'; S. var en fostersön af og en slægtning til Torfi Valbrandsson.

þórisfóstri, Hákon Flat., Ágr; *Steigarþórisfóstri* Fsk. 389, d. 1094. 'Tores fostersön'; H. var opfostret af Steigar-Tore (Hkr. III, 223).

Som det fremgår af disse 'fostre'-navne, er det klart, at *fóstri* i forbindelse med et mandsnavn altid betyder 'fostersön'.

13. Frænde (Slægtning). *frændi* Smjǫrkára (Kong Filip) Bǫgl. XIII. Smör-kåres 'Frænde', slægtning. Mulig foreligger der her ikke et egl. tn.

byskupsfrændi, Árni Sv. d. 1201; Ǫnundr Sturl. XIII. 'Bispe-frænde'; Arne var uden tvivl en slægtning af baglerbispen Nikulas, Ǫ. måske en slægtning af biskop Sigvard i Skålholt, hos hvem han var.

jarlsfrændi, Ásólfr Hák. XIII. 'Jarlefrænde'; Á. var en broder til Skule jarl; han kaldes i øvrigt også *konungsfrændi* 'kongefrænde' (Fms. IX, 288, 304). Kong Inge var A.s broder.

konungsfrændi, Ásólfr Hák. (se næstforegående); Gunnarr Hák. XIII; Hróarr Bǫgl., Fsk. XIII; Marteinn Hák. XIII; Sigurðr Bǫgl. omkr. 1200. 'Kongefrænde'; Gunnarr var en slægtning af kong Hakon, Marteinn uden tvivl ligeledes, Hróarr derimod vistnok slægtning af kong Sverre, Sigurðr siges (Fms. IX, 2) at have været en dattersön af kong Sigurd (mund, altså Sverres søstersön).

14. Måg. *Andréás-mágr*, Einarr Hkr. XII; 'Andresmåg' ɔ: svigersön; E. var gift med præsten Andreas' datter (Hkr. III, 329).

jarlsmágr, Jón fótr Orkn. (Flat. II, 475) XII; Óláfr Sv. d. 1194; Sigurðr Orkn. XII. 'Jarlemåg'; J. var gift med Rögnvald jarls søster, S. var gift med Tora, Magnus d. hel-

liges og Erling jarls moder, O. kaldes 'måg' til Harald jarl Maddadssön, vistnok gift med en af hans døtre.

konungsmágr, Árni Hkr. XII; Einarr prestr Sv. omkr. 1200. 'Konge-måg'; A. var gift med Ingrid, Harald gilles enke; E. med en søster til kong Hakon Sverressön (en datter af kong Sverre).

prest(s)mágr, Eyvindr Sv., Bǫgl., omkr. 1200. 'Præste-måg'.

Tómásmágr, Stefán Hák. XIII. 'Thomas-måg'.

vandræðamágr, Ǫgmundr Sturl. XIII. 'En vanskelig måg'; jfr. *vandræðaskáld*.

mág- -Snorri Ldn. X. 'Måg-Snorre', var gift med Hallbera Snorresdatter; Melab. har, sikkert ur.: er átti Magnús, Snorri átti osv. *Mág-* er her misforstået og gjort til Magnús.

mágsefni, Hǫskuldr Draumav. 'Stof til en måg'; mulig en ironisk hentydning til, at hans hustru blev forført af en Torstein (hvis 'måg' han således blev).

Det fremgår heraf, at *mágr* har betydet forskellige svogerskabsforhold (svoger, svigersön osv.), såvidt ses kan.

15. Hertil skal endnu föjes nogle tilnavne, udgörende første led i en sammensætning og bestående af kvindenavne, uden at det altid kan ses, hvad art forbindelse der har været mellem kvinden og manden.

Ásu-, *Gullásu-* -Þórðr Sex sǫg., Skt; XII. 'Åsas, Guldåsas -Tord'; Tord var en islænder, der kom til Norge og blev der først den rige Åsas forvalter og senere hendes mand. Tiln. stammer uden tvivl fra det første tidsrum.

Bangar- -Oddr Sturl. XIII. Jeg opfatter det første led som gen. af et *Bǫng*, der måske atter var et tilnavn (jfr. det følg.).

Gefnar- -Oddr Heið. X. 'Gefns-Odd', fordi O. var forvalter hos Þórdís gefn (s. d.).

Helgu- -Steinarr Ldn., Gullþ., Fbr. omkr. 1000. 'Helgas-Steinar', uvist hvorfor; hans moder hed Þorgerðr.

*Hǫllu-*Bjǫrn se Hella-Bj. (nedenfor).

Trǫllu- -Herjolfr, uhist. Ætt. Betydn. uvis.

Brigðar (Brigiðar) skalli, Árni Hkr., d. 1161. 'Brigids ɔ: Birgittes skalle', synes at måtte betegne A. som en Birgittes mand.

16. Til herkomst og slægtforbindelse sigter uden tvivl følgende lille gruppe tilnavne, som her anbringes samlet.

árborna (hin), Ástríðr Fsk. XI. 'Tidlig født' d. v. s. »den som kunde tælle sine fri forfædre tilbage i tiden« (Hertzberg, Glossar), særlig om den fribårne bonde. Astrid var en datter af Erling på Sole.

ása- -Þórr SnE., Edd. 'Ase-Tor', d. v. s. Tor, som er en af aserne og særlig knyttet til dem og virkende for dem.

finn- -Álfr Flat., uhist. 'Finn (lap) -Alv'. Alf var Raums sön, men blev opfostret af sin morbroder Bergfinnr. Jfr. *gamli*.

jǫtun- -Bjǫrn Ldn., Vd., Flat. 'Jætte'-Bjǫrn, en broder til foregående; »han var hos sin moder og blev kaldt J.« Der betegnes herved sikkert en finlappisk afstamning.

hálftrǫll, Hallbjǫrn Ldn., Eg., Ld., Nj., Fas., forhist.; Hergrímr Fas. uhist. 'Halvtrold', hvorved vedk. betegnes som halvt (på fædrene el. mødrene side) stammende fra 'trolde' (ɔ: finlapper; jfr. de to foregående). Jfr. Herv. beg. Hergrímr var en sön af risen Hergrim og Áma fra Ymisland, men i dette, der ifg. samme kilde var beliggende mellem det af riser befolkede Jǫtunheimar i Finmarken og Hálogaland, tænktes virkelige mennesker, ɔ: nordboer, at bo.

Háreksblesi, Hallvarðr Hkr., Skt. XI. 'Håreksblese' (se nærmere under *blesi*). Dette tn. antyder nærmest en slægtforbindelse mellem Hallvarðr og en ellers ukendt Hárekr.

Hertil kan et tn. endnu föjes:

Hattargriði, Bǫðvarr bjarki Fas., sagnh. 'Hǫtts husbonde', ironisk givet B. af hirdmændene, fordi han beskyttede Hǫttr. Eller bet. det: Hǫtts klient? i så fald bliver tn. endnu mere bidende.

Om ord på *-kappi* se nedenfor IV, 7.

B. Alder og aldersforhold.

alli (hinn), Hlífólfr Flat. XII. At antage, at dette tn. er den svage form af *allr* 'al', der ellers ikke eksisterer, er så at sige utænkeligt. Jeg ser deri den svage form af **allr*, positiven til *ellri*, *elztr*, (ty. *alt*) = *gamall*; som navn forekommer ordet på Glavendrup-st. og andre steder, se Wimmer: døbef. i Åkirkebyk. s. 10.

barn, Hákon Orkn. omkr. 1100. 'Barn'. Hakon var en dattersön af Hakon Ivarsson og er. vel kaldt således til modsætning. Jfr. nedenfor *karl* V.

ellri (hinn), Véþormr Ldn. X. 'Den ældre'; det er dog måske tvivlsomt, hvorvidt der her foreligger et tn., da det står foran navnet.

forni, Eyjólfr Sturl. XIII. 'Den gamle el. gammeldags (?)'.

gamli- -Knútr = Knútr enn gamli.

gamli (hinn), *gamla (hin)* — Álfr Edd. (bis), Fas; Aun (Áni) Hkr; Ármóðr Ldn. X; Bragi Hkr., Ldn. IX; Brynjólfr úlfaldi Hkr. XI; Brynjólfr Ldn.; Erlingr Ágr. X; Eyfrøðr Ldn.; Freysteinn Flat. forhist.; Gormr Ldn., Jómsv.; Guðmundr ríki Svarf., X—XI; Gunnólfr Ldn. IX; Gyða Hkr. XI; Hákon Hkr., X; Hákon Grjótgarðsson Flat. IX; Hákon Hák. XIII; Hálfdan Ldn. forhist.; Hildir Nj. X; Hlenni Ldn., Nj., Gl. X; Hrólfr Edd.; Ingimundr Ldn., Vd. IX—X; Kárr Gr. X; Ketilbjǫrn Ldn., Nj. IX; Kjallakr Ldn., Eyrb., Ld. IX—X; Kjarvalr Austf. IX; Kleppjárn Ldn., Eyrb. X; Kolgrímr Ldn., Harð. IX—X; Loðmundr Ldn. IX—X; Loptr Ldn. IX—X (= Eyra-Loptr nedenfor); Nereiðr sínki Hkr., Ldn. forhist.; Ormr Ldn. IX—X; Refr Ldn., Harð. X; Skíði Ldn., Nj. IX; Snjár, Snær Hkr., Fas. forhist., også kaldt Snæúlfr Nj. X; Starkaðr Fas. forhist.; Steinunn Ldn. IX—X; Steinvǫr (Gr.); Sturla Ldn. XII; Valþjófr Ldn., Harð. IX—X; Valdimarr Knytl. XIII; Vilhjálmr Ann. XII; Véleifr Ldn. X; Vémundr Ldn. omkr. 900; Þiðrandi Austf. X; Þorbjǫrn NgL omkr. 1000; Þorgeirr Ætt. XI; Þorgestr Eyrb. X; Þórhaddr Ldn. IX—X; Þorkatla Svarf. c. 900; Þormóðr Ldn. IX—X; Þrándr Ldn., Nj. forhist.;

Þrasi Þorlþ.; Ævarr Ldn. (bis), Hfr.; Ǫlmóðr Hkr., Fló. IX; Ørlygr Ldn. IX—X; Ǫrn Ldn. IX—X. 'Den gamle'; bruges dels om en bedaget mand, dels om en ældre (i reglen bedstefader) i modsætning til en yngre af samme navn, men hyppigst får vi ingen direkte oplysning om, hvorledes forholdet er. Sikkert gælder den første betydning, når talen er om Aun (jfr. Hkr., 200 år gammel), Gormr, Ingimundr, Ketilbjǫrn, Kjarvalr (konge i Irland, er þar ríkti lengi), Loðmundr, Snær (konge 300 år), Starkaðr, og vel flere. Den sidste betydning gælder sikkert om Bragi (modsætningen her er dog vistnok skjalden Bragi Hallsson fra 12. årh.), Hákon Grjótg. (i modsætn. til sönnesönnen Hakon jarl på Lade), Hákon Hákonarson (til adskillelse fra hans sön Hakon), Valdimarr, konge (d. 1241), Sturla i Hvam (én gang i Hauksb., Ldn. 1900 s. 24), åbenbart til adskillelse fra hans sönnesön historikeren Sturla. — Det er i øvrigt værd at lægge mærke til, at de allerfleste af disse gamle-navne tilhører personer, der enten er forhistoriske eller fra 9.—10. årh.; 17 er landnamsmænd (eller omtr. $^1/_3$); dette kan næppe være tilfældigt.

ungi (hinn), unga (hin), Áslákr Hkr. XII; Bálki Hák. XIII (teksten i Fms har: Páll bálki, son unga kgs, men dette er urigtigt for de andre hdskrrs. Balki ungi, son Páls); Bárðr Sturl. XIII; Eilífr Ldn. X; Eiríkr Sturl. XIII; Eindriði Hkr., Orkn. XII; Erlendr Orkn. XII; Grímr Ann. c. 1300; Guðbrandr Sv. XII; Guðmundr Sturl. XIII; Hánefr Hák. XIII; Hákon Hák. XIII; Haraldr Ldn., Fsk. IX; Haraldr Flat. XII; Heinrekr Ann. XII (engelsk konge, II); Ívarr Hák. XIII; Játvarðr Ann. XIV; Kanga Hák. c. 1200; Kjallakr Ldn. X; Kolbeinn Sturl. XIII; Óttarr Edd., forhist.; Ottó Ann. X (ɔ: Otto III); Soldán Ann. XIII; Véseti Hák. XIII. 'Den unge'. I de fleste tilfælde betegner tn. sikkert en modsætning til en ældre navnefælle og da enten fader eller bedstefader; bevislig er det tilfældet med hensyn til Eilífr (Eilífsson), Hákon (Hákonarson d. 1157), Haraldr (en dattersön af Harald guldskæg), Kjallakr (sönne-

sön af Kj. gamle), Heinrekr (dattersön af Henrik I), Játvarðr (modsætning til Játvarðr I); Guðmundr synes at være en yngre broder til en (ældre) Guðmundr; Kolbeinn er vel kaldt således i modsætning til sin onkel Kolbeinn Tumason.

yngri, Hrólfr Ldn. X. 'Den yngre'; var en brodersön af Hrólfr auðgi.

ungidanz, Ǫgmundr Ann. Bisk. c. 1300. 'Ungedans', synes at måtte høre herhid. Se V D 3.

kirkjukerling, Guðrún Bisk. XII. 'Kirkekælling', fordi hun (var gammel og) blev »kend við kirkjuna« på Holar, og i øvrigt ikke var rigtig normal.

C. Tilnavne, der beror på hjemstavn eller territorial oprindelse.

1. *agði*, Garðr Flat., uhist. 'Agderen', er vel egl. en eponym til Agðir, uagtet det var en af hans sönner, der i arv fik denne del af Norge. Jfr. *egðski*.

Dani, Þorgils Bisk. XIII. 'Dansker', synes næppe at kunne betyde andet, uagtet den mand, der bærer det (en smed), er boende på Island.

gauti, Gjafvaldr Hák. XIII. 'Gøtlænderen'; jfr. *gauzki*.

hástaði, Þorgísl Frís. XI. 'Fra Hástaðir', en gård i Norge; således forklaret i Frís.

jamti, Ketill Hkr. IX. 'Jamter'; K. forlod Norge og begav sig til Jamtaland og befolkede dette land; deraf sikkert navnet, skönt Hkr. lader jamti være tilnavn til K., hvoraf Jæmtland har fåt sit navn. Om navnets formentlige betydning se Noreen Urg. Lautl. 52, 85.

rogi, Gunnvaldr Storðarjarl Fas., sagnh. 'Fra Rogaland'.

háleygr, Þorgeirr Sturl. XIII. 'Den håløgske, fra Hálogaland'.

hjaltr, Ǫndóttr Sturl. XIII. 'Hjaltlænder' (Shetlænder); Ǫ. var kong Hakons hirdmand. Jfr. *Hjaltlendingr*.

þrymr, Ketill Flat. sagnh. 'Fra Þruma'; jfr. »er bú átti í Þrumu«.

álfdœll, Sveinn Ann. XIV. 'Fra Alfadal', sikkert Álfadalr i Isefjordsyssel; se Kål. I, 579.

fagrdœll, Þorleifr Sturl. XIII. 'Fra Fagridalr', en gård i Dalesyssel, Isl.

naumdœll, Einarr Mgóð. (Fms.) XI. 'Fra Namdalen'.

seldœll, Auðun Sturl. XIII. 'Fra Selárdalr'; A. var sön af præsten Tomas, der bode på Selárdalr, Bardestrandsyssel.

Man lægge mærke til, hvorledes mellemstavelsen i det til grund liggende stedsnavn er udeladt i det afledede tilnavn. Dette er overhovedet en gennemgående regel med alle den slags af trestavelsesord dannede tilnavne.

austmaðr, Arnbjǫrn Flat. (Grœnlþ.) XII; Bjǫrn Ldn. X; Eyvindr Ldn., Nj., Eyrb., Ld., Gl., Gr., Islb. IX—X; Geiri Rd. X; Gunnarr Austf. omkr. 1000; Hrafn Ldn. X; Hrafn Austf. X; Kolli Austf. X; Sǫlmundr Sturl. XII—XIII; Sǫrli Ann. XIII; Þórðr Hák. XIII; Þorgils Bisk. omkr. 1200. 'Østmand', ɔ: nordmand, norsk. Det er muligt, at ordet i enkelte tilfælde ikke er at opfatte som egenligt tilnavn, men i de fleste er det at betragte således. Mærkeligt er det, at i et tilfælde bæres tilnavnet af en mand i Norge selv (Þórðr); egenlig skulde det kun kunne bruges i de norske kolonier. I Norge kunde det vel blive brugt om en mand fra det sydøstlige Norge (eller mulig fra Sverrig); jfr. *austkylfur* hos Torbjörn hornklofe. Om Eyvindr hedder det i Ldn., at han blev »derfor« kaldt 'østmand', fordi han stammede fra Gøtland, men hans fader havde berøring med Norge.

2. *austrœni (hinn)*, Arngeirr Ldn. X; Bjǫrn Ldn., Eg., Ld., Eyrb. IX—X. 'Den eströne', ɔ: den norske; om Bjǫrn hedder det (Eyrb. 7), at hans søskende gav ham tilnavnet, fordi han ikke vilde tage fast ophold i de vestlige lande og vilde bort derfra igen; i øvrigt må det bemærkes, at han blev opfostret i Jæmtland; mulig hidrører tn. derfra (jfr. Rygh).

norrœni (hinn), Flosi Ldn. IX—X; Hákon Knytl, Flat. XI—XII. 'Den norske' (= det foreg.); denne H. var en dattersön af Hakon Ivarsson og opholdt sig i Danmark (fader til Erik lam).

3. Tilnavne på *-ski*.

brezki (hinn), Bjǫrn Jómsv., Fsk. X. 'Den brittiske'; vistnok fordi han så længe opholdt sig i 'Bretland' (= Wales).

danski (hinn), Áki ÓTr (Oddr) X; Knútr = K. Danaást Fsk. (v. l.); Steinn Ldn. X; Uni Ldn. X; Ǫgmundr Fas. uhist. 'Den danske'; Á. siges udtrykkelig at have været dansk af herkomst; U. var en sön af Gardar svenske, der »også havde ejendomme i Danmark«; S. er derimod en sönnesön af en isl. landnamsmand; hans tn. må snarest antages at hidrøre fra et længere ophold i Danmark; jfr. det forang.

egðski (hinn). Álfr Ldn. IX; Haraldr Fas., uhist. 'Fra Agðir' (jfr. *agði*); A. flygtede for kong Harald *ór Ǫgðum*; H. var konge *á Ǫgðum*.

elfski, Vakr Hkr. X. 'Den elvske', ɔ: fra egnen mellem de to elve, Glommen og Götaelven, eller fra det gamle Alfheimar.

enski (hinn), *enska (hin)*, Bjǫrn Ldn. omkr. 1200; Gyða Hkr. X; Óláfr Flat. sagnhist., Ormr Fas., sagnhist. 'Den engelske'; i egenlig forstand var af disse kun G. engelsk, medens de øvrige snarest må have fåt tn. af et længere ophold der; O. var en jysk konge; B. var åbenbart en islænder og gift på Island.

ermski, Vakr ÓTr (Oddr); tn. svarer til *elfski* i andre kilder og er vel en fejl, opståt eller påvirket af *ermskr*, der hos Are bruges om fremmede (sydlandske, græske, egl. vel armeniske) præster. Ǫrn Fas. sagnh. 'Armenisk'.

friski (hinn), Ubbi Flat., sagnhist. 'Den frisiske'.

firzki, Fiðr Fas., sagnh. 'Fra Fjordene' (i Norge).

gauzki (hinn), Eilífr Hkr., Ann. XI; Gísli Bisk. (I, 239) XII; Hrani Hkr. IX. 'Den gøtske', jfr. *Gauti*; de er alle gøtlændere, E. var sysselmand ved den norske grænse, H. ligeledes; G. siges udtrykkelig at være *ór Gautlandi*.

gerzki (hinn), Geirr Gullþ. X; Gilli Ld. X; Guðleikr Hkr. XI; Sveinn Mork. XI. 'Den russiske', ɔ: fra Garðar el. Garðaríki; tn. hidrører visnok i alle tilfælde fra et mid-

lertidigt el. længere ophold i Garðar; om Guðl. siges dette udtrykkelig; dog er det muligt, at Geirr og især Sveinn er fødte der; den sidste fulgte med Harald hårdråde derfra.

gotneski, Einarr Ngl. XIII. 'Den gullandske', fra Gotland.

grenski (hinn), Haraldr Hkr. X. 'Fra Grenland'; fordi han blev opfostret af Hrói den hvide på Grenland.

háleygski (hinn), Grímr Ldn., Eg. IX—X; Karli XI. 'Fra Hálogaland'; bægge stammede derfra.

hǫrzki (hinn), Einarr Hkr. X; Ketill Ldn., Rd. IX—X; Þorgeirr Ldn. IX—X; Ǫzurr Flat. X. 'Fra Hǫrðaland'; K. var en sön af Þorsteinn, herse »på Hǫrðaland«, Þ. siges at være taget til Island fra Trondhjem, men han må dog antages at stamme fra Hǫrðaland; Ǫ. »ejede en gård på Hǫrðaland«.

írski (hinn), Brattr Fas., sagnhist.; Jauhan Islb. XI. 'Den irske'; B. må vel antages at have fået sit tn. af et længere ophold i Irland, J. var en præst, sikkert af irsk herkomst.

lífski, Dagr Fas., sagnhist. 'Fra Livland' (midlertidigt ophold?).

mœrski (hinn), Arnórr, Hkr. X; Karl Hkr. XI. 'Fra Möre'. Jfr. *Mœra-Karl*.

rygski (hinn), Ketill Hkr. X. 'Fra Rogaland'.

ryzki, Refr Skt. IX. J. Sigurðsson har i SnE. III forstát tn. som 'russisk' (= gerzki); det er dog ikke sandsynligt, at det ligefrem betyder det; snarere måtte det opfattes som 'fra Rōþr' (i Sverrig; se Thomsen: Ryska rik. grl. 85) og altså skrives *rýzki*. Åsen anfører et 'ryysk' i bet. 'skægløs'; hvis tn. er identisk hermed, hører det ikke hid.

sygnski (hinn), Arnfinnr Hkr. X. 'Fra Sogn'.

sœnski, Óláfr Hkr. og fl. st. XI. 'Den svenske', åbenbart således kaldt til adskillelse fra sin samtidige, den norske konge Olaf (d. hellige).

valskr, Þorfiðr Sturl. XIII. 'Den vælske', formodentlig på grund af et længere ophold i »Valland«. Her bruges den stærke form af adj.

vermski, Glúmr Fas., forhist. 'Fra Vermaland'; kaldes »vestan af Elfinni«.

vǫrski (hinn), Úlfr Ldn. IX—X. 'Fra Voss', = Vǫrsa-U. (s. d.).

þrœnzki, Eiríkr Sv. XIII; Kálfr Skt. IX; Þórir Hák., Ann XIII. 'Den tröndske'; Tore blev erkebiskop (d. 1230) og er vel bleven kaldt således til adskillelse fra en ældre, men samtidige erkebiskop af samme navn (d. 1214), Þórir hinn víkverski (s. d.).

Alle de her anførte tilnavne på *-ski* er dannede af navne på *-land* eller navne på större lande og landsdele, undt. *elfski*, *ryzki* (?), hvilket stemmer med adj. på *-skr* i almindelighed. Hertil slutter sig de følgende.

dœlski (hinn), Atti Hkr.; Ívarr Sturl. XII. 'Den dölske', ɔ: fra Dalr el. Dalir. A. er et fingeret navn og tilnavnet med beråd hu tvetydigt (kan også betyde 'den enfoldige'); I. har måske stammet fra Østerdalen el. Gudbrandsdalen.

breiðdœlski (hinn), Hallsteinn Austf. X; Ǫzurr Nj. X. 'Fra Breiðdalr', østl. Island.

haukdœlski (hinn), Skefill Ldn. X; Þorbjǫrn Ldn., Eir. X. 'Fra (I) Haukadalr', vestlige Island.

geitlenzki (hinn), Hrólfr Harð. X. 'Fra Geitland', sydl. Isl.

hjaltlenzki, Ormr Ann. XIV. 'Fra Hjaltland', ɔ: Shetland; jfr. *hjaltr*.

upplenzki (hinn), Áli Hkr., forhist. 'Fra Upplǫnd', vistnok U. i Sverrig (Bugge).

bar(r)eyska (hin), Ál- (Álf-, Ás-) dís Ldn., Ld., Gr. IX, 'Fra Barrø' [Ldn., Hb. skr. *baʀ-*], vistnok Barrey (nu: Barra), en af Shetlandsøerne.

fœreyski (hinn), Finnr Sv. XII; Naddaðr Nj. IX. 'Fra Færøerne'; F. var en af birkebenerne og uden tvivl født på Færøerne; om N. hedder det i Ldn.: menn skyldu fara ór Noregi til Færeyja; nefna sumir til Naddoð víking.

suðreyski (hinn), Gilli Gullþ. X; Óspakr Bǫgl, Hák.,

Ann., XIII; Sigurðr (v. l. *Suðreying*), Hák. XIII; Sæmundr Ldn., Vd., Nj. IX. 'Fra Syderøerne'. Jfr. *Suðreyingr*.

eyverski (hinn), *eyverska (hin)*, Eyvindr Ldn. X; Þórunn Ldn. IX—X. 'Fra øerne', det er snarest Orknøerne, der menes. Dog kunde *ey-* bringes i forbindelse med *Eyjar* ɔ: Landeyjar, der lokalt passer særdeles godt (mundtlig meddelt af B. M. Olsen).

gaulverski (hinn), Þorbjǫrn Ldn., Fló. IX—X. 'Fra Gaular', vestl. Norge.

hvinverski (hinn), Þjóðólfr Hkr., Skt. IX—X; Þorgeirr Ldn. 'Fra Hvinir', en fjord i det sydl. Norge. Jfr. O. Rygh, Sprogl. Stud. 37; rodvokalen er vel snarest lang; til grund ligger vel et *hvin* (elvenavnet) 'den hvinende'.

landverski (hinn), Sigurðr Ldn. X—XI. 'Fra Land', ɔ: herredet Land i det vestl. Rangárvallasyssel, Isl.; det er sikkert dette, der ligger til grund for tn.

víkverski (hinn), Arnfinnr Nj. X; Haraldr Hkr. Mork. XII; Þórir Ann. XII—XIII. 'Fra Viken'; om H. hedder det, at han ejede et hus i Bergen; det er vel her, han har fået sit tn.; Tore er erkebiskop T. (d. 1214), mulig kaldt således til adskillelse fra den senere erkebiskop Tore, den tröndske (se ovenfor).

Endelsen *-verskr* föjes mest til enstavelsesnavne (eller en forkortet tostavelses-stamme) på øer og landskaber; jfr. dog også *þýðverskr*.

vestfirzki, Auðun Mork. XI. 'Fra Vestfjordene'; den nordvestl. halvø på Island.

rauðsenzki (hinn), Hrólfr Ldn. X. 'Fra Rauðisandr', vestl. Isl. Hans bedstefader havde taget Rauðisandr i besiddelse.

4. Tilnavne på *-ingr (ingi)*.

æðeyingr, Óláfr Sturl. XIII. 'Fra Ædø' (Isafjord, Island).

grœnlendingr, Þorbjǫrn Sturl. XIII. 'Grönlænder', fra Grönland, enten født der, eller fordi han har opholdt sig der en tid.

hjaltlendingr, Einarr Ldn., Nj. XII. 'Hjaltlænder', fra Shetlandsøerne.

sælendingr, Þorbjǫrn Sturl. XIII; v. l. *seldælingr*, ur. og *sellendingr*, som, hvis det var rigtigt, forudsætter Seljaland, der forekommer både i Bardastrandsyssel og i Isafjordsyssel (2 gange). 'Fra Sævarland'.

upplendingr, Þorsteinn Ldn. X. 'Fra Upplǫnd', sikkert Oplandene i Norge.

vínlendingr, Þórhallr Gr. X—XI. 'Vinlænderen', fordi han havde deltaget i rejsen til og opdagelsen af Vinland; ganske vist står der i sagaen *vind-* i de fleste hdskrr. (*vín-* i ét på første sted, det findes), og det henføres, sikkert ved misforståelse, til T.s fader Gamle (Boer s. 39).

suðreyingr, Alfgeirr Ldn. X; Bárðr Ldn. IX—X. 'Fra Syderøerne', Hebriderne. Jfr. *suðreyski*.

galtnesingr, Guðmundr Sturl. XIII. 'Fra Galtarnes', i Hunavatssyssel, Isl.

hitnesingr, Þórðr Sturl. XIII. 'Fra Hitárnes', en gård i Hnappadalssyssel, Isl.

hvalnesingr, Páll Sturl. XIII, = Páll af Hvalsnesi. 'Fra Hvalsnes' (i afledningen udelades genitiv *-s*), en gård i Gullbringusyssel, Isl.

austfirðingr, Þorsteinn Þorstþ. (Sex sǫgu̧þ.) XI. 'Fra Østfjordene', Isl. Þ. var »austfirzkr at ætt«.

breiðfirðingr, Oddr Ldn. X. 'Fra Breiðafjǫrðr', ɔ: egnene ved Bredebugten, vestl. Isl.

ísfirðingr, Hávarðr halti Háv. X—XI. 'Fra Isafjorden', vestl. Isl.; H. nedsatte sig i Svarfadardalen, og dér har han fåt sit tn.

króksfirðingr se nedenfor *Króksfjǫrðr*.

laufæsingr, Þórðr Sturl. XII. 'Fra Laufáss' (ved Øfjordens østl. side).

miðfirðingr, Marteinn Sturl. XIII. 'Fra Midfjorden', jfr. »en M. fór til Miðfjarðar«; nordl. Isl.

vatsfirðingr, Þorvaldr Ld. (v. l.), Sturl. XII—XIII. 'Fra Vatsfjorden', nordvestl. Isl.

húsvíkingr, Guðmundr Sturl., Bisk. XIII. 'Fra Húsavík', nordl. Isl., jfr. »hann kom í Húsavík til G. h.«

súðvíkingr, Sveinbjǫrn Bisk. XIII. 'Fra Súðavík', nordvestl. Isl.

saurbœingr, Þorgils Sturl. XIII. 'Fra Saurbœr' i Dalesyssel.

rauðœingr, Arnórr enn góði Ldn., Gl. X—XI; v. l. *rauðkinnr* (s. d.). 'Fra Rauðá'; i Øfjordsyssel (nordl. Isl.), hvor A.s hjemstavn var, findes kun Rauðilœkr (Øvre- og Nedre- i Glæsibæ-rep); det er muligt, at den ene først hed *Rauðá*; ellers findes kun Rauðá i Árnessyssel. A. ses at have bot i Øfjorden, på Uppsalir hedder det i Gl., men han kan have flyttet.

þverœingr, Einarr Ljósv., Orkn. Ættart. (Ldn.) X—XI. 'Fra (På) Þverá', Tværå i Øfjorden, jfr. Gl. k. 26.

eskhyltingr, Guðmundr Sturl. XIII. 'Fra Eskiholt', en gård på Myrar, Isl., jfr. »... í Eskiholt; þar bjó ... Guðmundr«.

stafhyltingr, Einarr Ldn. X; Eyjólfr Bisk. XII. 'Fra Stafaholt', i Myrasyssel.

máhlíðingr, Þórarinn svarti SnE. X. 'Fra Mávahlíð'.

þverhlíðingr, Þórarinn Heið. X—XI. 'Fra Þverárhlíð', Myrasyssel.

bláfellingr, Bergþórr Bárð, myt., 'Fra (I) Bláfell', i Arnessyssel (?).

svínfellingr, Ormr Sturl., Austf. XIII. 'Fra Svínafell', Øster-Skaftafellssyssel.

mjódœlingr, Hallr Ldn. X. 'Fra Mjóvadalr'; hans fader tog land »fra Stifla til Mjóvadalså«; Skagafjordsyssel.

álptmýringr, Jón Sturl. XIII. 'Fra Alftamýrr'; en gård med det navn findes i Isafjǫrdsyssel.

auðkýlingr, Kolbeinn Sturl. (d. 1309). 'Fra Auðkúla', en gård i Hunavatssyssel.

svalberðingr, Eyjólfr Sturl. XII—XIII. 'Fra Svalbarð', en gård på østkysten af Øfjord.

breiðbœlingr, Ormr Sturl., Bisk. XII—XIII. 'Fra Breiðabólstaðr', en gård i Fljótshlíð.

nautbýlingr, Einarr Sturl. XII—XIII. 'Fra Nautabú', navn på to gårde i Skagafjordsyssel.

helsingr, Eiríkr, Fas., sagnh.; Þórir IX—X; Þórir Hkr. XII. 'Helsing', ɔ: en, der har bosat sig i Helsingland; jfr. fortællingen om Tore (1).

Endelig er der et svagt og fremmed *flœmingi*, Jón Bisk. XIII—XIV. 'Flamlænderen', J. var en flamsk præst.

5. Stedsnavne, uforandrede, som tilnavne.

Agðanes, Auðgrímr Hák. XIII. 'Agdenæs', på sydsiden af indløbet til Trondhjemsfjorden.

Austrátt, Kári Sig. Eyst. Ol. XI—XII; Sigurðr Hgill. XII. 'Østeråts-'. I Fms. (VII, 199) hedder det »Sigurðr (á) Austrætt«; *á* mangler altså i de her benyttede håndskrifter. I Mork. (174): »systir Kara avstraz«, »var þeira sonr Sigurðr avstratt«, i Fris. (292): »systir Kara avstraðz«, »þ. s. var Sigurþr avstraðz (sål.)«, og (321) »þeir Sigurðr á Avstrátt« (hans sön var atter Jón á Austrátt). Der er således ingen tvivl om, at der til grund ligger det bekendte sted Austrátt på Yrjar. Som sædvanlig bliver ordet böjet anderledes som tn. end som egenlig stedsnavn; gen. *-átts*; *-raðz* som nom. i Fris. er fejl.

Eikiland, Ǫgmundr Bǫgl. XIII. En gård i Hördaland.

Heimnes, Þorsteinn Bǫgl., Hák. XIII. 'Heimnæs', en gård i Rogaland og Raumafylki.

Arnafjǫrðr, Erlendr D. N. XIII—XIV. 'Arnefjord', en forgrening af Sognefjorden.

Króksfjǫrðr, Þórarinn Sturl. XII, også kaldt *króksfirðingr*. 'Kroksfjord', en fjord i Bardastrandsyssel.

Útvík, Ívarr Hák. XIII (ur. v. l. nogle steder *í* el. *ór vík*). 'Utvig', både i Eynafylki og i Firðafylki, rimeligvis det sidste.

Dalr, Snorri Ann. (d. 1343). 'Dal'.

Herjárdalr, Árni Hák. XII (XIII). 'Herjådal' (Herdal); således opfatter Munch (Norges beskr.) navnet (af *Herjá*).

Jónadalr, Gutthormr Hák. XIII. 'Jonadal', vistnok Jondalen i Hardanger.

Veradalr, Végarðr Hák. XIII (v. l. ór Veradal). 'Værdal', den bekendte dal i Tröndelag.

Austansjór, Auðun Hák. XIII. 'Østensjö', i nærheden af Oslo.

Bakki, Bjǫrn Hák. XIII (v. l. *barki, þakki, pakki*). 'Bakke'.

Ignarbakki, Eiríkr Hák. XIII (v. l. *ógnar-*). 'Ignebak' (Enebak), i Raumafylki.

Elda, Ívarr Sv. XII.; Óláfr Nj. X. 'Elda', en gård i Eynafylki; I. »bode på Syrstrand«. O. var sön af »Ketill ór Eldu«, og det er muligt, at der i ordene: »Óláfi eldu Ketilssyni« bör skrives *eldu-Ketilss.* I så fald hører tn. til den næste gruppe.

Hólmr, Ívarr Hák. XIII. 'Holm'. I det 14. årh. findes andre med dette tn.

Holt, Jón Ann. (v. 1302). 'Holt'.

Ljoxa, Eindriði Sv. XII (v. l. *ljaxa*, *laxa*, *baxa*, alt ur.). L. er en gård i Søndre Trondhjems amt, se O. Rygh XIV, 48.

Lygra, Einarr Sv. XII. Vistnok øen L.

Seltjǫrn, Sigurðr Bisk. XIII. 'Sæl-tjærn'; en lille sø med dette navn findes på det næs, Seltjarnarnes, hvor Reykjavík ligger, og det er vist denne, der menes.

Skógr, Brandr Ann. XIII—XIV. 'Skov', vistnok af den bekendte Skogaslægt (i Øfjældssveit).

Steig, Ívarr Sv. XII. 'Steig', flere gårde med det navn i Norge.

þruma, Þórir Eg. IX. Fordi han bode på øen Truma i det sydlige Norge.

Ǫngull, Loðinn Ldn. IX—X. 'Angel'. Om L. hedder det: han var opfødt *i Ǫngli* (*Aungley* v. l.) *á Hálogalandi*. Et par andre personer bærer samme tn., men her betyder det vistnok redskabet (se senere).

Alle disse tilnavne er mærkelige; først og fremmest er de fleste norske og, bortset fra det sidste og *elda*, temlig sene. Dette taler måske også for at læse *Eldu-Ketils*. Dalr og Holt er geografisk usikre; islandske er kun 3 (*Króks-fjǫrðr, Seltjǫrn, Skógr*), hvoraf de 2 er forholdsvis meget unge. Disse tn. er uden tvivl forløbere og indledere af den senere i Norge så almindelige skik at opkalde folk efter deres gårde (med en tilföjet endelse -en). På Island blev det aldrig skik.

6. Stedsnavne som første sammensætningsled.

Akra- -Þórir Ljósv. X—XI. 'Agre'-; »hann bjó at Ǫkrum í Hǫrgárdal« (s. 258). Jfr. *Akrakarl, Akraskeggr.*

Bakka- -Loðinn Ann. XIII. 'Bakke-'; også og hyppigst kaldt Loðinn af Bakka. Mulig Bakki ved Trondhjem.

Berðlu- -Kári Eg., Ldn. IX. 'Berdle-', en gård på øen Brimanger i Firðafylki. Jfr. »fór Kári til bús síns í Berðlu«.

Berg- -Ǫnundr Eg. X. 'Bjærg'-; Ǫ. må vel antages at være kaldt så på grund af sit hjem, uagtet dette ikke siges.

Bifru (-a)- -Kári Ldn. forhist. (v. l.: Áslákr bifrukári, men sikkert ur.). På Nordmöre er Bifrufjǫrðr (Beverfjorden), og det hedder (Fms. III, 213), at Bifru-Kåres æt var i Hördaland og Nordmöre.

Bitru- -Keli Sturl. XIII; Oddi Ldn., Sturl., Eyrb. X—XI. 'Bitre', i Strandasyssel, Isl. K. hed egl. Þorkell (jfr. nedenfor VIII, C).

Breiðár- -Skeggi Ld. X. 'Bredå-'; hans sönner siges at være fra Fljótshlíð, men da der ingen *Breiðá* kendes her, må Skeggi være »indvandret«, og han har da vel stammet fra Breiðá i Østerskaftafellssyssel.

Brekku- -Kári Sturl. XIII, ur. v. l. for *Brennu-*.

Bœjar- -Hǫgni Sturl. XII. 'Bø-'; jfr. »Hǫgni prestr hinn auðgi bjó í Bœ«; der menes Bœr i Borgarfjordssyssel, Isl.

Dala- -Álfr Ldn., Ld. X; -Guðbrandr Hkr. X, XI; -Kollr Ldn., Ld., Nj. IX—X. 'Dale-'; i første og sidste tilfælde menes Bredefjordsdalene, Isl., i det andet Gudbrands-

dalen, Norge. A. kaldas også *A. í (ór) Dǫlum*. 'Dale-Gudbrand' er navnet på to personer, og da vel bedstefader og sönne (datter-) sön. Desuden nævnes en Gudbrand i Dalene i Harald hårfagres tid. Efter tiden er der intet i vejen for, at alle tre er historiske personer.

Dal- -Jón Sturl. XIII. 'Dal-', fra en gård Dalr.

Eggjar- -Kálfr Ágr. XI. 'Egge-'; kaldes i reglen *K. af Eggju*, ɔ: Egg (Eggen) i Sparbyggjafylki.

Ey- -Grímr Fas, forhist. 'Ø-', »han fik sig bolig i den ø på Hålogaland [rettere: i indsøen Bolmen i Sverrig], som hedder Bolm; han kaldtes Ø-Grim bolmr«.

Eyra- -Loptr Eyrb. IX—X (= Loptr enn gamli) 'Øre-', vistnok fordi han tog land i nærheden af Eyrar (nu Eyrarbakki, sydl. Isl.).

Eyrar- -Snorri Sturl. XIII. 'Øre-', måske af Eyrr i Arnarfjorden, jfr. fortællingen om ham.

Fells- -Snorri Sturl. XIII. 'Fell-', = Snorri undir Felli, en gård på Fellsstrǫnd i Dalesyssel, vistnok til adskillelse fra hans samtidige frænde Skard-Snorre (bægge var præster).

Fjalla- -Oddr Ljósv. X(?); -Teitr Heið. X. 'Fjæld'-, vistnok fordi O. har bot oppe ved 'fjælde', uvist hvilke. T. fik tn., fordi »han lå ude på fjælde« (en útilegumaðr).

Fljóta- -Bjǫrn Ann. XIII—XIV; Bǫðvarr Sturl. XIII. 'Fljot-'; Bǫðv. var »frá Bjarnargili ór Fljótum«, men Fljot er en egn i den nordl. Skagafjord. Om en Fljóta-Ketill se nedenfor V.

Garða- -Einarr Bisk. XIII; -Ketill Fms. V, X—XI; -Snorri Sturl. XII. 'Gård-'. Garðar forekommer flere steder på Isl.; i G.-Ketill bet. tn. sikkert Garderige.

Glaumbœjar- -Hrafn Ann. XIV. 'Glaumbø-', sikkert Glaumbœr i Skagafjordsyssel.

Gljúfra- -Geirr Bárð., myt., *gljúfr* bet. stejle, höje klippevægge på bægge sider af en elv.

Gnúpa- -Bárðr Ldn., Rd., Nj. IX—X. 'Gnupe-', bode på Gnúpar i Fljótshverfi (Vesterskaftafellssyssel).

Grafar- -Leifr Bisk. XIII—XIV. 'Grav-'; *Grǫf* er et oftere forekommende stedsnavn.

Grundar- -Ketill Sturl., Bisk. XII. 'Grund-'; flere gårde findes af det navn; måske her Grund i Øfjorden.

Guðdala- -Starri Ld. X—XI. 'Guddal-', en gård inderst i Skagafjordsyssel; her bode Starri, »han havde et jordhus i Guddal«.

Hafnar- -Ormr Ldn. IX—X. 'Havne-', O. bode »í Hǫfn« i Melahverfi, Borgarfjordsyssel.

Hallar- -Steinn SnE XII. 'Hal-', vistnok en gård i Tværålid i Myrasyssel.

Hamra- -Finnr Bisk. XII. 'Hamre-', mulig Hamrar i Arnessyssel.

Heiðar- -Gróa Sturl. XIII. 'Hede-'; G. var en datter af en bonde, der bode der, »hvor Fljot og Skagafjord mødes, (på en gård) som hedder á Heiði«.

Hella- -Bjǫrn Ldn. (v. l. *Hǫllu-* fra Mb, næppe rigtigt, men påvirket af, at han var sön af Herfinnr og Halla) = Skjalda-Bjǫrn (se nedenf.). IX—X. 'Helle-', vel af *hellir*.

Hellu- -Narfi Ldn., Ld., VLj. X—XI. 'Helle-'; gården Hella i Svarfadardalen; vistnok til adskillelse fra Hríseyjar-Narfi.

Herlu- -Bjarni Austf. X (v. l. *Hellu-*). 'Herle-', kan næppe være andet end navnet på øen *Herðla* i Hördafylki.

Heyjangrs- -Bjǫrn Ldn., Nj. IX. 'Høanger', en bifjord til Sogn.

Hlǫðu- -Kálfr Gl. X. 'Lade-', Hlaða = Stokkahlaða i Øfjorden. = »Kálfr frá Stokkahlǫðu«.

Hofgarða- -Refr Hkr., Skt. XI. 'Hovgarde-'; R. stammede fra gården Hofgarðar, Snæfellsnes.

Hólm- -Starri Ldn. X. 'Holm-', fordi han bode på Hólmr iðri på Akranes.

Holta- -Þórir Ldn., Nj. X—XI. 'Holte-', navnet hidrører fra gården Holt under Øfjældene, Rangárvallasyssel, hvor T. bode; *Holta* er plur., uagtet gårdsnavnet ellers står i sing.

Hruna- -Bjǫrn Sturl. XIII; Gunnarr Ann. XII. 'Hrune-', vistnok gården Hruni i Arnessyssel.

Hvamm- -Sturla Ldn. XII; Þórir Harð. X. 'Hvam-'; i første tilfælde menes den bekendte gård ved Hvammsfjorden, i det sidste vistnok Hvammr i Skorradals rep i Borgarfjordsyssel.

Hvannár- -Kálfr Skt. X. 'Hvannå', en sådan gård findes i Jökuldal i Nordre Mulesyssel.

Hǫfða- -Þórðr Ldn. IX—X. 'Höfde'; T. bode »på Höfde«, i Skagafjordsyssel.

Keldna- -Valgerðr Sturl. XII—XIII. 'Fra (På) Keldur', en gård i Rangárvallasyssel; V. kaldtes vel så til adskillelse fra andre samtidige af samme navn.

Klofa- -Bárðr Ann. XII. 'Klove-', hermed menes sikkert Klofi (Stóri-Kl.) i Rangárvallasyssel. I 14. årh. findes flere med samme tn.

Kollabœjar- -Bárðr Sturl. XIII. 'Fra Kollabœr'. Dette tn. synes at være forkortet til *Koll-*, som også findes.

Kritar- -Þórr Hb. 'Fra Creta', T. = Jupiter, sön af Saturnus på Creta.

Krók- -Alfr Ann. XIII—XIV. 'Krog-', = Alfr ór (af) Króki; K. var en gård i Sygnafylki.

Langaholts- -Þóra Ldn. X. 'Langeholts-'; L. var en gård i Snæfellsnessyssel.

Lauga- -Snorri Sturl. XII—XIII. 'Lauge-', der sigtes vistnok til gården Laugar i Sælingsdal, Dalesyssel.

Laugarbrekku- -Einarr Ldn. X. 'Laugarbrekke-'; E. kaldtes således til adskillelse fra sin samtidige Lón-E.; han bode på gården L. i Snæfellsnessyssel.

Lón- -Einarr Ldn. X. 'Lon-'; E. købte Lonland af Laugarbrekku-Einarr, se foranst.

Lundar- -Bjarni Sturl. XIII. 'Lunde', vistnok L. i Reykjardalr enn syðri (Lundarreykjadalr).

Mela- -Snorri Ldn. XIII. 'Melar', = Snorri á Melum, gården er i Melasveit i Borgarfjordsýssel.

Miðfjarðar- -Skeggi Ldn., Ld., Nj., Korm. osv. X. 'Midfjord-', havde hjemme på Reykir i Midfjorden, nordl. Isl.

Molda- -Gnúpr Ldn. IX—X. 'Molde-', fra *Moldatún* ɔ: Moldun i Nordmörafylke.

Mýra- -Knjúkr Ldn. X. 'Myre-', vistnok til adskillelse fra sin bedstefader Nesja-K. Mýrar er vistnok gården M. i Isafjordsyssel.

Mœra- -Karl Hkr. XI. 'Möre'; kaldes også »den mörske«; *Mœra* er her snarere gen. af *Mœrir*, pl. til *Mœrr*, end af *Mœrir* (folkenavnet).

Nesja- -Knjúkr Ldn. IX—X. 'Næsse-', »hann nam nes ǫll til Barðastrandar frá Kvígandafirði«. Jfr. *Mýra-Knjúkr*.

Reyni- -Bjǫrn Ldn. IX—X. 'Rön-', B. »bode at Reyni«, en gård i Vesterskaftafellssyssel.

Ripa- -Úlfr Knytl. XI. 'Ribe', i Danmark.

Sanda- -Bárðr Sturl. XIII. 'Sande-', der sigtes til gården Sandar i Dyrefjord, hvor B. bode.

Saura- -Sveinn Sturl. XIII. 'Saure', efter en gård Saurar, mulig den i Dalesyssel.

Síðu- -Hallr Ldn., Ld., Nj., Islb. osv. X—XI. 'Side-'; den bekendte hövding H. bode på Þváttá i Alptafjorden (Sønder-Mulesyssel). *Síða* er nu navn på en egn i Vesterskaftafellssyssel, og efter denne har H. sit tn., hvorledes det så end hænger sammen dermed.

Skarð- -Snorri Sturl. XIII. 'Skård-', der sigtes til gården Skarð på Skarðsstrǫnd i Dalesyssel. Jfr. ovf. *Fells-Snorri*. Sn. bode på Skarð.

Skóga- -Skeggi Sturl., Ann. XIII. 'Skov', = Skeggi í Skógum, en bekendt gård i Øfjældssveit.

Staðar- -Bjarni Hák. herð. XII; -Bǫðvarr Sturl. XIII; -Kolbeinn Sturl. XII—XIII. Bǫðvarr bode på Staðr (= Staðastaðr) i Snefjældsnessyssel, K. (kaldaljós) på Staðr i Skagafjordsyssel.

Steigar- -Þórir Hkr., Mork., Ann. XI—XII; 'Steg-', en gård på Hålogaland i Norge.

Svínhaga- -Bjǫrn Ldn. IX—X. 'Svinhage', B. »bode på Svinhage« i Rangárvallasyssel.

Sǫkku- -Guðmundr Sturl. XIII. 'Sakke-', vistnok gården Sakka i Svarfaðardalen i Øfjordsyssel.

Tungu- -Kári Ldn. IX—X; -Oddr Ldn., Eg., Gl., Ld., Hæns. X; -Steinn Ldn., Gr. c. 1000. 'Tunge'; K. »bode i Flatatunga og blev kaldt T.-K.«; O.s tn. hidrører fra 'tungen' mellem Hvítá og Reykjardalr (jfr. Hæns. slutn.). St. har vist fåt sit tn. af »tungan niðr frá Skálamýri« (Grett.) = Tungusveit i Skagafjorden.

Torfár-Kolla, Bárð., sagnh., en uvætte. 'Tørvå-'.

Uppsala- -Hrólfr Bisk, Ann. XIV. 'Upsala', Uppsalir en gård i Øfjordsyssel.

Valla- -Brandr Ldn., Sturl., Fló.; -Ljótr VLj. X—XI. 'Valle'; B.s tn. hidrører sikkert fra Vellir i Rangárvallasyssel, L.s fra Vellir i Svarfadardalen.

Vatn- -Ormr Hkr., Mork. XII. 'Vand-', hvis der her er tale om et virkeligt tn.

Yrja-, Yrjar- -Skeggi Flat., Jómsv., ÓTr (Fms.). 'Fra Yrjar (Ørlandet)'; *Yrja* (gen. pl.) i de fleste hdskrr. af ÓTr og Jómsv. er det rigtige; *Yrjar* i Flat. forvansket.

Ǫlnu- -Kári Sv. XII. 'Alne-', af en gård *Alna* (sål. Munch Nfh. IV, 198, der forkaster v. l. *ǫlru*).

Atleyjar- -Bárðr Eg. X. 'På Atlø', en ø udfor Fjalir i Norge; B. bode dér.

Bjarneyja- -Ketill Ldn. IX. 'Fra Björnøerne', i Sunnmörafylke.

Hriseyjar- -Narfi Ldn., Gl. X—XI. 'Risø-'; H. er den store ø i Øfjorden; jfr. *Hellu-Narfi.*

Straumseyjar- -Birna Fær. X. 'Fra Strömö', en af Færøerne.

Svíneyjar- -Bjarni Fær. X—XI. 'Fra Svinø', en af Færøerne.

I de allerfleste af disse tn. er det første led et tostavelsesord og da i gen. Kun enkelte gange (*Berg-*, *Dal-*, *Ey-*, *Hvamm-*,

som dog måske blot står for *Hvamms*, *Krók-*, *Lón-*, *Reyni-*, *Skarð-*, *Vatn-*) findes alene stammen. Endvidere er de allerfleste af disse tn. islandske (c. 60 imod knap 20 norske, danske, færøske).

7. Tilnavne, i hvilke der findes et stedsnavn som første led, af forskellig art.

Geirstaðaálfr, Óláfr Flat., Hkr. (to forskellige). 'Gerstadalv', efter Geirstaðir i Tjölling i Norge, hvor O. (den ældre) bode og blev höjlagt og dyrkedes som en guddom; O. (den yngre) var en sön af Harald hårfagre.

Snæfellsáss, Bárðr, Bárð. myt. 'Snefjælds-as' (vætte); Snefjæld på Snæfellsnes.

Brenneyjarfaxi, Bárekr Þórð. hreð., uhist. 'Brennø-manke', Brennøerne udenfor Götaelvens munding.

Hlíðarfaxi, Hallvarðr Bǫgl. XII—XIII. 'Liens manke', efter en *Hlíð* i Norge.

Dala-Freyr, Sturla Sturl. XIII. 'Dale-Frøy', fordi han opførte sig som en overmægtig hersker; måske aldrig et virkeligt tn.

Fljóðakollr, Ívarr Bǫgl. XIII. 'Den kullede fra Fljodar', en gård i Stjordœlafylki; I. var sikkert en sönne (datter-)sön af Ivarr af Fljóðum under Sigurd Jorsalfar.

Mjǫlukollr, Guthormr Orkn. XII (i Flat. og andre hdskrr. forvansket, men dette er den utvivlsomt rigtige form, se G. Vigf. i udg.). 'Den kullede på Mjǫla'; M. er en ø i Helgeland, Meløen.

Fitjaskalli, Áslákr Hkr. X—XI. 'Skallen fra Fitjar', på Stord.

Hamarskalli, Ásgeirr Sv. XII. 'Skallen fra Hamar', uvist hvilken. I øvrigt er tn. tvetydigt, da det også kan betyde 'hammer-nakke' (redskabstn.).

Hléseyjarskalli, Þórðr Fas., uhist. 'Skallen fra Læssø'.

Hólmskalli, Áslákr Hkr., Jóms., Fsk. X. 'Skallen fra Holm', ɔ: Bornholm.

Holtaskalli, Grímr Ldn. X—XI. 'Skallen fra Holt', vistnok den således kaldte egn i Rangárvallasyssel.

Lundarskalli, Þórðr Sturl. XII. 'Skallen på Lundr', uvist hvilken gård, mulig L. i (Lundar-) Reykjadalr.

Myrkárskalli, Ásbjǫrn Nj. X. 'Skallen på Myrká', sikkert M. i Øfjordsyssel.

Viggjarskalli, Loðinn Hkr. XI. 'Skallen på Vigg', ɔ: Viggen i Guldalen, el. i Orkadal.

Fitjumskeggi (v. l. *Fitja-*), Ulfr Ldn., Hæns. IX. 'Den skæggede på Fitjar (á Fitjum Hæns.)'.

Gǫtuskegg, Sigmundr Fær. X; Þorbjǫrn Fær. X. 'Gataskæg', Gata (nu Gøtu), en gård på Østerø, Færøerne.

Mostrarskegg; *-skeggi* (Ari), Þórólfr Ldn., Eyrb., Ld., Nj., Islb. IX—X; Þórólfr (yngre) Flat. (Har. harðr.) XI. 'Den skæggede på Mostr', en ø i Hördaland. »T. bode i Mostr; ti kaldtes han Mostrarskegg«; »T. havde meget skæg, ti kaldtes han M.«.

Akraskeggr se *Akrakarl* nedenfor.

Áludrengr, Starkaðr Fas. myt., 'Åledreng'; dette forudsætter et stedsnavn *Ala*, jfr. *Álufossar* (Ulefoss) i Grenland. eller skal der læses *Alu* ɔ: *ǫlu-*? Jfr. Munch Nfh I, 1, 257.

Eykindill, Oddný Bj. XI. 'Ø-fakkel', hun stammede fra Hjǫrsey, Myrasyssel.

Hamarljómi, Ásbjǫrn Skáld. (Hb.) IX. 'Hamar-stråle'; da A. siges at have været fra Hedemarken, må *Hamar-* sikkert hentyde til Hamarr = Hamarkaupangr.

Hlíðarsól, Tófa Austf. X—XI. 'Liens sol', fordi hun havde hjemme på Torfastaðir i Jǫkulsárhlíð.

Danmarkarbót se nedenfor afd. VI.

Lundasól, Guðrún Hkr., Ágr. IX. 'Solen på Lundar', »hon var kvinna fríðust«.

Akrakarl, Þórir Ljósv. XI. 'Akrekarl', fordi han bode på Akrar i Hörgådalen (også *akraskeggr*).

Drangakarl, Þorsteinn Ldn. IX. 'Drangekarl', efter nogle *Drangar* (i Norge), fritstående klipper ved kysten.

Grœningarrjúpa (v. l. *Grœningja-*), Þórunn Ldn. IX. 'Grönninge-rype'; det første led forudsætter et fem. *Grœning*, jfr. sætren *Grœningr*, masc., som mulig er identisk med hint; efter den forbindelse, i hvilken Torun nævnes, kunde dette fra Olaf d. helliges saga velkendte sted passe. Derimod kan tn. næppe sættes i forbindelse med *Grœningja-sund*.

Háeyrartyrðill, Þorkell Nj. X. 'Höjøre-skarnbasse', af *Háeyrr*, en gård i Arnessyssel.

Blikafoli, Arni D. N. XIII. 'Folen på Blikar', en gård i Norge.

Hrísablundr, Þóroddr Ldn., Eg. X—XI. 'Hrise-blund' (ɔ: den missende), efter gården *Hrísar* (i Flokadal, Borgarfjordsyssel); T. siges at »være den første, der bode på Hr.«.

Mostrstǫng (*mor-* v. l.), Þóra Hkr., Fsk., Ágr. X. 'Mosterstang', ɔ: den höje, slanke fra Moster, jfr. ovf. *Mostrarskegg*.

Skerjablesi, Ásbjǫrn Ldn., Austf., Fas. IX. 'Den blissede fra Skærene', uvist til hvilke skær der sigtes. Jfr. nedenfor ang. *blesi*.

Urðarsteinn, Þorsteinn Sturl. XII—XIII. 'Sten fra Urd', el. snarere 'Urðir', måske Urðir i Svarfaðardalen.

Vágadrumbr, Jón Sv. XII. 'Klodsen fra Vágar' (i Lofoten). Jfr. Ryghs bemærkning.

Váganef, Þórólfr Ldn., Nj. VIII—IX. 'Våganæse', jfr. det foranst.

Vágapungr. Ǫgmundr Sv. XII (*vágadrumbr* v. l.). 'Vågapung'; jfr. de foranst.

Vágaskálm, Páll Hák., NgL (her: *-skálmi*) XIII. 'Sværdet fra Vågan', jfr. de foranst.

Bólmr se nedenfor.

Hamarskáld — *Barreyjarskáld* — *Rúfeyjarskáld*, se nedenfor IV.

Om ord på *-kappi* se nedenfor IV, 7, på *-jarl* V.

Undan fjalli, Gási Hák. XIII. 'Fra (en gård under) ,jældet', uvist hvilket.

Hrafnistufífl, Ketill Fas., forhist. 'Ramstatåben', af

Hrafnista, den bekendte ø i Naumdølafylke. K. siges at have »lagt sig i ildhuset«.

Skuggafífl, Hrólfr Mág., sagnh. 'Skugge-tåben', efter gården S. i Norge. Hr. lå i ildhuset og var »ógrligr glópr«.

8. Hertil slutter sig nogle få tilnavne, som indeholder folke- eller stammenavne.

Engla- -Knútr = K. ríki Ólh. (1853). 'Englænder-'.

Hǫrða- -Kári Hkr., Eyrb., Islb., Ldn. IX. 'Hörde-', fordi han var fra Hǫrðaland. Når K. også kaldes *Ketill hǫrðakári* (Ldn. 257) [dog også Ketill Hǫrðakárason], beror dette uden tvivl på misforståelse.

Hǫrða- -Knútr (den ældre) Fas., forhist., (den yngre = Hardeknud) XI. 'Harde-', af *Hǫrðar*, indbyggerne i Hǫrð i Jylland.

Vǫrsa- -Ulfr Ldn. IX—X. 'Vosse-', efter Voss i Norge; også kaldt *enn vǫrski* (s. d.).

Vǫrsakrákr, Einarr Orkn. XI—XII. 'Vosseravn'; E. har vel stammet fra Voss.

Grýtingaliði, Gizurr Fas., sagnh. 'Grytingernes fælle (kriger)'.

Sygnakjúka se nedenfor afdel. X.

Sygnatrausti se nedenfor afdel. VI.

Danaást ligeledes.

Danabót ligeledes.

Anden afdeling.

Tilnavne, der står i forbindelse med legemet og dets enkelte dele, samt med legemlige egenskaber.

1. Hoved. *hǫfuð*, Benedikt Sv. XII. 'Hoved', findes kun i Flatøbogen. Dette tn. fører også Roðbert, konge i Frankrig (d. 1031), den hellige, i Ann.

hǫfuðmikli (hinn), Herbrandr Fas., sagnhist. 'Den med det store hoved'.

ballhǫfuð, Jón Hák. (Flat.) XIII. 'Med kugle(rundt) hoved'; sikkert af *bǫllr*.

hǫfði, Þorsteinn Ldn., Rd. IX—X. 'Med stort (? eller ejendommeligt?) hoved'.

breiðhǫfði, Eyjólfr Svarf. X. 'Med bredt hoved'.

hesthǫfði, Þórðr Ldn., Islb., Eir. X—XI. 'Med et hestehoved', et hoved, der ligner en hests.

karlhǫfði eller *kárhǫfði*, Guðmundr Sturl., Bisk. XII. 'Mandehoved' eller 'Krushoved'.

karlhǫfði, Þórólfr Ldn. X. 'Mandehoved'; jfr. det foranstående. Tn. er dog ikke her helt sikkert.

klakkhǫfði, Kolbeinn Ldn. IX—X. 'Med spidst hoved'; *klakkr* bet. en pind i en kløvsaddel, hvorpå byrden hænges, eller en spids klippe (jfr. Dímonarklakkar). Et andet *klakkr* haves også = no. *klakk* 'liden klat eller klump' (Aasen); også denne betydning kunde komme i betragtning, jfr. *ballhǫfuð*.

langhǫfði, Þorgeirr Ldn., Sturl. XI. 'Med langt hoved'.

loðinhǫfði, Ásbjǫrn Ldn., Austf., Bisk. X—XI. 'Med loddent hoved', ɔ: hvis hoved er ligesom kun bevokset med dun.

stakarhǫfði, Þorgeirr Flat. X. Betydning uvis. I senere kilder (Rímur af Þorgeirr s.) skrives der altid *stjakar-*, hvilket er lige så uforklarligt; af *stjaki* kan det jo ikke komme. Mulig bet. tn. 'stød-hoved', til *stak-* i *staka*. Mulig sammentrukket for *stakaðar* (jfr. *bautaðar: bautar* og lign.).

svínhǫfði, Sigurðr Ldn. (v. l. *svíni*) IX; Sigurðr Nj. X, mulig en efterkommer af den første. 'Med svinehoved'.

breiðhauss, Jón D. N. XIV. 'Bredskalle'.

bunhauss, Helgi Ldn. IX—X; v. l. *bunu-* og sikkert er *bun-* forkortet af *bunu-*; dette må igen komme af *buna* (se nedenf.). Bet. af tn. er tvivlsom: 'en skalle med en ejendommelig (ben-) form'? No. har også et vb. *buna* 'arbejde stærkt', især 'arbejde . . . med kraftspilde'; hvis tn. står i forb. med stammen i dette ord, bet. det vel noget lignende som *œðikollr* (stundesløs).

hálmhauss, Ívarr Hák. XIII (v. l. er *hjálmhauss*, *hjálmhús*). 'Halm-skalle', d. v. s. hoved med et hår, der ligner halmstrå; dette er vel den rigtige form (Eirsp.); 'hjælm-

hoved' kunde også være et tn., derimod lyder 'hjælmhus' höjst urimelig.

hrafnhauss, Eyjólfr Sturl. XIII. 'Ravnehoved', sikkert på grund af hårets ravnsorte farve.

járnhauss, Bjǫrn Gl. X; Haraldr Fær. X; Hárekr Fas., sagnhist. 'Jærnhoved' ɔ: et hoved hårdt som jærn; »hauss hans var svá harðr sem stál«.

kollr, Auðun Sturl., Bisk. XIII; Einarr Sturl. XIII; Hávarðr Hák. XIII (Hallvarðr Frís.); Jón Sv. XII; Þorbjǫrn Ldn., Harð. X; Þorsteinn Sturl. XIII. *Kollr* bet. egl. en afrundet oval-formet overflade og kan således bruges om den øverste del af hovedet; i og for sig indeholder ordet intet om, hvorvidt der er hår på eller ej, men der må gås ud fra, at når der er hår på, falder dette blødt ned, så at hovedets runde form tydelig kommer til syne; derfor taler man endnu på Island om *koll* på småbörn med blødt og glat hår, og *kollur* bruges som kælenavn for smådrenge. Hvad de anførte tilfælde angår, findes ingen oplysning om vedkommende personer og tn.s grund.

koll- -Bárðr Sturl. XIII (v. l. *Kollbrandr*), -Gríss Heið. X—XI; -Oddr Sturl. XI; -Þórðr Sturl. XIII. Om betydningen se foranstående.

afráðskollr se nedenfor, VII. afdel.

blákollr, Eilífr D. N. 'Sorthoved'.

fljóðakollr, Ívarr Hák. XIII. Se ovf.

hrafnakollr, Óláfr Ldn., se *jafnakollr*.

hvítakollr, hvítkollr, Þorsteinn Sturl. XIII; Sigurðr Ann. XIV. 'Hvidhoved', med hvidt hår.

hærukollr, Ásmundr Eyrb. X; Þorgrímr Ldn., Ld., Gr. X. 'Hoved med gråt hår'. A. kaldes ellers *hærulangr*.

jafnakollr, Óláfr Ldn. (v. l. *hrafnakollr*) X. *jafna-* er næppe af *jafn* 'lige' men plantenavnet *jafni*, som hovedet med håret er blevet sammenlignet med og om hvis form det har mindet; *jafni* = Lycopodium alpinum.

Mjǫlukollr se ovf.

rafakollr, Ǫgmundr Sturl., Bisk. XII. *rafa* er vistnok samme ord som *rafa* i *rafabelti* af *rafr* 'den yderste fede strimmel af helleflynderen på bægge sider'; tn. har Ǫ. formentlig fåt, fordi han holdt af den mad.

safakǫllr, Þorgeirr Orkn. XII (v. l. *skotakollr*). Af *safi* 'plantesaft', fordi T. formentlig holdt af at suge denne.

skeiðkollr, Oddr Sturl., Bisk. XIII. 'Skehoved' (*skeið* fem.; eller af *skeið* ntr. 'løb'?).

skotakollr, Þórðr Hkr. XI; Þorkell Ldn., Bisk. X. Hvad *skota-* her betyder, er tvivlsomt, mulig 'rystende, stødende', el. et hoved, hvormed man er tilböjelig til at slå (sml. slå skaller). Næppe af *skot* ntr. 'skud'. Jfr. slagakollr.

slagakollr, Ǫzurr Ldn. IX—X. Mulig = *skotakollr* (til *slá* 'at slå'), eller er *slaga* identisk med *slaga* (i *slagasauðr*), fordi han beskæftigede sig med slagtning?

smjǫrkollr se nedenf. afdel. V.

snækollr, Óttarr Hák. XIII. 'Snehoved', = med snehvidt hår (jfr. *hærukollr*), men det er tvivlsomt, om der her foreligger noget tn. overhovedet; Ó. kaldes enstemmig første gang han nævnes *Snækollsson*; senere kunde dette, der da rimeligvis var forkortet, blive misforstået og gjort til et tn.

svartakollr, Illugi Sturl. XIII. 'Sorthoved'.

æðikollr se nedenf. afdel. IV, 6.

kolla, Þuríðr Ldn. XIII(?). Fem. svarende til *kollr*.

friðkolla se nedenf. afdel. VI.

geitskǫr, Grímr Islb. X. 'Gede-hoved' (hvis hovedhår har samme farve som en geds). Tn.s form er dog tvivlsom, idet hdskrr. har *-scor*, der både kan læses som *skǫr* og som *skór*; *geitskór* er navnet på en på Island meget almindelig plante (*epilobium*) (i flere arter[1]); på kapslerne findes tætte mug-grå dunhär; mulig bestyrker dette, at tiln. er *geitskór*, men det tager da vel også sigte på håret.

gnitaskǫr, Guðlaugr Sv. XII. 'Rokkehoved'; G. havde

[1] Se St. Stefánsson, Flóra Íslands 144 ff.

fåt et svært sår »hvor halsen og nakken mødes«, »Birkebenerne kaldte ham siden G. g.«. Da G. første gang mødte sine stalbrødre efter at være bleven såret, har vel hans hoved »rokket« lidt, og derfor har de i spøg givet ham tn.

krúna, Eilífr Hák. XIII (v. l. *kennir*). 'Kronraget' (?), fordi han var munkeviet (?).

hvirfill, Halldórr Sturl. XII. 'Hvirvel, isse'.

2. Hår. *hárfagri (hinn)*, Haraldr Hkr. osv. IX—X. 'Den hårfagre', se fortællingen Hkr. I, 130, »hann hafði hár bæði mikit ok fagrt«.

hárprúða (hin), Helga en siðláta Fsk. IX. 'Den hårskönne'.

hárhǫfði se ovf. 1.

gullhárr, Þorkell Ldn., Fló. X. 'Den guldhårede', med gyldent hår, hvis hår har guldets farve (jfr. en sætning som »var gullslitr á hverju hári«); *hárr* bet. egl. krushåret, men om det bet. mere end '-håret' i sammensætninger er vistnok tvivlsomt; jfr. det følgende.

þunnhárr, Auðun Ldn. IX (v. l. *þur-* Hb., men sikkert ur.). 'Tyndhåret'.

hærulangr, Ásmundr Ldn., Gr., Fbr., Band. X—XI. 'Med lange grå hår'; jfr. *hærukollr*. I øvrigt findes en anden form *hærulagðr* (*lagðr* = tot): »Hann hafði snemma hærur í hǫfði; því var hann kallaðr hærulangr eða hærulagðr«. Mulig er de to sidste ord en yngre tilföjelse; de findes ikke i Boers udg.; den der givne forklaring af *hærur* er urigtig.

svartmǫnungr, Glámr Sturl. XIII. 'Sortmanke', af *mǫn*.

faxi, Einarr Sturl. XIII; Þórir Hkr. IX; Þorkell Sturl. XIII. 'Den mankede', med svært hår, af *fax*, der i oldsproget oftest bruges om hestens manke.

Brenneyjarfaxi se ovf.

Hlíðarfaxi se ovf.

skinnfaxi, Þórarinn Bisk. XII (v. l. *scrifari*?). 'Skindmanke'; *skinn-* i denne sammensætning er uforståelig; tn. lyder sikkert *skinfaxi* 'lysmanke' jfr. det myt. egennavn *Skinfaxi*.

flóki, Qgmundr Fas., sagnhist., Nj. X. 'Med filtet hår'; om den første hedder det, at »hekk flóki ofan fyrir augun, þat er topprinn skyldi heita«.

lúfa, Haraldr [hárfagri] Hkr., Eg., Ágr. IX—X; Sigurðr Hkr. XII (v. l. *hjúpa*). 'Tykt sammenfiltret hår'; om H. hedder det, at han blev kaldt *lúfa* i det tidsrum, han ikke lod sit hår skære eller kæmme. Jfr. *luven*, 'tykhåret' (Aasen); isl. *lubbi*, der sikkert er afledet af *lúfa*, bet. 'tæt og uredet hår'. S.s tn. er tvivlsomt (*lupa*, *lufa*, men *hjúpa* er vistnok det rigtige, se nedenf.).

lokkr, Bergþórr Hák. XIII (v. l. *sókn*); Þórðr Sv. XII (v. l. *loki*). 'Lok', enten fordi hele håret faldt i lokker, eller på grund af en enkelt ejendommelig lok, jfr. *toppr*. Mulig er *loki*, der findes i Eirsp., rigtigere end *lokkr* og hører da ikke herhen.

skakalokkr, Qndóttr Hák. XIII; Þórðr D. N. XIV. 'Rystelok', om en enkelt lok, der bevæger sig i modsætning til det øvrige hår.

aptrkemba, Álfr Finb. X. 'Med tilbagekæmmet hår'.

toppr, Eiríkr Hák. XIII. 'Top'; ordet bruges særlig om en pandelok, især om det hår, der falder ned på hestens pande mellem ørene.

rotinn, Auðun Ldn., Gl., Nj. X. 'Rådden', ɔ: skallet.

skalla- -Grímr Ldn., Eg. IX—X. 'Skalle', den skallede; G. var allerede som ung skallet.

skalli, Eyvindr Sturl. XIII; Jón Ann. XIV; Hlífólfr Orkn. XII; Sveinn Ann. XIV; Þorkell Ld. X; Þormóðr Ldn. X; Qlvir Skáldh. XI. 'Skallet'.

bjóðaskalli, Eiríkr Hkr., Fsk. X; Sigurðr Ldn. X. 'Bordskalle'; *bjóða-* må vel være gen. pl. af *bjóð* ntr., men hvorledes det skal forstås i denne forbindelse, er uklart (»med rundt hoved« Rygh, men det er vel usandsynligt, at man har haft runde borde).

blǫðruskalli, Bǫðvarr Ldn. IX; Þórólfr Ldn., Eyrb., Ld. IX. 'Blæreskalle', vel på grund af en blære eller blærelignende udvækst.

Brigðarskalli se ovf.
Fitjaskalli se ovf.
Hamarskalli se ovf.
Hléseyjarskalli se ovf.
Hólmskalli se ovf.
Holtaskalli se ovf.
Lundarskalli se ovf.
Myrkárskalli se ovf.
Viggjarskalli se ovf.

skaufuskalli, Þorljótr Hkr. (v. l. *savrpu-*, *skorpu* ur.); *skaufu-* må sættes i forbindelse med *skauf* ntr. 'kvast, dusk', »især om rævens hårrige, buskede hale«. Tn. synes at antyde et skallet hoved med duske på siderne.

skǫllótti (hinn), Karl Ann. Kejser Karl 'den skallede'.

burst, Ámundi Sv. XII. 'Börste', om börstet hår, eller mulig 'börsterne' i næsen, og hører i så fald ikke hid; men jfr. fortællingen i Nj. k. 119₆₈ *(burstakollr)*.

bursti, Auðun Bisk. XIII. 'Börstet hår', se foranst.

3. Pande. *fylsenni*, Þórarinn Ldn., Ld., Gr. X. 'Følpande'; anden betydning kan *fyls* ikke antages at have; mulig ligger der ingen karakteristik af T.s pande i tn.

blesi, Gunnólfr Fas., sagnhist.; Þorbjǫrn Ldn. IX—X. *Blesa* bet. 'en blis', ɔ: en langstrakt hvid hårstrimmel på en hests forhoved (en rund plet i panden hedder derimod *stjarna*); masc. hertil er *blesi*; men hvorledes det er at forstå i forbindelse med det menneskelige ansigt, er ikke klart. Dog kan næsen på enkelte mennesker have en mærkelig lys farve i forhold til omgivelserne, og dette kunde have givet anledning til tn. Ordet er beslægtet med ty. *blass*, oht. mht. *blas*, grundbet. 'lys'; jfr. Kluge.

Háreksblesi, Hallvarðr Hkr., Skt. XI. 'Håreksblis'; H. var mulig en fostersön af en Hárekr.

skerjablesi, Ásbjǫrn se ovf.

Bryn. *brún*, Þórunn Ldn. X. 'Bryn', på grund af et

eller andet karakteristisk ved brynene, snarest noget fremstående ved dem. Næppe adj. *brúnn*.

kolbrún, Þorbjǫrg Ldn., Fbr. X—XI. 'Med kulsorte öjenbryn', T. havde »svart hár ok brýnn«.

snúinbrúni (brýni), Runólfr Sturl. XII—XIII. 'Med snode öjenbryn', skulde nærmest betyde, at hårene drejede sig på en eller anden måde. Men det er tvivlsomt, hvorvidt noget sådant indeholdes i tn.; der fortælles om denne R., at han gav (eller vilde give) nogle heste til to (eller tre) mænd omtrent samtidig, »og R. blev kaldt sn.«; tn. synes således at være ment som 'vankelmodig' el. lign. (»en, som betænker sig«, »vendekåbe«); noget ejendommeligt må der dog vel have været ved R.s öjenbryn.

tvennumbrúni, Óláfr Ldn., Fló. IX—X. 'Med tvende bryn'; synes at være opståt af udtrykket *með tvennum brúnum* (jfr. *Fitjumskeggi* og lign.), »med dobbelt bryn«, hvor hårene så ud som de udgjorde to rækker over hvert bryn (?).

4. Öje, syn. *auga*, Hámundr Sturl. XIII; Þorgils Ldn. X. 'Öje', af en eller anden ejendommelighed ved öjnene (eller det ene öje) eller beskadigelse.

hrakauga, Þorsteinn Sturl. XIII. 'Med beskadiget öje' (?), *hrak-* = *hrakit?* jfr. *hrakmágr*.

járnauga, Hjalti Sturl. XIII. 'Jærnöje', på grund af det hvasse blik, eller fordi H. havde fåt »jærn« ind i öjet?

kringluauga, Kálfr Hkr., Fsk., Mork. (her ved skrivefejl: *klingru-*) XII. 'Kringleöje', ɔ: hvis öjne er særlig rundagtige.

krókauga, Ásbjǫrn Orkn. XII; Þorkell Orkn.; G. Vigf. har trot, at der her var tale om en og samme mand (Icel. s. I, 155 anm. 7), men det synes dog næppe at være tilfældet. 'Krogöje', måske fordi han havde fåt en krog op i öjet (?).

ormr-í-auga, Sigurðr Hkr. osv. IX. 'Orm-i-öje', »en á þeim sveini mun vera þat mark, at svá mun þykkja, sem ormr liggi um auga sveininum«; dette skulde jo betyde et minde om bedstefaderen Sigurd fáfnisbanes første bedrift.

silkiauga, Sigurðr Hák. XIII. 'Silkeöje', et blødt, tilsløret öje?

slíkisteinsauga, Hallbjǫrn Ld. X (v. l. *slíkiu-*). 'Polerstens-öje'; no. *slikjestein* = »en fin sten til samme brug« som *slikjebein* »et ben til at glatte eller stryge med« (Aasen) jfr. vb. *slikja* »glatte, polere, stryge« (sst.). Mulig er her tale om en kuglerund (poleret) sten, som öjet let kunde sammenlignes med.

smáttauga, Páll Sv. XII. 'Småtöje' ɔ: med plirende öjne.

skyggni (hinn), Óláfr Hkr., forhist. 'Med skarpt syn'.

skyggna, Hallvarðr Sv. XII. 'Med spejdende öjne', ɔ: en, der tit ser sig om til siderne som for at spejde. Jfr. *at skyggnask um*.

skyggnir, Úlfr Hák. XIII. Samme betydning som foreg.

snarskyggna, Gróa Ldn. (v. l. *skyggna*) IX—X. 'Med raske öjekast'.

sjóni, Ǫnundr Ldn., Eg., Korm. X. 'Med et godt syn' (?); ordet er dannet af *sjón*.

skjálgr, Eilífr Bisk. XIII; Þórólfr Hkr., Flat. X. 'Skelende'.

skjálgi (hinn), Arnmóðr Ldn. X; Egill Fas., sagnhist.; Finnr Ldn., Eg. IX—X; Gyrðr Bǫgl. XII; Hrói Hkr. XI; Ívarr Sv. XII; Sigurðr Sv., Bǫgl. XII—XIII; Úlfr Ldn., Ld., Nj., Gullþ. Gr. IX—X; Þorsteinn Ldn. X; Þrándr Hkr. X. 'Den skelende'.

skúma, Þorbjǫrn Ldn. IX—X; Þorleifr Jómsv. X. 'Den, der ser til siden'; jfr. vb. *skúma*, »skúmir augum« (et vers i Hemþ.); jfr. no. *skumla* »skule, slå öjnene ned« (Aasen).

eineygi, Ari Fas., sagnhist. 'Den enöjede'.

fæeygill, Helgi Sturl. XIII. 'Med öjne som et fårs', ɔ: med stive glasöjne.

blindi (hinn), Ámundi Nj. X—XI; Arnviðr Hkr. XI; Ásbjǫrn Sturl. XIII; Eiríkr Sv. XII; Gestr (Gestumblindi) Fas., sagnhist.; Hǫskuldr Skt. (v. l. *liði*) XIII; Magnús Hkr. XII; Stúfr Hkr., Skt. XI; Þórarinn Ldn. X—XI; Þorgrímr

Austf. (v. l. *tindi*) XI; Þorfiðr Sv. XII. 'Den blinde'. *Gestumblindi* anses (A. Kock) at være ligt med *Gestr úblindi*; *liði*, (Hǫskuldr) kunde betyde 'kammerat'; uvist hvilket er rigtigst; *tindi* (Þorgrímr) måtte være svag form til *tindr* 'tak', men er vistnok en forvanskning.

blindingr, Þorsteinn Rd. X. 'Den halvblinde' (?); jfr. no. *blinding* »en, som er blind, oftest om en, som ikke vogter sig eller ser sig for« (Aasen); der findes dog også et *blindingr* »clavus cæcus v. sine capite« (Bj. H.) = no.; endelig har no. et *bl.* = blindklæg (tabanus; Aasen), men tn. er rimeligvis et af de to første ord.

Blund- -Ketill Ldn., Ld., Islb., Eg., Hæns. X. 'Blund-', d. v. s. blinkende (med öjnene) (= nyisl. *sem drepur titlinga*). Også kaldt *blundr*; K. var en sönnesön af Ketill blundr, se følg.

blundr, Ketill Ldn., Eg., Hæns. IX; Þorgeirr Ldn., Eg. X, den førstes sönnesön. 'Blund', ɔ: den blinkende, se foranst.

Hrísablundr, Þóroddr se ovf.

Endelig hører hertil følgende to:

gullbrá, i *gullbrárskáld*, Bjarni, Gizurr Hkr., Orkn., Skt., XI. 'Guldbrå', ɔ: hvis öjenvipper er lyse som guld, jfr. *gullkárr* ovf. I hdskrr. findes forskellige læsemåder, f. eks. *gullbrá* alene som tn.

hvarmr, Þorlákr Ann. XIV. 'Öjelåg'.

5. Næse. *nef*, Brynjólfr Bǫgl. XIII; Eyjólfr Nj. XI; Haldórr Sturl. XIII; Ívarr NgL., Sv., Hák. XII—XIII; Þórarinn Flat. X; Þorbjǫrn Sturl. XIII; Þorgrímr Gísl. X. 'Næse', ɔ: en ejendommelig (snarest stor) næse.

bríkarnef, Bjǫrn Sturl., Bisk. XII. 'Fjælnæse', snarest 'næse, der har en skarp kant som en *rúmbrík*'.

dúfunef, Þórir Ldn. IX—X. 'Duenæb'.

heikilnef el. *-nefr (?)*, Hálfdan hvítbeinn Ágr. X. »Vel: braknæse, jfr. heikja trykke ned (Hald.)« Rygh. Mulig rigtigt.

kerlingarnef, Arnórr Ldn., Gl., Ld., Rd. X—XI. 'Kærlingenæse' (en stor, styg næse?).

klokkunef, Styrbjǫrn Sturl., Bisk. XIII (v. l.: Þorbjǫrn

kúlunef). 'Klokkenæse', ɔ: med oval næse? el. 'kuglenæse', med en knude på næsen.

krákunef, Þórðr Ldn., Sturl. XI?, Þorvarðr Austf. XI; Þorvarðr Mork. XI (de to sidste er vel identiske). 'Kragenæse', jfr. *dúfunef* ovf.

kyllinef, Þórarinn Orkn. XII. 'Sæknæse', vistnok af *kyllir* 'sæk', altså en opsvulmet næse.

mǫrnef se nedenf. afdel. V.

skeiðarnef, Gils Ldn., Gullþ. IX—X. 'Skenæse'; mulig har tn. intet med mandens næse at göre; skenæse = den ene ende af skeen (?).

trjúgnef(r), Þorsteinn Ætt. X; for *þrúg-* 'med nedtrykt næse'?

Váganef, Þórólfr se ovf.

brauðnefr, Þormóðr Sturl. XIII. 'Brødnæse', tn. vel givet på grund af en tilfældig begivenhed (næsen tilfældig fyldt med brød?).

flatnefr, Ketill Ldn., Ld., Eyrb., Islb. IX; Ketill Rd. X; Þórir Rd. X. 'Fladnæse'.

gránefr, Sigurðr D. N. XIV. 'Grånæse'.

grautnefr, Þórarinn Sturl. XIII. 'Grødnæse'; jfr. hvad der er bemærket ved *brauðnefr*.

hauknefr, Þórir Ldn. IX (el. *-nef?*). 'Høgenæse'.

hýnefr, Arnórr Ldn., Gr. X. 'Dunnæse', ɔ: hvis næse er bevokset med fine hår.

langnefr (v. l. *laugar-*), Þóroddr Sturl. XII. 'Langnæse'.

mjónefr, Hrani Hkr., forhist. 'Smalnæse'.

rauðnefr, Þórólfr Ld. X; Þorsteinn Ldn. IX—X. 'Rødnæse'.

strýnefr (v. l. *strá-*), Kolbeinn Sv., Bǫgl. XII—XIII. 'Blärnæse', hvis næse er bevokset med stride hår.

nefja, Einarr Bisk. XII; Hrólfr Hkr., Ldn. IX; Víkingr Sv. XII (v. l. *vefja*, *væfni*); Þorkell Hkr. X—XI; Þrándr (Br-) Ldn. IX. 'Næse', = *nef*, hvoraf det er afledet. Mulig er *vefja* (Víkingr) rigtigere på grund af bogstavrimet; det hører da ikke hid (= væv, eller 'noget, som vikles om noget').

nebbi, Ásbjǫrn Hák. (Icel. s.) XIII. 'Næse'; tn. er et slags diminutivum til *nef* (jfr. *rebbi: refr*).

flatnasi, Sigurðr Ann. XIV. 'Fladnæse' = *flatnefr*.

hreggnasi, Þorsteinn Eyrb. X. 'Stormnæse', ɔ: prustende næse.

selnasi, Þorgeirr Sturl. XIII. 'Sælnæse', hvis næse ligner en sæls.

nefglita, Hrólfr Svarf. X (v. l. *-glitja*). 'Skinnende næse'.

Endelig bör mulig her anføres følgende to tn.:

súgandi, Hallvarðr Ldn., Gr. IX—X. 'Sugende', ɔ: den, der (altid) trækker vejret gennem næsen (?); jfr. nyisl. að sjúga upp í nefið 'at snøfte'.

hnúfa, Ǫlvir Eg., Gullþ., Skt. IX. 'Med afskåren (afhugget) næse' (?), jfr. skal skera af henni (en trælkvinde) nef, þá heitir hon stúfa ok núfa; af samme st. som *hnafa*, *hnóf*, hvis *núfa* er = isl. *hnúfa*.

6. Kind. *blákinn*, Þórunn Ldn. X. 'Blåkind', hun har på kinden haft »lungeslag«.

blómakinn, Þórdís Bisk. XIV. 'Blomkind', ɔ: med rosenrøde kinder.

drikkinn, Þuríðr Gullþ. X. 'Skarnkind'; sikkert for *dritkinn*.

fǫgrkinn, Yngvildr Svarf., Flat. X. 'Fagerkind', jfr. *blómakinn*. Også kaldt *rauðkinn*.

galdrakinn, se nedenfor IV.

hallinkinn, Þuríðr Ætt. XI. 'Hældende, skæv (?) kind'.

rauðkinn, *-kinnr*, Arnórr Gl. X (også *-kinnr*); Yngvildr X (jfr. *fǫgrkinn*). 'Rødkind'.

skeiðarkinn, Þorgríma Ldn. X. 'Skekind', uvist hvorfor.

hǫggvinkinni, *-kinna*, Haki Fas., sagnhist.; Þorbergr Ldn., Rd. X; Þorgeirr Ldn. X; Þorgerðr Ldn. (Mb) X. Om Þorbergr hedder det: »Þ. hjó framan í andlit Þorbergi ok var af því hann kallaðr h.«, om Þorgeirr: »hann fekk á Fitjum [961] kinnarsár«. Hvad Þorgerðr angår, beror hendes tn. vistnok på en fejltagelse, jfr. Ldn. s. 101 anm.

loðinkinni, Grímr Ldn., Eg., Fas. IX. 'Loddenkind';

herom hedder det: »því var hann l. kallaðr, at kinn hans ǫnnur var vaxin með dǫkt hár« (jfr. forklaringen i Ǫrv-Oddss.).

kinnrifa, Eyvindr Hkr. X. 'Kindrift'.

kjálki, Geirsteinn Ldn. IX—X; Þorbjǫrn Eyrb., Heið. X. 'Kæbe, kæbeben'.

7. Øre, hørelse. [*Eyrna-* -Bǫrkr Sturl. XIII er ur. læsemåde f. *Eyxna-*].

daufi (hinn), Andréás Hkr. XI; Ásbjǫrn Sturl. XI—XII; Freyviðr Hkr. XI; Karl Hák. XII—XIII; Þórðr Sturl. XIII. 'Den døve'.

8. Mund. *munnr (muðr)*, Sigurðr Hkr., Sturl. XII; Þorfinnr Hkr., Skt. XI; Þórir Sturl. XIII; Ǫlvir Ldn. X. 'Mund', vel snarest af en stor mund, m. h. t. til Tore måske = grådig, jfr. *magi* nedenfor.

fjaransmuðr, Þorsteinn hǫldr Orkn. XII. 'Skrækkelig(?) mund'; *fjarans* ser nærmest ud som gen. af et ntr. *fjaran*, som kunde stå i forbindelse med st. *fir-* i *firr, fjarri* osv.; *fjaran* altså 'noget fjærnt, uhørt', sml. *firn*. Om en mand, der er stortalende eller paradoks, kunde et sådant tn. passe.

gapamunnr, Erlendr, Mork. XII. 'Med gabende mund', eller mulig 'uforsigtig talende mund'.

gullmunnr, Haraldr Fas., sagnhist. 'Guldmund' (på grund af skæggets farve?).

holmunnr, Þorsteinn Ldn. X; Þorsteinn Ldn., Nj. XI; den sidste er efterkommer af den første. 'Hvis øvre gane er spaltet', så at talen bliver utydelig = *holgómr*.

kaldmunnr, Oddr Ldn. X. 'Koldmund', ɔ: fjendtlig (?) mund.

miklimunnr, Ǫlvir Hkr. XII. 'Med stor mund'.

rangmunnr, Einarr Hkr., Orkn. X. 'Skævmund'.

hvápta- -Kolr Sturl. XIII. 'Kæft-'; mulig af en stor eller fremstående mund.

keptr, Andrés Hák. XIII; Þóraldi Hkr. XII. 'Kæft'.

harðkjǫptr, Einarr Orkn. XI. 'Hårdkæft'.

óðarkeptr se nedenfor IV.

múli, Jón Ann. XIV; Sigurðr Harð. X. 'Mule' = *munnr*, el. med lang, fremstående overlæbe, 'snude'.

bannamúli, Bergþórr D. N. 'Bandende kæft'.

gráfeldarmúli, Grímr Ldn. IX. 'Snuden i gråfelden'.

keilismúli, Þórir Ldn. X. *Keilis* er vel gen. af ntr. *keili* (el. masc. *keilir*, jfr. Fritzner), en del af et skib; 'med mund som et keili' (fremstående mund?). Jfr. Hertzbergs Glossar.

kiðlingsmúli, *-munnr*, Óláfr Hák. XIII. 'Kid-mund', med mund som et gedekid (sortsmudset?, eller mimrende?).

kornamúli, Þorbergr Ldn. IX—X; Þorkell Ldn. X, fader og sön. 'Korn-mund', af *korn* ntr., på grund af korn-føde?

vámúli, Þorgils Ldn. X. 'Skade-kæft'.

drekaskoltr, Þórðr Orkn. XII. 'Dragesnude'; kunde stå i forbindelse med et drageskib.

gullrani, Hrómundr Skáld. (Hb.) IX. 'Guldsnude', jfr. *gullmunnr*.

snoppulangr, Óttarr Sturl. XIII. 'Snudelang'.

gapa, Þórðr Svarfd. X (*gapi* v. l.). 'Den gabende', jfr. *gapamunnr*.

ginandi, Ulfr Edd., forhist. 'Den gabende'.

slefa, Sigurðr Hkr., Fsk. X. 'Den savlende'; *slefa* fem. = savl.

brosa, Birgir Hkr., Knytl., Ann. XII; Birgir (konge) Ann. XIII—XIV. 'Den smilende'; *brosa* f. smil (også *bros* ntr.).

skœla, Andréas Hák. XIII. Vb. *skœla* bet. i isl. at bevæge munden i grædefærdig tilstand (og deraf at græde); subst. pl. *skœlur* 'gråd'; Bj. H. har et *skœll* 'valgum'. Grundbet. er skæv. Som tn. bet. ordet vel noget lign. som *rangmunnr*.

loftunga se nedenfor IV.

skarði, Eiríkr Sturl. XIII; Þorgautr Hkr. XI; Þorgils Korm. X; Þorgils Hák., Sturl., Ann. XIII; Þorgrímr Sturl. XII—XIII (v. l. *skarti*). 'Med et skår'; om Torgils (XIII) hedder det udtrykkelig, at han havde et 'skår' i overlæben. Men der kan også være tale om et 'skår', en fordybning, i hagen

(skarð í hǫku, hǫkuskarð), og der menes mulig i enkelte tilfælde dette sidste.

9. Tand. *tǫnn*, Melbrigði Hkr. IX; Þórðr Hák. XIII. 'Tand'; om den første hedder det, at han havde en tand, der »skagði ór hǫfðinu«, altså en lang fremstående tand *(skǫgultǫnn)*; om T. har noget lign. været tilfældet.

tanni, Bergþórr Hák. XIII (v. l. *rámr*, *tamr*). 'Tandet', med stærke tænder (?); denne form er vistnok den rigtige og ikke *rámr* = hæs eller *tamr* = tam.

tannr, Oddr Bǫgl. XIII (v. l. *tanni*, *ranr*, *runnr* sikkert ur.) = det foreg.

blátǫnn, Bjǫrn Fas., sagnh.; Bjǫrn Ldn. IX; Haraldr Hkr., Knytl. X. 'Blåtand', ɔ: med en sort tand; jfr. hvad der fortælles om den første B., at han havde en lang tand, »blå« af farve, der ragede 1½ alen ud af munden. Jfr. *blátannarskegg* nedenfor.

gulltǫnn, Hálfdan Hkr. IX. 'Guldtand', med en tand med guldfarve.

hilditǫnn (-tannr), Haraldr Ldn., Nj., Edd., Fas., sagnhist. 'Kamptand', betydning uvis. Hvis tn. blot bet. 'den krigerske' (Rygh), hører det kun uegenlig herhen.

harðjaxl, Þóroddr Rd. X. 'Med en hård kindtand', kan også bruges i overført betydning, »en hård, umedgörlig person«.

tanngnjóstr, Þorkell Korm. X. 'Med knirkende tænder', »en, som (hyppig) skærer tænder«. Mulig står tn. i forbindelse med navnet på Tors ene buk eller er påvirket deraf. *gnjóstr* er vel egl. subst. ntr.

10. Hage. *haka*, Þrándr Hkr. X. 'Hage', med en lang hage = *haklangr*.

haklangr, Þórir Hkr., Ldn., Eg., Vd., Gr. IX. 'Hagelang', med en lang, spids hage. Som egennavn forekommer tn. i Rolv krakes saga.

skarði se ovf.

11. Skæg. *skegg*, Ármóðr Eg. X; Grímr Sturl. XIII;

Nikulás Hák. herð. XII; Þórir Hkr. X. 'Skæg' ɔ: med fyldig skægvækst.

skegg- -Ávaldi Vd., Ldn. X; -Bjálfi Gísl. X; -Broddi Band., Ljósv., Ldn. XI; -Þórir Eg. X. 'Skæg' = det foreg.

skeggbarn, Jón Sturl. XIII. 'Skægbarn', fordi han tidlig blev skægget (?).

blátannarskegg, Bǫrkr Ldn., Nj. X (v. l. *bláskeggr*). 'Blåtandsskæg' ɔ: med fyldigt skæg og en sort tand. Jfr. *blátǫnn*.

flǫskuskegg, Þorsteinn Ldn. X. 'Flaskeskæg', af *flaska*, vistnok i bet. et trækar med store bunde og korte staver (se Aasen). Skægget har måske haft en el. anden lighed med dette.

gǫtuskegg se ovf.

heljarskegg, Þórólfr Vd. X. 'Helskæg', d. v. s. mörkt skæg, men istedenfor findes også *heljarskinn*, og det er vistnok rigtigere.

lafskegg, Ófeigr Ldn. IX; Ǫzurr tóti Fsk. IX (står i gen., kunde altså også være *-skeggr*). 'Med nedhængende skæg'.

lúsarskegg, Þórólfr Hkr., Ágr. X (v. l. *lúsa-* og *loðskeggi*, »sumir loðskeggi« Ágr.). 'Luseskæg' (el. loddent skæg).

moðskegg, Þorvaldr Finb. X. 'Med høaffald i skægget'.

Mostrarskegg se ovf.

refskegg, Þórir Ldn. X (v. l. *rof-*). 'Ræveskæg', med skæg som rævehår (farven?).

silkiskegg, Sigtryggr Gunnl., Flat. X—XI. 'Silkeskæg', blødt og fint skæg.

tjúguskegg, Sveinn Hkr., Knytl. osv. X—XI. 'Med skæg, kløftet som en høtyv' *(tjúga)*.

tréskegg, Þórir Hkr., Orkn. X. 'Træskæg', med træet, hårdt skæg (?).

skeggja, Þórdís Hkr. XII (v. l. *skeggjadóttir*, næppe rigt., i Fris.). 'Med skæg'.

skeggi, Þórðr Ldn., Sturl., Nj. IX—X. 'Med megen skægvækst' = *skegg*.

Fitjumskeggi se ovf.

gullnálskeggi, Sigurðr Ætt. XI. 'Guldnålskæg', fordi han har haft en guldnål i sit skæg (?).

gyrðilskeggi, Þorgeirr Harð. X. 'Bælteskæg', fordi hans skæg nåde til bæltet (?).

kroppinskeggi, Þórir, Þorvaldr Islb. IX—X (den første var den sidstes bedstefader); Þorvaldr Nj. X—XI (måske den andens datter- el. sönnesön). 'Med kruset skæg'.

ǫrðigskeggi, Eiríkr Ldn., Nj. IX; Geirmundr Gr. IX. 'Med stejlt el. opadstående skæg'.

bláskeggr, Bárðr se ovf. *blátannarskegg*; Þorvaldr Harð. X. 'Blåskæg', med sorteblåt skæg.

breiðskeggr, Þorleifr Sv., Ann. XII; Ǫnundr Ldn., Hæns. IX—X. 'Bredskæg'.

geitskeggr, Þórir Rd. X (v. l. *-belgr*, *-bógr*, *-bergr* og fl., men sikkert ur.). 'Gedeskæg', med skæg som en gedebuk.

gullskeggr, Árni Sturl. XIII; Haraldr Hkr., Ldn., Fsk. IX. 'Guldskæg', med et lysegult skæg.

kolskeggr, Þorsteinn Ldn. IX—X. 'Kulskæg', med kulsort skæg.

rauðskeggr, Árni Sturl., Bisk. XII; Hrólfr Ldn. IX—X; Þórir Gr. X—XI. 'Rødskæg'.

þunnskeggr, Ófeigr Ldn., Gr. X. 'Med tyndt skæg'.

barð, Bǫðvarr Ann. XIV. 'Skæg', hvis da ikke *b.* er en gårds navn.

grábarði, *-barðr*, Gutthormr Hkr., Fsk. XII. 'Gråskæg'.

grǫn, Kolbeinn Hák., Sturl. XIII. 'Overlæbeskæg'.

grani, Þorbjǫrn Sturl. XIII. = *grǫn*.

granrauði (hinn), Haraldr Hkr., forhist. 'Med rødt overskæg'.

kampi, Bárðr Sturl. XIII; Bǫðvarr Sturl. XIII; Þorbjǫrn Sturl. XIII; Þorgrímr Ldn., Fló. X. 'Læbeskæg', med skæg på læberne, måske snarest overlæben.

kampa- -Grímr Ldn. IX—X. 'Skæg-', se foranst.

kamphundr, Þorvarðr Sturl. XII. 'Skæghund'.

tóti, Ǫzurr lafskegg Hkr., Fsk., Eg. IX. Hverken ordets vokal *(o?)* eller betydning er sikker. Det er muligt, at det er ensbetydende med det andet tn., Ǫ. har.

skegglauss, Ásmundr Ldn., Gr. X. 'Skægløs'.

12. Tilnavne vedrørende det almindelige udseende af hovedet og talen.

bleiki (hinn), Ljótr Eg. X; Ljótr Svarf. IX. 'Den blege', kan både bet. ansigtets hvide farve og håret (jfr. *bleikt hár*, *bleikhárr*) samt skægget (jfr. ok hafði bleikt skegg).

hvíti (hinn) findes som tn. til 58 personer: Ámundi Nj. XI; Án Ld. X; Andrés Hák. XIII; Bárðr Eg. IX; Bárðr Hkr. X—XI; Bersi Finb. X; Bersi Sturl. XIII; Bjǫrn Nj. X—XI; Bjǫrn Austf. XI; Brúni Ldn. IX—X; Bǫðvarr Ldn. IX—X; Dagviðr Nj. XI; Eiríkr Hák. XIII; Eysteinn Sturl., Bisk. XIII; Gizurr Hkr., Ldn., Nj. X—XI; Gizurr Fsk. IX; Grímr Hák. XIII; Guðbrandr Hkr., Jóms. X; Guðmundr Sturl. XIII; Hálfdan Hkr. IX; Hallbjǫrn Nj. X; Halli Ldn., Gl., Sturl. X—XI; Hallvarðr Nj. X; Helgi Fas., forh.; Helgi Fbr. XI (Flat. har *hvítr*); Herjólfr Nj. X; Hólmsteinn Fas., forh.; Hringr Skáld. (Hb.) X; Hróðgeirr Ldn., Austf., Nj. IX—X; Hrói Hkr. X; Hrókr Fas., sagnhist.; Hǫgni Ldn., Gullþ., Fbr., Nj. IX; Hǫskuldr Nj. X—XI; Ívarr Hkr. XI; Ívarr Hkr. XI; Óláfr Ldn., Hkr., Eyrb., Ld. IX; Óleifr Ldn. IX; Óláfr Hák. XIII; Ormr Sturl. XIII; Sigurðr Ldn. XI; Sigurðr Gísl. X; Sigmundr Nj. X; Skagi Sturl. XIII; Skeggi Sturl. XIII; Surtr Ldn. XI; Þóraldi Hák. XIII; Þorkell Sturl. XIII; Þorleifr Óleg. XI; Þorsteinn Hkr. X; Þorsteinn Ldn., Austf., Nj. IX—X; Þorsteinn Ldn. X; Þorsteinn Fló. X; Þorsteinn Gr. XI; Þorvaldr Ldn. X; Þrándr Hkr. XI; Ǫgmundr Jóms. X; Ǫlvir Ldn., Austf. IX; Ǫzurr Ldn., Fló. IX—X. 'Den hvide'; ganske sikkert sigter dette tn. i de fleste tilfælde til hårets farve (og vel også til skæggets og lys teint tillige); jfr. Fbr. (AM. 132 og Flat.) om Helgi: »han havde det kendingsnavn, at han kaldtes H. den hvide, ti han var statelig mand med smukt hår, hvid af hårfarve«. I nogle tilfælde har tn. måske været ironisk farvet, jfr. brugen af *hvíti* om Þorsteinn Egilsson (han beskrives i Egilss. som »hvítr á hár ok bjartr álitum« s. 293) i Egilss. 312: »rennr þú nú Þ. hvíti«, og Fritzners træffende bemærkninger II, 144.

hvítaleðr, Stígr Hkr., Fsk., Knytl. XII (v. l. *hrúta-* er sikkert ur.). 'Hvideskind', på grund af ansigtets lyse lød. Jfr. tn. som *heljarskinn*.

hvítaskáld, Óláfr Hák., Skt. XIII. 'Hvideskjald', af det hvide hår, modsat *svartaskáld*, se nedenfor.

ígrár, Eilífr Ldn. X. 'Noget grå', om håret (?).

svanhvít, Hlaðguðr Edd., sagnh. 'Svanehvid', sikkert om ansigt og hals.

rauðbekri, Helgi Ldn. 'Rødevædder'.

rauð- -Úlfr Flat. XI. 'Røde-', jfr. det følg.

rauðr, rauði (hinn) findes meget ofte, omtr. 40 gange, som tn.; *rauðr*: Ásgauti Ætt. XII; Eiríkr Bisk. XIV; Eysteinn Bisk. XIV; Grímr Sturl. XII; Hákon Hák. XIII (v. l. *rǫnd*); Hallvarðr Hák. XIII; Jón Ann. c. 1300; Þorbergr Bisk. XIV (en broder til Eysteinn); Þorsteinn Ldn., Hkr., Islb., Eyrb., Nj., Gr. X (også *rauði*); Þórðr Sturl., Bisk. XII; Þorgeirr Ldn. X. — *rauði*: Ármóðr Ldn. IX—X; Atli Ldn., Gullþ., Gr. X; Auðun Hkr., Mork., Orkn. XII; Auðun Bisk., Ann. XIV; Auðun Ldn. IX—X; Egill Ldn., Austf. X; Eilífr Sv. XII; Eiríkr Ldn., Eyrb., Eir., Fló., Islb. IX—X; Erlendr Sturl. XII; Geirfinnr Nj. IX—X; Gautr Hkr., Fær. X—XI; Grímr Nj. XI; Halli Nj. XI; Hallr Sturl. XII; Helgi Hák. XIII; Hrafn Nj. XI; Hróaldr Nj. X; Illugi Ldn., Harð., Heið., Eyrb. X; Jón Ann. XIII; Karl Ldn., VLj., Svarf. X; Kolbjǫrn, Bǫgl., Hák. XIII; Óláfr Eg. X; Ótta Knytl. X; Refr Ldn., Austf. IX—X; Sigvatr Ldn., Eg., Nj. IX—X; Svanr Edd., sagnh.; Úlfr Hkr. X; Vilhjálmr Ann. XI. 'Den røde', nærmest om hår og skæg, men sikkert ofte med en bibetydning af 'falsk, upålidelig', ligesom *Rauðr* i de isl. folkesagn altid er navnet på den falske rådgiver; jfr. Olafs udtalelse om Ulv den røde under Svolderslaget, hvor han kaldte ham »både rød og ræd«.

blakkr, blǫkk; *blakki (hinn)*, Árni Hák. XIII; Ása Hák. XIII (v. l. *blóþ*, men ur.); Guðólfr Hák. XIII; — Bjǫrn Gísl.

IX. 'Den mörkladne, mörkebrune' vilde tn. bet. efter nutidsisl.; efter nynorsk derimod 'den blege'; at det er den første betydn., der her må antages, bliver sandsynligst ved skjaldenes brug af adj. *blakkr* om ulvenes og skibssidernes farve. Det bemærkes, at Guðólfr var fra Blakkastaðir og har måske derfra hæntet sit tn., han var tilmed ilde lidt, — samt at Ása var hans frille.

heljarskinn, Geirmundr, Hámundr (brødre) Ldn., Sturl. IX; Þórólfr Ldn., Vd. X (jfr. *heljarskegg* ovf.). 'Hel-skind', ɔ: mörk hud, mörk af hudfarve (Hel var sort på den ene side af hovedet); brødrene G. og H. fik tn., fordi de var »svartir mjǫk«; deres fader sagde, at han aldrig havde set sådanne heljarskinn.

kámr, kámi, Ketill NgL XIII; Óláfr Sturl. XIII (v. l. *korni*). 'Den mörke, sortsmudsede'; isl. *kámugur* 'sort af *kám*, smuds'; no. *kåm* 'dunkel, mörkladen' (Aasen).

sámr, Gunnarr Hák. XIII. 'Mörkladen', sml. *sámleitr*, no. *såm* 'mörkladen, sortagtig' (Aasen).

sorti, Guðmundr Sturl. XIII. 'Den sorte'; *sorti* er subst. 'mörke, dunkelhed, mörk strækning', f. eks. på himlen.

surtr, Þorsteinn Ldn., Ld., Eyrb., Gullþ., Islb. X. 'Den sorte'; subst. til *svartr;* næppe = *Surtr* i mytologien.

svarti (hinn), Aðils Fsk. IX; Án Ld. X—XI; Atli Jóms. X; Bárðr Ldn., Hkr., Sturl. XI; Bárðr Nj. X; Bárðr Skt. XI; Gizurr Hkr. (= G. gullbrá) XI; Grímr (i et hdskr. at Nj. f. Þorgrímr skrauti); Guðrøðr Hák. XIII; Hálfdan Hkr., Fsk., Ldn., IX; Hálfdan Hkr., Fsk. X; Hallvarðr Árónss. XIII; Helgi Ldn. XI; Hrókr Sturl., Fas., sagnh.; Illugi Ldn., Eg., Eyrb., Ld., Heið. X—XI; Jón Hák. XIII; Jón Bisk. XII; Kári Ldn. XI; Karl NgL XIII; Ketill Sturl. (v. l. *sútari,* vel ur.) XIII; Kolbeinn Sturl. XIII; Kolbeinn Nj. XI; Ljótr Nj. X; Óláfr Hák. XIII; Óttarr Hkr., Skt. XI; Pétr Sv. XII; Plógr Knytl. XII; Sveinungr Hák. XIII; Úlfr Sv., Bǫgl. XII; Þjóstarr Sv. XII; Þórarinn Ldn., Eyrb. X; Þorbjǫrn

Ldn. IX—X; Þorbjǫrn Orkn. XII; Þorbrandr Hák. XIII; Þorfinnr Hkr. XII; Þórir Ldn. IX; Þorkell Ldn., Rd., Nj. X; Þorkell Hák. (Flat.) XIII; Þorsteinn Ld. XI; Ǫngull Ldn. X (en sön af Þorkell svarti). 'Den sorte', ɔ: med sort hår og sort skæg. Det bemærkes, at flertallet af disse 'sorte' er ikke-Islændere, Nordmænd og Danske.

svartameistari, Ríkarðr Sv. XII. 'Den sorte mester', sikkert på grund af hans sorte hår.

svartaskáld, Óláfr Sturl. XIII; Þorkell Austf. X—XI. 'Den sorte skjald', ɔ: med sort hår og skæg; modsat *hvítaskáld*, se ovf.

svartakjappi, Jón Sturl. XIII. 'Sortebuk', vel på grund af sort hår og skæg.

svartiþurs, Þráinn Ldn. IX. 'Sorteturs', af sort hår og skæg og uhyggeligt udseende.

flekkr, Bárðr Hák. XIII; Þorgeirr Hkr. XI. 'Plet', vistnok en rødblå plet i ansigtet; jfr. ovf. *blákinn*.

valbráð, Bersi Sturl. XII. 'Sort plet, lungeslag' (nu altid *valbrá*), »því ǫnnur hans kinn var kolblá«; jfr. *flekkr* og *blákinn*.

uppsjá, Hallvarðr Jóms. (Flat.) X; Ǫnundr Fas., sagnh. 'Seen opad', fordi han har knejst meget med hovedet.

13. Tale, stemme. *rǫdd*, Jón Hák. XIII; Þórir Sturl. XIII. 'Stemme', höj stemme.

hreimr, Þorleifr Sturl. XIII; Þorvarðr Skáldhr. XI. 'Stemmeklang', omtr. = *rǫdd*.

smámælti (hinn), Oddr Sturl. XIII. 'Talende med spæd og ligesom lidt læspende stemme'.

orðlokarr, Vémundr Ldn., Nj. IX; Þórólfr Ldn. IX (dette er blot en variant til hint). 'Ordhövl', en veltalende mand (jfr. *mærðar timbr* hos Egill).

sléttmáli (hinn), Haraldr Orkn. XII; Ketill Nj. IX—X (v. l. *málgi* ur.). 'Den glat talende, veltalende', hvis tale løber jævnt og flydende.

málga (hin), Þórhalla Ld. X. 'Den snaksomme, sladrevorne'.

skraf- -Oddr Sturl. XIII. 'Den meget talende'.

skraf, Haldórr Sturl. XIII. Det samme som foreg. *Skraf* er subst. og bet. 'en let, ligefrem samtale'.

skvaldri, Haldórr Hkr., Skt. XII; Jón Ætt. XI. 'Den altid talende'. H. digtede mange kvad om forskellige fyrster.

tǫlu- -Frosti Fas., sagnh. 'Tale-'; det er ikke ganske sikkert, om hdskr.s skrivemåde er at opfatte således (el. som *Tólu*, af et kvindenavn?).

tǫlusveinn, Magnús Sturl., Bisk. XIII. 'Talesvend', ironisk; M. »var munkr ok eigi merkr, en miðlungi réttorðr«.

langtala, Hróaldr Hkr. XII. 'En, der taler længe'; H. var præst, »hann var maðr málnsjallr«.

tafsi, Sigurðr Ann. XIII. 'Den hurtig talende'; isl. *tafsa* 'at fremsige hurtig og remsemæssig'. Denne betydning kunde her passe godt; mindre sandsynligt er det at forbinde tn. med no. *tafse* 'en liden klud, pjalt' og dermed sammenhørende ord.

sǫng- -Bjarni Bisk. XII. 'Sang-'.

gjallandi, Sumarliði Heið. X; Þórarinn Ldn. X; Þorgils Ldn. IX—X; Þorgils Eg. IX. 'Med gjaldende, höj gennemtrængende stemme'.

glǫmmuðr (glammaðr), Grímr Ldn., Fló., Sturl., Bisk. X—XI. 'Den glammende', omtr. = *gjallandi*.

skrækr, Duggáll Hák. XIII. 'Skrig', den skrigende.

rámr, rámi (hinn), Bergþórr Hák. XIII (v. l. til *tanni* se ovf.). 'Med rusten stemme'.

stamr, stami, Ingjaldr Sturl. XIII; Ketill Ann. XIII; Þorsteinn Sturl. XIII; Þorviðr Hkr. XI. 'Den stammende'.

þegjandi, Þórir Hkr., Ldn., Orkn., Nj. IX. 'Den tavse, lidet talende'.

ómálgi (hinn), Askr Ldn., Nj. IX; Páll Orkn. XII. 'Den lidet snakkende' (eller = stum?).

ómáli, Karl Svarf. X—XI. 'Den stumme'; jfr. sagaen.

14. Hals. *háls*, Hallvarðr Flat. IX; Jǫrundr Ldn., Vd.,

IX—X. 'Hals'; H. fik sit tn., fordi han havde fåt et stort sår i halsen bagved øret, så at han siden bar hovedet skævt.

gullháls, Glœðir D. N. XIII. 'Guldhals', med guldring om halsen, jfr. brugen af *gullhálsar* i Sv. og oftere.

langháls, Ketill Nj. IX—X (ur. v. l. for *langr*); Melkólfr Orkn. XI; Óleifr Ldn., Austf. X. 'Langhals'.

leðrháls, Þórir Ldn., Rd. X. 'Læderhals', fordi han i Fitjaslaget havde skåret et hul i en oksehud og benyttet den som værn (han har stukket hovedet igennem hullet og ladet huden hænge ned for og bag).

mosháls, Þóra Ldn. X. 'Moshals', med hår på halsen (?), eller fordi hun har brugt mos som lægemiddel mod et halsonde? Jfr. Steinars vers, Korm. 38 (s. 27).

skammháls, Erlingr Bǫgl. XIII. 'Korthals'.

sviri, Þórðr Þ. hreð. 'Nakke'.

barki, Bjǫrn Hák. (v. l. *bakki*, *þakki*, *pakki*) XIII. 'Den forreste del af halsen, luftrøret, strube'.

holbarki, Þorvaldr Ldn. X; Þorvaldr Ldn. X; der antydes intet slægtskab mellem disse to. 'Med hul på halsen (luftrøret)?'.

barkabassi, Árón Sturl. XIII (v. l. *kjúka-*). Hvis *barka-* er rigt., må tn. vel bet.: 'Den svære mand med den svære hals(?)'; *bassi* egl. = 'björn', jfr. no. *basse* »et stort og triveligt dyr; også en stor og stærk karl« (Aasen), men *barka-* kunde også komme af *barki* 'et skib'. Hvad *kjúka* skulde bet., er uklart.

15. Skulder. *herðibreiðr*, Hákon Hkr. XII. 'Hærdebred', med brede skuldre.

Overkrop. *kroppr*, Þorsteinn Skt. XII. 'Krop'; kunde også være stedsnavnet *Kroppr*.

járnbúkr, Jón Sturl. XIII. 'Jærnkrop'.

16. Barm, bryst. *barmr*, Haldórr Sturl. XIII. 'Barm'; heri kunde også ligge et stedsnavn.

bringa, Þorkatla Flat. IX. 'Bringe', ɔ: med fyldig barm.

knarrarbringa, Ásný Sturl. XII; Þorbjǫrg Gullþ., Eir.,

Flat. X. 'Knarrebringe', med bryst som en skibstavn ɔ: höjbarmet.

bringr, Helgi Sv. XII. 'Med svært bryst'; masc. til *bringa*. Jfr. *kringr*.

ǫngt-i-brjósti, Ávaldr Ldn. IX. 'Trangt-i-bryst', ɔ: astmatisk.

17. Mave. *magi*, Erlendr Sturl. XIII; Hákon Hkr., Mork. XII. 'Mave', enten med en stor mave eller = grådig; m. h. t. E. synes den sidste bet. at være at foretrække; han sammenstilles med Tore 'mund', der var hans madfælle.

maga- -Bjǫrn Sturl., Bisk. XIII. 'Mave-', ɔ: med en stor mave.

breiðmagi, Þórarinn Orkn. XI—XII; Þorsteinn Nj. X—XI. 'Bredmave'.

harðmagi, Heðinn Hkr., Fsk. XII. 'Hårdmave', uvist hvorfor; mulig: den der lider af forstoppelse. Jfr. isl. *harðlífi* 'forstoppelse'.

hrísmagi, Án svarti Ld. X—XI. 'Rismave', efter en dröm, han havde (Ld. 185); en kvinde kom til ham og sprættede hans mave op, tog indvoldene ud og fyldte mavehulen igen med ris.

hvalmagi, Bjǫrn Ldn. X. 'Hvalmave', enten med en mave så stor som en hvals eller fordi B. holdt af hvalkød.

ístrumagi, Þórðr Hkr. XI. 'Istervom'.

smjǫrmagi se nedenf. afdel. V.

byggvǫmb, Helgi Sv. XII. 'Bygvom', vel fordi H. holdt af byggrød el. lign.

þǫmb, Jósteinn Hák. XIII; Þórir Gr. XI. 'Udspilet, udbuet mave'. Der har været et adj. *þambr*, hvoraf vi finder fem. i et vers af Bjǫrn hitdœlakappi (varð aum [Tords moder] í vǫmb | ok heldr til þǫmb ɔ: tyk på grund af frugtsommelighed), isl. *þemba* og *þembast upp* 'at blive fyldt, af vind el. ved en sygelighed' om maven (*uppþembdr* 'udspilet', *þembingr* 'vattersot'), jfr. no. *temba* 'fylde, stoppe' (Aasen). Jeg tvivler ikke om, at *þǫmb* i *þambarskelfir* (Einarr) er identisk med

det her behandlede; det tn. har Einar fåt i sin ældre alder på grund af sin førlighed; et *þǫmb* i bet. 'bue' el. 'buestræng', er i oldsproget ellers ukendt og blot antaget for at forklare Einars tn. Det findes først i rimer fra o. 1400.

beli, Eysteinn Fas., Skt., sagnh. 'Bug'; denne betydning er velbekendt på Island (*beli*, gen. *bela*).

18. Ryg. *hryggr*, Haraldr Fas., sagnh.; Hróaldr Ldn. IX; Hróaldr Hkr. IX (også, men ur., *hrókr*); Hróðlaugr Nj., identisk med Hróaldr I; Þorsteinn Bisk. XIII; Þorvaldr Eir., er atter identisk med Hróaldr I. 'Ryg', med svær, bred ryg.

járnhryggr, Jǫkull Fas., sagnh. 'Jærnryg'.

kettuhryggr, Kolbeinn Hák., Bisk. XIII. 'Hunkatteryg', ɔ: med en svær, buet ryg, der kunde sammenlignes med en kats, der »skyder ryg«; *kettu-* (ikke *kattar*) gör tn. mere ironisk.

bullibak, Þórarinn Fsk., forhist. Betydning usikker, medmindre *bulli-* står i forb. med st. i *bulla* 'at boble, syde' (»hvirvle som sydende vand«, Aasen, der også har subst. *bulla* = *bóla* 'en boble'). Mulig kunde det så bet.: 'krumryg' el. pukkelrygget. Jfr. *bullufótr*.

flǫskubak, *-bakr*, Þorgeirr Ldn., Gr. X. 'Flaskeryg' vilde man vel opfatte som 'rundrygget' (jfr. ovf. *flǫskuskegg*), hvis ikke sagaen gav os den oplysning, at T. engang blev hugget i ryggen, men til alt held havde han på den en 'læderflaske', d. v. s. et læderhylster med drik i; det var den, hugget ramte, og deraf fik T. sit tn.

grjónbak, *-bakr*, Gunnarr Sv., Bǫgl., Ann. XII—XIII. 'Grynryg', uvist hvorfor.

kúlubak (eller *-bakr?*; v. l. *kolu-*), Hallsteinn Sturl., Bisk. XIII. 'Kugleryg', ɔ: pukkelrygget.

lǫngubak, Ljótr Ldn. X. 'Lange-ryg', af *langa*, en torskeart (gadus molva).

tǫskubak, Ormr Ldn., Nj. X; Ǫnundr Ldn., Nj. X; Ǫrnólfr Gl., identisk med Ormr. 'Taskeryg', uvist hvorfor.

kroppinbakr, Kolr Fas., sagnh. 'Krumrygget', ɔ: pukkelrygget.

smjǫrbakr se nedenfor afdel. V.

bakskiki, Auðun Bj. X. 'Bag(ryg-)stykke'; *skiki* bet. 'et afskåret eller afgrænset stykke' (*landskiki* t. eks.).

19. Midje. *miðlangr*, Þorsteinn Hkr., Jóms. X. 'Lang i midjen', med usædvanlig langt parti mellem bryst og hofter.

beinserkr, Brúsi Fas., sagnh. 'Bensærk', d. v. s. 'os ilion cum omnibus costis maxime cum costis spuriis in unum os coalitum' (Bj. Hald.); velbekendt i det daglige talesprog.

20. Side. *blásiða*, Bjǫrn Flat. X; Bjǫrn Harð. X. 'Sortside', sort på siden.

eskisiða, Ásmundr Korm., Nj. X. 'Asketræs-side', fordi han havde asketræsplader (til værn) om brystet?

járnsiða, Bjǫrn Ldn., Nj. IX; Bjǫrn Knytl. XII. 'Jærnside', vel egl. den, der har jærnplader (til værn) på siderne.

21. Arm, hånd. *handar-* -Bassi Sturl. XII; -Leifr Sturl. XIII. 'Hånd-', på grund af et eller andet ejendommeligt ved hånden eller armen.

hlaðhǫnd, Þóra Eg. X. 'Med guldbroderet bånd om armen'.

ǫrv(h)ǫnd, *-ǫndr*, *ǫrvahǫnd*, Þórðr Ldn., Fsk., Jóms. X; Þórðr Ldn. XI. 'Kejthåndet', egl. 'pilehånd', fordi den venstre hånd holdt om pilens spids på buen, idet den blev skudt.

handi, Auðun, Árons., Bisk. XIII. 'Med hånden', omtr. = *handar-* ovf.

einhendi, Egill Fas., sagnh.; Jǫkull Fas., sagnh.; Kári Hák. XIII; Ketill Ldn., Gr. IX—X. 'Enhændet'.

krepphendi, *kreppil-*, Bjǫrn Hkr., Skt. XI—XII. 'Krumhåndet', hvis fingre er böjede indad uden at kunne rettes ud.

skjóthendi se *skjótandi* V.

skammhǫndungr, Skeggi Ldn., Sturl., Gr. X—XI. 'Den kortarmede'.

handrammi (hinn), Hávarðr Fas., sagnh.; Tanni Heið. X—XI. 'Den håndstærke'; »ok ekki var hann sem menskir menn at afli« hedder det om T.

harðgreipi (hinn), Hárr Bjarkam., sagnh. 'Med hårdt knugende hånd'.

þumli, Þórðr Sturl., Bisk. XIII. Sikkert = *þumall* 'tommel' (vel med en ejendommelig tommelfinger).

hnefi, Ráðbarðr Fas., sagnhist. 'Næve'.

ǫlbogi, Eyvindr Hkr., Fsk., Orkn. XI—XII. 'Albue'.

víðfaðmi, Ívarr Hkr., Flat., Nj., Fas., sagnh. 'Vidtfavnende'; tn. har vistnok hensyn til Ivars overordenlige magtområde; »han underkastede sig alt Sveavælde; han besad også hele Danevældet og en stor del af Saksland og hele Østerrige, samt en femtedel af England«.

22. Penis, Cunnus. *beytill*, Ívarr Ldn., Gr. IX. 'Stødeeren', jfr. Fritzner[2], hvis ikke *beytill* bet. det samme som *góibeytill*, navn på en plante. I øvrigt haves et no. *bøytel* 'kop, kumme' (Aasen).

skaðareðr, Árni Sv. XII. 'Der gör skade med sin penis', el. 'den, der har fåt sin p. beskadiget'.

smjǫrreðr, Kolbeinn Bǫgl. XIII. 'Smör-penis', med p. blød som smör.

hrokkineista, Herjólfr Ldn. IX. 'Med sammenskrumpet(?) testikel'; således Melabók for de andres *hokinrazi*, se nedenfor.

kunta, Rǫgnvaldr Hkr. XII. 'Cunnus'.

brunda- -Bjálfi Ldn. IX. 'Brunst- el. Sæd-'; *brundr* = den menneskelige sæd.

fuðhundr se nedenfor.

strað- -Bjarni Hkr. XII. 'Den sodomitiske'.

23. Anus. *Raza-* -Bárðr Hkr. XII; -Bersi Korm. X. Gen. pl. af *raz (rass)*, 'gattet med de nærmeste omgivelser'. Bersi havde vist aldrig dette tn., men det bruges lejlighedsvis i tiltale, efterat sværdet havde ramt hans þjóhnappar og var gledet ned langs lårene (Korm. s. 28).

hnappraz, Hergils Ldn. X. 'Med rund bagdel?', af *hnappr* 'kop, skål' (= ty. *napf*).

hokinrazi (v. l. *holkin-*), Herjólfr Ldn., Eyrb. IX. Af *hokinn* 'böjet i knæleddene, sål. at bagdelen stikker bag ud'. *Holkin-* giver næppe nogen mening. *Hokinn* er vel egl. part. til et

vb. *húka, hýk, hauk* osv. (stærkt) = *húka, húkti* (svagt), hvis betydning er ens i isl. og no.

kastanrazi, kastand-, Ásmundr Bisk., Sturl., Ann. XII. 'Som kaster, vrikker med bagdelen'.

bakrauf, Erlendr Sturl. XIII; Gilli Mork., Frís. XII. 'Røv, gat'.

hafrsþjó, Þórir Ldn., Vd. X. 'Bukke-(ars)balle'.

fretr, Eysteinn Islb., Austf., sagnh. 'Fjært'; lat. bumbus i Hist. Norw.

meinfretr, Eysteinn Ldn. IX—X. 'Ménfjært'.

fiss, Gunni Hkr. XII (v. l. *fíll* 'elefant', ur.) = *fretr,* men noget finere.

dritljóð, Andrés Bǫgl. XIII (v. l. *dritskitr*), sikkert = *drit-hljóð* 'skarn-lyd', = *fretr.*

24. Ben og hvad dertil hører. *klofi,* Sǫlvi Hkr. IX. 'Med stort skræv', af *klof,* som bet. rummet mellem benene. Men ordet kan også bet. 'spalteren' (jfr. *kljúfa*).

limr, Bótólfr Hák. XIII; Sæbjǫrn Sv. XII. 'Lem', uvist hvorfor, men synes at måtte hentyde til benene; kunde også betegne armen(e).

fótr, Jón Orkn. XII; Páll Hák. XIII (v. l. *pottr* ur.); Sigmundr Ann. XIV; Snorri Ann. XIV. Om J. hedder det, at han engang fik sår på benet og altid siden haltede »og blev kaldt J. fod«. Om de andre gælder vistnok noget lignende.

fótar- -Ǫrn, Sturl. XIII. 'Fod', jfr. foreg.

baulufótr, Ásgrímr Sturl. XIII. 'Kofod', af *baula* 'en ko'.

bláfótr, Þorsteinn Ætt. X. 'Sortfod'.

blýfótr, Árni D. N. XIV. 'Blyfod', vel = tung til at gå.

burlufótr (bullu-), Ófeigr Ldn., Gr. IX. ‚'Med tyk (opsvulmet) fod (ben)'?; jfr. *bullibak* ovf. Eller med 'stolprende ben'?, jfr. Ross *burla* 2: »føre sig ubehjælpeligt og larmende«.

bægifótr, Þórólfr Ldn., Eyrb. X. 'Skadefod', som har fåt benet beskadiget. T. blev engang såret i benet »og gik altid siden halt; deraf kaldtes han b.«; *bægi-* af st. *bág-* i

subst. *bágr*, vb. *bægja;* egl. skulde *bægi-* (st. i vb.) her være transitivt, i bet. 'generende, hæmmende', og der er intet i vejen for at opfatte tn. således.

folafótr, Þórðr Magn. berf., hvor Hkr. har *Fólason*, som vistnok er det rigtige. X. 'Følfod' (ikke plantens navn).

hundsfótr, Þórir Fas., sagnh. 'Hundsfod', fordi T. var født med fødder som en hunds (se Hrólfss. kraka) »fra vristen af«.

krókfótr, Eiríkr Ætt. X. 'Krogbenet, skævbenet'.

skammfótr, Bergr Gísl. X. 'Kortben', med det ene ben kortere end det andet.

slakkafótr, Haldórr Sturl., Bisk. XI (v. l. *slakki, slátr-* ur.). 'Slapfod', jfr. no. *slakk* (= slank) 'slank, smækker, tynd, især om træer', vb. *slakka* 'slappe, løsne', subst. *slakke* 'slaphed' (Aasen); det er netop det sidste ord, tn. indeholder. Isl. har *slakur*, vb. *slakna*, i samme betydning.

tréfótr, Steingrímr Sturl. XIII; Þorvarðr Sturl. XIII; Ǫnundr Ldn., Gr. IX. 'Træben'; om Ǫ. hedder det, at han »mistede benet i Hafsfjordslaget, og gik med træben siden efter«.

uxafótr se nedenfor.

þyrnifótr, Þorgeirr Eg. X. 'Tjörnefod', fordi han havde fåt en torn op i foden?

bundinfóti, Þorkell Fas., sagnh.; Þorkell Ldn., Nj. IX—X. 'Med forbundet ben, fod'.

háfæta, Hálfdan Ágr., Fsk. IX—X. 'Höjben', jfr. *háleggr* og *hvítbeinn*. Mulig stammer tn. (»er sumir kǫlluðu háfætu« Ágr. jfr. Fsk.) fra Torf-Einars vers, hvor det synes brugt med ironisk biklang.

gaddabein, Arnliótr Ætt. X—XI. 'Pigben', en der har fåt en pig op i sit ben.

langabein, Þorsteinn Sturl. XIII. 'Langben'.

ristarbein, Eilífr Sturl. XII. 'Vristben'.

trumbubein, Þorsteinn Ldn. IX—X. 'Trommeben', af *trumba* i bet. 'et hult rør eller stilk', altså: et langt tyndt ben?

berbeinn, *berfœttr*, *berleggr*, Magnús Hkr., Ágr. osv. 'Bar-

ben, barfod'; jfr. beskrivelsen Hkr. III, 255. Jfr. *hávi* og *Styrjaldar-*.

birkibeinn, Einarr Sturl. XIII; Eiríkr Sturl., Bisk. XIII; Eysteinn Flat., Ann. (= E. meyla). 'En birkeben', en til Birkebenerne hørende mand; tn. fik disse, fordi »de bandt birkebark om deres ben« i mangel af (ben)klæder? Jfr. *birkileggr*.

digrbeinn, Óláfr Óleg. X (ɔ: Olaf Geirstaðaálfr d. yngre). 'Tyklæg'.

fylbeinn, Þormóðr Bǫgl. XIII. 'Følben', med ben som et føls (?).

hvítbeinn, Hálfdan Hkr., Ldn., forh.; Hálfdan Fsk. IX—X = H. háleggr. 'Med hvide ben'.

kábeinn, Óláfr Hák. XIII. I dette tn.s første del er jeg tilböjelig til at se fuglenavnet, no. *kaa* (»Allike, corvus monedula« Aasen), da. *kåa*, uagtet det ikke findes i den norsk-isl. litteratur. Men fuglen er norsk og O. er en Nordmand. Altså: 'med ben som en allikes'. Fritzners forklaring er ikke tiltalende.

mjóbeinn, Þórir Hák. XIII; Þrándr Ldn., Gullþ. IX—X. 'Tyndben'.

skolbeinn, Erlendr Hák. XIII (v. l. *skósveinn*, Eirsp., Flat., måske rigtigere). 'Med skæve (?) ben'.

þjokkubeinn, Þorsteinn Ldn., Austf. IX (el. *bein?*). 'Tyklæg'; af *þjokkr* 'tyk', el. subst. *þjokkva (?)*, som dog ellers ikke forekommer.

ørrabeinn (erra-, erru-), Þorgrímr Ldn., Fló. X. 'Arben', et arret ben.

réttilbeini, Rǫgnvaldr Hkr. IX—X. 'Med lige (lange) ben'.

skitinbeini, Einarr Sv. XII. 'Med skidne ben'.

mjóbeina, Steinvǫr Korm. X. 'Tyndben'; jfr. *mjóbeinn*.

leggr, Þorsteinn Ldn. IX—X. 'Læg', af en el. anden ejendommelighed ved læggen (benet).

birkileggr, Eiríkr Bisk. XII. 'Birkelæg'; E. synes ikke at have været en birkeben.

háleggr, Hákon Flat. XIII—XIV; Hálfdan Hkr., Fsk. IX—X; Sǫlvi Sturl. XIII; Þórir Fas., sagnh. 'Höjlæg'; (Halfdan kaldes også *háfœta* s. d., og *hvítbeinn*). Tore blev kaldt *h.* »fordi jeg ikke har set nogen höjere til knæet« (om afstanden fra vristen til knæet).

sprakaleggr, Þorgils Hkr., Fsk., Knytl. X. 'Knagben', jfr. vb. *spraka* 'at knage'?, el. af *sprakje* 'enebærtræ' (Aasen)?

spýtuleggr, Árni Orkn. XII. 'Trælæg', vel = *tréfótr*; af *spýta* 'et langt, tyndt stykke træ'; kunde også være = *mjóbeinn*.

viðleggr, Þórir Eyrb. X. 'Træben'; T. fik sit ben afhugget »ok gekk við tréfót síðan, því var hann kallaðr þ. v.«

lær- -Bjarni Sturl. XIII. 'Lår-'.

kjǫtlær, Karl Sv. XII. 'Kødlår', fyldigt, tykt lår.

lærdjúpr, Jón Sturl., Bisk. XIII. 'Lårdyb', hvis lår er langt (?).

kné, Eyvindr Ldn. IX—X. 'Knæ', fordi det var beskadiget?

hækill, Ǫrnólfr Bǫgl. XIII. 'Knæled på dyrs bagben'.

hækil- -Snorri Fbr. X—XI. Se foreg.

hæll, Eiríkr Hkr. XII. 'Hæl', fordi den var beskadiget?

leistr, Helgi Sturl. XIII. 'Fod', d. v. s. fra anklen af. Når jeg gengiver dette tn. ved 'fod' og ikke ved 'sok' (som mulig er det rette i dette tilfælde), er det fordi grundbet. i *leistr* uden tvivl er fod og bet. 'sok' sekundær; jfr. Tjodolfs *hyrjar leistum* 'med ildfødder' (ikke ildsokker). Jfr. K. Gíslason, Aarbb. (1881) 237.

tá, Hróaldr Fas., sagnh. 'Tå'.

ilbreiðr, Eindriði Flat. X; Ketill Ldn. IX—X. 'Med bred fodsål' (lat. planta). K. kaldes blot *breiðr* (v. l. *viðbjóðr*, der sikkert er opståt af *ilbreiðr*) i Grímss. loðink. Fas. II, 155.

buna, Bjǫrn Ldn., Eyrb., Ld., Nj. IX; Bjǫrn Ágr. (= Bjǫrn kaupmaðr) IX—X. Betydningen er omtvistet (jfr. Gerings anmærkn. i Eyrb. c. 1,1). Nærmest ligger det at identificere ordet med no. *buna* »benpibe, enkelt ben i legemet; i flertal:

lemmer, lægge eller arme« (Aasen). Bj. Haldórsson har *b.* = »pes bovis v. ursi«; han anfører også *bjarnarbuna* »acantha« (björneklo). Herefter vilde *b.* vel betyde 'klumpfod' el. lign. *Buna* 'vandstråle el. lille fint fald i en bæks indsnævring' kunde vel også komme i betragtning.

bunu- -Pétr Orkn. XII (v. l. *Hvinu-*). Ang. bet. se forang. *Hvinu* vilde være gen. af *hvina* 'hvinen'.

stigandi, Þorbjǫrn Hæns. X; Þrándr Eyrb. XI. 'Trædende', ɔ: med lange skridt.

halti (hinn), Eyjólfr Ldn., Ld., Ljósv. X; Hámundr Ldn., Nj. X; Hávarðr Ldn., Háv., SnE. IX—X; Hávarðr Fsk. XII; Heinrekr Hkr., Knytl. XII; Hrómundr Ldn., Vd. X; Óleifr Nj., Eg. X (men ur. for *hjalti*); Steingrímr Fær. X—XI; Úlfr Sturl., v. l. fejlagtigt f. *ok Hallr*. 'Den haltende'.

hækja, Hrokkell Fas., sagnh. 'Krykke'.

25. Til alt det foregående slutter sig endnu en hel række t i l n a v n e, d e r g å r p å l e g e m e t s h e l e u d s e e n d e o g h o l d n i n g (nogle enkelte dog måske på hoved og ansigt alene og burde da snarest henføres til 'hoved'-gruppen), samt dets k r a f t eller s v a g h e d. De falder igen i mindre grupper, omtr. som følger.

a) L y s t, f a g e r t u d s e e n d e (måske nærmest ansigtet).

fagri (hinn), *fagra (hin)*, Bárðr Flat. X—XI; Finna Korm. X; Freysteinn Ldn. IX—X; Helga Gunnl., Eg. X—XI; Ingibjǫrg Fas., sagnh.; Ingólfr Ldn. X—XI; Jón Ann. XIII; Solveig Eg. IX; Þorkell Nj. X; Þorleikr Hkr., Skt. XI; Þorsteinn Nj. XI; Þorsteinn Austf. X; Æsa Fas., sagnh.; Ǫnundr Nj. X. 'Den smukke, skönne'; om Ingolf hedder det, at »hann var manna vænstr«, »manna fríðastr ok þó mikill« (Vd.). Tn. indeholder vel mere end ansigtets skönhed alene, også hele legemets velproportionerede bygning; jfr. udtr. *vænn* om Ingolfr.

fǫgrumskinni, Þorgautr Knytl. XI. Omtr. = det foreg.; om T. hedder det, at »hann var manna fríðastr«, og at det var kong Harald hårdråde, der kaldte ham sål., åbenbart ironisk.

ljósa (hin), Ása Hkr. XII; Æsa Ldn., forhist. 'Den lyse', vel blonde, med lyst hår og hvid teint.

væni (hinn), væna (hin), Helga Gunnl. X—XI; Hǫskuldr Ldn. XI; Ólǫf Kjaln. X—XI; Tanni Sturl. XIII; Víglundr Vígl., uhist.; Æsa Fas., sagnh. 'Den statelige'; adj. betegner både ansigtets skönhed og den smukke, statelige legemsvækst; Helga kaldtes også *hin fagra;* om Ól. hedder det: »þat var at ágætum gǫrt, hversu fǫgr hon var«.

Eykindill, se ovf.

geisli, Ólǫf Þhreð., uhist. 'Stråle'.

Hamarljómi, se ovf.

Hlíðarsól, se ovf.

ljómi, Eiríkr Sturl. XIII; Guðrøðr Ldn. VIII—IX; Guðrøðr Hkr., Fsk. IX—X; Guðrøðr Ágr. X; Ívarr Flat., uhist.(?). 'Glans, stråle'; om I. hedder det, at han kaldtes så, fordi han var »allra manna vænstr«; tn. går således på hele skikkelsen.

landaljómi, Þórdís Bj. X—XI. 'Landenes glans', måske ikke et egl. tn.

hólmasól, Þorbjǫrg Ldn. IX—X, så kaldt, fordi hun fødtes i øen i Øfjordselvens munding.

Lundasól, se ovf.

náttsól, Guðrún Nj. X—XI. 'Natsol', vistnok let ironisk farvet, for at betegne hendes løsagtighed; hun var en vinter en købmands elskerinde.

mjǫll, Gauthildr Fas., sagnh. 'Nyfalden sne', ɔ: lys som sne.

stjarna, Bjarni NgL. XIII; Guðný Bisk. XIII. 'Stjærne'. Hører måske ikke hertil.

b) Störrelse. *mikill*, Þórðr Ldn. IX—X. — *mikli (hinn), mikla (hin)*, Áki (mulig uhist.) Hemþ. XI; Arnoddr Sturl. XII; Bjǫrn Ól. Tr. (1853) X; Dagr Sturl. XIII; Hallbjǫrn Sturl. XIII; Hrolleifr Ldn. X; Jǫrundr Sturl. XIII; Magnús Sturl. XIII; Refr Ldn. X; Saxi Sturl. XIII; Sigvatr Sturl. XII—XIII; Símon Sturl., Bisk. XIII; Tjǫrvi Austf. X—XI;

Þórdís Ldn. X; Þorgrímr Nj. X—XI; Þrándr Gullþ. IX—X. 'Den store', ikke alene den höje, men også den svære; tn. indbefatter såvel höjde som — en dertil svarende — dröjde.

stóri (hinn), Þórarinn Sturl. XIII. 'Den store', d. v. s. den höje. Kunde også bet.: 'den stolte, overmodige'.

hávi (hinn), Bjǫrn Ldn. IX—X; Hrafn Fas., sagnh.; Ketill Hkr. X; Magnús Hkr. X—XI (= Magnus barfod); Rǫgnvaldr Fas., sagnh.; Þorgrímr Ldn. X; Þórir Ldn. IX—X; Þorkell Hkr., Jóms., Knytl. X—XI; Þorkell leifr Ldn., Gl. X; Þorleifr Gl. X; Þorvaldr Austf. X. 'Den höje'.

heiðumhár, *-hærri*, Rǫgnvaldr Yt., Hkr. 'Höj som, höjere end, hederne'; således er dette tn. senere blevet misforstået, istedenfor at det oprl. vistnok bet. 'den hæderhöje' (Bugge, Bidrag); det hører således kun uegl. herhen.

há- -Alfr (altid skr. *Hálfr*) Fas., sagnh.; -Logi Fas., myt.; -Snorri Ldn. XI—XII. 'Höj-'. Om Half hedder det, at han var »manna hæstr«.

langr, langi (hinn), Einarr Sturl. XIII; Haldórr Bisk. XIII; Jón Ann. XIV; Ketill Sturl. XIII; Óláfr Sturl. XII—XIII; Sveinn Ann. XIII—IV; Þorkell Nj. X (= Þ. hávi); Þrándr Gullþ. X; — Árni Skt. XIII; Bengeirr Sv. XII; Bergsveinn Sv., Bǫgl. XII—XIII; Eiríkr XIII; Eiríkr Flat. XIV; Gunni Bǫgl. XIII; Hlǫðvir Hkr. X; Klémet Hák. XIII; Knútr Hák., Ann. XIII; Óláfr Sv. XII; Ormr Bǫgl. XIII; Þórir Hkr. XI; Þorkell Nj. X; Þorsteinn Sturl. XIII. 'Den lange', omtr. ganske det samme som 'den höje'. Tn. forudsætter dog, at dröjden er forholdsvis ringere.

furulangr, Bjǫrn Sv. XII (v. l. *-leggr*). 'Lang (höj) som et fyrretræ', sml. 'granvoksen'. Hvis *-leggr* er rigtigt, hører det til ovf.

lang- -Ormr Bisk. XIV. 'Lange-'.

langidjákn, Einarr Sturl. XIII. 'Langedegn'; E. har vel været degn; i øvrigt findes også *langr*.

langbrók, Hallgerðr Ld., Nj. X. 'Langbrog', som vel egl. bet., at hendes ben var lange. I Ldn. kaldes hun *snúinbrók*.

kraki, Hrólfr Hkr., Fas., forh. 'Krake', d. v. s. en lang, tynd gren el. stang. Iflg. Sakse bet. *Krage* »et træ med stynede grene«, hvilket jo passer særdeles godt som hentydende til »kongens usædvanlig höje skikkelse«. Jfr. det følg.

stǫng, Sigurðr D. N. XIV; Þórdís Eg. X. 'Stang', omtr. samme betydn. som foreg.

bolstǫng se nedenf. V.

sneglu- -Halli se nedenf.

Mostrstǫng, se ovf.

litli (hinn), Álfr Skt. IX; Álfr Eyrb. XI; Benedikt Sv. XII; Einarr Jómsv. IX; Einarr Sv. XII; Finnr Hkr. XI; Grímr Harð. IX; Hrafn Finb. X; Jón Ann. XIII; Knútr Ann. IX; Kolgrímr Mgóð. (Fms.) XI; Oddi Orkn. XII; Skúma(-r) Sturl., Bisk. XIII; Véseti Hák. XIII. 'Den lille'; Kolgrim kaldes »lítill ok fráligr«; om Skúm hedder det, at »hann var rǫskr ok eigi svá ungr sem hann var lítill«. I flere andre tilfælde er raskhed forbunden med lidenhed; sål. hedder det om Finnr, at »hann var allra manna minstr ok allra manna fóthvatastr«.

litilvǫlva, Þorbjǫrg Eir. X—XI. 'Den lille völve'; der havde været 10 søstre, alle spåkvinder; T. var den eneste efterlevende; sit tn. har hun vel fåt, enten fordi hun var lille af vækst eller fordi hun har været den mindst ansete.

lágr, lági (hinn), Árni Hák. XIII (v. l. *langi*); Jón Sturl. XII; Árni Fsk. XI; Steinólfr Ldn. X; Steinólfr Ldn. Gullþ. IX—X; Þórðr Hkr., Fær. XI; Þórðr Ld. X—XI; Þjóðólfr Ld. X. 'Den lave'. Om Þórðr (1) hedder det mærkeligt nok, at uagtet han kaldtes sål. »var hann þó manna hæstr«, og i forhold dertil særdeles svær og kraftig.

vegglágr, Sigurðr Sturl. XIII. 'Væggelav'.

skammi (hinn), Atli Eg. IX. 'Den korte', lave.

skemmingr, Einarr Sturl., Bisk. XIII. 'Den korte', af

skammr; dog bemærkes, at *skemmingr* er navn på en sælart af liden vækst (se Kongespejlet).

stuttr, Hallvarðr Hák. i Icel. s. (men ellers *stoð* se nedf. afdel. V) XIII; Símon Hák. XIII. 'Den korte'.

stutt- -Lína Sturl. XII. 'Kort-'.

kǫrtr, Guthormr Sturl., Skt. XIII; Steinbjǫrn Ldn., Austf. IX—X. 'Den lille'; jeg forstår tn. som masc. til *karta* (nyisl.) »gemma arborum« (Bj. Hald.), en knop, og en lille udvækst, dernæst om en lille genstand, »en smule«.

murtr, Sigurðr Flat. XII. 'Den lille', egl. masc. til *murta* 'en lille forel' og af samme betydning.

murti, Jón Sturl. XIII; Jón Ann. XIV, = *murtr* foreg.

verpill se nedenfor V.

breiðr, Ketill Fas., sagnh. (jfr. *ilbreiðr* ovf.); Óleifr Ldn., Nj., Gr. X. 'Den brede', vel snarest over brystet.

c) Førlighed, magerhed. *bǫllóttr*, Þorsteinn XIV. 'Den kuglerunde'.

digri (hinn), *digra (hin)*, Bárðr Flat. X; Bjǫrn Hkr. X—XI; Bjǫrn Eg. XI (= Þorbjǫrn Ldn.); Búi Hkr., Jóms. X; Bǫðvarr Ldn.; Bǫrkr Ldn., Eyrb., Ld., Gullþ., Gísl. X; Dagr Fas., sagnh.; Egill Sturl., Bisk. XIII; Eysteinn Ldn. IX—X; Halli Gl. X; Helgi Austf. X (Digri H. står der for *Digr-H.* se d.); Hrói Gullþ. X; Hrólfr Ldn. IX—X; Hugi Hkr., Orkn. XI; Móǫld Fms. I, sagnh.; Loðinn Fas., sagnh.; Óláfr Ldn., Islb. osv. XI; Sigurðr Hkr., Orkn. X—XI; Snorri Bisk. XIII; Steinvǫr Flat. XI; Vilhjálmr Knytl. XII; Þorbjǫrg Ldn., Ld., Gr., Fbr. X—XI; Þorbjǫrn Ldn. X; Þorbjǫrn Ldn., Eyrb. X; Þorkell Bǫgl. XIII. 'Den digre', tykke.

digr- -Helgi Sturl., Ann. XIII; -Ketill Flat., Bisk., Nj., Austf. X—XI; -Ormr Ldn. X. = *digri*.

feiti, Eyjólfr Austf. X—XI. 'Den fede'.

þykkr, Guthormr Ann. XIV; Þorsteinn Ann. XIII. 'Tyk', d. v. s. tætbygget, kraftig (svær, uden at være tyk = *digr*).

þungi (hinn), *þunga (hin)*, Askmaðr Gullþ. X; Véra Gullþ. X. 'Den tunge'.

kjǫtvi, Ásbjǫrn Vd. (ellers *Kjǫtvi* som egennavn) IX. 'Den kødfulde' (jfr. isl. *holdugr*).

vǫðvi, Ásbjǫrn Ldn. X. 'Muskel', vel = den med de kraftige muskler (kollektivt).

drumbr, Bjǫrn Sturl. XIII; Jón Sv. XII (v. l. *drumbi*). 'Den svære', omtr. = *þykkr*. Kunde også forstås åndeligt: 'den træge'.

Drumb- -Bjǫrn = Bjǫrn drumbr; -Oddr Ldn. IX—X. = *drumbr.*

hrúga, Brandr Sturl. XIII; Eyjólfr Ldn., Gl. X; Kolbeinn Hkr., Orkn. XI—XII. 'Dynge', vel egl. en, som, når han sidder, ser ud som en ophobet dynge; E. bar dette tn. kun for en kort stund; det hedder om ham, at han hver dag sad i huset med pels på og selv var han en før mand; så bliver der spurgt, hvad der sad dér, om et menneske eller dyr — »þat er hrúga eigi lítil«.

kúfr, Þórðr Ann. XIII—XIV. 'Den hvælvede' ɔ: rundryggede?; *kúfr* bet. egl. en halvkugledannet overflade.

magri (hinn), Helgi Ldn., Ld., Gl., Islb. IX—X; Haldórr Ann. XIV; Jón Sv. XII; Þórðr Sturl. XIII. 'Den magre'; om Helgi fortælles, at han af forældrene blev overladt til fostring til en mand på Syderøerne; da de så hæntede ham, »var hann sveltr, svá at þau kendu hann eigi ... ok kǫlluðu hann H. magra«.

magr- -Helgi Ldn. = Helgi magri.

mjóvi (hinn), mjóva (hin), Atli Ldn., Eg., Fló. IX; Heðinn Fas., sagnh.; Hildr Ldn. IX; Oddr Ldn. X; Ormr Ldn., Eyrb., Gullþ. X; Vermundr Ldn., Eyrb., Gr. X—XI; Ǫlvir Fló. X. 'Den smalle, tynde, slanke' (egl. midjeslanke).

svangi, Grímarr Hák. XIII; Karl Hák. XIII. 'Den tynde', især m. h. t. partiet mellem bryst og hofter.

þunni (hinn), Þorkell Flat., sagnh. 'Den tynde'.

þynna, Þorbjǫrn Ldn., Flat. X. Dette tn. skrives med *nn* i Hb. (udg. 1900, 53), men med *n* sst. s. 177 og i Flat.; hvis det første er rigtigt, afledes det af *þunnr* 'tynd', og bet.

egl. 'tyndhed'; tn. bet. da omtr. det samme som *svangi*. Men der har mulig eksisteret et *þyna* (Fritzner), hvis betydning dog er usikker.

þynning, Þorsteinn Ldn. X. 'Den tynde', vel omtr. = *þynna*, det foreg.

meyla, Eysteinn Hkr., Fsk. XII. 'Den lille pige', på grund af det ungdommelige pigeagtige udseende; det hedder om ham, at han var »fríðr ok fagrleitr, lítilleitr, ekki mikill maðr; hann var kallaðr af mǫrgum mǫnnum E. m.«.

d) Styrke. *balli*, Óttarr Hkr. XII; Ǫzurr Sv. XII (v. l. *hisli*, *brisli*, *bilsi*). 'Den stærke', med bibetydn. af det voldsomme. Hvad Ǫ.s tn. angår, er dets form måske tvivlsom; af varianterne er *bilsi* rimeligst, af *bil* ntr., 'den svigtende' (?). *Balli* kunde også være subst., dannet af *bǫllr*.

harði (hinn), Haddr Fas., sagnh.; Haddr Hkr. IX; Hrómundr Fas., sagnh. 'Den hårde, kraftige'.

skarpi (hinn), Hrói Ldn. X. 'Den hårde, voldsomme', omtr. = det foreg., hvis det ikke bet. 'den rynkede' (= *skarpleitr*). Jfr. det følg.

skarp- -Heðinn Nj.; den ældre (X) og den yngre (bedstefader og dattersön) X—XI. = Det foreg.

stark- aðr, f. *Stark-Hǫðr*, sagnh. Egl. 'Den stærke' Hǫðr.

stinni (hinn), Brandr NgL. XIII. 'Den stive, uböjelige'.

stirði el. *stríði (hinn)*, Halli Skt. XI. 'Den uböjelige, umedgörlige'.

sterki (hinn), Ari Sturl., Ld., Ann. XII; Arnbjǫrn Eyrb. X; Bárðr Eg. IX (= B. hvíti); Bárðr Svarf. X; Beinir Ld. X—XI; Bersi Hkr. X; Bjǫrn Ldn. IX; Bjǫrn Bisk. XI; Egill Eyrb. X; Erlendr Ldn., Sturl. XIII; Grettir Ldn., Gr. X—XI; Guðrøðr Flat., sagnh. = veiðikonungr; Hallbjǫrn Nj. X—XI; Halli Nj. X; Húnbogi Ld. X—XI; Hǫsvir Orkn. XII; Ingjaldr Nj. IX—X; Ingólfr Ldn. X; Játmundr Ann. X—XI; Jón Hkr., Fsk. XII; Jón Sturl. XIII; Kolbeinn Hkr. XI; Lambi Ldn. XI; Leiðólfr Nj. X; Magnús Knytl. XII; Markús Sturl. XII; Mǫrðr Sturl., Ann.

XIII; Ormr Ldn., Eg., Nj. X; Sigtryggr Flat., forhist.; Sigurðr Knytl. XII; Steinbjǫrn Ldn. X (h. st. ok enn stórhǫggvi); Styrbjǫrn Hkr., Eyrb., Jóms. X; Styrr Fas., sagnh.; Sumarliði Sturl. XIII; Svartr Eyrb. X; Sǫrli Flat., forh.; Váli Ldn. IX; Þórálfr Ldn. X; Þorbjǫrn Ldn. X; Ǫrn Ldn. X. 'Den stærke'; om Jon (2) hedder det, at han var den stærkeste mand i Island.

strangi, Pétr Hák. XII—XIII (v. l. *Strangasonar*, f. eks. i Eirsp.); Þorfinnr Ldn., Eg., Bj. IX—X. 'Den stærke'.

rammi (hinn), Án Ldn. IX—X; Atli Ldn., Nj., Gl. X; Finnbogi Ldn. XI—XII (v. l. *fróði*); Finnbogi Ldn., Vd., Finb. X; Illugi Ldn., Eyrb. X; Kollsveinn Ldn. IX—X; Rauðr Hkr. X; Skeggi Ljósv. X—XI; Steinrøðr Ldn. X; Þórarinn Korm., Isldr. X; Þorfinnr Skáld. (Hb.) IX; Þormóðr Ldn. IX—X; Þorsteinn Ljósv. XI; Þrándr Hkr. X. 'Den kraftige', særlig m. h. t. hænders og armes kraft, = *sterki*. Om Þórarinn hedder det, at »hann var mikill maðr ok sterkr«.

oframmi, Ormr Skt. IX (skr. *-rami* i bægge hdskrr.; det er sål. muligt, at tn. er at læse som *ó-frami* 'den bly, tilbageholdne'). 'Den meget stærke'.

handrammi se ovf.

hamrammi (hinn), Vékell (Ketill) Ldn. IX—X; Ulfhamr Harð., sagnh.; Vígi Korm. X. 'Den ham-stærke', d. v. s. den, der er istand til at skifte ham, også blot = 'meget stærk' (sål. snarest i sidste tilfælde).

bjargramr, Halfdan Ann., sagnh. 'Klippestærk'. Jfr. Sakse.

þasramr, Þormóðr Bǫgl. XIII. Det første led hører måske sammen med no. *tasa* 'aftage, svækkes, tabe i kræfter' (Aasen); tn. 'hvis kraft er begyndt at svækkes'?, el. 'hvis kraft — ved en enkelt lejlighed — har svigtet'?.

mikilaflaði, Vǫttr Fas. (*mikli ofl.*, *mikli ofláti* hdskrr. ur.). 'Med de store kræfter'.

bæjarmagn, Þorsteinn Þorst. þ., uhist. 'Gårds-kraft'; »engi var jafnstórr í Nóregi, ok trautt fenguz þær dyrr, at

honum væri hœgt um at ganga; því var hann kallaðr b., at hann þótti ofmagni bera flestum húsum«·

yxnamegin (øx-), Þorbjǫrn Gr. XI. 'Oksers styrke'; han »var allra manna sterkastr«.

e) Rankhed. *brattr*, *bratti (hinn)*, Árni Sturl. XIII; Eyvindr Sturl. XIII; Gunnarr Sturl. XIII; Oddr Sturl. XIII; Þorgrímr Sturl., Bisk. XIII; Bárðr Hák. XIII; Hallvarðr Sv., Hák. XII—XIII. 'Den stejle', meget ranke og knejsende, så at hoved og skuldre endogså synes at hælde bagover.

keikr, Eilífr Hák. XIII (v. l. *kíkr*, vistnok ur.). Omtrent = *brattr*.

ǫrðiga (hin), Æsa Gullþ. IX. = *brattr*.

f) Legemsvarme. *bjarnylr*, Óláfr Ldn., Háv. X—XI. 'Med björnevarme' i kroppen; således kaldt »því at aldri var þat frost eða kuldi, at Ó. fœri í fleiri klæði en eina brók ok skyrtu gyrða í brœkr«.

g) Dårlig holdning, skævhed. *hokinn*, Hermundr Ldn. IX (Hb. har i J. Erl. afskr. *holkins* el. *holknis*, sikkert ur.). 'Foroverböjet', böjet i hofterne og slap i knæene.

húkr, Bjǫrn Frís., men ur., f. *bukkr* (s. d.); Hallkell Hkr., Mork. XII. Omtr. = det foreg., næppe = 'den, der sidder på huk'.

keiss, Helgi Sturl. XIII. 'Den böjede', (subst. masc.); jfr. *keisa* (fald) Rígsþ. og no. *keis* 'böjning, krumning' (Aasen) og beskrivelsen af H.: »hann var lítill maðr ok auvirðiligr«.

lútandi, Erpr Ldn., Skt. IX. 'Den ludende'.

bjúgi, Andrés Sv. XII (v. l. *bjúgr*). 'Den böjede, foroverböjede'.

rangi, Grettir Fas., sagnh.; Kálfr Hkr. XII; Pétr Sv. XII (v. l. *ragna*, mulig rigtigere?). 'Den skæve'.

skakkr, skakki, Þorbjǫrn Sturl. XIII; Erlingr Hkr., Mork., Orkn. XII. 'Den skæve'; E. fik under et angreb på en dromund et svært sår på halsen, der grode sent, og »bar hann jafnan halt (skævt) hǫfuðit síðan«.

skeifr, Einarr Orkn. XII; Þorbjǫrn Bǫgl. XIII; Þorkell Ldn. X. 'Skæv'.

skekkill, Oddr Sturl. XIII. 'Den skæve', dannet af *skakkr;* sml. søkongenavnet.

baga, Brynhildr Fas., sagnh. 'Den skæve og forkrøblede'; »var hún hnýtt ok bǫmluð ok var hún því kǫlluð B. b.«.

kryplingr, kryppill, Ingi Ann. XII. 'Krøbling', 'krum'; fordi I. havde fåt »sin ryg knyttet, og det ene ben var kortere end det andet«, så at han knap kunde gå (Hkr.).

beinlausi, Ívarr Ldn., Hkr., Fas. IX. 'Den benløse', fordi han havde brusk for benknokler.

h) Slaphed, sygelighed. *slappi,* Sigvatr (-urðr) Sturl. XIII. 'Den slappe', kraftesløse.

veili, Þorvaldr Hkr., SnE., Nj. X. 'Den sygelige, svage'; *veill* af *ve-heill.*

vesæli (hinn), Karl Flat. (Mgóð.). XI. 'Den elendige'; »nú fréttisk ekki til Karls, því ... kǫlluðu [þeir] hann K. v.«.

flesmu- -Bjǫrn Flat. X. 'Sår-'; tn. = no. *flesma* 'løst hængende hudlap, efter en hudsygdom eller en skrubning' (Ross).

kveisa, Yngvarr Knytl. XII; Karl Hák. XIII. 'Byld; hævelse med materie', jfr. Fritzners bemærkninger.

eitrkveisa, Bjǫrn Hkr. X. 'Edderbyld'.

kláði, Óláfr Ann. XIV. 'Klø, fnat'.

líkþrái (hinn), Þorvaldr Ljósv. XI. 'Den spedalske', egl. »den legemsharske«.

skrjúpr, Þorbjǫrn Ld. X. Vistnok = 'skrøbelig' og måske af samme st. som dette ords første led; sml. skrjúpt er líf lýða barna (Merl.); Aasen har et vb. *skrypa,* som sikkert er dannet af adj., = 'forøde, egl. göre kortvarig'; også anfører han adj. *skryp* 'udröj, kortvarig, forgængelig'; svenske dial. har et tilsvarende *skryp* og *skrup* = 'skrøbelig'.

skrofi, Þorsteinn Ldn., Nj. IX—X. Måske = spedalsk, jfr. *skroven* 'hullet, svampagtig, porøs' (Aasen); Aasen har *skrov* ntr. 'den åbnede krop af et dyr, især bughulheden'.

skrofuðr, Þorbjǫrn Ldn. (v. l. *skǫrðuðr* ur.) X. Næppe at læse *skrǫfuðr* (til *skrafa*) og vel af samme betydning som *skrofi.*

i) Forskelligt. *óþveginn*, Ljótr Ldn. IX—X; Úlfr Nj. X. 'Den utode, uvaskede', som altid ser ud som han ikke havde vasket sig.

svefn, Hákon Hák. XIII; Þórir Sturl. XIII. 'Sövn', d. v. s. den sovende, uvirksomme; således kaldte Vårbælgerne kong Hakon, fordi han en gang forholdt sig rolig, men dette tn. har ikke fæstnet sig. Jfr. *molla*.

blǫðru- -Svartr Sturl. XIII. 'Blære-', med blære el. blærer.

kúla, Guðbrandr Hkr., Fsk., Ldn., Gr. X; Guðbrandr Sv. XI; Jón Sv. XII; Jón Sv. XII (v. l. *kalli*, *bisi*). 'Kugle'; kan både bet. 'en udvækst på legemet', el. hævelse efter et slag el. endelig vel også 'en pukkel'.

Tredje afdeling.

Tilnavne, hæntede fra rustning, klædedragt og prydelser.

A. Rustning.

1. Hjælm. *hjálmr*, Þóroddr Ldn., Nj., Ljósv., Vd. X. 'Hjælm'.

gullhjálmr, Þorkell Gísl. (den ene red.). X. 'Guldhjælm'.

2. Skjold. *skjǫldr*, Bárðr Sv. XII; Jón Ann. XIV. 'Skjold'.

elliðaskjǫldr, Álof Ldn. X. 'Skibsskjold' (el. Ellidesskjold?); hentyder til de skjolde, der stilledes på skibets rælinger.

járnskjǫldr, Þórir Edd., Fas., sagnh. 'Jærnskjold', forsynet med et jærnbeslåt eller jærnrandet skjold. Det hedder om ham, at han havde »skjǫld svá mikinn af járni, at hulði ǫll hallardyrrin«.

minniskjǫldr, Magnús Hák. XII; Magnús Ann. XIV. 'Mindreskjold', næppe af *minni*, subst. ntr.

skjaldarband, Andréas Hák., Ann. XIII. 'Skjoldbånd', = *skjaldarfetill*.

3. Brynje. *bryn*- -Hildr Fas., sagnh.; -Hildr Fas., sagnh. (Egilss. einh.); Þvari Fas., sagnh. 'Brynje-', klædt i

brynje; om Brynhild (1) hedder det, at »hún fór með hjálm ok brynju ok gekk at vígum«, men hed egl. Hildr; om B. (2), at hun hed Hildr, men kaldtes B., fordi »hún vandiz við riddara íþróttir«; Brynþvari hed også egl. blot Þvari; om ham hedder det, at »hann hafði verit víkingr mikill«.

brynju- -Hallr Sturl. XIII. 'Brynje-' = det foreg.

4. Sværd. *sverð*, Skefill Rd. X. 'Sværd', fordi han havde et sværd; der var 3 brødre, der hver havde sit våben (Vagn, Nafarr), og det siges, at enhver af dem »átti þat vápn, er við var kendr«.

sax, Nafarr Rd. X. 'Kort sværd', se foreg.

skjómi, Gyrðr (Sigurðr) Sv. XII. 'Sværd'; *skjómi* (egl. det blanke) er et mere poetisk ord for *sverð*.

skálmi, Atli Sv. XII (v. l. *skammi*). Af *skálm* = sværd. *Vágaskálm* se ovenfor.

hjalti, Eyvindr Ldn. X; Óleifr Ldn., Eg., Nj., Islb. (v. l. *halti* ur.) IX—X. Tn. er sikkert afledet af *hjalt*, parerpladen på et sværd; dette var ofte prægtigt (jfr. *gullinhjalti*), *hj.* kunde også være navnet på sværdet selv. Det bet. sikkert ikke 'Shetlænderen'.

skálpr, Símon Hkr., Fsk. XII; Þórðr Ldn., Gr. X (v. l. *skafls*, *skapls*, som kunde komme af *skafl* 'snedynge'); Þorleifr Bǫgl. XII. 'Sværdskede'.

skálp- -Bjarni Sturl. XIII. 'Sværdskede-'.

5. Spyd. *spjót*, Narfi Bǫgl. XII; Vagn Rd. X. 'Spyd'; om V. se *sverð*.

blaðspjót, Saxi Hák. XIII. 'Bladspyd', et spyd med 'blad', d. v. s. med en bred spids. Jfr. Fritzner.

langaspjót, Vilhjálmr Hkr. (Ól. h.) X; kaldes også *lǫngumspáði* (longa spatha), og i Fsk. *lougha* (f. *long-*) *ipe* ɔ: longaipe.

darr, Þórir Sturl. XIII. 'Spyd'.

darri, Jón Ann. XIV; Hreiðarr XIV. 'Spyd', afledet af *darr*. Det samme tn. bærer vistnok Þórir i Sv. XII (udg. i Fms. *dara* = Eirsp., *darra* Flat.).

geirr, Þorleikr Ldn. (ifg. Melab., = Ásgeirr Vestarsson i de øvrr. hdskrr.) IX—X. 'Spyd'.

kesja, Haraldr Fas., sagnh.; Haraldr Hkr., Knytl. XII; Haraldr Bǫgl. XII (v. l. *kerra* ur.). 'Spyd'.

naddr se nedenfor.

stál, Jón Sv., Hák., Sturl. (vistnok en anden) XII—XIII. 'Stål', flertydigt.

6. Økse. *boløx (bulax)*, Ásbjǫrn SRD III. XI. 'Bul-økse', ɔ: tømmerøkse.

genja, Þorsteinn Sturl. XIII. 'Økse'; ordet er mere en poetisk benævnelse.

øxarstafr, Þorgeirr Ljósv. XI. 'Øksestok', vel en stav (lang stav) med et økseblad.

7. Bue, pil. *Ǫrvar-* -Oddr Fas., sagnh. 'Pil'; sit tn. fik han ifg. sagaen af de 3 pile, han fik og som besad særlige egenskaber. Sing. *ǫrvar-* tyder dog på, at der oprindelig kun har været tale om én pil.

bogsveigir, Án., Ldn., Fas., Gísl., Vd. IX. 'Bue-spænder'; ifg. sagaen i Fas. tvang han en dværg til at lave sig en bue (jfr. beskrivelsen i k. 3). Jfr. Sakses Ano sagittarius.

bakkakolfr, Guthormr Hák. XIII. 'Bakkepil'; *kolfr* bet. en stump træpil, der især brugtes ved skydeøvelser, hvor man skød mod et mål, der i reglen var anbragt i en brink el. bakke.

Hertil slutter sig følgende tilnavne, der enten angår en pilespids eller — vistnok mindre rimeligt — en spydspids.

bildr, Sigurðr Hkr. X; Þorgrímr Ldn. IX—X; Ǫnundr Ldn., Fló. IX—X. Et slags pil, *bildǫr*, med kiledannet blad; om ordets betydn. ellers se Fritzner.

broddr, Þorkell Sturl. XIII. 'Brod', ɔ: pil, jfr. navneremsen i SnE., hvor ordet opføres bl. pilenavne; jfr. *broddǫr*.

naddr, Þorkell Sturl. XIII. 'Spids'.

Endvidere hører til denne gruppe:

vápni, Eyvindr Ldn., Austf. IX—X; Eyvindr Ldn. X. 'Den med våben', af *vápn*, måske = *sverð*.

8. Klædedragt.

1. Hovedbedækning. *agnhǫttr*, Sigurðr Hkr., Ann. XII (i Flat. ur. *ógn-*). Første led synes snarest at måtte være *agn* ntr. 'mading', fordi han engang har båret el. samlet mading i sin hat?

bláhattr, Snorri Sturl. XIII. 'Sorthat', med en sort hat.

gullhǫttr, Grani Austf. X. 'Guldhat', med en el. anden guldprydelse på hatten?

kambhǫttr, Eldjárn Fær. X. 'Kamhat'; med etslags kam på hatten el. med en kamformet (spids) hat?

þinghǫttr, Þórir Ann., NgL. XIII—XIV. 'Tinghat', fordi han ved lejlighed bar en (afstikkende?) hat på tinge?

hatti, Þórólfr Bisk. XII. 'Med (en ejendommelig?) hat'.

hattspjǫrr, Knǫrr Bǫgl. XIII (v. l. *háð-*). 'Med laset hat'; jfr. *spjǫrr* »strimmel, klud af sønderrevet töj» (Fritzner). Hvis der læses *háð-*, som dog er mindre godt afhjemlet (*hatt-* står i Eirsp.), bet. ordet vel 'med latterlig laset töj'.

hetta, Hallbera Bisk. XII. 'Hætte'; ordet er fem. til *hǫttr* og H. var en datter af T. hatti (s. d.), »af því var hon hetta kǫlluð».

húfa, Hallbjǫrn Gísl. X; Þorgrímr Mork., Fsk. XI—XII. 'Hue', med en (ejendommelig? jfr. følg.) hue.

skinnhúfa, Þorgrímr Austf. X; Þorgrímr Vd. X; Þorgrímr Hkr. XI—XII (identisk med Þ. húfa se foreg.). 'Skindhue', vistnok fordi disse mænd bar en skindhue (af ejendommelig art?).

ǫlkofri se nedenfor.

2. Pels, kappe, kjortel. *bjálfi*, Þorkell Ldn. (*þjálfi* Hb.). IX—X. 'Pels'; sml. Fritzners bemærkninger. Hvis *þjálfi* er det rigtige, hører tn. til 9. afdeling.

gráfeldr, Haraldr Hkr. osv. X. 'Gråfeld', ɔ: gråt (hvidt) fåreskind til brug som kappe; en isl. købmand skænkede Harald et sådant skind (en gráfeldr, en vararfeldr), som han straks benyttede. »Síðan var hann kallaðr H. g.« (Hkr. I, 240).

rauðfeldr, Án Ldn., Gísl. IX—X; Ásgeirr Ldn., Svarf.

X; Hálfdan Fas., sagnh. 'Rødpels', på grund af at deres pels har været farvet rød.

skinnfeldr, Þórir Fsk. XII. 'Skindpels', tautologisk sammensætning; da *feldr* oprl. betyder 'skind, pels', synes en sådan sammensætning, som også ellers forekommer i 12. århr., at antyde, at man da var begyndt at lave kapper af andet end skind, ɔ: af töj, og beholdt navnet feld derom.

stuttfeldr, Þórarinn Hkr. (Jsk.), Mork., Skt. XII. 'Kortkappe'; T. siger selv i et vers, at han er »í stuttum feldi«, og kalder det for »óprýði«; siden kaldtes han *st.*

kápa, Sigurðr Jóms. X; Sigurðr Hkr. XII. 'Kåbe, kappe'.

hjúpa, Sigurðr Hkr. XII. 'Kappe'; ordet er fem. til masc. *hjúpr*, samme betydning.

ísungr, Ófeigr Sturl. XIII. 'Kappe', vistnok nærmest en kvindekappe.

sloppr, Eyjólfr Sturl. XIII. 'Kappe', egl. lang ærmekappe.

heklu- -Skeggi Svarf. X. Af *hekla*, etslags kappe.

blaðstakkr, Magnús Hák. XIII. 'Bladstak'; *stakkr* er etslags overkappe, der kun nåde ned til hofterne; *blað-* ('flig') hentyder måske til de to stykker (forstykke og bagstykke), jfr. stakkblað og ord som *fyrirskyrta* og *bakskyrta*. De to stykker har været adskilte ved en slids.

skinnstakkr, Bjálfi Sv. XII—XIII. 'Skindstak' (man havde også stakke af vadmel); er tn. en afspejling af mandens navn?

smjǫrstakkr se nedenfor afdel. V.

serkr, Salgarðr Flat. X. 'Særk'; ordet brugtes om etslags kappe (omtr. = *stakkr*).

farserkr, Þorkell Ldn. X—XI (*faa-* Stb.). 'Rejsesærk', enten ligefrem 'en særk, der brugtes (el. som han særlig brugte) på rejse', eller 'en mand (i særk), der hyppig rejser'.

ullserkr, Egill Hkr. IX—X. 'Uldsærk'.

kuflungr, Jón Sv. XII. 'Kutteklæde', af *kufl* 'munkekutte'; J. havde været en munk.

flík, Þórir Hák. XIII. 'Klædningsstykke', et eller andet;

således nutildags på Island med bibetydning af at det er ringe; oprl. måske blot 'et stykke töj'.

tábarðr, Jón Hkr. XII (v. l. *táparðr*, der mulig er rigtigere). 'Et slags over- el. yderklædning, som man har udenpå sin egenlige dragt', Fritzner, der anfører mlat. *tabardum*, eng. *tabard*, mht. *taphart*. Jfr. *taphart* hos Schade.

Spænde. *dálkr*, Óláfr Hák. XIII; Páll Hák. XII—XIII. 'Spænde', kappenål; Óláfr d. og Jón sylgja var sönner af Páll dálkr; sönnernes tn. er således ironisk farvede.

hringja, Þorkatla Ldn. X. 'Spænde', vel egl. rundagtigt; fem. til masc. *hringr*.

sylgja, Jón Hák. XIII (Páll Eirsp.). 'Spænde', jfr. *dálkr*.

kornasylgja, Þorgeirr Sturl. XIII (*krúnu-* v. l.). 'Kornes spænde'; dette er vistnok den rigtige form og kan sættes i forbindelse med et historisk faktum. Þórarinn korni Grímkelsson (X) blev begravet i Korneshöj; en mand brød höjen og kvad et halvvers, hvori det hedder: Hjópk í hauginn forna ... létk á braut of borna | beltis hringju Korna (Ldn. 1843 s. 87); det er åbenbart dette (bælte)spænde, Torgeirr har fåt sit navn af, og rimeligvis er det ham selv, der har brudt höjen.

3. Benbeklædning. *bróka-* -Auðr Ld. X. 'Bukse-'; A. sagdes at være »jafnan í brókum«, »fyrir hvat skal hon þá heita B.-A.«; det er usikkert, hvorvidt dette tn. har været almindeligt, el. om taleren selv (Gudrun) har fundet på det.

bróki, Magnús Hák. XIII (v. l. *brokki*). 'Den buksede', synes sikkert dannet af *brók*.

hábrók, Haukr Hkr., Flat., Eyrb. IX—X. 'Höjbrog', bet. vistnok det samme som 'höjbenet' = *háleggr;* i øvrigt er ordet, som bekendt, også et høgenavn (betydning dér er den samme).

langbrók se ovf.

loðbrók, Ragnarr Fas., Hkr., Ldn., Islb. IX. 'Lodbrog', fordi R., ifg. sagaen, lod lave sig bukser af skind med hårene på.

snúinbrók, Hallgerðr Ldn., Flat. (= H. langbrók) X. 'Snobrog', hvis 'brog' har vendt sig (er bleven krænget)?

brókfell (brockfell, -feller), Eysteinn, Bárðr [fader og sön] Ætt. XI(?). 'Bukseskind', forudsat at tn. er rigtig tydet.

4. Fodbeklædning. *bóti*, Vilhjálmr NgL. XIII. 'Et slags sko', jfr. Fritzner.

sokkr, Þorgils Bǫgl. XII (v. l. *sokr*, *skokkr*). 'Strömpe'. Betydn. af *skokkr* er tvivlsom, mulig 'en æske', el. 'en kort kappe' (vest).

sokki, Sigvatr Orkn. XII. 'Den sokkede'; tn. er dannet af det foranstående.

gullskór, Hallvarðr Hák., Sturl., Ann. XIII. 'Guldsko'.

kváran, Óláfr Hkr. ofl. IX. 'Sko', et irsk ord.

5. Andre til dragten hørende genstande.

brjóstreip, Sveinn Orkn. XII. 'Brystreb', vel af et bånd over brystet.

belti, Páll Sv. XII. 'Bælte'.

eldboðungr, Sveinn Sturl. XIII. *Boðungr* (og *-angr*) bet. nu på Island den ene halvdel af forsiden af en vest el. lign. klædningsstykke, og jeg antager, at det er dette ord, der her foreligger; tn. hidrører mulig af, at der er gåt ild i S.s klæder.

ullband, Sigurðr Fas., sagnh.; Sigurðr Hkr. (Jsk. i en overskr.), Mork. (i ironisk tiltale til S. ullstrengr s. d.) XI—XII. 'Uldbånd'.

ullstrengr, Sigurðr Hkr., Ágr., Mork., Bisk. XI—XII. 'Uldstreng' (= *ullband*); S. har vel haft omkring sig et bånd snot af uld som bælte.

skinnvefja, Þorkell Bárð., sagnh. 'Den der vikler skind om sig og binder det fast'; »var sveinninn vafinn í selaskinnin til skjóls ok hafði þat fyrir reifa«.

vafspjarra- -Grímr Gullþ. X. 'Den, der vikler töjstrimler om sig' (el. sine ben); G. »hafði hvítar brœkr ok vafit at neðan spjǫrrum«; derfor kaldtes han så.

birkibeinn se ovf.

birkileggr se ovf.

berbeinn, -fœttr, -leggr se ovf.

trefill, Þorkell Ldn., Eyrb., Ld., Hæns. X. 'Trevle, las'; nutildags bet. ordet altid et langt strikket halstörklæde, vel egl. en afskåren strimmel.

kǫgurr, Grímr Ldn., Háv. X; Vémundr Ldn., Rd., Eyrb. X. Fritzner opfatter ordet i betydningen 'tæppe', og dette er vel i flere tilfælde det rigtige; imidlertid betyder det vel snarest tæppe med frynser el. frynser alene; denne sidste er enerådende i nutiden på Island.

flóka- -Finnr Sturl. XIII. 'Filt-', vel fordi han har anvendt filt, enten en filthat (jfr. *flókahetta*) eller, snarere, en kappe af filt (jfr. *flókaólpa, flókastakkr*). Det er også muligt, at *flóki* her antyder en del af håret (jfr. Fritzner s. v.).

C. Prydelser.

skart, Ingjaldr Sturl. XIII (v. l. *skortr*). 'Pryd, smykker'; ordet er kollektivt og betegner I. vel som pragtlysten.

skart- -Heðinn Sólarljóð, fingeret navn. = foreg.

skraut- -Oddr SnE. (XI?). 'Den pragtelskende'; *skraut* omtr. = *skart*.

skrauti, Oddr Ldn., Gullþ. IX—X; Sigurðr Skt. XII; Þorgrímr Nj. XI. Dannet af det foregående og ensbetydende dermed. Þ. kaldes i et hdskr. Grímr svarti; han var en sön af Torkel fagre.

skrautmangi, Magnús Ann. XIII—XIV. 'Pryd-mangi'; *mangi* er kælenavn, se nedenfor.

skrauthanki, Ívarr XII. 'Prydhank'; hvad slags *hanki* der menes, er usikkert.

skrúðu- -Eiríkr Sv. XII (*skrýðu-* Eirsp.); *skrúðu* må komme af et fem. *skrúða* = masc. *skrúði* 'stadsdragt', deribl. messeklæder; men et sådant kendes ellers ikke. Måske er *skrýðu* rigtigere; det er da vel = no. *skryda* 'hoste, opkastning' (Aasen).

skrúðhyrna, Sigurðr Hkr., Fsk. XII. 'Pryd-hyrna'; det

sidste led er flertydigt; det er dannet af *horn* og kan betyde 'noget kantet', f. eks. et (tre)kantet törklæde (sjal), som nutildags på Island; jeg er tilböjelig til at tro, at det er denne betydning, vi her må søge; *hyrna* kunde også være = *øxarhyrna*, jfr. *snaghyrnd øx.*

dýrðill (*dyðrill* ved omsætn.), Þorkell Hkr. osv. X—XI. 'Den pragtelskende'; af *dýrð* 'herlighed, pragt'. Jfr. fortællingen Fms. II, 277 ff.; her hedder det bl. a.: »Þ. var skartsmaðr mikill ok helt sik ríkmannliga at klæðum ok ǫllum kosti« osv.

gullkroppr, Hreiðólfr Hák. XIII. 'Guldkrop', på grund af sine guldsmykker.

hringr, Erlingr Hák. XIII; Eysteinn Hák. XIII (v. l. *eng*); Haraldr Ldn., Gr. IX—X; Sigurðr Hkr., Fas., sagnh.; Þorbjǫrn Hák. XIII (v. l. *rigr*, *krigr*). 'Ring', vel af en særlig kostbar ring, de har ejet; dog bemærkes, at *hr.* også kan betyde 'sværd'. Hvis *eng* 'eng' (Eysteinn) er rigtigt, hører det ikke hid. *rigr* (Þorbjǫrn) findes i flere gode hdskrr. (Skálholtsb., Eirsp., Gullinsk. på første sted, medens Flat. og Gullinsk. på sidste sted har *ringr*, Skálh. og Eirsp. *rigr;* dette sidste tf. endnu, sikkert ved fejl: *ok þorgeirr rigr*) og er mulig rigtigere, bet. da 'den stridige'; *krigr* er intet.

baugr, Arnþórr Hák. XIII. 'Ring'.

knappr, Þórðr Ldn., Gr. IX—X; Þórhallr Flat. X; Þórir Sv. XII; Þórir Hák. XIII (de to sidste er måske identiske). 'Knap', af en særlig pragtfuld knap; næppe adj. *knappr* 'snæver, trang'.

gullknappr, Þorsteinn Harð. X. 'Guldknap'.

lýsuknappr, Þorsteinn Sturl. XIII. 'Lysende knap'; *lýsa* = lysning.

strútr, Sigurðr Ann. XIV. 'Top, keglespids', f. eks. på en hat; jfr. Fritzner og det følg.

strút- -Haraldr Hkr., Jóms. X. = det foreg. H. siges at have haft en hat, hvorpå der var en *strútr*, »hann var

af brendu gulli gǫrr ok svá mikill, at hann stóð 10 merkr gulls«; deraf fik han sit tn.

mǫrstrútr se nedenfor.

Fjerde afdeling.

Tilnavne, der står i forbindelse med åndelige egenskaber, kundskaber, tro og lign.

1. Tilnavne, der betegner visdom og kundskab i almindelighed.

spakr, *spaki (hinn)*, *spaka (hin)*, Þorkell Austf. X—XI. — Bjarni Ldn., Islb., Gr., Fló. X—XI; Eiríkr Orkn. XII; Gestr Ldn. X (v. l. *fróði*); Gunnarr Islb. XI; Hafr Nj. X—XI; Hlenni enn gamli Ljósv. X—XI; Hróðgeirr Ldn. IX—X; Hrói auðgi, prúði, heimski Flat. XI; Ljótr Ldn. X; Móðólfr Nj. X; Ósvífr Ldn., Eyrb., Eg. X; Þiðrandi Nj. X; Þórarinn Ldn., Band. X—XI; Þorleifr Hkr., Fsk., Islb. IX—X; Þorleifr Hfr. X—XI; Þorleikr Hák. XIII; Þóroddr Gunnl. X; Þorsteinn surtr Ldn., Ld. X; Þuríðr Ldn., Eyrb. XI; Ǫlvir Rd., Austf. X—XI; Ǫlvir Hkr. IX. 'Den kloge', bruges om den medfødte klogskab og dybsindighed; det hedder udtrykkelig om flere af de nævnte, at de var *spakir at viti*, *manna spakastr* el. lign.; særlig bruges ordet også om lovkyndige mænd, se min Litt. hist. II, 892—93.

spak- -Bersi Nj., Austf. X; Bǫðvarr Ldn., Sturl. X. 'Den kloge', = foreg.

alspakr, Eiríkr Eg. X. 'I alle henseender klog'; E. kaldes »spakr at viti«.

fullspakr, Þorkell Ldn., Nj. IX—X; Þorkell Nj. X—XI (den førstes dattersön). 'Fuldt klog', jfr. de foreg.

málspaki (hinn), Eiríkr SnE., Flat., sagnh. 'Den talekloge', kløgtig, dybsindig i sin tale.

ráðspaki (hinn), Guthormr Fsk. IX. 'Den rådkloge', den, der giver kloge råd.

ráðsvinni, Rǫgnvaldr enn ríki Hkr., Orkn. IX. 'Den rådkloge', = foreg.

vitri (hinn), Kolskeggr Ldn. XI—XII; Vermundr Flat., sagnh. 'Den kloge', omtr. = *spaki.* I øvrigt findes *vitri* kun éngang (i Hb.) om K., der ellers kaldes *fróði* (s. d.).

alvitr, Hervǫr Edd. 'Den meget kloge' (el. vidende?). I øvrigt bet. ordet måske noget helt andet, nemlig 'fremmedagtigt væsen, væsen i en fremmed skikkelse' (Sievers), af *al-* = *-al* i *alius,* og *vitr* = *véttr.*

snotr, Finnr Hák. XIII; som v. l. for *knǫttr* og uden tvivl ur.

djúpúðga (hin), Auðr (v. l. *-auðga* ur.), Fas., Edd., sagnh.; Auðr Ldn., Hkr., Gr., Eyrb., Ld. IX—X. 'Den dybsindige'. Et adj. *djúpauðigr* har sikkert aldrig eksisteret, da *djúpr* 'dyb' aldrig brugtes i forbindelse med megen ejendom.

manvitsbrekka, Ástríðr Ldn. X; Jórunn Ldn., Ld., Eyrb. IX—X. 'Mandevids (menneskeforstands) brink'; *brekka* bruges her vel hentydende til hendes fyldige barm (jfr. *knarrarbringa*).

viss, Ǫnundr Ldn. IX—X. 'Den vidende, kyndige, erfarne', som sidder inde med (tillærte) kundskaber.

fróði (hinn), Ari Ldn., Eyrb., Ld. XI—XII; Brandr Ldn. XI—XII; Dagr Fsk. IX; Finnbogi Ldn. XI—XII (jfr. *rammi*); Gilli Hb. (oversættelse af Gildas sapiens); Kolskeggr Ldn. XI; Styrmir Ldn. XIII; Sæmundr Ldn. XI—XII; Þjóðólfr enn hvinverski Hkr. IX—X; Þórólfr Ldn. IX; Þorsteinn Hkr. XI. 'Den kyndige', især om dem, som er i besiddelse af historiske kundskaber; jfr. min Litt. hist. II, 201. Þjóðólfr førte vist aldrig dette tn., ligesålidt som Snorri selv, der engang lejlighedsvis kaldes således.

svartameistari, Ríkarðr se ovf.; R. har vel været en udlært gejstlig.

2. Specialkundskaber. *bókvísi,* Bjarnharðr Islb. XI. 'Den boglærde', d. v. s. egl. den, der forstår at læse bøger.

sǫgu- -Eiríkr Fas., sagnh. 'Fortæller', den, der forstår at fortælle om historiske tildragelser.

laga- -Eiðr Bárð. X—XI; -Ulfljótr Þhreð. IX—X. 'Lov-', ɔ: den lovkyndige. Om E. hedder det, at han fik sit tn.

fordi han blev »allra manna lǫgvitrastr«; U. fik tn., sikkert fordi han skabte den første isl. fristatslov.

lǫg- -Bersi Hkr., Mork., Fsk. XI; -Skapti Ldn., Ann. X—XI. 'Lov-', = det foreg.

lǫgspaki, Eysteinn (konge, d. 1122) NgL. 'Den lovkyndige'. Dette var Eysteinn i meget höj grad.

stjǫrnu- -Oddi Rímb., Hb. XII. 'Stjærne-', ɔ: den stjærnekyndige; »hann var rímkœnn maðr, svá at engi maðr var hans maki honum samtíða á ǫllu Íslandi«, men kalenderkyndigheden beror på kendskab til himmellegemernes bevægelser; af ham er det såkaldte Stjǫrnu-Oddatal om solens gang.

tǫlvísi (hinn), Bjarni Rímb. XII. 'Den talkyndige', regnekyndige.

gígja, Mǫrðr Ldn., Nj. X. 'Gige', sikkert fordi han forstod at spille på et sådant instrument.

3. Skjaldekunst. Selve ordet *skáld* findes utallige gange föjet til et navn, men dette er ikke at betragte som tilnavn i egenlig forstand, men mere som etslags værdigheds eller stillings betegnelse. Jfr. Ryghs bemærkning og A. Olrik i Arkiv f. nord. fil. XII. Derimod er ordet tn. som forled, og i sammensætninger, og som sidste led i en sammensætning.

skáld- -Bersi Ætt. XI; -Hallr Sturl. XIII; -Helgi Ldn. XI; -Hrafn Ldn., Eg., Gunnl. XI; -Máni Skt. XII—XIII; -Refr Ldn., Eyrb., Flat. XI; -Stúfr Ld. XI; -Torfa Gr. X; -Þórðr Sturl. XII; -Þórir SnE. XII (?). — 'Skjald-', d. v. s. digteren, digterinden. Når A. Olrik (anf. st.) har bemærket, at sål. kaldtes kun mindre bekendte, lokale digtere, passer dette ikke i alle tilfælde, sål. ikke når talen er om Hrafn, Máni, Refr, Stúfr, der alle var udenlands og var hirdskjalde.

skáldmær, Jórunn Hkr. X. 'Skjaldmø', ɔ: digterinde.

skáldkona, Þórdís Ljósv. XI; Þorfinna Heið. XI; Þórhildr Nj. X. 'Skjaldkone', ɔ: digterinde; om den sidste hedder det, at »hon var orðgífr mikit ok fór með flimtan« (spottedigte); muligvis betyder tn. noget lignende i de andre tilfælde.

skáldstikill, Guðmundr Ann. XIII—XIV. *Stikill* bet. i

reglen den spidse ende af hornet; dette synes ikke her at give nogen mening. Aasen har (fra Orkadalen) en anden betydning, nemlig »tappen i roden af et horn« (= *sló*); hvis vi tör antage denne betydning, vilde det hele bet. omtr. 'en lille digter', en »versemager«, der forholder sig til *skáld* som »tappen i et horn« til hele hornet.

skáldhrafn, Hrafnkell (en sön af Þórðr Rúfeyjaskáld se nedenfor) Ldn. XII. 'Skjaldravn'; »Hr. er Sk. var kallaðr«; det sidste led er altså det egl. navns første led og etslags kælenavn.

skáldsteinn, Þorsteinn Sturl. XII. 'Skjaldsten'; navnet er dannet af det egl. navns sidste led; jfr. det foreg.

jarlaskáld, Arnórr Hkr., Skt., Orkn. osv. XI. 'Jarleskjald', sål. kaldt, fordi han var særlig knyttet til et par Orknøjarler, besvogret med dem, og han besang dem.

jarlsskáld, Hákonarskáld, Þorleifr Svarfd., Þorlþ., SnE. X. 'Jarlskjald, Håkonsskjald', sål. kaldt, fordi T. digtede om og var knyttet til Hakon jarl.

orraskáld, Þorgils Ldn. X. 'Orresskjald', uvist hvorfor kaldt således; fordi han digtede om en mand Orri, el. en med dette som tn.? (jfr. Eysteinn orri i 11. årh.).

Sigvaldaskáld, Þórðr Hkr. X—XI. 'Sigvaldes skjald', fordi han var knyttet til og digtede om Sigvaldi jarl i Danmark.

Skakkaskáld. Þorbjǫrn Hkr., Skt. XII. 'Skakkes skjald', fordi han digtede om Erling skakke.

gullbrárskáld, Bjarni Hkr., Fsk., Skt. XI. 'Guldbrå-skjald', fordi han har digtet om en kvinde 'med gyldne öjenvipper' (se ovf.).

kolbrúnarskáld, Þormóðr Hkr., Fbr. osv. X—XI. 'Kulbryns-skjald', fordi han digtede om Torbjörg kulbryn (s. d.).

dísarskáld, Þorbjǫrn SnE. XI. 'Dise-skjald', mulig fordi han har digtet om en kvinde med tn. *dís.*

blǫnduskáld, Þorvaldr Skt. XII. 'Blande-skjald', uvist hvorfor, men *blanda* ser ud som et tn.

gnævaðarskáld, Gamli SnE. XI. 'Gnævads-skjald'; *gnævaðr* 'den höjtragende' ser ud som et tn.

kikinaskáld, Oddr Hkr., Skt. XI. 'Kikines-skjald'; *kikini* ser også ud til at være et tn.

De fire følgende tn. hidrører vist alle fra, at deres bærere er opdragne eller har opholdt sig en længere tid blandt dem, der antydes i det første led.

Danaskáld, Þorgeirr Skt. XII. 'Daners-skjald', fordi han længe har opholdt sig i Danmark.

Elfaraskáld, Þorkell Nj. XII (?). 'Elvmændenes skjald'; *Elfarar* er s. s. *Elfargrímar*, beboerne af egnene ved Götaelven; hos dem har vel T. opholdt sig i nogen tid.

Mœraskáld, Þórðr SnE. XI (?). 'Mörernes skjald', af en lign. årsag. I øvrigt er det første leds form ikke helt sikker, idet det også skrives *mavra*, hvilket dog kan bet. det samme som *mœra*.

Bryndœlaskáld, Illugi Hkr., Skt. XI. 'Bryndölernes skjald', vel fordi han er bleven opfostret i Brynjudalen på Island.

Følgende tre tilnavne indeholder et stedsnavn, hvorved bærernes hjemsted sikkert antydes.

Hamarskáld, Þorkell Hkr., Skt. XII—XIII. 'Hamarskjald', fra en gård H. snarest.

Barreyjarskáld, Ormr Sturl., sagnh. 'Barrøskjald', fordi han stammede fra Barrø blandt Shetlandsøerne (?); jfr. *barreyskr* ovf.

Rúfeyjaskáld, Þórðr Sturl. XII. 'Rufø-skjald', »af því at hann hafði þar lengi verit áðr« (ɔ: för end han bosatte sig på gården Hvammsdal).

dáðaskáld, Eyjólfr Hkr., Skt. XI. 'Dåds-skjalden', fordi han havde digtet om *dáðir*, ɔ: Erik jarls heltebedrifter.

ómagaskáld, Oddr Gr. X—XI. 'En skjald, der er *ómagi*', ɔ: bliver underholdt og forsörget af andre; »hann var framfœrslumaðr þeira«, hedder det om ham.

vandræðaskáld, Hallfrøðr Hkr., Hfr., Ldn., Ld. X—XI; Hfr. XI (den førstes sön). 'Den vanskelige, umedgörlige

skjald'; den bekendte fortælling om, hvorledes H. fik sit tn., læses i Olaf Tryggvasons og hans egen saga.

hvítaskáld, Óláfr se ovf.

svartaskáld, Óláfr, Þorkell se ovf.

loftunga, Þórarinn Hkr., Skt. XI. 'Lovtunge', sikkert fordi han i sine digte om fyrster roste disse i stærke ord.

óðarkeptr, Skt. (v. l. *Óttarr keptr*), Ldn. (*ljóðarkeptr*, kun i Melabók) XI. Dette ord optræder som navn (Skt. A, hvorimod B har den anf. var.), men må vist være et tn. 'Sangkæft', fordi han har digtet mange kvad (?).

drápustúfr, Þóroddr Ldn., Gr. X—XI. 'Drapestump', mulig fordi han digtede et kvad (Ófeigsvísur), hvis navn tyder på, at det ikke var en drape, men en flok.

Endelig er der:

skáldaspillir, Eyvindr Hkr., Eg., Skt. X. 'Skjaldefordærveren', sikkert således kaldt, fordi han stærkt efterlignede ældre skjaldes kvad både i form og udtryk; hans modstandere har vel givet ham tn.; partirivningerne er velkendte fra Harald gråfelds saga. 'Skjaldefordunkler' kan tn. slet ikke betyde.

illskælda, Auðun Eg., Skt., Skáldas., SnE. II. IX. 'Den slette digter', sikkert fordi det opdagedes, at A. til et af sine kvad (der fik navnet Stolinstefja) havde 'lånt' omkvædet af et ældre digt.

4. Trolddom, spåkyndighed. *galdra-* -Heðinn Nj., Flat., Bisk. X. 'Trolddoms-', den troldkyndige; ved sine kunster bevirkede H., at jorden slog rævne og slugte Tangbrands hest.

galdrakinn, Þorgríma Eyrb. X. 'Trolddoms-kind', den troldkyndige; *kinn* har i denne sammensætning ingen særlig betydning.

fjǫlkungi (hinn), *fjǫlkunga (hin)*, Þórir Sturl. XII; Gefjun Austf. XI. 'Den troldkyndige'.

hamrammi (hinn) se ovenfor.

spá- -Gils Eyrb. (to personer) X. 'Spå-', fremsynt; om

den første hedder det, at »hann var framsýnn ok eptirrýningarmaðr mikill um stuldi eða þá hluti aðra, er hann vildi forvitnask«.

spákona, Þórdís Vd., Heið., Korm. X; Þuríðr Ldn. IX—X; Þuríðr Ann. (kun Flat.) XI—XII. 'Spåkvinde'; om Þórdís hedder det, at hun var »margs kunnandi« (jfr. *fjǫlkunnigr*); jfr. hendes optræden i Korm., hvor hun kaldes *fordæða*. Den sidste Þuríðr er den bekendte datter af Snorre gode, som af Are kaldes »margspǫk ok óljúgfróð«; hun kaldes ellers ikke 'spåkvinde', og hun har vist aldrig båret det tn.

spámaðr, Þórhallr Flat. X—XI; han var »maðr fróðr ok mjǫk framsýnn«.

vǫlva, Heimlaug Gullþ. X. 'Völve', spåkvinde.

litilvǫlva se ovenfor.

gandr, Gunnbjǫrn Ldn. IX (v. l. *gauðs*, næppe rigt.); Hárekr Hkr., Fas. IX. 'Trolddoms-stav', = *vǫlr* (hvoraf *vǫlva* er dannet); om en sådan stav oplyser Eiríks s. rauða (jfr. Vǫluspá: vitti hón ganda).

gand- -Álfr Hkr., Flat., sagnh.; = foreg.

draumspaki (hinn), Finni Ldn. XI. = *Drauma*-Finni Ljósv. 'Den drömmekyndige', ɔ: den, der forstår at tyde drömme.

draumr, *draummaðr*, Einarr Bisk. XIII. 'Dröm, drömmer', sikkert fordi han har haft varslende drömme (verit berdreymr).

5. Tilnavne, knyttede til tro og religiøse forestillinger.

guð- (ældre *goð-*) -Brandr Flat., sagnh. 'Gud-', om Br. hedder det, at hans fader gav ham til guderne og »var hann kallaðr G.«. Sikkert er alle de med *Guð- (Goð-)* begyndende navne således opståede, som det her er antydet.

þór- -Hrólfr Eyrb. IX—X; -Grímr Eyrb. X. 'Tor-'; sagaen fortæller at H., der forestod et Torshov, »var mikill vin Þórs ok af því var hann Þórólfr kallaðr«. Sikkert er 'Tor'-navnene oprindelig opståede omtrent som her antydet,

og som det direkte udtales i et lille fra Hauksbók stammende stykke, se udg. 503-4, jfr. Eyrb., om Grímr; »þann svein gaf Þorsteinn Þór... ok kallar hann Þorgrím«.

blót- -Hákon Ann. (dog kun i Oddav. ann.) X; -Már Ldn., Hfr. X—XI; -Sveinn Hkr. XI; -Ubbi Flat. X—XI. 'Blot-', betegner vedk. personer som ivrige hedninger og ofringsmænd.

blótjarl, Hákon Ann., Flat. X. 'Blotjarl', fordi Hakon jarl var en så ivrig hedensk gudedyrker; jfr. Hkr.

blótr (el. *blót*, ordet står i gen. *blótz*), Sigurðr Ann. XIII. Her bet. ordet måske snarest 'den, der bander'.

hof- -Hallr Gullþ. X; -Kolli Ldn. IX—X (sål. Hb., medens Stb. og Mb. blot har Kolli). 'Hov-', på grund af at de var hov-forstandere (ejere); om H. hedder det, at han »reisti hof mikit« og blev en stor hövding.

vé- -Geirr Ldn., Sturl. IX. 'Vi-'; om G. hedder det, at han kaldtes så, fordi han »var blótmaðr mikill«; af hans börn nævnes der 7, hvis navne alle begynder med *Vé-*.

goðlauss, Bersi Ldn., Eg., Gr. IX—X; Hallr Ldn. IX—X; Helgi Ldn. IX (Þórir v. l.). 'Gudløs', ikke troende på guderne, ateist. Om Helge og hans sön Hallr hedder det, at »þeir feðgar vildu eigi blóta ok trúðu á mátt sinn«.

heiðingi, Áslákr D. N. XIV. 'Hedning', måske fordi han ikke var døbt(?).

ókristni (hinn), Haldórr Hkr., Fsk., Skt. X—XI. 'Ukristne', vel fordi han ikke vilde lade sig døbe.

kristni (hinn), *kristna (hin)*, Gróa Ldn. X; Ǫrundr Ldn. X; Kálfr Ljósv. XI; Máni Bisk. X; Þorleifr Austf. X; Þorvarðr Flat. X; Ǫnundr Bisk. X. 'Den kristne'; det var naturligt, at enkelte personer, der tog den kristne tro, endnu medens hedenskabet rådede, af hedningerne fik dette tn., som for dem sikkert var et spottende tn.; Máni, Torvard og Ǫnund var bl. dem, som Torvald vidförle og biskop Frederik omvendte; de andre er endel ældre, tildels börn af landnamsmænd. Kun Kalfr er fra 11. årh.

helgi (hinn), Eiríkr Knytl. XII; Hallvarðr Hkr. XI; Játmundr Flat., Ann. IX; Jón Bisk. XI—XII; Magnús Orkn. XI—XII; Óláfr Hkr. ofl. XI; Ósvaldr Ósv.; Trollhœna Orkn.; Vilhjálmr Ann. XIII; Þorlákr Bisk. ofl. XII. 'Den hellige', kanoniserede, mirakelgörende.

kúlnasveinn, Eilífr SnE. XII. 'Kugle-svend', har uden tvivl hensyn til, at han har båret et paternosterbånd.

trúfasti, Aðalsteinn (konge i England d. 941) Eg. X. 'Den tro-faste', ɔ: den, der fastholder sin tro.

guðiþekkr, Guðmundr Sturl. XIII. 'Gud kær', elsket af gud.

Alle disse tn. er af betydelig kulturhistorisk interesse og kaster lys over brydningen mellem hedenskab og kristendom.

6. T i l n a v n e, d e r b e t e g n e r m a n g e l p å s j æ l e s u n d h e d o g r o, g a l s k a b el. l i g n.; de er modsætninger til dem i 1. gruppe.

fífl- -Egill Fbr. X—XI. 'Tosse-'; om E. hedder det, at han var »óvitr«; han er dog en ret brugbar huskarl og tjæner, men har været meget indskrænket.

Rennisfífl se ovenfor.

Hrafnistufífl se ovf.

Skuggafífl ligeledes.

fíflski (hinn), Ketill Ldn., Nj. (*finzki* ét hdskr.), [Ld., men her kaldt *fiskni*, dog med v. l. *finzki; fiskinn*, der sikkert er ur., betyder 'den dygtige fisker'] X. 'Den tossede', sikkert kaldt således fordi »hann var kristinn«.

heimski (hinn), Án Fló. X—XI; Gormr enn gamli ok enn ríki Jóms. IX—X; Hrafn Ldn., Nj. IX—X; Hreiðarr Mork. XI; Hrói auðgi Flat. X—XI; Óttarr Edd., sagnh. 'Den dumme', ɔ: indskrænkede (egl. hjemmevandte, som aldrig har set fremmede sæder og som ikke forstår at opføre sig blandt fremmede); om An hedder det, at »hann hljóp um land alt, kunnr ǫllum mǫnnum«; han har vel været småtosset. Hrói var alt andet end dum (»var vel viti borinn«), men blev midlertidig kaldt således.

galinn, Bói Magn. lag. XIII; Gunnarr Sv. XII; Hákon Sturl., Sv., Hák. XII—XIII; Hákon Sturl. XIII. 'Galen', vistnok = voldsom i sin færd og hidsig.

hrani, Þorbjǫrn Sturl. XII. 'Den uforsigtig fremfusende'.

óði (hinn), Eyjólfr Sturl. XII—XIII; Jón Sturl. XII; Kolbeinn Hkr. XII; Þorgeirr Ldn. IX—X. 'Den rasende', omtr. = det foreg.

œðikollr, Ásgeirr Ldn., Ld., Vd., Gr. X. 'Det rasende hoved', om en hidsig, fremfusende person. At tn. skal skrives sål. (og ikke *æði-*) viser skrivemåden *ǫ̇ðe* i brudst. AM. 162 D 2, fol. (se udg. s. 314).

hóflausa, Þorgeirr Fbr. X—XI. 'Mangel på mådehold', således kaldt, fordi »hann hafði til hversvetna meira en hann þurfti«.

7. Tilnavne, der tager sigte på mod og stridbarhed el. det modsatte.

frœkni (hinn), Áli Hkr., sagnh.; Alrekr Flat., sagnh.; Friðþjófr Fas., sagnh.; Fróði Hkr., Ld., sagnh.; Helgi Fas., sagnh.; Helgi Þorlþ. X; Holti Hkr. XI. 'Den tapre'. Mærkeligt er det, at de fleste bærere af dette tn. er sagnhistoriske.

hugprúði (hinn), Hjalti Fas., sagnh. 'Den modige'; sit mod fik H. ved at drikke blodet af et vildt dyr, ved hvilken lejlighed H. sagde: »Eigi mun ek þá hræðask ok eigi þik upp frá þessu«.

hugumstóri (hinn), Hjálmarr Fas., sagnh. 'Den modige' = *hugprúði* (ikke = 'höjmodig').

rakki (hinn), Bergr Ldn., Vd. X; Eindriði Sv. XII; Oddr Ldn., Eyrb. IX. 'Den modige'.

óargr, *óargi (hinn)*, Óli Hák. XI. — Úlfr Ldn., Eg., Skt. IX; Þorbjǫrn Ldn. IX. 'Den ikke-bløde', ɔ: modige; Óles tn. er også blevet læst som *vargr* 'ulv'.

snjalli (hinn), *snjalla*, Gunnhildr NgL. XI (?); Hálfdan Fas., Nj., sagnh.; Steinn Ldn., Fló. X. 'Den modige, raske'.

snjall- -Steinn Ldn. X. = Steinn enn snjalli, s. d.

snillingr, Úlfkell Fas., sagnh.; Úlfkell Hkr. XI. 'Den

modige', jfr. Fritzner og det der anførte sted: »ok þykkja þeir snillingar, er jafnfram fara mér«; hos Snorre anføres ordet sammen med ord som *kappar*, *kenpur* osv.

sókndjarfi (hinn), Sviði Fas., sagnh. 'Djærv til angreb, modig'.

harðráði, Eysteinn Hkr., forh.; Haraldr Hkr. osv. XI. 'Den rådhårde', d. v. s. som véd at fatte kraftige råd og udføre dem eftertrykkelig.

stórráða, Sigríðr Hkr. osv. X—XI. 'Den storrådige', som fatter store planer og véd at udføre dem.

rǫskvi, Grjótgarðr Hkr. X. 'Den raske'.

hvassi (hinn), Arngeirr Ldn. X; Hárekr Hkr. X; Helgi Hkr., sagnh.; Helgi Hák. XII—XIII; Úlfr Ldn. IX. 'Den raske', = det følg.

hvati, Hvítserkr Fas., sagnh. = det foreg.

hvatvísi (hinn), Hreiðarr Fas., sagnh. Omtr. ensbetydende med de to foreg., men måske med bibetydning af fremfusenhed (sål. nutildags).

erra, Þórðr Ldn. X—XI. 'Den raske, dygtige'.

erringar- -Steinn SnE. XII (?). 'Den udholdende, dygtige'.

Hertil slutter sig tn., der betegner bæreren som 'helt'.

kappi, Ketill Ldn., Eyrb. X; Leiðólfr Ldn. IX—X; Úlfarr Ldn., Eyrb. IX—X. 'Kæmpe, helt', kraftig og ihærdig person, en mand, der, foruden at være modig, tillige er 'fyr og flamme'.

Breiðvíkingakappi, Bjǫrn Eyrb. X. 'Bredevigsmændenes helt', fordi B. var selv fra Bredevig (Island).

Bretakappi, Birgir Hemþ. X—XI. 'Britternes helt'; Bretar = beboerne af Wales. B. er måske uhistorisk.

Hitdœlakappi, Bjǫrn Ldn., Bj. Eg. X—XI. 'Hitdölernes helt'; B. bode i Hitådalen.

Húnakappi, Hildibrandr Fas., sagnh. 'Hunnernes helt'; H. blev opfostret hos sin bedstefader af samme navn i Hunaland.

Hǫrðakappi, Hallbjǫrn Ldn. IX. 'Hördernes helt', sikkert fordi han var i Hördaland; hans sön var Torkel i Alviðra, men A. ligger i Hördaland.

Sygnakappi, Vébjǫrn Ldn., Gisl. IX. 'Sogningernes helt'.

jarlakappi, Þorbjǫrn Ldn., Gr. X. 'Jarlers helt'; det hedder om T., at han drog til Island fra Orknøerne; det er sikkert de orknøske jarler, som han er benævnt efter; han har vel været på krigstog med dem.

Þjófakappi, Erlendr Bǫgl. XIII. 'Tyvenes helt'; uvist hvorfor.

Alviðrukappi, Þorkell enn auðgi Ldn. X. 'Alvidras helt'; hans fader Tord bode i Alviðra i Dyrefjord, Island.

Kaupangskappi, Sigmundr Fas., sagnh. 'Købstadshelt'; S. var en af dem, der var komne »ofan frá Sigtúnum«.

Uppdalakappi, Áli Fas., sagnh. 'Opdalenes helt'; »hann var upplenzkr at ætt«, altså fra Oplandene i Norge.

Egðaforkr, Eysteinn Skáldas. (Hb.) IX. 'Egdernes kæmpe'; *forkr* egl. = jærnstav; bruges nu på Island ofte om en meget kraftig, arbejdsdygtig mand (jfr. brugen af *grjótpáll*).

berserkr, Þráinn Sturl., sagnh. (måske ikke et egl. tn.). 'Bersærk'.

Haðaberserkr, Háki Fas. (Hb.), Hkr. IX. 'Hadernes bersærk, kæmpe'; H. kaldes konge på Hadeland.

Haddingjaskati, Helgi Edd. 'Haddingernes helt', jfr. *skati marika* på Rökstenen.

Her kan følg. få plads:

Út-Steinn Fas., sagnh. 'Ud-', modsætning til broderens *Inn-*, jfr. fortællingen i Hálfss. k. 10 (han stod en hel dag på rorstangen).

Disse tn. står på overgangen til dem, der betegner en person som ufredelskende og som kriger.

Styr- -Bjǫrn Hkr., Flat., Eyrb., Knytl. X. 'Kamp-, ufreds-', også kaldt Styrbjǫrn enn sterki. Om ham hedder det, at kong Erik gav Bjǫrn tn. »af harðfengi sinni ok styrjǫld«.

styrr, Arngrímr Eyrb. X—XI. 'Ufred'; om ham hedder det, at han fik sit tn., fordi han var »ofstopamaðr mikill ok

fullr ójafnaðar«. I dette tilfælde gik *styrr* over til et ligefremt navn, og et andet tn. *víga-* blev föjet til som forled.

styrjaldar- Magnús Hkr., Fsk. XI—XII. 'Ufreds-'; ɔ: Magnus barfod; dette tn. har dog aldrig været almindeligt.

ófriðr, Ǫnundr Sv. XII. 'Ufred'; næppe at læse *ófríðr* 'uskön'.

skálmǫld, Þorsteinn Fsk. XII. 'Ufred', egl. 'sværdtid' (jfr. Vspá 45).

Hertil slutter sig fremdeles følgende:

ákafr, Ámundi Hák. XIII. 'Den voldsomme, ivrige'.

ákafi, Þórarinn Gullþ. X. 'Den voldsomme'; enten subst. eller svagt adj.

hákr, Þorkell Ldn., Nj., Ljósv. X—XI; Brynjólfr ÓTr (Oddr) 1853 (v. l. *haukr*, vistnok ur.; B. opføres som en broder til Bjǫrn enn mikli; i Flat. står »Brynj. ok Haukr bróðir hans«). *hákr* bet. en 'voldsom, uforskammet' person, der er dygtig til at bruge mund. Om T. hedder det, at han var »einlyndr ok hetja mikil« (Ljósv.); han kaldtes *h.*, fordi han »eirði hvárki í orðum né verkum við hvern sem hann átti« (Nj.; jfr. beskrivelsen k. 119—20).

hallfrekr, Illugi Sturl. XII—XIII. Betydn. af første led er ikke sikker; *frekr* bet. 'begærlig, fremtrædende og fordringsfuld'.

hreða, Ulfr Nj. XI; Þórðr Þórð. hreð, uhist. (nu ofte udtalt *hræða* og sat i forb. med *at hræða* 'at forskrække', men sikkert ur.). 'Den voldsomme', egl. vel 'ufred'. Hvad U. angår, er det muligt, at tn. er en forvanskning af et keltisk ord.

hreðu- -Halli VLj. X—XI (også *Eyglu-*). 'Ufreds- el. voldsomheds-'; H. var »hávaðamaðr enn mesti«.

hroði, Álfr Hkr., Mork. XII (også skr. *roði*). 'Uro, strid'; i begrebet ligger også brutalitet.

karp- se *skarf-* nedenfor.

káviss, Hákon XIII. 'Stridslysten, trættekær'; jfr. vb. *ká* 'forstyrre ens fred og ro' (Fritzner).

kærir, Sigurðr Hák. (v. l. *kerra* kun i Flat.) XIII. 'En, der ofte besværer sig'.

ofsi, Eyjólfr Sturl., Ann. XIII; Guðmundr Sturl. XIII; Þórarinn Ljósv., Fbr. XI; Þorvaldr Eg. X. 'Overmod, voldsomhed'. Om Torarin hedder det, at han var »ofláti mikill ok afbragðsmaðr«; denne tilföjelse viser, at tn. ikke er absolut nedsættende.

ósvífi (hinn), Bergr Sturl. XIII. 'Den stridbare', egl. 'den uskånsomme, ueftergivende'.

rósti, Brynjólfr Nj. X (v. l. *rósta*, *tosta*, det sidste sikkert ur.); Þórarinn Sturl., Bisk. XII. 'Overmod og frækhed'. B. beskrives som »hit mesta illmenni«. Nu hedder ordet altid *rosti*.

rósta, Ǫlvir Orkn. XII. 'Strid, voldsomhed'.

snerrir, Þorgrímr Eyrb. X—XI (ɔ: Snorri goði). Egl. nom. ag. til *at snerra*, dannet af subst. *snerra* 'strid, kamp', altså 'den stridige, stridbare'; tn. fik S., fordi han »var heldr ósvífr í œskunni«; tn. gik over til *Snorri*, der så blev brugt som det egenlige navn.

strúgr, Þorbjǫrn Ldn. IX—X. 'Overmod, hovmod'.

þrái, Þorkell Fas., sagnh. 'Den trodsige, stædige'.

Modsætningen til alt det foregående betegnes ved følgende tn.

huglausi (hinn), Þórðr Gísl. X. 'Den modløse, feje'.

geit, Auðun Ldn., Gr. IX; Finnr., Fsk. (skr. *keit*), Mork. XII. 'Ged'; A. kaldtes således, fordi han lod sig skræmme til at udrede bod for en af ham dræbt mand. Endnu bruges *geit* i denne betydning på Island (samt en forstærkende sammensætning *raggeit*). Jfr. ogsaa Fritzner s. v.

kúgaðr, Þorsteinn Sv. XII. 'Den kuede, som lod sig kue' (til at opgive en fæstning, som det fortælles i sagaen).

8. Tilnavne, der hentyder til væsen og derigennem karakter i det hele.

mannasættir, Þórarinn svarti, Eyrb. X. 'Mænds forliger'; er måske ikke egl. tn.

gǫfugláti (hinn), Goðrøðr Hkr. (i Yngl. er ordet ikke at opfatte som tn.). 'Den, der tér sig fornemt og ædelt'.

mikilláti, Danr Hkr. osv., sagnh.; Fróði Hkr., sagnh. (også kaldt *en friðsami*); Goðrøðr Hkr., sagnh. (v. l. *gǫfugláti*; også kaldt *veiðikonungr*). 'Den, der *lætr mikinn*', ɔ: er overmodig og udfolder stor pragt.

margláti (hinn), Teitr Bisk. XI. 'Foretagsom til at finde på, give sig af med mange ting, foranderlig i adfærd' (Fritzner); er ikke ubetinget rosende.

ofláti, Aðils Fas., sagnh.; Eyjólfr Sturl. XII (en broder til Ásbjǫrn valfrekr); Gunnlaugr Vígl., fing.; Þórarinn Sturl. XII; Þorgeirr Ldn. X—XI. 'Den overmodige og flotte'.

lítilláti (hinn), Óláfr Flat., sagnh. (fader til Danr mikilláti). 'Den nedladende og ligefremme, fordringsløse'.

frið- -Fróði Hkr., SnE., Islb., sagnh. 'Fred', på grund af hans fredelige sind og den landefred, der herskede i hans tid.

kyrri (hinn), Óláfr Hkr. XI; Þorbjǫrn Ldn. X. 'Den rolige, stilfærdige'; Ó. siges at have været »fámálugr optast ok ekki talaðr á þingum« og »friðsamr«.

þrymr, þrumr og *þrym-, þrum-*, Ketill Ldn. IX (her *þrymr* som v. l. ur.); Ketill Nj. X (også *þrym-Ketill, þrum-Ketill; þrumr*) Austf.; Ketill Austf. IX—X; Þóraldi Sv. XII. 'Den rolige og tavse'.

lati, Eiríkr Hák. XIII. 'Den dovne'.

hein, Haraldr Hkr., Knytl. XI. 'Hén', d. v. s. blød sten, især slibesten. Kong Harald var »maðr kyrrlátr ok fálátr, ómálugr, ekki talaðr á þingum« (jfr. *kyrri*), »kyrr ok hœgr við fólkit«; hans tn. hentyder til disse egenskaber. Jfr. også Sakses beskrivelse, der temlig nöje svarer til sagaens.

Endnu følg. må stilles her:

Inn-Steinn Fas., sagnh. 'Ind-', fordi han engang i regnvejr vilde, at tæltene blev spændte over skibet. Jfr. broderen Út-Steinn ovf.

9. Tilnavne, der betegner bæreren som glad, munter.

glaði, Gerðarr Fas., sagnh.; Gizurr Ldn. X; Gizurr Sturl. XIII. 'Den glade, muntre'; uagtet *glaðr* opr. bet. 'den lysende', er der næppe grund til her at antage den betydning.

gleðill, Gríss Ldn. X. 'Den glade'; subst. er afledet af *glaðr*, ikke uden ironisk bibetydning (lidt naragtig).

káti, Einarr Sturl., Ann. XII; Þorgeirr Sturl. XIII. 'Den muntre'.

feginn, Finnr Hemþ. (Hb.) XI. 'Den glade', egl. 'den, der bliver glad over et eller andet i öjeblikket indtruffet'.

gáli, Grímr Bisk. XII. 'En kåd og letsindig person', jfr. nyisl. *gála* fem. (om en kvinde, der er lystig og let på tråd), no. *gaale* 'tosse, dum og fremfusende person' (Aasen), *gáli* 'morio, fatuus' Bj. Hald. Det er vel det ligeglad-letsindige, der er det mest fremtrædende i betydningen; jfr. subst. *gáll* 'lætus fervor' (Bj. Hald.).

gemsungr, Snorri Sturl. XIII. 'Den lystige', dog snarest i nedsættende betydning.

glaumr, Þorbjǫrn Gr. X—XI. 'Stöj, lystighed'. T. var »enn mesti gárungr«.

10. Gavmildhed, Gærrighed.

gjafa- -Refr Fas. (= Rennisfífl). 'Gave', fordi han bortskænkede store gaver, se Gautrekssaga.

gjafleifi, Þorleifr Hrafnss. XIII. 'Gave-lev'; *leifi* er kælenavn for Þorleifr og *gjaf-* er s. s. *gjafa-*, foreg.

mildi (hinn), Baldvini Játvs. XI (ɔ: grev B. V); Eldjárn Rd. X—XI; Gautrekr Hkr., Fas., sagnh.; Hálfdan Hkr. (ok enn matarilli), sagnh.; Hallr Sturl. XI; Heðinn Ldn. X—XI; Heinrikr (III) Knytl., Ann. XI; Valdarr Flat., sagnh. 'Den gavmilde'; denne betydning må vel i de fleste tilfælde forudsættes. Om Gautrek hedder det: »mikit er um ǫrleik Gautreks konungs, er hann gefr gull við grjóti«.

gjafmildi (hinn), Fróði Ann., sagnh.; Gautrekr Ann., sagnh. 'Den gavmilde'; efter at *mildr* særlig i det 12. årh. var gåt over tildels at bet. 'from', beg. man at tilföje *gjaf-*,

når ordet skulde bruges i den gamle betydning; tn. findes da også kun i den unge Lögmannsannáll.

ǫrvi (hinn), Brandr Hkr., Eyrb. Ld. XI; Gautrekr Ldn. (= G. mildi, s. d.); Hafliði Ldn. X; Magnús Orkn. (Flat.) XII. 'Den gavmilde'; således vistnok i alle tilfælde, og ikke ordets anden (hoved)betydning 'den raske'.

sinkr, sinki (hinn), Hallsteinn Sv. (således Eirsp.; andre har *snikr*, Flat., el. *snákr* 327; *sink* Skálh. bók; rimeligvis er *sinkr* det rigt.), XII; Nereiðr enn gamli Ldn. (hvor dog Hb. har *Arnmóðssonar jarls ens sinka*, »den yngre Melab.«: *Nereiðss. jarls hins gamla ok sinka*), sagnh. 'Den gærrige, egenkærlige'.

11. Bravhed, godhed. *góði (hinn)*, Aðalsteinn Mork. (= A. trúfasti) X; Arnórr Ldn. (rauðæingr, rauðkinnr) X–XI; Eiríkr Hkr., Knytl. XI—XII; Grímr Hkr., Óleg. XI; Guðmundr Sturl., Bisk. XII—XIII; Guðini Bisk. XI; Hákon Hkr. osv. X; Játvarðr Hkr., Ann., Hák. Iv. (bekenderen); Magnús Hkr. osv. XI; Magnús Ldn., Sturl. XIII; Magnús Flat. (= Magnus Smek) XIV. 'Den gode', ɔ: milde og elskede.

góðráði (hinn), Sǫrli Sól.; fing. 'Den, der tager el. giver godt råd', omtr. = god.

barnakarl, Ǫlvir, Ldn., Ld., Nj., Gr. IX. 'Börne-karl', fordi han, uagtet han var en stor viking, »lét eigi henda bǫrn á spjóta oddum, sem þá var víkingum títt«. Denne oplysning er der ingen grund til at betvivle.

lávarðr, Knútr Knytl. XII; Sigurðr Sv. XII. 'Lavard'; tn. forklares som givet K., fordi han var »allra manna vinsælastr ok ǫrvastr af fé ok bezt þokkaðr af alþýðu«. Sakse forklarer derimod tn. som »herre«, og det er mulig rigtigere; i så fald hører det under næste afdel. 3.

tryggvi (hinn), Ingjaldr Ldn., Gr. IX. 'Den tro, pålidelige'.

12. Nogle spredte tilnavne med delvis rosende positiv betydning.

forvitni, Þorsteinn Sex sǫg. XI. 'Videbegærlig, nysgærrig', fordi han engang undersøgte, hvad der var i den badende kong Haralds pung.

kennir, Eilífr (v. l. til *krúna* se ovfr. II, 1). 'Kender, prøver', men formentlig er denne form for tn. mindre rigtig.

viðsjá, Eiríkr Heið. X—XI. 'Den forsigtige', som véd at tage sig i agt for andre og deres planer; dette forudsætter *i*'ets korthed; skal der læses *við-*, bet. tn. 'den vidtseende, vidtskuende'. Snarest er den første opfattelse den rigtige.

ǫlfúss, Eiríkr Ldn. IX. 'Den alvillige', forekommende; således opfatter jeg ordet, ɔ: som *al-fúss*; omlyden er bevirket af det følgende *ú*, jfr. Noreen[3], § 76.

13. Tilnavne, der antyder bidsk, fjendtligt, slet sindelag.

ormstunga, Gunnlaugr Ldn. X; Gunnlaugr Ldn., Ld., Hfr., Gunl. X—XI. 'Ormetunge', ɔ: bidende, giftig tunge. Den første var den sidstes oldefar, hvis navn og tn. han arvede, men han »bar sit navn med rente«, hvad sagaen om ham viser; han beskrives som »hávaðamaðr mikill í ǫllu skaplyndi ... ok heldr níðskárr ok kallaðr *o.*«.

háðsami (hinn), Tjǫrvi Ldn. X. 'Den spottelystne'; jfr. hvad der fortælles om ham i Ldn.

beiskr, Árni Sturl. XIII. 'Besk, bitter', hvas.

grái (hinn), Eyjólfr Ldn., Ld., Eyrb., Nj., Gísl. X; Eyjólfr Ldn. XI; Grímr Fms. I, 111, forhist. (men fejl f. *gaurr* s. d.); Grímr Mork. XI; Kollr Ldn. X; Valgarðr Nj. X; Þorgrímr Svarf. X. 'Den grå'; tn. går næppe nogensinde på farve eller udseende, men på sindelag; om V. hedder det udtrykkelig, at han var »maðr grályndr ok óvinsæll«; egl. betyder ordet 'den ulvesindede', idet den grå(brune) ulvs sind blev sindbillede på falskhed og fjendtlighed; jfr. Fritzner s. v. 2.

bǫlvísi (hinn), Blindr Edd. 'Den ondskabsfulde', egl. 'den, der forstår sig på ondt' (for andre).

illi (hinn), Árni NgL. XI (?); Bjarni Hkr. XII; Blindr Fas., sagnh. (= Bl. enn bǫlvísi); Eysteinn Hkr., sagnh.; Hákon Fsk. X; Ingjaldr Fas., sagnh.; Úlfr Flat. X; Þórarinn Ldn. X—XI (var broder til Arnórr góði); Þórarinn Ldn.,

Vd. X; Þorfinnr Hák. XIII; Þorgrímr Fær. X; Ǫgmundr Gr. XI. 'Den onde', svarer omtrent til 'skurk'.

illráði, Eysteinn Hkr., Flat., sagnh.; Ingjaldr Hkr., Islb., sagnh. 'Den onde', omtr. = *illi*. E. kaldes også *enn illi*, *enn ríki* og *enn harðráði*. Om I. hedder det, at han — efter at have spist et ulvehjærte — blev »allra manna grimmastr ok verst skaplundaðr«.

ilska, Pétr Sv. XII. 'Ondskab'.

illing, *-ingr*, Atli Ldn. (Hb. *-ingr*) X. 'Den onde'.

ilteitt, Ǫlvir Hák. XIII. 'Lutter ondt'.

illugi, Þórðr Ldn. IX—X; Þórðr Ldn., Rd., Nj. X—XI (den sidste var efterkommer af den første; senere blev tn. til egennavn). Af *ill-hugi* 'ondt sind'.

illviti, Kálfr Bj. X—XI. 'Ondt bebudende, ondt varsel', vel omtr. = 'den ondskabsfulde'.

loki, Þorbjǫrn Ldn., Gullþ. IX. 'Loke', d. v. s. guden Lokes navn synes her brugt som tn. vel for at betegne bæreren som svigefuld eller listig.

pretta- -Páll Ann. XIII—XIV. 'Rænke-', af *prettr* 'svig, puds'.

ranglátr, Þorsteinn Ldn., Sturl. XI. 'Uretfærdig'.

lygi- -Torfi Heið. X—XI. 'Lögne-', den lögnagtige.

niðingr, Ljótr Orkn. XII. 'Nidding'.

súri, Páll NgL. XIII. 'Den sure', bitre, gnavne.

14. Kvindekærhed. *kvensami (hinn)*, Hjǫrleifr Ldn., Nj., Fas., sagnh.; Hrólfr Fas., sagnh. 'Den kvindekære'.

Femte afdeling.

Tilnavne, knyttede til social stilling, virksomhed, enkelte begivenheder og privatlivet.

A. Social stilling.

1. *goði*, *guði*, Arngrímr Hœns. X; Arnkell Eyrb. X; Arnsteinn Ldn. X; Áskell Ldn., Rd. X; Gautr Fas., sagnh.; Geirr Ldn., Nj. X; Glismákr Fas., sagnh.; Grímkell Harð. ʳ; Hallsteinn Ld. X; Hrafnkell Austf. X; Hjǫrleifr Ldn. X;

Jǫrundr Ldn., Eg., Nj. X; Ljótólfr Ldn., Nj. X; Snorri Ldn., Ld., Eyrb. ofl. X—XI; Sturla Ldn. X; Sæbjǫrn Ldn. X; Valgarðr Ldn. X; Þjóðólfr Ldn. X; Þórarinn Ldn. (= Langdœlagoði) X—XI; Þorgeirr Ldn., Ljósv., Nj., Islb. X—XI; Þorgrímr Ldn. X; Þórhallr Ld. X—XI; Þormóðr Ldn. X; Þóroddr Ldn., Rd. ofl. X; Þorsteinn Ldn., Gr. X—XI; Þorsteinn Ldn. X—XI. 'Gode'. Om Grímkell hedder det, at han »átti mikit goðorð«. Alle de her nævnte personer har forestået et tempel og været hövdinger; ejendommeligt er det, at alle bærerne af tn. — og som sådant bör det betragtes — tilhører det 10. årh. og overgangen til det 11.

goddi, Þórðr Ld. X. 'Den lille gode'; tn. er utvivlsomt et slags diminutivum ikke uden kælende biklang.

aurgoði, eyr-, Áslákr Ldn. X; Úlfr Ldn., Nj. X; Þorvaldr Ldn. X—XI. Dette tn. er for U.s vedkommende af dr. Kålund Isl. Beskr. I, 264 forklaret som sammenhængende med de *aurar*, grusflader, der findes langs Markarfljót, Fljótsaurar, jfr. den lat. oversættelse af Njála; det var også her, at godedömmet var. For Á.'s vedkommende kan sikkert samme opfattelse göres gældende. da også hans slægt var knyttet til land med elve. Hvad T. angår, kan intet bestemt siges; dog er *aur-* sikkert rimeligere end *ǫr-*, da Sturl. har *eyr-*; der kunde være sigtet til Eyrr i Bitra (el. Óspakseyrr; se Kål. I, 632).

Fellsgoði, Illugi Ldn. X (= Þórðr illugi). 'Fells-gode'; han bode »undir Felli við Breiðá«.

Garpsdalsgoði, Haldórr Ldn. X. 'Garpsdals-gode', sikkert fordi han bode på gården Garpsdalr (vestl. Isl.), hvor hans sön udtrykkelig siges at have bot.

Hofgarðagoði, Helgi Eyrb. X. 'Hovgarde-gode', sikkert fordi han bode på Hofgarðar (vestl. Isl.).

Hvítanesgoði, Hǫskuldr Nj. X. 'Hvitanæs-gode', fordi han bode på Hvítanes (sydl. Isl.).

Kárnsárgoði, Þorgrímr Ldn., Vd. X. 'Kårnså-gode', af gården Kárnsá (yngre Kornsá) i Vatsdalen (nordl. Isl.).

Sauðeyjargoði, Ingjaldr Ld. X. 'Saudø-gode', fordi han bode på Sauðeyjar (plur.; hovedøen hed vel Sauðey) i Bredefjorden.

Skeiðagoði, Þormóðr Ldn. XII. 'Skeid-gode', sikkert fordi hans godedömme var i landskabet Skeið (ntr. plur.) i Árnessyssel (sydl. Isl.).

Tungu-goði, Hróarr Ldn., Nj., Rd. X. 'Tunge-gode', fordi hans godedömme strakte sig over Tunga = Skaptártunga (sydøstl. Isl.).

Hlíð[ar]mannagoði, Snorri Ldn., Ljósv. X. 'Lidmændenes gode'; med Hlíð er ment Kræklingahlíð i Øfjorden (nordl. Isl.).

Langdœlagoði, Þórarinn Band. X—XI (= *goði* og *enn spaki*). 'Langdölernes gode', fordi hans godedömme strakte sig over Langidalr (nordl. Isl.).

Ljósvetningagoði, Þorgeirr Flat. X—XI. 'Ljósavatsmændenes gode'; knyttet til befolkningen omkring Ljósavatn (Ljósavatsskarð), nordøstl. Isl. Selv bode T. på Ljósavatn.

Også alle disse 'goder', der er opkaldte efter sted, tilhører med en enkelt undtagelse 10. og begyndelsen af det 11. årh. Det samme gælder de næste.

Freysgoði, Hrafnkell Austf. X; Þórðr Hkr., Ldn., Ld., Gl., Nj. X. 'Fröysgode', fordi de dyrkede særlig guden Fröy; Hr. »elskaði eigi annat goð meir en Frey«.

leikgoði se nedenfor.

gyðja, Þorlaug Ldn. X; Þuríðr Ldn., Vd. X. Svarer som fem. til mask. *goði*, altså 'tempelforstanderske'; sikkert bet. tn. ikke 'gudinde'; jfr. følg.

hofgyðja, Þuríðr Ldn. X. 'Tempelforstanderske'; T. var søster til Þórðr freysgoði.

2. Tilsvarende navne i den kristne tid.

prestr, Einarr Hák. XIII; Qzurr Sv. XII. 'Præst'; vistnok har ingen af bærerne virkelig været præst. Jfr. *Prest-*.

klerkr, Jón Sturl. XII—XIII; Ketilbjǫrn Bisk. XIII; Þorbjǫrn Orkn. XII. 'Klærk'; sikkert var Þorbjǫrn ikke præst; om de andre kan intet sluttes.

prest- -Jón Sturl. XIII; -Oddr Sturl. XII; -Valdi Sturl. XII—XIII. 'Præst-'; den første kaldes også Jón prestr og var måske præst, Oddr ligeledes; derimod var V. sikkert ikke præst; han kaldes »illræðismaðr«.

auraprestr, Ásgeirr Sturl. XIII. 'Ør-præst'; Á. synes ikke at have været præst; hvad det første led angår jfr. *aurgoði* ovf.; her kan *aura* ikke identificeres; Á. har hjemme i Skagafjorden.

skarðprestr, Bárðr Sturl. XIII. 'Skardpræst'; B. var ikke præst, men hans fader var præst på Skarð på Skardsstrand, Skarð-Snorre (vestl. Isl.). Det er også tvivlsomt, hvorvidt tn., der kun findes det sidste sted, hvor B. nævnes, gælder B. og ikke hans fader.

faraprestr, Þorsteinn Bisk. XIII. 'Rejsepræst', omflakkende (?) præst; denne betydn. passer dog ikke til T.; måske har han gjort flere rejser til Norge, men han var virkelig præst.

hálfprestr, Jón Sturl. XIII. 'Halvpræst'.

slembidjákn, Sigurðr Hkr., Mork., Fsk. osv. I Hkr. og Fsk. kaldes S. altid *slembidjákn*; i Mork., Fris. og fl. *slembir*; hvis dette ikke er opstået ved misforståelse hos afskrivere (misforståelse af en forkortelse som *slemb.* el. lign.), er dette at betragte som forkortet af hint (etslags diminutivt kælenavn). S. var degneviet. Når *slembi-* föjes til, er det uden tvivl ironisk ment, og bet. vel 'den der med nød og næppe blev degn', 'den der slumpede til at blive degn'. *Slembi* er det s. s. *slembi* i det velkendte isl. *slembilukka* 'inopina et immerita fortuna' (Bj. Hald.); der ligger dog mere af det 'uventede' end af det 'ufortjænte' i ordet. Jfr. *slembast* 'inopino jactu ferri' (Bj. H.). Også et vb. *slambrast* er kendt, 'at komme frem med nød og næppe og besværligheder'. No. *slemba*, vb. og subst., ligger fjærnere i betydning.

prior, Guðrún Ann. XII—XIII; Þuríðr Ann. XIII. 'Prior'; mulig er det ikke noget tn. Man kunde tænke sig tn. ironisk som hentydende til et forhold til en prior, men det er vel næppe at opfatte så.

biskup se nedenfor afd. VI.

Fljótabiskup, Jón Bisk. XII. 'Fljotbiskop'; J. var præst, sikkert i Fljot i Skagafjordssyssel; på grund af sin myndighed har han vel fåt sit tn.; en v. l. er i øvrigt Fljóta-Ketill (Jón var Ketilsson).

Víkverjabiskup, Kolr (Kollr) Ldn. XI. 'Vikværingers biskop', fordi K. »vas í Vík austr« (Ari).

3. Konge, jarl. *Finnakonungr,* Mǫttull Ldn., sagnh. 'Finne(Lappe)konge'; er måske ikke at opfatte som egl. tn.; det findes desuden kun i »Melab. yngri«, medens Hb. har »Finnasonar, Mǫttulssonar konungs« og Stb. blot »Mǫttuls«, som dog næppe selv er rigtigt.

liðsmannakonungr, Óláfr Sturl., Fas., sagnh. 'Hærmændenes konge'; hans mænd synes at være bleven kaldt *liðsmenn* κατ. ἐξ.

jarl, Þóroddr Sturl. XII. 'Jarl', måske fordi han havde tjænt en jarl. Tn. næppe obscönt, jfr. brugen af *jarl* i Bósas.

Hlaðajarl, Hákon Hkr. osv. X. 'Ladejarl', fordi hans hovedgård var Hlaðir ved Trondhjem.

hurnajarl, skrivemåde f. *Yrna-,* Sigurðr Ágr. X. 'Jarl på Yrjar', Ørlandet, på nordsiden af Trondhjemsfjorden; gen. pl. er uregelmæssig.

Mœrajarl, Rǫgnvaldr Hkr., Fsk., Ld. osv. IX. 'Möre-jarl'; *Mœra* er vistnok gen. af *Mœrir,* indbyggerne på Möre.

Storðarjarl, Gunnvaldr rogi Fas., sagnh. 'Stords jarl', af øen Storð; det er den, der sigtes til; i hdskrr. står imidlertid *Storða,* vist en fejl.

Súlujarl, Úlfr Skt. X; Þrándr Flat. IX—X. 'Sulejarl'; Ulf digtede om Styrbjörn, men denne var dattersön af Þrándr; mulig var Ulf da dennes sön, jfr. fremstillingen, hvor en Ulf ligefrem nævnes som Þránds sön. Det ligger da nærmest i *Súla* at se et svensk stedsnavn (Súla i Veradalen synes at ligge for fjærnt), men et sådant er vel ukendt.

fólgsnarjarl, Snorri Sturluson Sturl. XIII. 'Den skjulte, hemmelige jarl'; det fortælles, at Skule hertug gav Sn. jarle-

titlen, og at Styrme frode (vistnok i et obituarium el. lign.) havde betegnet Sn.s dødsdag som »ártíð Snorra fólgsnarjarls«; tn. er vel Styrmes eget påfund, men har aldrig været almindeligt.

matjarl se nedenfor.

greifi se nedenfor afd. VI.

pávi se nedenfor afd. VI.

4. Bonde. *bóndi*, *búandi*, Dagfinnr Bǫgl., Hák. XIII; Óláfr (ɔ: kyrri) Hkr., Ágr. XI. 'Bonde'; D. var en gammel Birkebener-hövding, men uden nogen titel; O.s tn. bet. vel omtr. det s. s. kyrri, 'den rolige, fredelige'; han levede i sit rige som en bonde på sin gård, »fyr spekðar sakir ok hógværis« siger Ágr.

hǫldr, Bjǫrn Eg. X; Hávarðr XII; Ketill Ætt. XI; Sumarliði Orkn. XII; Þorsteinn fjaransmunnr Orkn. XII. 'Fri bonde og odelsbonde'. Om B. hedder det, at han blev kaldt således, fordi han »gerðisk ekki handgenginn konungi«.

karl, Arngeirr Bj. X; Hákon Orkn. XII; Jón Sturl. XIII; Kolbeinn Orkn. XII; Sigvaldi Sv. XII—XIII; Sǫrkvir Nj. X (v. l. *jarl*, *karli*). 'Karl'; ordet kan have flere betydninger, dels 'bonde', af ringere art end hölden, dels 'en gammel mand'; denne sidste betydn. må uden tvivl antages for A.s vedkommende; det samme gælder mulig også H., der »var en hövding«; K. er måske kaldt sål. til adskillelse fra sin slægtning Hákon barn (s. d.). Om grunden til tn. for de andres vedkommende forlyder der intet. Sǫrkvir er måske stamfaderen til den svenske senere kongeslægt, hvor både S. (Sverke) og Karl forekommer.

Akrakarl se ovf.

þegn, Þórir Fas., sagnh. 'Fri mand (bonde)'; i øvrigt fortæller sagaen (Ánss.), at han fik dette tn. af et sværd, som han havde fåt i gave og som hed *þegn*.

einbúi, Oddr Eg. X. 'Eneboer', vel fordi han bode på en afsides liggende gård.

5. Stillinger hos kongen. *ráðgjafi*, Stéfán Orkn. XII. 'Rådgiver'.

dróttseti, Páll Bǫgl., Ann. XIII; Úlfr (Ubbi) Magn. lag. XIII. 'Drost'; måske ikke tn. i egenlig forstand; P. var kong Inges dróttseti.

stallari, Ulfr Hkr., Ldn., Ljósv. XI. 'Staller'; U. var Harald hårdrådes staller; måske heller ikke egl. tn.

ármaðr, Ásgautr Hkr. XI; Bjǫrn Hkr. XI; Ívarr Sv. XII. 'Årmand', d. v. s. en kgl. godsbestyrer; egenlig en *maðr*, der er *árr* ɔ: en, der på en andens vegne har et hværv at udføre (jfr. K. Maurers afhdl. om *ármaðr*).

gjaldkeri, Gunnarr Hkr. XII; Þorbjǫrn Hkr. XII; Þrándr Hkr. XIII. 'Skattekræver', kongens embedsmand i byerne, byfoged.

ræðismaðr, Eysteinn Sv. XII. 'Bestyrer, forvalter'; antyder en stilling i kongens gård. Jfr. Fritzner.

biskupsmaðr, Þorgeirr Hák. XIII (enkeltvis forekommende v. l. er *biskupsefni*, *biskupsmágr*, men de er sikkert ur.). 'Biskopsmand', ɔ: en biskops tjæner.

Hólasveinn, Þorgils Sturl. XIII. 'Hole-svend'; opkaldt efter en gård Holar (bispesædet?); mulig bet. *sveinn* 'en tjæner', men i øvrigt er T. en bonde i Øfjorden. Tn. kunde bet. 'den unge fra Holar'.

lúðrsveinn, Þorfinnr sviðbrandr Bǫgl. XIII. 'Trompeter', synes ifg. fremstillingen (Fms. IX, 30) at have blæst i Sverres lur Andvaka.

sendimaðr, Heinrekr Hák. XIII; Hreiðarr Sv. XII; Kálfr Sv. XII. 'Sendemand', fordi de ofte benyttedes til vigtige sendefærdsrejser.

skósveinn se *skolbeinn* ovf. s. 221.

njósnar- -Helgi Gisl. X. 'Spejde-', fordi han sendtes flere gange ud for at spejde.

gestr, Jǫrundr Sturl. XIII; Óláfr Sturl. XIII. 'Gæst'.

skálkr, Hallvarðr Hkr. IX. 'Tjæner'; da ordet forekommer i så gammel tid, må det her stå i den oprl. betydning.

piltr, Guðlaugr Sturl. XIII; Vilmundr Hák. XIII. 'Pilt', en ung mand, omtr. = *sveinn*.

6. Fattige, trælle. *alikarl*, Þorgrímr Sturl., Bisk. XII. 'En mand (ældre mand), som får føde hos en anden, en fledføring'; T. var bonde, men han blev dömt i så höje bøder, at han blev »kallaðr félauss«; det er vel derefter, at han har fåt sit tn.

griðmaðr, Jón Bǫgl. XIII. 'Gridmand', d. v. s. som har ophold og underhold i en andens hus.

griðkona, Atli Bǫgl. XIII. 'Tjænestekvinde'.

kotkarl, Þjóðólfr Sturl. XIII. 'Hyttebonde', husmand.

ánauðgi, Ormr Ldn. IX—X. 'Den, der er el. har været træl'; i øvrigt findes dette tn. kun i Stb.; i Hb. kaldes han *auðgi* 'den rige'.

ómagi, Jón Hák. XIII. 'Uformuende, en, der er opdraget som fattiglem'.

leysingi (laus-), Gríss Eg. X; Þórðr Nj. X—XI. 'Frigiven'; T. var sön af den frigivne Þórðr, der vistnok også har været kaldt *l.*

fantr, Sǫlvi D. N. XIII. 'Omstrejfer', el. tjæner.

Hertil vil jeg föje følgende:

húsfreyja, Sæmundr Hkr. XII; Þórðr Hkr., Fsk. XII. 'Husfrue'; tn. er sikkert ironisk.

B. Virksomhed, redskaber og lign., hvoraf tilnavne er dannede.

1. *starfsami (hinn)*, Sturlaugr Fas., sagnh. 'Den virksomme', el. 'meget virkende'; i øvrigt synes *starf* her brugt om vanskelige arbejder og hværv, der skal udføres (jfr. sagaen k. 14).

fiskni (hinn), Ketill Ld. IX—X. 'Den heldige fisker', i øvrigt er ordet fejl for *fiflski* (s. d.).

læknir, Álfgerðr Austf. X; Helgi Sturl., Ann. XIII; Hildigunnr Nj. X; Hǫskuldr Ldn. XII; Þorgeirr Hkr. XII; Þorkell Ldn. XI; Þormóðr Sturl. XII; Þorvarðr Ljósv. XI; Þorvarðr Austf. X. 'Læge'.

hagi (hinn), *haga (hin)*, Bjǫrn Bisk. XI; Egill Sturl. XIII; Guðný Ann. XIV; Margrét Bisk. XII; Þorkell Sturl. XII; Þorleifr Ann. XIII—XIV. 'Den kunstfærdige'; om M.

hedder det, at hun (der havde lavet en bispestav af tand) da var »oddhǫgust allra manna á Íslandi«. Þorleifr nævnes i to annaler; i den ene (Skálh.) kaldes han på latin: faber.

Braut- -Ǫnundr Hkr., sagnh. 'Vej-'; fordi han »lét brjóta vegu um alla Svíþjóð«.

trételgja, Óláfr Hkr., sagnh. 'Træhugger', fordi »hann ruddi markir«.

smiðr, Eyvindr Ldn. X; Guðlaugr Ldn. XII; Móðólfr Ldn. X; Sigurðr Hák. XIII; Vémundr Ldn. IX—X; Vigfúss Sturl. XIII; Þorkell Sturl. XIII; Þorsteinn Ldn. XI—XII. 'Smed'; der gives ingen yderligere oplysninger om nogen af bærerne, om hvad slags 'smede' de var.

smið- -Skeggi Sturl. XII—XIII; Sturla Ld. XI. 'Smed-'; = det foreg.

hǫfuðsmiðr, Árni Bisk. XI. 'Hovedsmed' (»arkitekt«); dette må opfattes som tn.: »Á., er kallaðr var hǫfuðsmiðr«.

askasmiðr, Oddbjǫrn Ldn., Eg., Fas. X. 'Karsmed'; *askr* står her sikkert i betydn. 'kar', madkar af træ, således som sådanne har været i brug på Island indtil vore dage.

gullsmiðr, Þorsteinn Sturl. XII. 'Guldsmed'.

gyllingar- -Kali Flat. XI. 'Forgyldnings-'; tn. hentyder til, at bæreren har givet sig af med at forgylde, været etslags guldsmed; »hann var hagr vel á gull ok silfr«.

knarrarsmiðr, Þorsteinn Hkr. XI. 'Skibsbygger'; »hann var kaupmaðr (jfr. *knǫrr* egl. = handelsskib) ok smiðr mikill«; kong Olav havde frataget ham et stort og nyt handelsskib, »som T. havde bygget«.

tinsmiðr, Þórólfr Sturl. XII. 'Tinsmed', ɔ: en, der forarbejder genstande af tin.

tin- -Forni Ldn., Eyrb. X. 'Tin-'; at der er tale om et tn., kan sluttes af, at bæreren i et vers kaldes Forni; han har vel været tinsmiðr.

tinteinn, Þorvaldr Ldn., Korm. X. 'Tintén'; af samme betydn. som de foregående; Kormak kalder ham i vers *tindráttarmaðr* og *hinn es tin tannar*.

rauða- -Bjǫrn Ldn., Ld., Eg. X. 'Røde-', af *rauði* 'myremalm'; »hann blés fyrstr manna rauða á Íslandi ok var hann af því kallaðr *r.*« (Mb.).

steypir, Klœngr Bisk. XIV; Ormr Ann. XIII—IV; Pétr Sv., Bǫgl. XII—III; Þórðr Sturl. XIII. 'Støber'.

flettir, Haraldr Hkr. XI; Saxi Hkr. (v. l. *fleita*) Fas., sagnh.; Þorkell Orkn. (v. l. *flatr*, *fletta* ur.) XII; Þorkell Austf. (v. l. *fleytir*) X. 'Flækker'; tn. hentyder sikkert til tømrerhåndværket; *fletta* 'at flække' tykke planker for at frembringe tynde brædder. Andre betydninger kunde også antages ('plyndrer', sml. Fritzner: *fletta*).

skafhǫgg, Þorbergr Hkr. X. 'Glathug' (egl. et hug, der glatter, jævner); T. var »stafnasmiðr at skipinu«, ɔ: Ormen lange; sit tn. har T. sikkert fåt efter den begivenhed, der fortælles om ham i Ol. Tr. s. (Hkr. I, 412 ff.).

tálgi, Sigurðr Sv. XII. 'Skærer' el. 'hövler'; vb. *telgja* bet. at 'tilhugge, tilskære', især træ.

brasaðr, Andrés Sv. XII. 'Sammenlodder', jfr. isl. *brasa*, no. *brasa* 'at sammenlodde'.

fœgir, Hallvarðr Hkr., Mork. XII. 'Polerer'.

dengir, Ǫgmundr Hkr. (v. l. *drengr* ur.) XII. 'Hamrer', d. v. s. den, der udhamrer leblade, gör dem tynde og skarpe; herom er vb. *dengja* blevet brugt på Isl. ned til vore dage.

smiðjudrumbr, Ketill Ldn. X. 'Smedjeblok'; hermed menes måske den træbul, som ambolten er fæstet i.

skinnari, Viljálmr Hkr., Fsk. XII. 'Skinder', ɔ: garver, skindtilbereder.

fisiler, Þrándr Bisk. XIII. 'Fyrværkerikunstner' el. lign.; T. »kunni mart klókt at leika meir með náttúrligri list en með nokkurs kyns galdr«, deriblandt noget der kaldes en *herbrestr* (ved hjælp af svovl, blår m. m.).

myntari, *munt-*, Hagbarðr Sv. XII. 'Møntmester'.

hestageldir, Hlíf Ldn. IX. 'Hestegilder', en, der kastrerer heste.

báru- -Bjǫrn Bárð., uhist. 'Bølge-', fordi han var en stor »sjógarpr«.

2. Redskaber. *dráttarhamarr*, Þorkell Sturl. XIII. 'Dræt(træk)hammer'; det er mig ikke klart, hvad *dráttar-* her bet., måske med Fritzner en hammer 'til at drive nagler ind'.

hnjóðhamarr, Þorkell Sturl. XIII (samtidig med den sidstomtalte). 'Klinkhammer', en hammer, der anvendes til at lave et nyt hoved på et inddrevet (klink)söm.

vegghamarr, Ásbjǫrn Austf. XI. 'Væghammer', ɔ: en hammer til at banke de enkelte lag græstörv i en væg sammen, göre dem så tætte som muligt.

nafar- -Helgi Ldn. IX—X. 'Bór-', af *nafarr* 'et bór'; snarere end *nafar* gen. af fem. *nǫf*.

skólpa, Jón Sturl. XII. Ordet er vistnok fem. til *skólpr* 'skære- el. drejejærn med rundböjet æg' (Fritzner) og ensbetydende med dette.

lauð, Halli Bǫgl. XIII. 'Draglod'; se i øvrigt Fritzner.

sleggja, Þórólfr Ldn., Vd. X. 'Forhammer', en svær og tung hammer.

sleggju- -Gunnarr Sturl. XII. 'Forhammer-'; se foreg.

þeksla, Eiríkr Ldn. (geneal.). 'Skarøkse'.

sleggjufall (*slegg-* v. l.), Þorbjǫrn Finb., uhist. 'Hammerfald', også kaldt *sleggja*.

steðja- -Kollr Nj. X (el. sagnh.?). 'Ambolt-'; af *steði* 'en ambolt' se ovf.

skinnknífr, Beni Hák. XIII. 'Skindkniv', vel en kniv, hvormed huder sønderskæres.

C. Virksomhed især i hjemmet og på gården og tilhørende redskaber.

saum- -Æsa Jóms. X. 'Sy-', dygtig til at sy og brodere.

línseyma, Páll Hák. XIII. 'Linsömmer', d. v. s. den, der bruger 'lin', hör, for *seymi* (ntr.), ɔ: sytråd af sener (?).

lína, Þórir Ldn. IX—X. Tn. er dannet af *lín* (jfr. foreg.), men betydningen er ikke sikker; 'den, der bruger lin' (?).

stagnál, Styrkárr Bǫgl. XIII. 'En grov nål', der særlig

benyttes til at reparere grovere töj med grov tråd (jfr. *að staga* og *stagbœttur*).

prjónn, Ǫgmundr Sturl. XIII. 'Prén', strikkepind.

gullkambr, Haraldr Fas., sagnh. 'Guldkam'.

brák og *brœkir* se nedenfor.

kambari, Unáss Sv. XII. 'Kam-mager'.

kembir, Eilífr Hák. XIII. 'En, der karter uld' (næppe 'som kæmmer sit hår').

mjǫlkarl, Bjǫrn Sturl. XIII. 'Melkarl', d. v. s. en, der har det hværv at male korn.

veiðimaðr, Þórhallr Eir. X—XI. 'Fanger'; »hann hafði verit í veiðifǫrum [hval-, sæl-fangst] með Eiríki um sumrum«.

veiðikonungr, Guðrøðr Hkr., Islb. osv. IX. 'Jagtkonge'.

ǫlkofri, Þórhallr Ǫlkofraþ. XI. 'Øl-hætte'; sit tn. fik Þ. fordi han på altinget bryggede og solgte øl, og fordi han havde en 'kofri' på hovedet.

ǫlgerðarmaðr, Þórólfr Sturl. XIII. 'Brygger', var i øvrigt munk.

arðskafi, Grímr Edd., sagnh. 'Plov-skraber', af *arðr;* betydningen ikke ganske sikker, vel nærmest, 'den, der skraber, skærer med plov'.

uppskeri, Sveinn Fas., sagnh. 'Opskærer', høster; betydn. snarest at henføre til *skera upp*, Fritzner 3: *skera upp akr* 'skære ager således, at der ikke står noget korn uskåret igen'; jfr. isl. *uppskera* 'høst, afgrøde'.

kartr, Nikulás Hák. XIII. 'Arbejdsvogn'; i øvrigt findes v. l. *tartr* Eirsp., Flat., der mulig er rigtigere, se afdel. IX; *kartr* findes i Skálh. og Gullinsk., bægge temlig unge.

spaði, Þorleifr Sturl. XIII. 'Spade'.

tindr, Gunnarr Hák. XIII. 'Tand' i en rive; i øvrigt er ordet flertydigt.

ǫndurr, Þorsteinn Ldn., Eyrb. IX. 'Snesko'; Hauksb. skr. *ǫndurdz*, som om det kom af *ǫndurðr*, men det er vistnok fejl.

baðkarl, Eiríkr Sv. XII. 'Badekarl', en som sørger for

de (varme damp-) bade; i øvrigt står tn. kun i Skálholtsbók, men synes at kunne være rigtigt; de øvrige har Eiríkr (el. Einarr) laukr (s. d.).

bryti, Þórarinn Sturl. XII—XIII; Þórarinn Fló. X—XI. 'Bryde', forvalter; den sidste Þórarinn kaldes »ráðsmaðr«.

D. Tilnavne, grundede på enkelte begivenheder, dels bekendte, dels formodede.

1. Drab, kampe og dermed beslægtede begivenheder.

Eyþjófsbani, Ǫgmundr Fas., sagnh. 'Øtjovs banemand', fordi han havde dræbt en Eyþjófr »sofanda í sæng sinni« (Örv. Boer 127).

Fáfnisbani, Sigurðr Edd., Fas., sagnh. 'Fáfnirs banemand'.

Hundingsbani, Helgi Edd., Fas., sagnh. 'Hundings banemand' (»ok þeira Hǫðbrodds« tf. en overskrift).

Koðránsbani, Hallr Hkr., Mork. XI. 'Kodrans banemand', fordi han havde dræbt Koðrán Guðmundsson, jfr. Ljósv.

Selsbani, Ásbjǫrn Hkr. XI. 'Sæls banemand', fordi han havde dræbt Þórir selr el. Selþórir, kong Olafs forvalter.

Tagldarbani, Illugi Flat. (*taglar-* ur.), uhist. 'Toglds banemand', fordi han havde dræbt en jættekvinde Tǫgld.

Þiðrandabani, Gunnarr Ld., Austf. XI. 'Tidrandes banemand', fordi han havde dræbt Þiðrandi Geitisson.

berserkjabani, Ásmundr Fas., sagnh.; Gunnsteinn Ldn., Nj. IX. 'Bersærkers banemand'; Ásm. kaldtes sål., fordi han dræbte to bersærker, Hrörek og Siggeir (Egils s. ok Ásm.), G. »drap tvá berserki«.

kappabani, Ásmundr Fas., sagnh. 'Kæmpers banemand', fordi han dræbte Hildebrand Hunekæmpe og dennes kæmper.

kerlingarbani, Hallsteinn Jómsv. X. 'En gammel kones banemand'.

tréserkjabani, Arnviðr Flat., sagnh. 'Træsærkers banemand', vel fordi han har dræbt nogle kæmper i kapper af træplader.

Frísadólgr, Eiríkr Ann. IX. 'Frisers fjende'.

Tunnadólgr, Egill Hkr., sagnh. 'Tunnes fjende'; i øvrigt blev T. dræbt af Egill. Hos Are kaldes E. vendilkráka = Hist. Norw.

austmannaskelfir, Ásgeirr Ldn., Fló. X (Stþ. ur.: -manns-). 'Østmænds ɔ: Nordmænds skræmmer', fordi han »drap skipshǫfn austmanna í Grímsárósi«.

Skáneyjarskelfir, Vermundr eller Víkingr Ldn. IX (skr. *skelmir* vistnok ved en sædvanlig skrivemåde eller mulig overgang fra *f* til *m*; Noreen[3] § 229, 2). 'Skånes skræmmer', vistnok fordi han havde hærget i Skåne.

banamaðr, Gunnarr Hkr. XIII. 'Banemand'.

blóðøx, Eiríkr Hkr., Eg. osv. IX—X. 'Blodøkse', fordi han dræbte flere af sine brødre, »því var hann kallaðr blóðøx (Ágr. i umiddelbar fortsættelse af omtalen af brødredrabet, men fortsætter så:) at maðrinn var ofstopamaðr ok greypr«.

hausakljúfr, Þorfinnr Hkr., Orkn., Ldn. osv. X. 'Hjærneskallespalter', vel fordi han på vikingetog har kæmpet drabelig.

hǫggvandi, Hávarðr Hkr., Jómsv. X; Hrólfr Ldn. IX; Þorgísl Heið. X—XI. 'Den (kraftig) huggende'.

stórhǫggvi (hinn), Steinbjǫrn enn sterki ok enn st. Ldn. X. 'Stort huggende'.

skjótandi, Hrólfr Bjark., Hkr. (*skjóthendi* Hrólfss. krak., mindre rigtig). 'Den skydende', dygtig skytte.

skyti, Ánn Hkr. X; Auðun Sturl. XIII; Eilífr Ljósv. X —XI. 'Skytte'.

brennu- -Flosi Nj., Hkr. ofl. X—XI; -Kári Sturl. XIII. 'Brand-'; Flosi kaldtes sål. på grund af mordbranden på Bergtorshvol, K. sikkert fordi han deltog i angrebet og indebrændingen på Flugumyre.

brennir, Sigurðr Sv. XII; Þorkell Sturl. XIII. 'Brænder'; om S., der i virkeligheden hed Heðinn (Þorgrímsson hrossa), hedder det, at han havde »brent fyrir sumum«; heraf har han fåt sit tn.

Hólmgǫngu- -Bersi Ldn., Ld., Korm. (også *Hólm-*) X;

-Hrafn Ldn., Eir. X; -Kýlan Gullþ. X; -Ljótr Ld. X; -Máni Ldn. IX—X; -Skeggi Gísl. X; -Starri Ldn., Vd. X. 'Holmgangs-', tvekamp; alle bærerne har haft flere el. færre tvekampe; især vides dette om Bersi (han fører flere andre tn.: *Eyglu-*, *Raza-*), der i et vers siger, at han har dræbt 35 mænd.

hólm- -Bersi = Hólmgǫngu-B. s. d.

víga- Barði Ldn., Eyrb., Gr., Heið. X—XI; -Bjarni Ldn., Austf. X—XI; -Bútr Sturl. XIII; -Glúmr Gl., Flat. X—XI; -Haukr Sturl. XII—XIII; -Hrappr Ldn. X; -Hrappr Ld. X—XI; -Hrappr Nj. X; -Kolr Nj. X; -Skúta Ldn., Rd., Gl. X; -Starkaðr Sturl. XII—XIII; -Sturla Ldn., Eyrb. X; -Styrr Ldn., Eyrb., Sturl. X—XI. 'Drab-', på grund af de mange begåede drab, hvorom der for fleres vedk. ligefrem berettes.

sigrsæli (hinn), Aðalsteinn Eg. X; Eiríkr Hkr., Knytl., Eyrb. X. 'Den sejrrige'.

víkingr, Hafþórr Ldn. X; Haraldr Ldn. IX; Úlfr Ldn. IX—X. 'Viking'; i alle disse tilfælde er ordet uden tvivl tn.

víkinga- -Kári Hkr., Ldn., Nj., Gl. IX—X. 'Vikingers', fordi han har været sammen med andre på vikingetog.

sóknar- -Sóti Fas., sagnh. 'Angrebs-', på grund af hans tapre færd i kamp.

Skǫgul- -Alfr Sturl. XIII (v. l. *Skǫkul-*). Af Skǫgul = valkyrje; = det følg.

skǫglar- -Tósti Hkr. ofl. X. 'Kamp-', fordi han har deltaget i mange slag.

sviptir, Ǫgmundr Hkr., Mork. XII. 'Rykker', en der rykker stærkt, el. har gjort et stærkt ryk (f. eks. vredet et våben ud af en andens hånd); i øvrigt er tn. flertydigt og betydn. usikker.

svǫrfuðr, Þorsteinn Ldn., Svarf. IX—X. Ordet er nom. ag. til vb. *svarfa* 'bringe noget ud af sin rette stilling eller bort fra det sted, hvor det er eller skulde være' (Fritzner); *svarfask um* 'tumle sig omkring med ufred'; tn. betyder altså

'forstyrreren'; oprl. er det vel knyttet til en enkelt begivenhed på krigstog.

hafnarlykill, Hrafn Ldn. IX—X. 'Havnenögle', fordi han som viking (»var víkingr mikill«) blokerede havnene?

brotamaðr, Þorgrímr Sturl. XII. 'Brud-mand'; betydn. uvis, 'en, der gör sig skyldig i forseelser' (?), og hører måske ikke hid.

þjófr, Geirmundr Sturl. XIII; Þorsteinn Bǫgl. XIII. 'Tyv'.

álfasprengir, Ǫgn Fas., sagnh. 'Alvesprænger', en som får alverne til at sprænges, dø, af forfølgelse (?).

assabani, Snorri Bisk. XII. 'Örnebane', se nedenf. *assi*.

þursasprengir, Þórir Ldn. (v. l. *-sprengr* d. s.) IX—X. 'Tursesprænger', som får turserne til at sprænges; jfr. foreg.

vǫlubrjótr, Óláfr Ldn., Þorlþ. X; Vémundr Hkr., Ágr. X. 'Völvebryder', en, der slår en völve ihjæl. Dog skal bemærkes, at *vǫlu* også kan være gen. af *vala*, knoklen 'astragalus'.

øxnabrjótr, Þorsteinn Ldn. X. 'Oksebryder'; denne læsem. findes dog kun i Melab.; Hb. og Stb. har *-broddr*, der mulig er rigtigere; jfr. nedenf. 9. afd.

haugabrjótr, Þorsteinn Ldn. IX. 'Höjbryder', sikkert fordi han har været en af dem, der opbrød gamle gravhöje.

hnøggvanbaugi, Hrœrekr Flat., sagnh. Er vist identisk med følgende (s. d.). *Hnøggva* kan bet. d. s. s. *sløngva*.

sløngvandbaugi, Hrœrekr Ldn., Nj., Edd., sagnh. 'Ringudslynger', fordi han skal have kastet en kostbar ring i havet.

sundafyllir, Þuríðr Ldn. IX—X. 'Sundfylder', fordi hun ved sejd fyldte alle sunde med fisk.

blóð- -Egill Knytl. XI. 'Blod-'; sål. kaldt fordi han engang skal have slukket sin törst efter et slag ved at drikke menneskeblod (Knytl. k. 35); men tn. tager vel også sigte på E.s hele krigerfærd.

2. Forskellige enkeltbegivenheder.

dyttr, Brúsi Hák. XIII; Ǫgmundr Flat., Gl. X. 'Fald'; om Ǫ. fortælles det, at han af en købmand fik »mikit øxar-

hamars hǫgg, svá at hann fell þegar í óvit«; herfor blev han senere spottet og kaldt *d.*; dette kommer af roden i *detta, datt, duttum* 'falde omkuld, styrte'. Hvad Bruse angår, er hans tn. måske rigtigere *hít* s. d.

skelkr, Þorsteinn Flat. X. 'Forskrækkelse'; anledningen fortælles udførlig; han blev forskrækket ved et skrig af en djævel og faldt i afmagt.

stangarhǫgg, Þorsteinn Austf. X. 'Stanghug', fordi han under en hestekamp blev slået af modparten med en 'hestestav'.

hálshǫgg, Haldórr Sturl. XIII. 'Halshug', vistnok fordi han har fåt et sår på halsen under Flugumyrbranden.

brennu- -Kári Ldn. (*Sviðu-*) X—XI; -Njáll Nj. X—XI; -Páll Sturl., Bisk. XII. 'Brand'; N. kaldes sål. fordi han blev indebrændt, K. fordi han var ved at blive det, P. fordi et ham tilhørende handelsskib blev brændt for ham.

sviðu- -Kári Ldn., Gr. = Brennu-Kári s. d.

skorar- -Geirr Ldn., Nj. X—XI. 'Kløft-'; på grund af at han engang lod sig fire ned i en kløft, hvor han angreb og dræbte 7 mænd (Nj. kap. 146_{20-21}); begivenheden er ellers ukendt.

brodd- -Helgi Ldn., Ljósv., Nj., Austf. X. 'Brod-', fordi han som dreng havde bundet 'fodpigge' (et jærn med pigge at gå med på isen) i panden på en tyr, der stangedes med en anden.

øxnabroddr, Þorsteinn Ldn. X. 'Oksebrod', uvist hvorfor. Jfr. *øxnabrjótr* ovf.

steinveggr, Erlingr Bǫgl. XII—XIII. 'Stenvæg', fordi han, der var bleven holdt fangen i 'et tårn' (af sten) i Vetteren, slap ud ved at fire sig ned langs væggen, »fór hann út um glugg einn ok ofan fyrir steinvegginn með festinni . . . síðan var hann kallaðr E. st.«.

skjalda- -Bjǫrn Ldn. IX—X. 'Skjolde-', fordi kan »kom í Bjarnarfjǫrð með alskjǫlduðu skipi«.

tjaldstæðingr, Þorsteinn Ldn., Flat. IX—X. 'Teltrejser', sål. kaldt, fordi han engang rejste et telt i sit tun for der

at pleje nogle pestsyge købmænd, som ingen anden vilde yde hjælp.

skattkaupandi, Þóroddr Ldn., Eyrb. X—XI. 'Skatkøber'; anledningen til tn. fortælles udførlig i Eyrb.; han solgte sin skibsbåd til nogle orknøske skibbrudsmænd, der var jarlens skattekrævere, »ok tók þar við mikinn hlut af skattinum«; tn. er vistnok sarkastisk; man har ikke fundet T.s opførsel rigtig pæn.

byrðarsveinn, Bjarni Fsk. XII; Pétr Hkr., Fsk. XII. 'Byrdesvend', en, der bærer; om P. hedder det, at han »bar Sigurð konung á þingit« og blev siden kaldt sål.

líka- Loðinn Hemþ. (Hb.) X. 'Lig-', fordi han »hafði flutt lík Finns fegins ok þeira skipara ór Finnsbúðum« i Grönland.

torf- -Einarr Hkr., Orkn. IX—X. 'Törv-', fordi han »lét skera torf ok hafði þat fyrir eldivið, því et engi var skógr í Orkneyjum«.

krafla, Þorkell Vd., Gr. X—XI. Det hedder om T. som spædt, udsat barn, at da han fandtes, var der et stykke töj lagt over hans ansigt »ok kraflaði fyrir nǫsunum«; dette bet. vistnok, at töjet bevægede sig ved næseborene på grund af åndedrættet; deraf tn. Jfr. *krafla* (skr. *krabla*) hos Bj. Hald. 'attrectare'.

þorskabítr, Þorsteinn Ldn., Ld., Eyrb. X. 'Torskeæder', sikkert fordi han ved en given lejlighed har spist så meget torsk el. holdt af den føde.

Her föjes to tn. ind, om hvis oprindelse der intet vides, men som synes at bero på en begivenhed.

garðabrjótr, Bárðr Sturl., Bisk. XIII. 'Gærdebryder'.

hornabrjótr, Herjólfr Ldn. IX; Þórólfr Ldn. IX; den ene er dog kun en variant af den anden. 'Horn-bryder' (antydende håndkræfter?).

3. Lege. *leikgoði,* Þórólfr Vd. X. 'Lege-gode', d. v. s. hövding (gode) i en leg el. leges styrer, anfører.

fangari, Þórðr Svarf. X. 'Bryder'; han »bauð Klaufa til glímu«; han har altså været en udmærket glímumaðr.

fanga- -Ljótr Sturl. XII—XIII. 'Bryde-', vistnok fordi han var dygtig til at brydes.

knǫttr, Finnr Hák. (v. l. *gautr, knútr, snotr*) XIII. 'Bold', vistnok den, der brugtes til boldspil, knattleikr. *snotr* findes i Flat. på sidste sted, hvor F. nævnes, medens *knotr* findes første sted; Frís. har *knottr*; ligel. Eirsp.; dette er sikkert tn.s rigtige form.

danza- -Bergr Sturl., Bisk. XIII. 'Danse-', vistnok fordi han har digtet dansedigte og selv været danser; jfr. min Litt. hist. II. Han var i øvrigt samtidig med Tafl-Bergr.

krœkidanz, Hallkell Bisk. XIII; Ǫgmundr Hák., M. lag. XIII. 'Krogdans', d. v. s. en dans, hvor man tager hinanden i hånden (*krœkja, handkrœkjask*). Den første var den sidstes sön.

ungidanz, Ǫgmundr Ann., Bisk. XIII—XIV. 'Ungedans'; var sikkert en sön af Hallkell krœkidanz, se foreg.

tafl- -Bergr Sturl. XIII. 'Tavl-', sikkert fordi han har spillet brætspil med lyst og iver; jfr. i øvrigt *danza-*.

verpill, Tólarr Knytl. XI; Þorkell Sturl. XIII. 'Tærning'; om T. forlyder der intet, tn. vel fordi han har spillet tærning; hvad Torkel angår, har han måske fåt tn. fordi han var »lágr ok digr«.

gígja, Mǫrðr se ovf. 244.

sundramr, Eysteinn Hák. XIII. 'Den svømmestærke', kraftig og dygtig svømmer.

4. Rejser, handel. *ferða-* -Árni Bisk. XIV. 'Rejse-', fordi A., der var degn, på grund af en forseelse måtte rejse frem og tilbage mellem bispesæderne.

ferðalangr, Þorbjǫrn Gr. X—XI. 'En, der gör mange og lange rejser'; udtr. er lidt nedsættende og er almindeligt nutildags. Om T. hedder det, at »hann var siglingamaðr«.

víðfǫrli (hinn), Brandr Bisk. XI (?); Eiríkr Flat., sagnh.; Hrani Hkr. X—XI; Ingvarr Ann. XI; Oddr Fas., sagnh. (= Ǫrvar-O.); Þórarr Bj. XI; Þorvaldr Ldn., Bisk. X—XI. 'Vidförle', ɔ: den vidtberejste; alle bærerne har sikkert fåt tn. af mange rejser til det fjærnere udland. B. siger selv,

at han har besøgt Torvald vidförles grav i det sydlige Rusland; E. siges at have draget til Konstantinopel og Østerland; H. »hafði opt áðr verit í víking«; O. er velbekendt for sine rejser i østen og syden; I. rejste i østen (Rusland); Torvald er almindelig kendt for sine vikingetog og senere ophold i syden, hvor han døde. Torar er mulig et fingeret navn.

fari, Úlfr Hák. XIII. 'Farer', på grund af mange rejser.

Englandsfari, Þórir Austf. X—XI. 'Englandsfarer', en der sejler til England.

Hlymreksfari, Hrafn Ldn. XI. 'Limericksfarer', fordi han »lengi hafði verit í Hlymreki á Írlandi«.

Hólmgarðsfari, Hrafn Fær. X. 'Holmegårdsfarer', »hann sigldi jafnan til Hólmgarðs«.

Jórsala- -Bjarni (el. Bjǫrn) Sturl. XIII.; -Sigurðr Fsk., Hemþ. (= Jórsalafari). 'Jerusalems-', på grund af rejser til Jerusalem.

Jórsalafari, Sigurðr Hkr. osv. XI. 'Jerusalemsfarer', på grund af sin berömte rejse til det hellige land og Jerusalem.

Jórsalamaðr, Þóroddr Sturl. XII. 'Jerusalemsmand', vel af samme grund som de foreg.

farmaðr, Bjǫrn se *kaupmaðr*; Þórir Ldn. (ifg. Stb.; Hb. har *f. mikill*) X. 'Søfarer, købmand'.

farkona, Kristrún Sturl. XIII. 'Flakkende kvinde'.

kjǫlfari, Ketill Ldn., Eg. VIII. 'Kølfarer', en, der har gjort en el. flere rejser over Kølen, til Sverrig (nærmest vel Jæmtland).

harðfari, Hallvarðr Ldn., Eg. IX. 'Hurtigfareren'; en broder til følg. Bægge brødre var kong Haralds 'gæster', der »hǫfðu sendiferðir konungs allar« osv.

snarfari, Sigtryggr Ldn., Eg. IX. 'Hurtigfarer', se foreg.

sæfari, Eysteinn Flat. IX. 'Søfarer'.

mjǫksiglandi, Steinn Ldn., Gullþ., Gr. IX—X; Þengill Ldn. IX—X; Þorgils Svarf.; Þrándr Ldn. IX—X. 'Den stærkt sejlende'; om Trand hedder det, at da han erfarede sin faders død »sigldi hann ór Suðreyjum svá mikla sigling at fyrir þat var hann kallaðr Þ. m.«.

háseti, Þorbjǫrn Sturl. XIII. 'Rorskarl', egl. 'en, der sidder ved åretollen' (*hár*).

Hertil slutter sig endel tn., der åbenbart grunder sig på bærernes forhold til fartöjer og rejser.

bátr, Bjǫrgólfr Bǫgl. XIII; Hallvarðr Ann. XIII—XIV; Þorsteinn Hák. XIII; Þorsteinn Ann. XIV. 'Båd'.

drómundr, Þorsteinn Gr. X—XI. 'Dromund', egl. navn på græske krigsskibe (δρόμων); T. hævnede sin broder Grettir i Konstantinopel; mulig hidrører tn. fra dette hans ophold i syden.

karfi, Eyvindr Nj. IX—X. 'Karve', en art skibe (se Fritzner); tn.s form er dog ikke sikker; i Nj.s hdskrr. er der ganske vist alle 3 steder, hvor bæreren nævnes, skrevet således, undt. i F (ɔ: hovedhåndskriftet, hvor der skrives *karpi*; én g. fejlagtig *skarpi*); hermed stemmer Ldn.s skrivemåde, der kalder E. *karpi* (*karfi* kun den »yngre« Mb.).

knerra, Óttarr Sv. XII. Tn. er uden tvivl afledet af *knǫrr* og bet. måske 'en lille knar', jfr. Arnórs *knarri*.

kuggi, Þorgrímr Ldn. X; Þorkell Ldn., Eyrb., Ld., Gr. X; Þóroddr Sturl. XIII; Þorsteinn Sturl. XIII. 'Kogg', var et handelsskib af en ejendommelig form.

kuggr, Þórðr Bisk. XIII. S. s. foreg.

kœna, Frírekr Hkr. XII. 'Köna', en art skibe el. både; nu om småbåde.

beitstokkr, Óláfr Sv. XII. Vel egenlig s. s. *borðstokkr*, af *beit* 'skib'; sål. har hovedhdskr. af Sv. og Eirsp. (Flat. ul. tn.), medens Skálhb. har *beitstœdskr*, hvilket Munch har forstått som 'fra Beitstad'; dette tror jeg er urigtigt.

hjalmun- -Gautr Ldn. IX. 'Rorpind'; om G. hedder det, at han slog en vikingestavnbo med en *hjalmunvǫlr* og blev siden kaldt *hj.* Enten er *hjalmun*, fem., = *hj.-vǫlr* eller forkortet deraf; snarest det første, jfr. *helm*- i holl. *helmstock*, angels. *helma* 'ror' (eng. *helm*); se Kluge.

kaðall, Sigurðr Ann. XIV. 'Tov', vel = skibstov.

skrauthanki se ovf.

stafn- -Grímr Ldn. X. 'Stavn-', vel = skibstavn.

stafngláma, Þórðr Fas., sagnh. (v. l. *glamr*). Hvis ordet skrives rigtig med *á*, kan det sidste led sættes i forb. med *glám* i *glámsýni* og no. *glaama* 'stirre, sætte store öjne op' (Aasen), *glaam* 'en nysgærrig person' (sm.), tn. altså: 'en, der stirrer, spejder i forstavnen'.

landa- -Hrólfr Bisk., Ann. XIII. 'Lande-', fordi Hr. blev af kong Erik sendt til Island for at finde »Nýjaland« og fordrede, at Islænderne skulde hjælpe ham dertil.

ísa- -Steingrímr Flat. XII. 'Ise-', sikkert fordi St. (han nævnes i Grœnlendingaþ.) havde siddet fast i isen ved Grönland.

kaupa- -Heðinn Nj. X. 'Køb-, handels-', fordi H. drog omkring og solgte forskellige varer (*smíði*).

kaupi, Jón Sturl. XIII (v. l. *kanpi* 'med barter'). 'Køber'; betydn. ikke helt sikker; nutildags bruges *kaupi* som forkortelse af *kaupamaður* 'en, der om sommeren arbejder for lön hos en bonde', daglejer.

kaupmaðr, Bjǫrn Hkr. osv. IX—X; også kaldt *farmaðr*. 'Købmand', fordi han »átti kaupskip í ferðum til annarra landa« osv.; hans brødre siges at have kaldt ham »farmand eller købmand«.

kaupungr, Starri Sturl. XIII. Synes at være dimin. til det anførte *kaupi* og har måske samme betydn. som det dér nævnte *kaupamaður*, 'lönarbejder'.

hœnsa- -Þórir Ldn., Islb., Hœns. X. 'Hönse-', fordi han drog omkring og solgte varer, deriblandt engang »hœns í fǫr norðr um land«.

skinna- -Bjǫrn Ldn., Nj., Svarf. IX—X. 'Skind-, hude-', fordi »hann var Hólmgarðsfari«; han har vel særlig hæntet skind dér og forhandlet dem videre i Norge (jfr. »ok er honum leiddusk kaupferðir«).

5. Besiddelse. *auðgi (hinn)*, *auðga (hin)*, Aðils Fsk. IX; Agnarr Fas., sagnh.; Áki Eg. X; Álfr Eg. X; Áli (ɔ: Óláfr Tryggv.) ÓTr. (Oddr) (= Óli); Áli Sturl., Bisk. XII—

XIII; Arndís Ldn. IX—X; Ásbjǫrn Ldn., Ld. X; Ásgrímr Ann. XII; Auði Hkr. sagnh.; Auðólfr Flat., sagnh.; Bersi Sturl., Ann. XII—XIII; Bjǫrn Sturl. (= Auðbjǫrn) XII; Bjǫrn Ldn. X; Dufgús Bj. X; Eilífr Ldn. X; Erlingr Eg. X; Eyjólfr Sturl., Ann. XIII; Eyjólfr Gullþ. IX—X; Finnr Ldn. IX—X; Geirr Ldn., Hœns., Eg. X; Geirr Sturl. XIII; Gilli Ld. X; Grímr Ldn. se Ormr; Guðlaugr Sturl. XII; Guðlaugr Ldn. (v. l. *fjǫlauðgi*) Eyrb. X; Hafr Nj. X—XI; Hólmgeirr Fær. X; Hrói Flat. (prúði, heimski, spaki, slysa-) X; Hrói Bj. X—XI; Hrólfr Ldn. X; Ingibjǫrg Skáld. (Hb.) IX; Jórunn Sturl. XII—XIII; Karl Bisk. XIII—XIV; Ketill Ldn. X; Kjǫtvi Hkr., Ldn., Eg., Gr. IX; Knútr Orkn. XII; Kolr Sturl. XII; Kolskeggr Sturl., Ann. XII—XIII; Óli Sturl. = Áli, s. d.; Ormr (Grímr) Ldn. (jfr. *ánauðgi*) IX—X; Sigurðr Austf. XI; Sigvatr Sturl. XIII; Ulfr Mork. XI; Vermundr Sturl. XII; Þórhallr Fær. X—XII; Þórir Sturl. XII—XIII; Þorkell alviðrukappi Gísl., Jóms., Sturl. X; Þorlákr Ldn. XI; Þorleifr Sturl. XI—XII; Þórunn Ldn. IX; Þorvaldr Sturl. XII; Þorvaldr Bisk., Ann. XII; Þorvarðr Sturl., Bisk., Ann. XII; Ǫzurr Sturl. XII. 'Den rige'; der er ingen tvivl om, at alle bærerne har fåt tn. på grund af deres rigdom, men kun om et par af dem anføres det udtrykkelig, f. eks. om Ulf, der ejede »14 bú eða 15«.

fjǫlauðgi se ovf. (Guðlaugr).

auð- -Bjǫrn (= Bj. enn auðgi) Sturl. XII; -Helga Sturl. XII. 'Rigdoms-', den rige; det hedder: »B., er Auðbjǫrn var kallaðr«.

auðlagði (hinn), Kjǫtvi Þorb. hornkl. 'Den rige' = *auðgi* (s. d.); mulig er tn. ikke egl. tn., men kun et af digteren brugt synonym.

auðmaðr, Einarr Sturl. XIII. 'Rigmand'.

auðkúla, Eyvindr Ldn. IX—X. 'Rigdomskugle'; ɔ: den rige; hvorledes *kúla* er at forstå, er tvivlsomt; mulig har E. haft en udvækst (i hovedet); jfr. *kúla*.

aura- -Páll Sv., Hák. XII—XIII. 'Øre-', af *eyrir*, der

særlig findes i udtrykket *lausaeyrir* 'løsøre'; tn. betegner P. som bemidlet.

gull- -Ása Sex sþ. XI—XII; -Haraldr Hkr., Jóms. X; -Hǫrðr Eyrb. X; -Þórir Ldn., Gullþ. X. 'Guld-', ɔ: den rige; om A. hedder det (Mork.): »hon var ættstór kona ok auðug«; tn. findes dog kun i sammensætningen *Gullásu-þórðr* (s. d.). Tore fik sit tn. af det meget guld, han bemægtigede sig i Valshulen (se sag. k. 4); Harald havde også på vikingetog fåt »óf lausafjár«.

gullberi, Bjǫrn Ldn., Harð. IX—X. 'Guldbærer'; mulig hidrører tn. fra guldsmykker, han har båret.

silfri, Þorkell Hfr., Vd. X. 'Sølvrig', »hann var vellauðigr at fé«. Af *silfr.*

silfra, Þorgerðr Austf. X. 'Den sølvrige'; fem. til det foreg.

ársæli (hinn), Eiríkr Hkr., Oleg. (her = Eiríkr sigrsæli X; mulig ved misforståelse) XI; Hávarðr Orkn. X. 'Årsæle', rig på afgrøde, heldig med afgrøde, eller, mulig, ved sin lykke bevirkende, at der er gode åringer.

faxa- -Brandr Ldn., Vd. X. 'Fakse', fordi han ejede en »hest fǫxóttan, er kallaðr var Freysfaxi«; *fǫxóttr* bruges om en hest med en manke af en anden farve end hesten selv har.

hesta- -Gellir Ldn. 'Heste-', vel fordi G. har ejet mange heste.

hross- -Bjǫrn Ldn., Vd. VIII—IX (?). 'Heste-'; sål. må vel navnet forstås, = foreg.

hrossi, Þorgrímr Sv. XII; som v. l. findes *hrossaprestr* (Eirsp., Flat.). 'Heste-' el. 'hestepræst', på grund af de mange heste, han ejede?; »præst« var han næppe.

hunda- -Steinarr Ldn. IX. 'Hunde-', vel på grund af at han havde mange hunde.

sauða- -Gísli Sturl. XIII; -Úlfr Hkr. XII. 'Fåre-'; mulig har G., der kaldes »heimamaðr at Hólum«, været fårehyrde, og da hører hans tn. ikke hid; om U. kan man næppe antage dette.

øxna- (yxna-) -Þórir Ldn., Ld. ofl. (jfr. nedenfor). 'Okse-', ti han ejede 3 øer, »er átta tigir yxna var í hverri«.

hafr- -Bjǫrn Ldn., Gunnl. X; -Bjǫrn Ldn. XIII (?); -Teitr Sturl. XIII. 'Bukke- el. gede-'; om B. (1) fortælles, at der kom en »hafr til geita hans ok tímgaðisk þá svá skjótt fé hans, at hann varð skjótt vellauðigr«; den sidste B. er måske opkaldt.

hrafna- -Flóki Ldn. IX. 'Ravne-', på grund af de ravne, han havde med sig på sine sørejser.

lúsa- -Oddi Fbr. X—XI. 'Luse-', på grund af de mange lus på hans *verja*, »hún var ǫll lúsug«.

húslangr, Bjarni Ldn. XI. 'Huslang', fordi han byggede et ildhus 35 favne langt, 14 alen höjt og 14 al. bredt.

jarðlangr, Þorgeirr Ldn., Eg. IX—X. 'Jordlang', vel fordi han har ejet et langstrakt stykke jord.

hjǫr- -Leifr Ldn. IX. 'Sværd-' fordi han besad et sværd, han havde erobret i et jordhus og som lyste i mörke.

knarrar- -Leifr Hák., Sturl. XIII. 'Knarr-', vel fordi han besad et handelsskib, hvorpå han foretog rejser til Grönland og Island.

askmaðr, Álfr Hkr., Eg. X. 'Askmand', opkaldt efter den slags skib som hed *askr*, jfr. lat. ascomannus.

Élliða- -Grímr Ldn., Nj., Gr. X. 'Ellide', vel fordi han har ejet den slags skib, som kaldtes *elliði*, der skal være omdannelse af et slavisk ord (Bugge); det kunde dog være et rent nord. ord: *él-liði* 'stormvandrer'.

Gnóðar- -Ásmundr Fas., sagnh., på grund af at han ejede skibet Gnóð.

bagal- -Már Sturl. XIII. 'Bispestav-', uvist af hvilken grund og måske bör tn. ikke opføres her.

skálaglamm, Einarr Hkr., Eg., Skt., Jóms. (også kaldt *Skjaldmeyjar-*) X. 'Skåleklang', fordi Hakon jarl engang skænkede ham en vægtskål med lodder, det ene af guld det andet af sølv, og som besad en varslende klang.

Modsætningen til de foregående udtrykkes ved følgende:

allsekki, Eiríkr Magn. lag. XIII. 'Slet intet', fordi han

mente, at han i forhold til sine brødre (Birger jarls sönner) intet havde fåt.

dýnulauss, Ívarr Bǫgl. XIII. 'Uden dyne'; grunden ukendt.

6. Tilnavne, hæntede fra husets enkelte dele.

stafr, Oddleifr Ldn. X. 'Stav', d. v. s. en af de træsöjler, der holder taget oppe og deler rummet i stafgólf.

stafsendir, Þorgeirr Sturl. XIII. 'Stavsende'; enden på en sådan træsöjle. Naturligvis kunde man også tænke på *stafr* i betydningen 'stok'.

rannstafr, Þorsteinn Gisl. X. 'Husstav', = stafr, blot bestemtere.

rúmstafr, Erlingr Hák. XIII. 'Rumstav'; hvad *rúm* her bet., kan være tvivlsomt; snarest måske 'rummet' mellem husets enkelte stafir; også *rúm* = sæng giver mening.

varastafr, Þorsteinn Rd. X. Hvad *vara* her bet., er ikke sikkert, måske blot 'forsigtig', hentydende til en sådan egenskab hos bæreren.

stoð, Hallvarðr Hák. XIII (v. l. *stuttr* Eirsp. s. d.). 'Söjle' = *stafr*.

rábiti, Sigurðr Sturl. XIII. 'Råbjælke'; *biti* er en bjælke, der går fra den ene vægs øverste del til den anden tværs gennem huset.

bekkr, Óláfr Ldn. IX—X. 'Bænk'.

bekk-Hildr se nedenf.

stokkr, Þorbjǫrn Gullþ. X. 'Stok', d. v. s. bænkestok (se Fritzner) el. sængestok; ordet kan i øvrigt have flere betydninger som 'vægbjælke' i et hus.

bálki, Páll Hák. XIII. Vistnok den svage form til det følg. og af samme betydn.

bálkr, Gunnarr Edd., sagnh. 'Skillevæg' (i et hus).

sviðbálki, Hallgrímr Ldn. IX. 'Sveden-væg'; *svið-* er sikkert st. i *sviða* 'svide, brænde' (jfr. *sviðu-Kári* = *Brennu-Kári*) og *bálki* er svag form til foreg.

bjálki, Álfr Fas., sagnh.; Þórðr Ldn. IX. 'Bjælke', i et hus. M. h. t. Alfr skal det dog bemærkes, at han i Ǫrv. Os.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

betragtning, jfr. *smjǫrbalti* nedenf.; men også *húnn* 'den firkantede mastetop' kunde give mening.

steik, Ástríðr Sv. XII (v. l. *steig*, Eirsp., der kunde være stedsnavn); Erlendr Fsk. X. 'Steg'.

steiklingr, Sigurðr Jóms. X. Tn. er etslags dimin. af det foregående. 'Lille steg' el. lign.

smjǫr, Þórólfr Ldn., Harð. IX. 'Smör'; tn. fik han, fordi han, efter at have været på det nyfundne Island, erklærede, at dér dryppede der »smör af hvert græsstrå«.

smjǫr- -Kári, Bǫgl. XIII. 'Smör-'.

gottsmjǫr, Gauti Hák. XIII. 'Godtsmör'.

byrðusmjǫr, Bjǫrn Ldn., Nj., Eir. IX. 'Kassesmör'; af *byrða* 'en kasse', jfr. Fritzner; *byða* i et hdskr. af Nj. er blot fejlskr.

smjǫrmagi, Óláfr Bǫgl. XIII. 'Smörmave', snarest fordi han har spist meget smör, næppe = 'istervom'.

smjǫrhringr, Þorgeirr Rd. X. 'Smörring'; fordi »engi matr þótti honum jafngóðr sem smjǫr ok brauð«. *Smjǫrkengr* i »Melab. yngri« (Ldn.) er vistnok en fejl; *hringr* som led i tn. bet. vel ikke andet end et rundt stykke eller rundformet kage af smör.

smjǫrbakr, Einarr Hák. XIII; Óláfr (se *smjǫrkollr*). 'Smörryg', fordi han lod sin ryg indgnide med fedt?

smjǫrkollr, Óláfr Sv. XII (v. l. *-bakr*, Flat.). 'Smörhoved', fordi han lod sit hoved indgnide med fedt?

smjǫrstakkr, Áslákr Hák. XIII. 'Smörkappe'.

smjǫrbalti, Jón Hkr. XI—XII. 'Smörbjörn', vel fordi han har spist meget smör (jfr. *fleskhúnn*).

smjǫrreðr se ovf. afdel. II.

klíningr, Einarr Orkn. X; Hávarðr Hkr. XII; Óláfr Hkr. (Jón Fris.) XI—XII. 'Smör', egl. 'noget man smörer på' (*klína* = *smyrja*).

mǫr- -Kári Sturl. XIII. 'Fedt-'; *mǫrr* egl. 'det fedt, der findes i et dyrs indvolde'.

blóðmǫrr, Reiðarr D. N. XIII—XIV. 'Blodpølse'; egl.

'fedt blandet i blodet'; ordet er alml. på Island og udtales nu *blómur*.

mǫrnef, Jón Mork. XII. 'Fedtnæse'.

mǫrstrútr, Hákon Mork. XII. 'Fedt-kolbe'; jfr. *strútr* ovf. afdel. II; måske = følg.

keppr, Þorvaldr Sturl. XIII. 'Blodpølse', = *blóðmǫrskeppr*; tn. kan også bet. 'kæp'.

þorskabítr se ovf.

hrísbítr, Þórir Hák. XIII. 'Ris(krat)æder'.

sneis, Guðleikr Hák. XIII; Ívarr Hkr. XII; Sigurðr Orkn. XI; Ǫgmundr Sturl., Bisk., Ann. XII—XIII. 'Pind', f. eks. en sådan som stikkes ind i en blodpølse (jfr. Sturl. I, 305). Etym. er ordet = 'snes'.

rafakollr se ovf. II, 1.

Hertil föjer jeg tre tilnavne, som snarest må henføres til denne gruppe.

salteyða, Arnbjǫrn Sturl. XIII. 'Saltøder'; betydn. usikker.

saltsáð, Sigurðr Hák. XIII. 'Saltsæd'; betydn. ligeledes uvis.

hestakorn, Auðun Bisk., Ann. XIII—XIV. 'Hestekorn', fordi han skal have været den første, der fodrede sine heste med korn.

afra- -Fasti Hkr. X—XI (v. l. *Hafra-*, men denne form er sikkert opståt ved misforståelse; der skrives *afr-* altid i Hkr. -hdskrr.). Der er al grund til at antage, at *afra-* er tn.; det kan da sættes i forbindelse med *afr*, der findes i Eg. (s. 132), hvor ordet ifg. hovedhdskr. (AM. 132) er ntr.; men ifg. 3 andre vigtige hdskrr. hedder ordet *afri*, mask., og det er rimeligvis det rigtige; da er tn. gen. sg. af dette. Ordet er navnet på etslags drik, der ikke kendes nærmere.

drafli, Þórðr Hák. XIII; Þorlákr Sv. XII; Þorsteinn Ljósv. XI. Tn. bet. 'mælk, som er opkogt således, at osten har skilt sig fra vallen', Fritzner (Aasen), »caseus lactis nondum confectus«, Bj. Hald.; retten kan både spises med ske og søbes.

blanda, Brynjólfr Sv. XII. 'Blanding', d. v. s. blanding af valle og vand; endnu brugt og kaldt sål. på Island.

sopi, Eyjólfr Sturl. XII. 'Slurk'.

ausuglamr, Guðlaugr Sturl. XIII. 'Øsekar-larm', af *ausa* 'øsekar', el. stor slev. (Jfr. *skálaglamm*). *glamr* ntr., deraf *glamra*.

dunkr, Þorkell Ann. XIV. 'Et kar', til flydende varer.

flotbytta, Guðleikr Bǫgl. XIII. 'Fedtbøtte', d. v. s. en bøtte, hvori det fedt samles, der flyder *(flot)* oven på suppen.

eysill, Hákon Hák. XIII. 'Øseslev' el. øsekar; af *ausa*.

katla, Þorbjǫrg Ldn., Harð. X. Fem. til *ketill* 'kedel'.

koppr, Ásbjǫrn Bǫgl. XIII. 'Kop'.

bolli, Eiríkr Bisk., Ann. XIV; Þórarinn Sturl. XIII. 'Kop'.

pottr, Andrés Hák. XIII. 'Potte, gryde'.

skál, Þórhaddr Ldn. XI. 'Skål'.

skjappa, Þorleifr Hkr. XII. 'Skæppe, skæppekar'.

skyrhnakkr, Egill Sturl. XIII. Tn. er sammensat af *skyr* 'lac concretum', etslags tykmælk, og *hnakkr* = *knakkr* etslags stol el. underlag, hvorpå noget hviler el. står; en *sk.* har vel været en indretning i forrådskamret *(búr)*.

kaggi, Þórarinn Ann., Bisk. XIII. 'Kar', tøndelignende stort, rundt kar.

blǫnduhorn, Bárðr Ldn. IX. 'Blandingshorn', et horn, hvoraf man drikker *blanda* s. ovenfor.

suða, Þorgeirr Ldn. X. 'Syden, kogning'.

sviðbrandr, Þorfinnr Bǫgl. XIII. 'Antændt stok'.

reykr, Jón Ann. XIV. 'Røg'.

svæla, Arnbjǫrn Hák. XIII. 'Tyk røg inde i huset'.

eldjárn, Guthormr Ann. XIV. 'Ildjærn', jærn (stål) til at tænde med.

kveikr, Þorleifr Ól. helg. Flat., Óleg. XI (Oleg har *kvækr*). 'Væge'.

8. Redskaber til opbevaring. *kistill*, Ormr Sturl. XIII. 'En lille kiste el. kasse (med låg)'; dimin. af *kista* og almindeligt endnu på Island.

belgr, Óláfr Ldn., Gullþ. IX—X. 'Bælg'.

flaska se *floskubak*, *floskuskegg* ovf.

hít, Brúsi Hák. XIII; Sigurðr Hkr. XI; Sigurðr Sv. XII (d. 1184); Sigurðr Hák. XIII. 'Bælg', nærmest det hele aftrukne skind (uopsprættet). De forskellige Sigurd'er er vel alle i slægt med hinanden; hvad B. angår er det tvivlsomt, hvorvidt han har haft dette tn. (jfr. ovf. *dyttr*), ti etsteds, hvor han nævnes, findes v. l. »Sigurðr hít ok B.«.

leðrungr, Árni Hák. XIII. Tn. er dannet af *leðr* og hører måske slet ikke hid, men det kunde bet. sådant noget som 'skindsæk'.

Da vi her har med navne på bælge at göre, vil jeg for slægtskabets skyld tilföje følgende to.

tjorskinn, Sámr (Gunnarr) Sturl., Bisk. XII (v. l. *tjorstrond* Bisk.); Óláfr Sturl. XII. 'Tjæreskind' (måske brugt som klædningsstykke?).

varskinn, Páll Sv. XII; el. *vár-*? Betydn. uvis.

pungr, Ásbjorn Ann. XIII. 'Pung'.

vágapungr se ovf.

púss, Ingimundr Hák. XIII. 'Pung'.

toskubak se ovf.

9. Andre redskaber. *forkr*, Einarr Sturl., Bisk. XII. 'Stav, stok', især til at støde el. skubbe med.

bolstong, Þorsteinn Rd. X. 'Bulstang' (el. kropstang? og da om den höje vækst?, det hører da til ovf. s. 226). I øvrigt findes forskellige v. l., som kunde tyde på et tn. som *búlkamaðr*, men det er vistnok forvanskninger alt sammen; se udg. s. 5.

þvari, Arnórr Bj. X—XI; Guthormr Bogl. XIII; Þórðr Ldn. IX—X; Þórðr Ldn. X. 'Stang, stok'. Den sidste Þ. var den førstes sönnesön.

tjúga, Eyjólfr Sturl. XIII. 'Høtyv'.

krókr, Ívarr Ann. XIV; Jón Sturl., Ann. XIII; Ketill Hkr. XI; Þórarinn Ldn., Gullþ. IX—X; Þórðr Sturl. XIII; Þorvaldr Ldn., Gl., Sturl. X. 'Krog', men ordet er flertydigt: krog, bugtning, hjörnekrog. Rygh: krogrygget.

eikikrókr, Eyvindr Ldn. IX—X. 'Egekrog'; betydn. uvis; kunde det bet. 'en 'krog' land, bevokset med eg'?

soðkrókr, Magnús Sturl. XIII. 'Suppekrog', en krog til at løfte kødstykker op af suppen i gryden, el. en krog, hvorpå en ting (en kedel f. eks.) hænger over ilden. I første tilfælde er *soð* det velbekendte subst., i sidste st. i vb. *sjóða*. Bj. Hald. har kun den første betydn.

ǫngull, Sigmundr Orkn. XII; Þorbjǫrn Gr. X—XI. 'Fiskekrog'.

ǫngul- -Þóra Sturl. XIII. 'Krog-'; heri kunde også et stedsnavn ligge.

kengr, Þorgeirr Ldn. X. 'En krog', d. v. s. et stykke sammenböjet jærn, hvor bægge arme er lige lange, og som bruges til at lukke med ved at stikke noget ind i böjningen.

bríkengr, Þorkell Sturl. XIII. Dette opfatter jeg som *brík-kengr* (jfr. den gamle udgaves *bríkarkengr*), 'krog i en sængefjæl', hvorved denne fæstes.

stóll, Sigurðr (el. Þorbjǫrn?) Sturl. XII. 'Stol'.

skeifa, Þorleifr Sturl. XII; Þorsteinn Sturl. XII. 'Hestesko'.

brák, Þorgerðr Eg. X. Tn. bet. vistnok det redskab (et horn i et tov), hvorved man bereder skind.

brækir, Þorgrímr Ldn. IX; Þórólfr Ldn. IX—X. Tn. synes at være et nom. ag. til *brækja*, dannet af foreg., og betegner altså 'en, der bereder skind'.

knappsǫðull, Sigurðr Sturl. XIII. 'Knapsadel', hvad 'knap' bet. er usikkert.

fjalakǫttr, Þrándr Skáld. (Hb.) IX. 'Fjælekat', ɔ: musefælde af træ.

lúðr, Hákon Hák. XIII (v. l. *laukr*, s. d.). 'Lur, trompet'.

ljóðhorn, Erlingr Hák. XIII. Tn. er uden tvivl = *hljóðhorn* (og sål. findes det også skrevet), 'lydhorn', d. v. s. lur (jfr. *hljóð Heimdallar* Vsp.).

klukka, Kolbjǫrn Frís. XI—XII. 'Klokke'; i øvrigt kaldt *Kolbeinn klakka*, se nedenf. X.

10. Her må følgende endelig finde plads.

baggi, Eiríkr Hák. XIII (v. l. *bági*, *bakki* bægge i Flat.). 'Pakke, bylt'.

bǫggull, Eindriði Bisk., Ann. XIII (v. l. *bǫngull*); Ívarr Fas., sagnh.; Torfi Fbr. (Flat.) X—XI. Tn. er dimin. af det foregående. 'En lille pakke, bylt'.

bǫggul- -Torfi Gr. = T. bǫggull, se foreg.

klakka- -Ormr Vd. X. *Klakkr* er en af de to pinde (opstandere) på en *klyfberi*, hvorpå byrderne (pakkerne) hæftes; i øvrigt er ordet flertydigt, jfr. *klakke* hos Aasen.

Sjætte afdeling.

Almindelig rosende tilnavne.

afbragð, Jón Ann. XIV. 'Udmærket', egl. 'noget som (ved sine egenskaber) adskiller sig fra alt andet' (jfr. *bregða af, frá*).

dagmær, Margrét Ann. XII—XIII. 'Dagmø', ɔ: Dronning Dagmar. Der er næppe tvivl om, at Islænderne har betragtet navnet som et tn., der var stærkt rosende (= solen?).

dís, Þorfinnr XIII. D. N. 'Dis'; hører måske ikke hid.

snót, Gunnhildr Fas., sagnh. Et poet. navn på en kvinde, efter Snorre 'en kvinde, som finder træffende ord'.

stjarna, Hildr Ldn. IX—X; Ǫgmundr XIII. 'Stjærne'; hvad H. angår, har »den yngre Mb.« navn og tn. sål., men Hb. har i ét ord *hilldistiorn*, som dog mulig kan være rigtigt; Stb. har i ét ord *hilldistiornu*, som vist snarest er at læse som 2 ord.

sæta, Sigríðr Hkr. XII. 'Hjemmesidderske'; »sæta heitir sú kona, er búandi hennar er af landi farinn«; men der ligger tillige noget værdigt selvstændigt i tn.

bekk- -Hildr Fas., sagnh. 'Bænke-', sål. kaldt i modsætning til Brynhildr, fordi hun forblev i hjemmet og deltog i kvindearbejdet.

árbót, Álof Hkr., Ldn., Nj. IX—X. 'Årbod', egl. en, der ved sin lykke bevirker åringens godhed.

bekkjarbót, Þorbjǫrg Ldn. X. 'Bænkebod', egl. en, som gör bænken bedre, anseligere (ved at sidde der), bænkepryd; i øvrigt har Hb.: *beiarbot*, hvilket måtte opfattes som *bœjarbót* 'gårdspryd'.

Danmarkarbót, Danabót, Þyri Hkr., Ann. X. 'Danmarks, Danernes bod'; jfr. de foreg.

sveitarbót, Sveinn Sturl., Bisk. XIII. 'Skarepryd', jfr. de foreg.

Danaást, Knútr Flat. X. 'Daners kærlighed', »konungr unni honum um alla menn fram ok þar með ǫll alþýða«; deraf tn.

Sygnatrausti, Vébjǫrn (= V. *Sygnakappi* s. d.) Ldn. IX; Vémundr enn gamli Flat., sagnh. 'Sogningers tillid', en, som S. kan stole på og få bistand hos.

boddi, Ívar Bǫgl., Hák. XIII. 'Bonde', ifg. Rígsþ., det er vel snarest et rosende tn., 'storbonde' el. lign. Måske oprl. etsl. kælenavn, jfr. *goddi* (?).

drengr, Andrés Ann. XIII—XIV; Óláfr Hkr. X; Ǫgmundr Hkr. XII (v. l. for *dengir* s. d.). 'Dreng, svend', d. v. s. en brav og dygtig mand; jfr. Snorres »drengir heita vaskir menn ok batnandi«.

karlsefni, Þorfinnr Ldn., Eir. XI. 'Mandsævne', d. v. s. stof til en (dygtig) mand, en, der vækker udmærkede forventninger.

manna- -Þengill, Flat., SnE., sagnh. Når det hedder: »Þ., er kallaðr var manna-Þ.«, må dette være et rosende tn., 'mænds-', men forklaringen er usikker.

biskup, Þorvarðr Bisk. XIII—XIV. 'Biskop'; kan være ironisk ment.

pávi, Þorgils Sturl. XIII. 'Pave'.

greifi, Eiríkr Sturl. XIII. 'Greve'.

gramr, Pátrekr Ann. XIV. 'Fyrste'; næppe adj. 'bitter, gram'.

tyggi, Þórðr Sturl. XIII. 'Fyrste'.

ǫðlingr, Vilhjálmr Orkn. XI. 'Ædling, fyrste'; sön af V: »hinn ágæti maðr«, der mulig også er at opfatte som tn.

dróttning, Jón Bǫgl. XIII; Jón Hák. XIII. 'Dronning'; tn. er vel ironisk; den sidste er vel opkaldt efter den første på grund af slægtskab.

lávarðr, se ovf.

borgarhjǫrtr, Þóra Fas., sagnh. 'Borghjort', fordi hjorten er et af de prægtigste og stateligste dyr.

borgarklettr, Sigurðr Sv. XII. 'Borgklippe', vel fordi han var sådan, at 'borgen' kunde stole på ham, jfr. Sverrir »gekk þegar upp til borgar (i Bergen) ok hitti þá, er þar réðu fyrir, S. b.« osv.

gullfjǫðr, Svanhildr Flat., sagnh. 'Guldfjeder', på grund af hårets farvepragt? S. var en datter af Dag Dellingsson.

sælingr, Þórarinn Ldn. X—XI; Þórir Ld. X. 'Den lykkelige'; dannet af *sæll* 'rig, lykkelig'.

ágæti (hinn), Vilhjálmr, se ovf.: *ǫðlingr*.

dýrr, dýri (hinn), Helgi XI. — Eyvindr Sv. XII; Guðmundr Sturl., Ann. XII—XIII; Ívarr Hák. XIII. 'Den herlige'; H.s tn. *dýrr* er ikke helt sikkert, da det også kan tydes som *dýr* 'et dyr'.

frægi, Baldvini Mág., uhist. 'Den berömte'.

prúði (hinn), Ásbjǫrn Flat., sagnh.; Bolli Ld. XI; Eilífr Ldn. X; Grundi Skt. IX; Hrói Flat. X (= Hr. *heimski* osv.); Hugi Hkr. XI—XII; Kolli Bj. X—XI; Kolli Skt., Flat. XI; Sǫlvi Ldn., Gr. XI; Þorgrímr Vígl., uhist. 'Den prude, pragtfulde og høviske'; jfr. beskrivelsen af B. i Ld. (s. 284); om S. hedder det, at han var »ofláti mikill ok vitr maðr«.

ríki (hinn), ríka (hin), Elfráðr Ldn., Eg. IX; Eysteinn (= E. *illi* osv.) Hkr. IX; Guðmundr Ldn., Nj., Gl., Ljósv. X—XI; Hákon Ldn. X; Ingigerðr Eir. XIII; Jón Ann. XIII; Knútr Hkr., Ljósv. osv. X—XI; Magnús Flat. XI (= M. góði); Ragnhildr Hkr. IX; Rǫgnvaldr Orkn. IX; Sigurðr Ldn. X; Zóe Hkr. XI. 'Den mægtige'.

tígna (hin), Ingibjǫrg Orkn. XII. 'Den fornemme, værdige'.

friðkolla, Margrét Hkr. XII. 'Fredkulla', egl. fredhoved; *kolla* dannet af *kollr* se ovf.; sål. kaldt, fordi hun blev gift med kong Magnus barfod efter fredslutningen ved Götaelven 1101.

friðsami, Fróði Hkr. osv., sagnh. 'Den fredelige'; jfr. Frodefreden.

siðláta (hin), Helga Fsk. (= H. *hin hárprúða*). 'Den höviske'.

trausti, Helgi Ldn. X; Ulfheðinn Fms. III, sagnh. 'Den stærke, pålidelige'.

hepni (hinn), Hǫgni Bisk. X; Leifr Hkr., Ldn., Eir. X—XI. 'Den heldige'.

eimuni, Eiríkr Hkr., Knytl. XII. 'Altid erindret', som aldrig glemmes.

harmdauði, Hákon XII—XIII. 'Den til (alles) sorg døde'; det er Håkon Sverres sön, der betegnes således.

þingskorinn, Þormóðr Hák. XIII (v. l. *-skaun, skǫmm*). Tn. kan næppe bet. andet end hvad Rygh har formodet, 'veltalende på tinge', jfr. *skorinorðr*; hvis *skǫmm* er rigtigt, bet. ordet 'tingskam' og hører til næste afdeling. *-skaun* kan give mening, hvis *skaun* er = *skaunn* 'skjold'.

Syvende afdeling.

Almindelig nedsættende tilnavne.

afráðskollr, Þorgeirr Hkr. X. 'Skadehoved'; betydn. er noget usikker; det første led er det velkendte *afráð* 'afgift, trykkende byrde', og så 'skade, tab', som en lider.

dáraskapr, (H)reiðarr D. N. XIII. 'Spot, nar'; altså vel 'en, der gör utilbörlige löjer'.

ganimaðr, Móðólfr Sturl. XIII. 'Fremfusende mand', mulig med bibetydning af 'spottende'; *gani* er st. i *gana*, 'gabe, rende, fare ubesindig frem'; jfr. subst. *gan* 'overmodig og stöjende færd'.

gaurr, Grímr, forhist. (v. l. *gaue* Flat.; AM. 62 har det uden tvivl rigtige; *grái* har Fms. I). 'Tølper'.

anmarki, Þorkell Gísl. X. 'Fejl, Lyde'.

galli, Gizurr Ann. osv. XIV; Ívarr Sv. XII. 'Lyde', vel nærmest i moralsk henseende el. med hensyn til karakteren; næppe om legemlig fejl.

óreiða, Árni Sturl., Ann. XIII. Vistnok = *óreiðumaðr* 'en, der er uredelig og upålidelig'.

órœkja, Mǫrðr Ldn., Nj. X. 'Skødesløshed', en, der er ligegyldig og sløset.

ósiðr, Einarr Sturl. XIII. 'Usæd', tølper.

dofni (hinn), Þórðr Ldn. X. 'Slap, følesløs' (f. eks. om et ben, der »sover«), el. mulig = da. 'doven'; beskrivelsen af T. svarer dog ikke til tn.

híma, Þórir Ldn., Eir. IX. 'En, der opholder sig etsteds træg, ubevægelig og doven'.

hímaldi, Erlendr Hkr., Ldn., Ld. XI—XII. 'Den dorske, træge', jfr. foranst.

klaufi, Sigurðr Orkn. XII; Þorgeirr Ldn. IX—X; Þorgrímr Fsk. XII. Tn. kan være afledet af *klauf* 'en klov', men det er vel identisk med isl. *klaufi*, 'en klodrian, klods', som gör alting forkert; i øvrigt er dette sikkert dannet af *klauf*, og bet. vel 'en, hvis hånd er ligesom en klov', ligeså ubehjælpsom og klodset.

slysa- -Hrói Flat. (= H. *heimski, prúði, auðgi*), -Úfi Fas., sagnh. 'Uheld-', plaget el. hjemsøgt af uheld.

akraspillir, Eymundr Gl. IX = Ǫgmundr akraspillir Fas. (v. l. *aska-sp., aka-sp.* ur.); Amund Ætt. X. 'Ager-ødelægger'; grunden ukendt.

meinakr, Þorkell Eyrb. X. 'Ménager'; betydningen usikker.

bófi, Freysteinn Eyrb. X. 'Slyngel, skurk'; Fritzner har kun betydn. 'gut', men dette er sikkert ikke rigtigt. Nu betyder ordet altid 'slyngel', og at en lign. betydning har eksisteret i oldtiden, tyder sætningen i Eyrb. »ball þér nú bófi«

på. No. *boven* tyder på det samme: »fordringsfuld i optræden« (Ross), da. *bove* 'skurk, usling' (Ka.).

beiskaldi, Þorleifr Ldn., Bisk., Sturl., Ann. XII. 'Den bitre'; tn. er dannet af adj. *beiskr* med endelsen *-aldi*.

bitra, Þorbjǫrn Ldn. IX—X. 'Bitterhed'.

geigr, Bárðr Ætt. XII (?); Guðini Hák. XIII (v. l. *gengr* ur.). 'Trussel, skade'.

íma, Þórir Flat. (I, 439) er fejl for *híma*, s. d. ovenfor.

sneglu- -Halli Flat., Skt., Mork. XI (= *grautar*-H.). Betydn. er ikke sikker; det ligger nær at sætte den i forbindelse med mandens væsen, hans bidende og sarkastiske tilsvar. Bj. Hald. har et *snegla*, som han identificerer med *snegða* 'inquietudo'; jeg mener også at kende ordet, men ikke ganske i den betydn., særlig adj. *sneglulegur*, som står i forb. med følgende ord i no. (Ross): *snegla* i betydn. »en noget vel tynd, lidt svag, figur«. Det er mulig denne betydning, der her bör antages, så meget mere som beskrivelsen af ham passer ret godt hertil: »H. var hár maðr ok hálslangr, herðalítill ok handsíðr«, altså forholdsvis lang og tynd. Næppe at henføre til sv. *snegäl* 'se snedt' (Rietz).

eyglu- -Bersi (= *Hólmgǫngu*-B., *Raza*-B.) Korm. X; -Halli Svarf. X—XI (= *Hreðu-H.* s. d.). Betydn. må vistnok være 'ufredelig, fjendsk' el. lign. At aflede ordet af *auga* kan næppe være rigtigt, medmindre det skulde bet. 'seende barsk el. lumsk', jfr. no. *øygla* 'skotte til siderne, kaste skelende blik' (Aasen).

sviðandi, Sveinn Knytl., Ann. XII (= Sv. grade). 'Svidende, brændende', »þvíat hann var við alt fólk harðr ok grimmr«.

ribbungr, Sigurðr Hák. XIII. Bet. mulig blot 'en, der hører til Ribbungerne', er deres anfører; men sål. kaldtes en af de værste oprørsskarer mod Hakon gamle; ordet er vel identisk med *ribbaldi* 'en ufredelig og brutal person' (jfr. Fritzner); det er vistnok ikke-nordisk af oprindelse.

matarilli (hinn), Hálfdan enn mildi (ok m.), Hkr., forh. 'Den madkarrige'; »hann svelti menn at mat«.

bifi, Ívarr Ann. XIV. Måske 'den frygtsomme, eftergivende', af st. i *bifa* 'at bevæge', *bifask* 'lade sig rokke'.

bósi, Eiríkr Magn. lag. XIII; Þorlaugr Hák. XIII. Betydn. ikke ganske sikker, snarest vel 'pigejæger' el. lign. (jfr. sagaen om Bósi); nu til dags hedder det fyldigere *kvennabósi* om en meget erotisk anlagt mand. No. har *bose* 'stump, klods, .. også om en dygtig karl' (Aasen). Dette kan godt være grundbetydn. Sv. har *bose* 'djefvul, hin onde'; 'esping', rackare', 'en i sit arbete vårdsløs menniska' (Rietz).

glæsiró͡fa, Styrkárr Hkr. XII. 'Pragthale', et nedsættende tn. om en pyntesyg person; jvf. ovf. *dýrðill*, der ikke er fuldt så nedsættende.

grárófa, Jón Ann. XIV. 'Gråhale'.

begla, Bótólfr Orkn. XII. Betydn. usikker, måske 'en, der hindrer', jfr. *begla* 'hindre, møde, stå i vejen for' (Aasen), en betydn., der passer udmærket til hvad der fortælles om B., idet han ved urigtig angivelse reddede Rögnvald jarl for hans forfølgere. Isl. har *bagi* 'noget der er ubehageligt, fortræd' (vb. *baga*), der næppe er = oldsprogets *bági*. Jfr. Bj. Hald.: *bagi* 'difficultas, jactura'. I øvrigt har Rietz: *begla* 'stå och gapa'.

bǫggvir, Klaufi Svarf., Ldn. X. 'Fortræd-volder' el. lign. Isl. har et vb. *bagga* 'at forulempe, skade'; »hvað baggar þjer«, 'hvad går der af dig, hvad fejler du' (jfr. Bj. Hald.); af st. i dette ord antager jeg *bǫggvir* må afledes; dette bekræftes ved det hos Glúmr forekommende subst. *bǫggr* (altså en *va*-st.), der åbenbart bet. 'ulykke, tab' (»molestia, incommodum« Svb. Eg.).

fjósi, Jón Sturl. XII. 'Stald-'; dannet af *fjós* 'kostald', el. forkortet af *fjósamaðr* 'kostald-passer'; i alt fald er tn. nedsættende.

illskælda, se ovenfor IV. afdel.

skáldaspillir, se ovenfor IV. afdel.

festargarmr (v. l. *-gramr* sikkert ur.) Gunnl., Ld. X—XI. 'Lænkehund'.

fuðhundr (v. l. *-endr* Eirsp.) Þorgils Bǫgl. XIII. 'Canis cunni', d. v. s. en tævehund (*fuð* særlig om tævens genitalia); men dog vel med bibetydning af kvindekærhed; jfr. ovf. *bósi*. Hvis *fuðendr* er rigtigt, må det vel stå for *fuð-hendr*, *hendr* til vb. *henda* 'at gribe, snappe efter'; betydn. bliver en lignende.

saurr, Eyjólfr Ldn. X; Snorri Sturl. XIII. 'Smuds, skarn'.

kelduskítr, Andrés Hkr. XII. 'Kilde- [el. snarere] sumpskarn'; ifg. Fritzner, den, der udtömmer sig i en brönd (se ordet s. l.); det er mulig rigtigt, men *kelda* bruges dog ellers ikke om en brönd.

sveitarskítr, Sveinn Sv. XII. 'Skareskarn', mulig en modsætning til det ovf. anførte *sveitarbót*.

þúfuskítr, Þorgils Sv., Hák. XII. 'Tueskarn', vel egl. det 'skarn' (gødning), der kørtes ud og især kom til at ligge på tuerne (jfr. »aka skarni á hóla«, Nj.). Med dette tn. betegnedes en ubetydelig tronkræver i Norge.

skratti, Rǫgnvaldr Ág. IX—X. 'Troldkarl', = *seiðskratti*; jfr. tekstens »var hann kallaðr seiðmaðr ... ok síddi þar ok var kallaðr skratti«; heraf er det sidste ment som tn., derimod ikke »seiðmaðr«; men tn. har en meget nedsættende betydning.

skratta- -Bjǫrn Sturl. XII. Uagtet dette er identisk med det foreg., må betydn. her vel være en anden, eftersom vi er så langt inde i den kristne tid, nemlig 'djævle-'. (Nyisl. *skrattinn* = fanden).

trǫll, Arnbjǫrn Bǫgl. XIII. 'Trold', mulig på grund af hans uhyggelige (sorte) udseende eller hans dröjhed og höjde.

trǫlli, Þorgrímr Fbr., Ljósv. X—XI. 'Trold', = det foreg.

þurs, Þórir Ldn., Eg. IX—X; Þorsteinn Ldn. X. 'Turs, jætte', omtr. = *trǫll*; snarest på grund af et mörkt, uhyggeligt udseende, sort hår og skæg, jfr. *svartiþurs* ovf.

Ottende afdeling.

Mytologiske tilnavne. Kælenavne, kortnavne og lign.

A. Mytologiske tilnavne.

Dala-freyr se ovenfor.

Freysgoði se ovenfor s. 262.

hǫðr, Ketill Eg. X. Her synes gudenavnet at foreligge, hvis ikke tn. ligefrem bet. 'krigeren'.

vingnir, Þorkell Ldn. IX—X. Ordet er et af Tors navne, ligeledes et af Odins.

loki se ovenfor, s. 260, og *lokkr* II, 2.

býleistr, Auðun Sv. XII. B. er navn på Lokes broder; jeg forklarer ordet som 'den, der farer over bygden, det bebode land'; om *leistr* se foran s. 222. Ordet er vist oprl. navn på Loke selv.

þjálfi, Þorkell Ldn. IX—X. Dette tn. findes i Hb., medens Stb. har *bjálfi* (s. d.); hvis *þ.* er rigtigt, er det navnet på bondesönnen, Tors ledsager.

gefn, Þórdís Heið. X. Ordet er et af Freyjas navne.

gyðja se ovf.

hofgyðja se ovf.

álfasprengir se ovf.

brokkr, Bjǫrn Frísb., men sikkert ur. for de andre hdskrss. og bearbejdelsers *bukkr* (s. d.). *B.* er ellers navnet på en kunstfærdig dværg.

dvergr, Eilífr Hák. XIII. 'Dværg', måske fordi han var lille af vækst.

tannynjóstr se ovf. s. 206.

hrungnir, Þorsteinn Ldn. X. Ordet er navnet på en bekendt jætte.

billingr, Áslákr D. N. XIII—XIV. Ordet er navnet på en jætte, hvis datter (*Billings mær*) narrede Odin (Hávam.). Ordet findes også i no. og sv. i betydning 'tvillingbroder'.

skratti, *trǫll*, *þurs* se ovf.

B. Kælenavne.

ambi, Arnbjǫrn Hkr. XIII. Tn. er dannet af navnet, idet *rn* er gåt over til *m* foran *b*. Jfr. Rygh: Personnavne i no. stedsnavne 5.

elfsi, Álfr Hkr., sagnh. Tn. er dannet af navnet med endelsen *-si* og omlyd.

mangi, Magnús Sv., Orkn. XII. Tn. er dannet af navnet med omstilling af *gn*; således kaldes endnu på Island alle de, der bærer navnet M., medens de er unge.

skrautmangi, Magnús XIII—XIV. Tn. er dannet af kælenavnet *mangi* og *skraut*, se ovf.

todda, Þórdís Austf. X—XI. Tn. er dannet af navnet ved etslags overgang af *rd* til *dd* og *þ* til t; i den slags kælenavne går *þ* altid over til *t* på Island, f. eks. *toggi* (af *þorgrímur*), *tobbi* (af *þorbjǫrn*), *tobba* (af *þorbjǫrg*).

ubbi, Úlfr Knytl. XI. Tn. er sikkert dannet af Ulfr (»er ubbi var kallaðr«).

ulli — da trællen Kark drömte (Hkr.) lige för sin død, syntes han en mand kom og råbte: »nu er *ulli* død«; hermed menes Erlendr, Hakons sön; der er næppe tvivl om, at *ulli* har været et kælenavn, dannet af navnet.

I sin bog om personnavne i norske stedsnavne har O. Rygh påvist flere kælenavne (der tildels endnu kendes på Island), men hvorvidt der er tale om tilnavne, er usikkert.

C. Navne, der er dannede ved et led + en del af selve navnet.

kollu-geirr, Ásgeirr Sturl. XIII. Det første led er mulig navnet (el. tn.) på hans moder eller fostermoder.

óhæfu-geirr, Þorgeirr Sturl. XIII (v. l. *óhæfiligr, ógæfungr*). 'Utilbörligheds-geir'; grunden ukendt.

Skarð-steinn, Þorsteinn Bisk. XIII—XIV. 'Skår-sten', efter en gård Skarð.

súðar-steinn, Þorsteinn Bisk. XIII (v. l. *staðar-steinn*). Af *súð* 'skibets sidevægge', eller 'tagbrædderne' i et hus;

rimeligvis er v. l. *staðar-* rigtigere; af *staðr* 'en gård, hvor der er en kirke'.

urðar-steinn, Þorsteinn se ovf.

bratt-steinn, Þorsteinn Sturl. XII. 'Den stejle-st.', jfr. *brattr* ovf.

skáld-steinn, Þorsteinn Sturl. XII se ovf.

skáld-hrafn, Hrafnkell se ovf.

fana-keli, Þorkell Sturl. XIII. Det første led er gen. pl. af *fǫn*, der af Bj. Hald. gengives ved 'lamina cornea sev branchiæ balænæ'; jeg kender ordet også i betydn. 'strålerne på en fjer'; det sidste led er det sidste led af selve navnet i svag form; *keli* er endnu et kælenavn.

gjafleifi, Þorleifr se ovf. Dannet på samme måde som foreg.

På lignende måde findes også *Bitru-Keli* brugt selvstændigt i Sturl. (XIII), men bæreren hed Þorkell og havde hjemme i Bitra, så at ordet er vel egenlig et tn.

Niende afdeling.

Tilnavne som er hæntede fra naturens rige.

1. Hest. *hestr*, Bjarni Hák. XIII; Hallsteinn Ldn., Gr. IX; Helgi Ldn. IX; Þóraldi Fsk., men her ur. for *keptr* (s. d.). 'Hest'.

goti, Þorleifr Fas., sagnh. Da bæreren siges at være fra Telemarken, kan *goti* næppe antages at bet. 'gotlænder el. göte', men tn. må snarest opfattes som 'hest'; sål. hed Gunnarr Gjukesöns hest; egl. bet. navnet dog 'göten'; de götiske heste var i oldtiden berömte. Ordet er i øvrigt mest brugt i digtningen.

hesta- -Gellir se ovf.

hross- -Bjǫrn se ovf.

hrossaprestr, Þorgrímr se ovf.

merr, Þorbjǫrn Sturl. XIII. 'Hoppe'.

jalda, Ásbjǫrn Hkr. XII. 'Hoppe'; ordet er i øvrigt kun kendt fra digtningen. Jfr. sv. *jäldä* 'sto, märr' (Rietz).

blikafoli, Árni se ovf.

garðafylja, Hallfríðr Sturl. XIII (v. l. *-fitja*, ur.). 'Gårdhoppe'; mulig er det første led et stedsnavn; det sidste er fem. til *foli*, 'en ung hoppe'. Navnet kunde tyde på, at bærersken har været noget letsindig.

heiðafylja, Eindriði Hkr. XII. 'Hede-hoppe'; mulig er *heiða-* et stedsnavn.

stangarfylja, Haraldr Hák. XIII. 'Stang-hoppe'; mulig er *stangar-* et stedsnavn; hvis ikke, er det vel 'en bidselstang'.

folalda- -Narfi Sturl. XIII. 'Føl-', fordi han ejede mange føl?, eller fordi han var hestepasser?

folafótr, Þórðr se ovf.

fylbeinn, Þormóðr se ovf.

merarleggr, Þorbjǫrn Sturl. XIII (v. l. *-leitz* ur.). 'Hoppelæg'.

2. Kvæg. *uxi*, Símón Bǫgl. XIII. 'Okse'.

øxna- (yxna-) -Bǫrkr Sturl. XIII; -Þórir Ldn., Ld., Nj. ofl. IX (se ovf.). 'Okse-'.

naut, Einarr Sturl. XIII. 'Tyr'.

þjóri, Jó(a)n Magn. XIII. 'Tyr'; svag form til *þjórr* el. afledning deraf.

farri, Eiríkr Hák. XIII, v. l. (Flat.) for *panni (pani)* og rimeligvis mindre rigtigt; *farri* bet. 'tyr', men er nærmest poetisk.

gellir, Þórðr Ldn., Eg., Eyrb., Ld., Nj., Islb., Hkr. X. 'Tyr', egl. 'brøleren'.

øxnabrjótr, Þorsteinn Ldn. X (v. l. *øxnabroddr* se ovf.). 'Oksebryder'.

bola- -Bjǫrn Fas., sagnh. 'Tyre-'.

kýr, Eilífr Hák. XIII; Símón Bǫgl., Hák., Ann. XIII. 'Ko'; S. er samtidig med den ovennævnte 'S. okse'; disse tn. står rimeligvis i en indre forbindelse med hinanden. E.s tn. skrives også *kyrr* (Flat.) og er mulig adj. *kyrr* = 'rolig'.

kussa, Áskell Sv. XII (v. l. *tyza* 327, *tryza* 81, *ruza* Eirsp.). 'Ko'; etslags kælenavn. Af de enkelte former er *kussa* det rimeligste. Jfr. *kussi* nedenfor.

skirja, Guðrøðr Hkr. IX—X. 'Ko', men ordet var næppe dagligdags.

kálfr, Eindriði Sv. XII; Ketill Hkr. X—XI. 'Kalv'.

kuzsi, Andrés Hák. (v. l. *bjúzi* Frís. ur.). 'Kalv', ɔ: tyrekalv. I nutiden bet. *kussa* (ovf.) ikke, hvad man væntede, en 'kviekalv', men ko, jfr. ovf.

kvígu- -Þorleifr Ldn. XI. 'Kvie-'. Jfr. anm. udg. 1843.

kvígr, Þorsteinn Rd. X (forskellige v. l., alle ur.). 'Tyrekalv'.

uxafótr, Þorsteinn Hkr., Flat. X. 'Okseben', fordi han engang rev et ben helt og holdent af en okse (jfr. Þorst. þáttr).

baulufótr, Ásgrímr se ovf.

nautstá, Snorri Ann. XIV. 'Oksetå'; okseklov.

3. Får. *hrútr*, Jón Ann. XIII—XIV; Þorkell Sturl. XIII. 'Vædder'.

veðr, Ketill Ldn., Ld., Eyrb. IX. 'Vædder; dog foreligger her mulig *veðr* ntr. 'vejr'; gen. sg. lyder *veðrs*, men dette er ikke afgörende, da ordene ofte får en anden böjning som tn.

veðrar- -Grímr Ldn. IX. 'Vædder-'.

sauða- -Gísl., -Úlfr se ovf.

lamb, Eiríkr Knytl. XII. 'Lam'.

lambi, Eyvindr Ldn., Eg. IX; Þórðr Ldn. X; Þorgeirr Ldn., Eg. X. 'Lam'; dannet af *lamb*.

lǫmbungr, Grímr Sturl. XIII. 'Lam'; betydn. ikke ganske sikker, kunde bet. 'en, der besidder mange lam' og 'en, der er som et lam', el. 'en, der er sön af en, der kaldtes lamb'.

kvíagymbill, Guðmundr Sturl. XIII. 'Fold-lam'; *kvía* er gen. pl. af *kví* 'en fårefold', og *gymbill* bet. 'et ungt hanfår'.

4. Svin. *svína-* -Bǫðvarr Ldn., forh.; -Grímr Hkr. XII; -Pétr Sv. XII; -Stefán Sv. XII. 'Svine-'; mulig fordi de har ejet flere svin end andre; dette gælder dog ikke for P., ti denne er identisk med P. steypir, der var en sön af Svína-Stefán; han er sål., hvad tn. angår, opkaldt efter faderen, men vistnok af modpartiet for spots skyld.

strandasvín, Þorgeirr Sturl. XIII. 'Strande-svin'; mulig er *stranda-* at opfatte som stedsnavn (*Strandir*); i hvert fald er tn. ironisk-nedsættende.

gǫltr, Þorsteinn Sturl. XIII. 'Galt'. Jfr. *gǫndlir*.

galti, Snæbjǫrn Ldn. X; Þorsteinn Sturl. XIII. 'Galt', = det foreg.

gylta, Auðun D. N. XIII. 'So'.

rúmgylta, Þuríðr Ldn. IX—X. 'Rumso', ɔ: sængeso, vel fordi hun har sovet længe; v. l. *rym-* er sikkert ur.; det måtte vel bet. 'grynte-'.

sýr, Sigurðr Hkr. X—XI. 'So'.

purka, Þorsteinn Ann. XIV. 'So'; tilnavnet er et gammelt låneord. Sv. har *porka* 'sugga', 'kort och tjock qvinna' (Rietz).

gríss, Guðmundr Ldn., Bisk., Sturl., Ann. XII—XIII; Hákon Hák. XIII; Ljótr Ann. XIV; Páll Sturl. XIII. 'Gris'.

svínsbógr, Húnbogi Sturl. XIII. 'Svinebov'.

5. Hund. *hundr*, Sigurðr Hkr. XI; Þórir Hkr. X—XI. 'Hund'; S. er en sön af Tore, og tn. altså arvet.

fuðhundr, Þorgils se ovf.

hunda- -Steinarr se ovf.

festargarmr se ovf.

snati, Hrafn Sturl. XIII. 'Hund'; ordet er et alm. hundenavn på Island; bet. egl. 'snuser' el. lign. og bruges undertiden om mænd, især sådanne, der sendes ud for at opdage noget (*sendisnati*).

gagarr, Þorgrímr Ldn., Háv. X. 'Hund'; ordet skal være et af de — få — keltiske låneord (kelt. *gadhar* 'en hund'; ordet kendes fra et ungt vers i Eg. og fra Málshkv.); i øvrigt kendes en nord. st. *gag-*, hvoraf tn. let kunde være dannet (*gagr* 'absurdus' Bj. Hald.; *gag-* i *gaghâls* 'bagoverböjet', hvoraf den anden betydn. hos B. H. kunde være udviklet).

nautatík, Gunnarr Sturl., Bisk. XIII. 'Oksetæve', ɔ: en hund, der bruges af kvæghyrden. Mulig har G. selv været en kvæghyrde; han kaldes »verkmaðr«.

smjǫrtík, Guðólfr Hák. XIII. 'Smörtæve'; i øvrigt er

bæreren identisk med G. blakkr (s. d.); tn. findes kun et sted og kun i et enkelt hdskr.

hvelpr, Þorkell Ld. X. 'Hvalp'.

hundsfótr se ovf.

6. Ged. *hafr-* se ovf.

landhafr, Jón Hák. XIII, findes som v. l. til *sandhafri* (s. d.). 'Landbuk', giver ingen god mening.

bukkr, *bokkr*, Bergþórr Mork. XII; Bjǫrn Ldn. XI; Bjǫrn Sturl. XII; Bjǫrn Hkr., Sv. (vistnok 2 forsk.) XII. 'Buk'; mærkeligt er det, hvormange der hedder Björn; der må vel være en indre forbindelse mellem bærerne (opkaldelse).

bokki, Jón D. N. XIII—XIV. 'Buk'; = foreg., ligesom *lambi*: *lamb* og lign.

brúsi, Ketill Heið. XI. 'Buk'.

kjappi, Jón Sturl. XIII (v. l. for *kórkjappi*); Starkaðr Sturl., Bisk. XIII (v. l. *kjapti* 'kæft'). 'Buk'.

kórkjappi, Jón Sturl. XIII. 'Kor-buk'.

svartakjappi, Jón se ovf.

geit, se ovf.

kiðlingr, Þorgeirr Sturl. XIII. 'Kid'.

bukksungi, Þórir Sturl. XIII. 'Bukkeunge', enten = *kiðlingr* el. fordi T. var en sön af en mand med tn. *bukkr*.

7. Kat, mus. *kǫttr*, Jón Hák. XIII (v. l. *knǫttr*, *kor*); Þórðr Ldn., Ld., Mork. X—XI; Þórðr Harð. X. 'Kat'.

kausi, Þórðr Eyrb., Heið. XI; Þórðr Eyrb. XI. 'Kat' el. nærmere = 'Kis' (kiskis); jfr. »Snorri mælti við son sinn Þórð kausa: sér kǫttrinn músina« (Heið. 46); når det straks efter hedder: »hans fostre Tord sagde«, er denne Tord sikkert (jfr. J. Ól.s bemærkning) *þórðr kǫttr*, fostersönnen er altså derfor bleven kaldt 'lille kat'.

ketlingr, Hrólfr Hák. XII—XIII; Jón Hák. XIII; Jón Hkr., Sv. XII. 'Killing'.

kettuhryggr se ovf.

músa- -Bǫlverkr Ldn. X—XI. 'Muse-'.

músi, Pétr (Andrés Flat. ur.) Hák. XIII. 'Mus'; dannet af *mús* ligesom *lambi* af *lamb* og flere lign.

8. Hjort, Elg. *hjǫrtr*, Sigurðr Hkr., Eg. X; Þórir Hkr., Jóms. X. 'Hjort'.

borgarhjǫrtr se ovf.

elgr, Jón D. N. XIII—XIV; Sigurðr D. N. XIII—XIV. 'Elgsdyr'.

elg- -Fróði Fas., sagnh. (egl. to af det navn). 'Elg-'; fordi han — ved en dronnings troldkunster — var »elgr niðr frá nafla«.

9. Björn. *bólmr*, Ey-Grímr Fas., sagnh. 'Björn'; men sagaen (Herv.) giver en anden forklaring, idet tn. sættes i forbindelse med øen »Bólm« på Hålogaland; tn. hører sål. ikke herhid, men forklaringen forekommer mig dog tvivlsom.

balti, Bǫðvarr Skt. XII; Þórarinn (v. l. *balki*) Sturl. XIII 'Björn'.

smjǫrbalti se ovf.

bjarki, Bǫðvarr Fas., SnE., sagnh. 'Lille björn'; dannet af **bjarr* = **berr* (hvortil fem. *bera*).

bjarnylr se ovf.

fleskhúnn se ovf.

10. Ulv, Ræv. *vargr*, Bárðr Hák. XIII. 'Ulv'.

gylðir, Ulfr Ldn. IX. 'Ulv', men ordet forekommer ellers kun i digtningen; mærkeligt nok er tn. således af samme betydn. som navnet selv.

úlfhamr, Heiðrekr Flat., Fas., sagnh. 'Ulveham'.

refr, Jón Ann. XIV; Ketill Nj., Bisk. IX; Þórólfr Ldn., Islb., Hæns. X. 'Ræv'.

ref- -Grímr Sturl. XII (v. l. G. *refr*). G. siges at have været »lítill vexti«; man væntede dog her mere en hentydning til åndelige end legemlige egenskaber.

melrakki, Þórðr Heið. X; Þorleifr Rd. X. 'Ræv', egl. 'Sandbanke-hund', hund som lever i sandbanker. Om Þórðr hedder det, at han som lille var bleven tagen »af válaði«; tn. står vistnok i forbindelse hermed.

skolli, Þórðr Hák. XIII. 'Ræv'.

skaufhali, Nikulás Sv. XII. 'Ræv', egl. 'busk-hale, en med busket hale', af *skauf* 'knippe, dusk'.

11. Andre pattedyr. *úrarhorn*, Eyvindr Hkr. XI. 'Uroksehorn'.

bjórr, Gunnar D. N. XII—XIII. 'Bæver'; ordet er dog flertydigt (= øl, = et stykke land, = skind).

fíll, Gunni, en urigtig læsemåde for *físs* s. d.

úlfaldi, Brynjǫlfr Hkr. XI. 'Kamel'; ordet er egl. identisk med 'elefant'; men i de germ. sprog er betydningen blevet ændret, got. *ulbandus*, oht. *olbanta*, angels. *olfend*; i nord. har det fåt en mere hjemlig endelse; det er sikkert kommet sydfra.

12. Fuglene. *dúfa*, Hákon Hák. XIII. 'Due'.

dúfungr, Várþjúlfr D. N. XIII—XIV. 'Dueunge'.

gammr, Eyjólfr Ann. XIII—XIV. 'Grib'.

gás, Páll Hák. XIII. 'Gås'.

gási, Guðmundr Ldn. XI—XII; Óttarr Sv. XII. 'Gås', vistnok = det foreg.; jfr. lign. tn. ovenfor.

gæslingr, Ívarr Sv. XII; Ívarr Hák. XIII. 'Gæsling'; den sidste var den førstes sönnesön (P. A. Munch).

gaukr, Jósteinn D. N. XIII—XIV. 'Gøg'.

gauka- -Þórir Hkr. XI. 'Gøge-'.

hani, Áslákr Hkr. XI—XII; Eyvindr Ldn. IX—X; Úlfr Bǫgl. XIII. 'Hane'; E. kaldtes også *túnhani*.

túnhani, Eyvindr (se foreg.); han bode på en gård, der kaldtes »Hanatún«, derfor blev han så kaldt *t*.

hœnsa- -Þórir se ovf.

skálphœna, Einarr Sturl. XIII. 'Kaglende (?) höne', af *skálp* 'snakkesalighed'.

kaða, Jón Hkr. XII (v. l. *kaka*, men ur.). 'Höne'.

hegri, Eindriði Bǫgl. XIII; Hávarðr Ldn. IX—X. 'Hejre'.

helsingr, Þórir Hkr. XII. 'Helsing', en art and. Bör måske ikke skilles fra det ovf. anførte *helsingr*, se s. 181.

hrafna- -Flóki se ovf.

korpr, Eysteinn Sv. XII; Jón Ldn., Bisk. XIII. 'Ravn'.

krákr, Sigmundr Ann. XIV; Þórir Sv. XII; Þorleifr Ldn., Nj. X. 'Ravn'.

vǫrsakrákr se ovf.

matkrákr, Þorvarðr Sturl. XIII. 'Madravn', fordi han var grådig.

hrókr, Hróaldr IX. 'Råge', men fejl f. *hryggr* (s. d.).

kábeinn se ovf.

kráka, Úlfr Ldn., Eir. IX—X; Þórðr Sturl., Bisk. XII—XIII; Þórir Sturl. XII (el. *kraka*?); Ǫndóttr Ldn., Nj., Gr. IX. 'Krage'.

vendilkráka, Egill Islb., sagnh.; = Óttarr Hkr. 'Vendelkrage'; bæreren havde hærget i Vendel (Vendsyssel), men var falden i kamp; da gjorde Danerne en »trækrage« og sendte den til Sverrig og sagde, at deres konge havde ikke været mere værd.

kráku- -Hreiðarr Ldn., Gr. IX—X. 'Krage-'.

lundi, Þorvaldr Bisk. XII—XIII. 'Lunde', fuglen mormon fratercula.

mási, Nikulás Hkr. XII. 'Måge', el. måske 'mågeunge'.

skári, Erlingr Ann. XIV; Ingjaldr Skáld. (Hb.) IX (ur. etsteds *Skárafóstri*). 'Mågeunge'.

orri, Eilífr Sv. XII; Eysteinn Hkr. XI; Eysteinn Hák. XIII; Þorgeirr Gísl. X. 'Aarhane', tetrao tetrix.

pái, Óláfr Ldn., Ld., Nj. osv. X—XI. 'Påfugl'.

rindill, Bergr Bisk. XIV; Þorbjǫrn Ljósv. X—XI. Den lille fugl troglodytes borealis; B. siges at have været »angrgapi«, ɔ: en fremfusende mand; T. har vist været spinkel og ubetydelig af udseende; jfr. fortællingen om ham.

rjúpa, Þórhildr Ldn., Isl., Eir. X. 'Rype'.

grœningarrjúpa se ovf.

skarfr, Einarr Fas., sagnh.; Helgi Ldn. X; Sigurðr Austf. X—XI; Þórðr Austf. X—XI. 'Skarv', pelecanus.

skarf- -Helgi Sturl. XII—XIII (v. l. *karp-*). 'Skarv'; v. l. *karp* bet. 'strid, trættekærhed'.

smyrill, Jón Hkr. XII; Jón Flat. XII—XIII. 'Smiril', ɔ: falco æsalon.

spǫrr, Þórólfr Ldn. IX—X (el. Þorbjǫrn). 'Spurv'.

titlingr, Þorsteinn Ldn., Nj. X; Þorsteinn Sturl. XII; Þorsteinn Sturl. XIII. 'Spurv'.

starri, Þórólfr Harð. X. 'Stær'.

storkr, Sigurðr Hkr. XII (v. l. *stokkr, slókr*). Stork'.

trani, Þorkell Austf. X—XI. 'Trane'.

trana, Ingjaldr Fas., sagnh. 'Trane', fordi han havde en overlæbe en alen lang fra næsen.

ǫrn, Eilífr Ldn., Nj., Bisk. osv. X; Þorgils Eyrb. X. 'Örn'.

assi, Þorgrímr Ann. XII. 'Örn'; enten for *arsi* (af *ari*) el. og snarere for *arnsi* (af *ǫrn*) med assimilation; jfr. *assa* 'en hunörn'. Jfr. *assabani*.

gullfjǫðr se ovf.

vængr, Jón Orkn. XII; Jón Orkn. XII. 'Vinge'; den sidste var den førstes søstersön og måske opdraget af ham.

13. Hval, Sæl, Fisk. *reyðr*, Þorgeirr Ldn. X. 'En art hval', balænoptera arctica; kunde også bet. 'örred'.

reyðarsíða, Bjǫrn Ldn. VIII—IX; Þorgils Nj. X. 'Siden af reyðr', den nævnte hvalart.

fiskreki, Ǫrnólfr Ldn., Eyrb., Nj. IX. 'Fiskeforfølger', en hvalart, jfr. Kongespejlet s. 27 (Brenner).

hvalró, Óttarr Ldn. X. 'Hval-ró', hvad *ró* er her, er usikkert; nærmest ligger at tænke på *ró* i betydn. 'en jærnplade med et hul i midten', med skruegænger (især til klinksöm) se Fritzner; tn. kunde komme af benyttelsen af en sådan ved arbejdet med en hval. Rietz har *ro* 'höft'.

hvalmagi se ovf.

hvalaskúfr, Þorleifr Ldn. VIII—IX. 'Hvalkvast'; hvorledes tn. egl. er at forstå, er usikkert.

rostungr, Þorkell Sturl. XII—XIII; Ǫgmundr Hák. XIII 'Hvalros'.

selr, Þórir Hkr. XI (jfr. *sel-*). 'Sæl'.

sel- -Þórir Hkr. XI (= *þ. selr*); Þórir Ldn., Eyrb. IX —X. 'Sæl-'; om den sidste hedder det, at han engang var

med sin fader på fisketur og var da svøbt i en sælbælg; det er vel derfor, han har fåt tn.

sela- -Eiríkr Hrafnss., Bisk. XII; -Kálfr Ldn. X—XI. 'Sæle-', vel på grund af sælfangst.

seli, Sigurðr Sturl. XIII. 'Sæl'; dannet af *selr* som ofte ellers og af samme betydn.

selki, Ívarr Sv. XII (v. l. *silki* ntr., men uden tvivl ur.). 'En lille sæl'; dannet af *selr* med endelsen *-ki* ligesom *ilki* af *il* og lign.

brimill, Ketill Ldn., Nj. IX. 'Sæl'; *br.* er en art sæler, jfr. no. *brimul* 'etslags stor sæl' og jfr. Fritzner.

kópr, Ásbjǫrn Bǫgl. XIII. 'Sælunge, kobbe', men vistnok ur. for *koppr* (s. d.).

kobbi, Þorgrímr Fas., sagnh. 'Kobbe', sælens unge.

selbelgja, findes kun i Ann. (XIV, men bæreren må have levet i 13. årh.) i ordet *selbelgjusynir*; der er åbenbart tale om en kvindes tn., dannet af *selbelgr* 'sælskind', 'en med sælskind på', en som bruger en sælbælg som kappe.

selseista, Helgi Ld., Fbr. X—XI (samme mand?). 'Sæltestikkel'.

lax, Hávarðr Sv. XII. 'Laks'.

laxa- -Páll Hkr. XI—XII. 'Lakse-', vel på grund af laksefangst.

laxakarl, Þorbjǫrn Ldn., Gr. X. 'Laksekarl', = foregående.

hœingr, Ketill Ldn., Eg., Fas., sagnh.; Ketill Ldn., Eg. IX—X. 'Hanlaks'; ordet skrives rigtig med *œ* (ikke med *æ*), sml. *hǿingr* i T af SnE. (fiskeremsen). Lidéns bemærkninger om etymologien af dette ord, i Upsalastudier 90—91, må bortfalde, også fordi stedet i sagaen i Fas. er misforstået; i Ketilss. fortælles om (den ældre) K., at han engang så en drage flyve, der angreb ham; den havde en 'løkke og *sporð*' (ɔ: en fiske- el. dragehale); K. mente ikke för at have set »sådan en fisk«; da han så kom hjem, fortalte han sin fader, at han anså det for lidet mærkeligt, »hvar ek sé fiska renna«,

men meddeler dog, at han »har hugget en hœng i sønder, hvem der så end fanger rognfisken«; hvortil faderen ytrer, at det er mærkeligt, at han regner slige dyr (som dragen) til 'småfisk'. Det er sål. klart, at *hœngr* netop her bruges i sin egl. betydning, ikke om 'et stort havuhyre'.

aurriði, Ketill Ldn. IX—X. 'Ørred', forel'; navnet bet. egl. 'den der bevæger sig (?) i dynd'.

birtingr, Óttarr Hkr. XII; Steinólfr Ldn. X. 'Forel', en art forel, af *bjartr* 'lys'.

murtr, *murti* se ovf.

þorskabítr se ovf.

skreiðungr, Guðleikr Bǫgl. XIII. 'Torsk', egl. 'en der hører til *skreið*', men hermed betegnes 'en torskestime'.

hlýri, Ásbjǫrn Sturl. XII—XIII. 'Lyre', en torskeart.

lǫngubak, Ljótr se ovf.

hornfiskr, Haldórr Sturl. XIII. 'Hornfisk', hvad slags fisk der menes, er uvist.

síkr, Sóni Hák. XIII. 'Helt' (fiskearten).

skata, Nikulás Knytl. XII. 'Rokke'.

styrja, Þorleifr Sv. XII. 'Stör', hvis der ikke foreligger fem. *styrja* af *styrr* 'ufred'.

upsi, Eiríkr Ann. XII; Þórðr Sturl. XII. 'Upse', en lille torskeart.

hrogn, Helgi Ldn. X. 'Rogn'.

tálkni, Þorbjǫrn Ldn. IX—X. 'Gæller'; egl. afledet af ntr. *tálkn* 'gæller hos fisken'; at dette ord er sammentrukket af *tannlíkan*, anser jeg for usandsynligt.

krabbi, Kollsveinn Sturl. XIII; Þórðr Sturl. XIII. 'Krebs'.

krǫbbungr, Kolbeinn Sturl. XIII. 'Krebs', dannet af det foreg. og vist med samme betydn.

kúfungr, Nikulás Sv. XII. 'Søsnegl' el. dens hus.

burstígull, Hallvarðr D. N. XIII—XIV. 'Pindsvin'; en ígull med börster; sml. no. *igelkjær*, isl. *ígulker* og *ígull* (Bj. Hald.).

skeljamoli, Ormr Ldn., Vd. VIII. '(Musling)skalstykke'.

14. Drage, kryb og lign. *dreki*, Þorkell Bǫgl. XIII. 'Drage', her kunde vel også tænkes på et drageskib.

naðr se *nǫrtr.*

snákr, Erlingr Fas., sagnh.; Eyvindr Hkr. X; Hallsteinn Sv. XII (v. l. *snikr, sinkr*); Sigurðr Sturl. XIII (*snókr*). 'Snog, hugorm'. Hvis *snikr* er rigtigt, bet. det vel 'en snylter', *sinkr* = gærrig.

grettir, Ívarr Hák. XIII; Ófeigr Ldn., Gr., Eg. X; Ófeigr Gr. X. 'Slange'; ordet er vel egl. nom. ag. til vb. *gretta* 'at rynke öjenbrynene og se barsk ud'. Den sidste Ó. er den førstes dattersön.

gargann, Magnús Sturl. XIII. 'Slange'.

fluga, Einarr Flat., Mork., Sex sǫg. XI; Ketill Sv. XII. 'Flue'.

flugu- -Grímr Ldn. XI—XII. 'Flue-', hvis ikke *fl.* er her s. s. *flugumaðr* 'en stimand'.

mǫlr, Guthormr, men urigtig i Flat. for *Mjǫlu-* i sammensætningen *Mjǫlukollr* (s. d.).

kleggi, Þorsteinn Ldn. IX—X. 'Brems'.

geitungr, Haldórr Sturl. XIII. 'Gedehams'; kunde også være afledet af *geit* 'ged', ligesom *lǫmbungr* af *lamb* og lign., men er dog snarest det første.

lúsa- -Oddi se ovf.

lúsi, Eyvindr Ætt. XI. 'Lus', el. 'den lusede'.

gnit, Ǫzurr Hák. XIII. 'Gnidder', luseæg, no. *gnit*, nyisl. *nit* (fem.). Også i sv. og da.

torðyfill, Þorgrímr Austf. X—XI. 'Skarnbasse'; smsat af *torð* 'skarn' og *yfill* f. *vifill*, se Bugge Ark. II, 219 f.

moldoxi, Þórarinn Austf. X—XI. 'Muldokse', ifg. Bj. Hald. »pupa scarabæi« (også »homo rotundus«), vistnok s. s. nyisl. *jötunuxi*. Bj. Hald.s anden betydn. er afledet af den første, og det er muligt, at vi i tn. har den.

15. Plantevækst, Mineralier.

skógarnef, Ormr Hkr., Nj., Ldn. X. 'Skov-næse', ɔ: et udskydende hjörne af en skov.

eikikrókr se ovf.

eikilundr, Ǫgmundr Bǫgl. XIII. 'Egelund', men ur. for *Eikiland* (s. d.).

furulangr se ovf.

heggr, Guthormr Hák. XIII. 'Hæg'.

hrísbítr se ovf.

humla, Þorbjǫrn Sturl., Bisk. XII—XIII. = *humli* 'humle'.

laukr, Eiríkr (Einarr) Sv. XII; Hákon Hák. XIII (v. l. *lúðr*). 'Løg'.

lindiáss se ovf.

næpa, Sveinn Bǫgl. XIII. 'Næpe', en art roe.

þistill, Ketill Ldn. IX—X. 'Tidsel'.

þyrnifótr se ovf.

byggvǫmb se ovf.

grjónbak se ovf.

sandhafri, Jón Hák. XIII (v. l. *landhafr* s. d.). 'Sandhavre', er vel identisk med *melr* »elymus arenarius«.

sáða- -Gyrðr Hkr. XII. Tn. kan være gen. pl. såvel af *sáð* ntr. 'sæd, udsæd', som af *sáð* fem. 'avne'; det er vel snarest det sidste, der her foreligger.

hálmi, Þórðr Ldn. X; Þórólfr Ldn. IX; Þórólfr Ldn. X (denne er den førstes sönnesön). 'Halm'; tn. er dannet af *hálmr* og omtr. ensbetydende med dette.

hestakorn se ovf.

korni, Ívarr Hák. XIII; Þórarinn Ldn. X. 'Korn', dannet af *korn* og nærmest identisk med dette.

kjarni, Hallr, Páll bægge Ann. XIV. 'Kærne'.

bláber, Jón Ann. XIV. 'Blåbær'.

eplastǫng se nedenf.

bǫrkr, Ívarr D. N. XIII—XIV. 'Bark'.

bast, Guðmundr Ldn. XI. 'Bast'.

kvistr, Hallr Sturl. XIII (v. l. *tistr*). 'Gren'.

kvistungr, Jón Sturl. XIII; Steinþórr Sturl. XIII. 'Gren', el. 'lille gren', af *kvistr* (de to bærere er vist brødre, jfr. »kvistungar tveir«), medmindre ordet er et patronymicum.

trumbubein se ovf.

kváða, Hermundr Sv. XII. 'Harpiks'.

fauskr, Bjǫrn D. N. XIII—XIV. 'Frönnet stamme', bruges nu på Island om en gammel, affældig mand.

bláfauskr, Helgi Ldn. X. 'Sort frönnet stamme'; jfr. foreg.

staurr se ovf.

drumbr se ovf.

drumb- se ovf.

smiðju-, *vága-* *drumbr* se ovf.

stobbi, Sigfúss Bisk. XIII. 'Træstamme, el. et stykke af en sådan'.

kraki se ovf.

stǫng se ovf.

Mostrstǫng se ovf.

16. *blýfótr* se ovf.

berg, Eiríkr Bǫgl. XIII. 'Klippe', men tvivlsomt, da teksten i Fms. og Eirsp. har *Eiríkr, Bergr* som to adskilte personnavne, medens P. Claussön har »Erick Berg«, hvilket heller ikke er utvivlsomt. Desuden har E. et andet tn. (*baðkarl*) i et hdskr.

borgarklettr se ovf.

Tiende afdeling.

Spredte tilnavne, som ikke eller tvivlsomt kan henføres til nogen af de 9 første afdelinger, eller sådanne, som er vanskelig forstålige; disse tages i alfabetisk orden.

agnarr, Magnús Sturl. XIII. Tn. kendes ellers kun som mandsnavn; nærmere forklaring kan ikke gives; at der skulde være en indre sammenhæng mellem stavelserne *agn* og *magn* er næppe tænkeligt.

áhola, Árni Hák. XIII. Enten af *á* 'en elv', altså 'elvehul', el. *á* er præp., 'hul på' (ɔ: noget).

alskik, Ásólfr Ldn. IX—X. Tn. findes kun i Hb., derimod, mærkeligt nok, ikke i Stb.; hvad det bet., er uopklaret;

nordisk synes det ikke at kunne være og keltisk oprindelse er ikke bleven påvist.

andvaka, Eyjólfr Sturl. XIII. 'Årvågenhed' (en trompet hed således) eller 'Sövnløshed' (ikke at kunne sove om natten); uvist hvilken betydn. her skal antages.

angelus, Árni Ann. XIV. 'Engel'; ordet er lat., jfr. *oremus*.

arnkatla, Þuríðr (to, moder og datter) Ldn. X. Hb. har *ok* imellem *þuríðar* og *arnkǫtlu*, hvorved det sidste vilde blive egennavn, som så var bleven datterens tn. Det forekommer mig at Hb.s læsemåde er nok så sandsynlig. *A.* er egl. fem. til mandsnavnet *Arnketill (-kell)*.

auklendi, Þorgils D. N. XIII. 'Øgeland', en, som har fåt et stykke land foruden det i forvejen ejede.

aurgi, Ormr Ldn., v. l. for *auðgi*, *ánauðgi* og sikkert urigtigt.

barkaðr, Markús Ann. XIV. Tn. er vel part. til *barka*, af *bǫrkr*, = no. *barka* 'tilvirke ved barkelud' og 'uegentl. vænne til at tåle meget' (Aasen). Betydn. altså vel 'hærdet' el. lign.

barri, Bárðr NgL. XIII. Tn. kan være svag form af *barr* 'rede, fyrig', men det kan også være afledet af *barr* 'nåle' (på nåletrær').

bausti, Þórarinn Bisk. XIII. Hvis ikke dette er = *beysti* 'skinke', synes det at indeholde det *baust-*, hvoraf *beysta* 'at slå' er dannet; *bausti* altså 'den, der slår'; det hedder om bæreren, at han var tilböjelig til at bande stærkt; hermed står tn. i forbindelse og det bestyrkes ved no. *bøysta* i betydn. 'skrubbe, give hårde ord' (Aasen).

beigaldi, Þórðr Ldn., Eg. IX—X. Tn. er med endelsen *-aldi* dannet af st. *beig-* i *beigr* 'frygt, angst', og bet. da 'den frygtsomme' (el. 'den frygt-vækkende?); no. *beig* bet. 'Skade, svækkelse, svaghed' (Aasen); tn. kunde da bet. 'den svagelige'.

bekill, Eindriði Hák. XIII (v. l. *bæk-*); Þorkell Hák. XIII (*bæk-*). Den rigtige skrivemåde er uden tvivl *bek-* (sål.

Frísb. og Eirsp., og Flat. på 3 af 4 steder); tn. synes afledet af *bak* 'ryg'.

bekkan, Bjǫrn Bisk. XII. Er mulig identisk med personnavnet *Bekan* Ldn., der anses for at være keltisk (Becán, Beccán, Craigie i Zts. f. celt. phil. I, 444).

berir, Kolbeinn Bǫgl. XIII, v. l. *beccr*, men Eirsp. har *berir*; P. Claussön har »bieringer«; *berir* er uforståeligt og næppe rigtigt; derimod vilde et *bærir* være let at forstå som nom. ag. til vb. *bæra* 'bevæge', måske identisk med det hos Fritzner anførte *bæra*, af *bára*. Hvorledes P. Claussöns form er at forstå, ved jeg ikke.

berklingr, Þorkell Sturl. XIII. Enten patron. af *Bǫrkr* el. af *bǫrkr* 'bark'; el. af *barki*?

bestill, Bergþórr Hkr. X. Synes afledet af *bast* 'bast', et bastreb, fordi han benyttede bastsnore? (jfr. Egilss. 273$_9$).

bifra, Eyvindr Knytl. XI. 'Rystende', jfr. da. *bævre* og Aasens *bivr* m. 'bæven, skælven', vb. *bivra* 'bæve, skælve' og *bifa* 'at bevæge lidt'. Eller er ordet fem. til *bifurr*, ældre dansk *biævær* 'bæver'?

bilsi, Ǫzurr Sv. XII (v. l. *brisli, hilsi, balli*) se ovf. *balli*.

bitlingr, Óláfr XII. 'Et lille afbidt stykke'; Rygh formoder, at det som tn. bet. 'den lille', hvilket jo er vel muligt.

bjóla, bjólan Helgi Ldn., Ld. IX—X; Hróaldr Ldn. IX—X. I Ldn. er *bjóla* eneherskende; i Ld. nævnes Helgi *bjólan*; dette anses for at være kelt. navn *béollán*, jfr. Craigies afh. 444; formen *bjóla* er da opståt ved, at man har opfattet *-n* som den bestemte artikel. Imidlertid er *bjóla* også et nordisk ord, og findes som stedsnavn på Island (en gård i Rangárvallasýsla).

blaka, Nikulás Knytl. XII; Þorkell Ldn. X (*klaka* har Stb.). Sikkert identisk med det hos Fritzner anførte *blaka* i betydn. 'forhæng'; egl. vistnok 'et stykke töj, der er hængt op og som bevæger sig' (bølger); jfr. vb. *blaka* 'være i bølgende' bevægelse (»blakir mér þari of hnakka«, Sneglu-Halli), men sikkert ikke for *blaðka*. Jfr. Bj. Hald. *blaka* 'tegmen'.

bligr, Þórðr Ldn., Eyrb. X—XI. 'Stirrende', er vel rigtig opfattet af Fritzner, der også har vb. *bligja* (*augum*) og henviser til sv. *blige*; *bliga* 'stirra' Rietz; Ross har også *bligren* adj. »med urolige, dirrende og plirende öjne'.

blindingatrjóna, Bǫlverkr Ldn., Eyrb. IX. Tn. er sammensat af *trjóna* 'snabel, tryne' og *blindinga*, der synes at være gen. pl. af *blindingr*, der rimeligvis er en art gedehams (se ovf. *blindingr*); det hele skulde så vel bet. 'gedehamskæbe', en, hvis tale er bidende?

botn, Bǫðvarr Sturl. XIII. 'Bund', måske et stedsnavn.

brand- -Ǫnundr Ldn. IX—X. 'Brand-', men dette er flertydigt: ild, klinge, øverste del af forstavnen, osv.

brasaðr, Andrés se ovf.

brasi, Þórðr (Þórir) Bǫgl. XIII (v. l. *bragi*, *brúsi*), har måske samme betydn. som *brasaðr*.

breiðlingr, Þorkell Sturl. XIII. Kunde være dannet af *breiðr*, altså 'den brede'; men snarere forkortet for *breiðdælingr* 'fra Breiddalr' (østl. Isl.), eller 'fra Breiðafjarðardalir' (?), som F. Magnússon har noteret i et mig tilhørende eksemplar af Sturl.[1].

brestingr, Rannveig Austf. X—XI. Tn. er vel dannet af *brestr* 'knagen, brag, rævne'.

brimsteinn, Bárðr Hák. XIII (v. l. *bristeinn*, der sikkert beror på misforståelse). 'Brændingssten'; en klippe, som brændingen slår mod.

bruðr, Einarr Sturl., Ldn. XII (v. l. i Ldn. *prúðr*); Þorleifr Hák. XIII. Det er rimeligst at antage, at der her foreligger ordet *brúðr* 'brud' og da hørende til afd. I, snarere end *bruðr* = *brunnr*.

bryggjufótr, Sveinn Hkr. XI. 'Brygge(bro)fod'; = bryggjusporðr?, el. = 'klumpfod'?

bunjarðr, Hallvarðr Hák. XIII. Tn. er ganske dunkelt og kunde se ud som et fremmedord; ti det er vel ikke en uomlydt form for *bú-Njǫrðr* 'en bo-Njord', 'en hovedrig mand'?

busku- -Skeggi Sturl. XIII. Tn. kunde se ud som et

kvindenavn, som S. var bleven opkaldt efter. Imidlertid foreligger vel her no. *buska* (med kort *u*) 'et lidet løvtræ, især birk; også en gren med løv på', også 'et ris' (Aasen). Et mig ukendt *buska* har Bj. Hald., 'mulier extorris, in exilio imprægnata'; derimod kender jeg *eldabuska*, en nedsættende betegnelse for en 'kokkepige'. Jón Ólafsson har i sit lexicon *busk* ntr. 'labor insubidus et intempestivus', og vb. *að buska* (*í e-u*) 'aliquid insubide sed strenue administrare'. Rietz har *buska* 'färskt öl (ännu i jäsning)'.

butr, Þorsteinn Ann. XIII—XIV. 'Et lille stykke' (isl. *bútur*) af noget; betegner måske bæreren som lille.

bækill se *bekill* ovf.

bæns, fejl for *barns* Orkn. i Flat.

bǫllr, Óttarr Ldn., Nj. IX. 'Kugle, bold'.

bǫngull, Eindriði i Flat. fejl for *bǫggull*, s. d. ovf.

bǫrðungr, Einarr Sturl. XIII. Synes dannet af *barð* 'en kant' (f. eks. på en hat), eller af *Barð*, stedsnavn? eller af *barð* 'skæg'?

bǫsull, Guðmundr Sturl. XIII. St. i ordet er den samme som i vb. *basa* 'interimere, suffocare', 'anniti' (Bj. Hald.), og betydn. er vel i overensstemmelse med det sidste 'anniti'; 'at anstrænge sig med noget'; adj. (tn.) bet. altså 'den, der ivrig tager fat, arbejder på noget'; st. findes også i vb. *basla*, subst. *basl* ntr. 'arbejdsomt og möjefuldt fattigmands-liv'. No. har også *basa* 'smöre, kline; stryge rigeligt på', 'rense kar', og endelig 'trælle med et arbejde' (= det anførte isl.), Aasen. Jón Ólafsson har i øvrigt *bösull* 'culter necans'.

cháim, Óláfr Sturl. XIII. Tn. synes ikke at kunne være andet end det bibelske »Cain«, men grunden til at bæreren har fåt det, er ubekendt; *kámi*, der findes om samme mand, et sted, hvor hdskrr. ikke er pålidelige, er, skönt mere nordisk, næppe det rigtige; jfr. s. 211.

dapi, Ívarr Sv. XII (v. l. *dafi*). Er vel s. s. no. *dape* 'vandpyt; masse af spildt vand eller anden væske f. eks. på et gulv' (Aasen); jfr. Fritzner.

detta, Nikulás Knytl. XII, v. l. *dotta*; *detta* må snarest henføres til vb. *detta* 'falde' og bet. 'fald', jfr. *dyttr* ovf.; *dotta* kunde henføres til da. *dot* 'et lille bundt' (Ka.) el. til vb. *dotta* 'at småsove', da. *dotte* (Ka.).

dignari, Oddr Sturl. XIII. Kunde formelt være nom. ag. til vb. *digna* 'at blive våd, give efter' (no. 'bugne, böje sig' Aasen), men af et sådant intrans. vb. væntede man ikke et trans. subst., som *d.* måtte være. Jeg foretrækker derfor at betragte tn. som komp. til et adj. *diginn* (oprl. part. prf.), der genfindes i no. *dig(j)en* 'lidt tyknet' (Aasen); st. er åbenbart samme som i *digr*. Mulig er tn. opståt ved en ejendommelig brug af ordformen, der alt dengang på Isl. vel har været sjælden.

dokka, Þórðr Sv., Bǫgl. XII—XIII (v. l. *dotta* findes kun et par steder, og er ud. tvivl ur.). Tn. er det s. s. *dokka* 'spildokke' (Fritzner, der mener at grundbetydn. er 'pige', jfr. Falk-Torp, hvilket synes mig tvivlsomt). En anden betydn., kendt både fra nyisl. og no. (og altså gammel), er 'spira linæa' (Bj. Hald.), 'dukke, fed eller bundt af tråd' (Aasen). En af disse betydninger må foreligge i tn.

dotafinnr, Sigurðr Sv. XII (også skr. *-fiðr*). Det sidste led er utvivlsomt 'Finne, Lap', men det første er usikkert; der kendes i no.-isl. intet *dot-*; der bör vel ikke læses *dotta-*?, til vb. *dotta* 'at småsove', 'den sövnige Lap'?, hvorved S. må forudsættes at være af lappisk herkomst.

dragi, Einarr Sturl. XIII. Ordet bet. ifg. Fritzner 'hvad man har at føre, transportere med sig', egl. dog 'hvad man transporterer ved at trække efter sig'. Bj. Hald. har ordet i betydn. 'tractor, bajulus', og den passer nok så godt her.

dregill, Eiríkr Hák. XIII. 'Bånd', egl. et bånd, der trækkes f. eks. igennem en linning.

drettingr, Þorsteinn Sturl. XII. 'Den lade'; tn. kommer sikkert af st. *dratt-* i *at dratta* 'at gå langsomt og trevent'; *dröttr* 'piger pedisequus' (Bj. Hald.); heraf er *dr.* direkte dannet; Bj. H. har ordet og gengiver det ved 'circulator' (= doven omstrejfer). Jfr. da. *drætten* 'langsom' (Ka.).

drífa, Þórir Ldn. X. 'Snebyge'.

dritloki, Þórir, en fingeret (drömme)person, der havde påtaget sig at rense alle tingboder for skarn (*drít*); Sturlunga.

drógi, Þórir NgL. X—XI (?). 'Sendrægtig'?

dropi, Haldórr Ann. XIV. 'Dråbe'.

dryllr, Þórólfr Hkr. XII. Tn. er dannet af *droll-*, der vistnok er st. i *drolla* 'at nøle, være langsom og treven', tn. altså omtr. = *drettingr* (jfr. Bj. Hald.). Aasen har *droll* m. 'liden kugle eller knude i töj', det forekommer mig mindre sandsynligt, at vi her har med dette ord at göre. Endelig haves et subst. (og vb.) *drulla* 'skarn', som tn. godt kunde stå i forb. med.

dylla, Þuríðr Ldn., Eg. X; Markús D. N. XIII—XIV. Tn. er måske identisk med det no. plantenavn *dylla* 'Sonchus arvensis' (Aasen). Men jeg gör tillige opmærksom på det nyisl. *dylla* (udt. *dilla*), der bet. 'tykt og fugtigt snavs'.

dynr, Hreiðarr Hák. XIII. 'Dön, larm'; i nogle hdskrr. *dyn* med assimileret el. bortfaldt *r*. Jfr. nedenfor *reiðardynr*.

dynta, Ívarr Hkr. XII. Sikkert identisk med det hos Ross anf. (*dynt* m. og) *dynta* fem. 'en selvgod, magelig, kunstlet, vigtig og sirlig person'.

dyntill, Áslákr Hák. XIII; Herjólfr Hák. XIII; Hávarðr sst. er vist fejl f. Áslákr. Tn. er uden tvivl afledet af det foreg. og ensbetydende dermed. I Flat. findes v. l. *dyndill* 'hale på får', som dog vistnok er indsat som mere forståeligt for en islænder.

dyntr, Einarr Ann. XIV. Se *dynta*, hvormed tn. sikkert er ensbetydende.

efja, Árni Sv. XII. 'Evje', = 'dynd, muddergrund, en vig el. bugt med sumpige bredder, en svag strömning i vandet' (Aasen). Skálh. har »ór Efjn«, så at ordet bliver et stedsnavn, men da det er det yngste hdskr., der har dette, tör det ikke antages for at være rigtigt; tn. har vel den først anførte betydn.

eiðungr, Guðleikr Hák. XIII. Hvis der ikke her fore-

ligger forvanskning af *skreiðungr* (se ovf. 312), må tn. snarest være dannet af stedsnavnet *Eið* 'en landtange'; man kunde også tænke på en afledn. af *eiðr* 'en ed'. V. l. er *eðlungr*, af *eðla* 'en øgle'.

eisli, Þorfinnr Hkr. X. Står i forb. med *eis-* i *eisa* 'at fare hurtig af sted', altså 'den farende', fremfusende (?).

eldr, Eyvindr Ldn. IX. 'Ild'.

eld- -Grímr Ldn. X. 'Ild-'; *eld-* er vel her et tn.

elju- -Bjarni Hák. XIII (v. l. *elfi-*, *ælu-*, *hellu-*, alt sikkert ur.). 'Udholdende'; egl. 'udholdenhed', *elja* fem. no. = *eljun*, næppe *elja* 'medbejlerske'.

eng, Eysteinn Hák. XIII (v. l. for *hringr* s. d.). 'Eng'.

engill, Jón Hák. XIII (v. l. for *Engilsson*, der utvivlsomt er ur.). 'Engel', jfr. *angelus*.

eplastǫng, Eilífr Sv. XII. 'Æblestang', uvist hvad der egl. menes. »En stang, der anbringes som støtte under æblegrene« eller »en stang, hvormed man slår æblerne ned, når de høstes«, Arkiv V, 10.

eyrarleggr, Grímr Ldn., Gl. X—XI. 'Ørlæg'; kunde være en omskrivning for 'sten', men er vel at forstå ligefrem; fordi han har fundet en lægknokkel på en sandør?

fasi, Úlfr Hák. XIII. Tvivlsom betydn.; der findes isl. *fas* 'måde at være på', *fasmikill* 'lidt stöjende og fremtrædende i sin væremåde', jfr. da. *fas* 'angreb, stormløb' og vb. *fase* 'fare, styrte afsted' (Ka.); *fasi* kunde vel være omtr. ensbetydende med *fasmikill*. Eller står tn., da bæreren er svensk, i forb. med sv. *fasa* 'frygt'? Endelig kunde det være identisk med oht. *faso* 'trævl, frynse'.

fasthaldi, Þórólfr Ldn. IX—X. 'Fastholdende'.

faukr, Hákon Hkr. XII. Tn. er subst. til vb. *fjúka*, trans. *feykja*, ligesom *fǫug* (fem.) til *fljúga*, trans. *fleygja*; og bet. altså 'føg', d. v. s. kast el. fart el. lign.; jfr. *foka* og sv. *fauk* 'rök' (Rietz). Findes ellers ikke undt. i no. *faukom-til* 'stundevis, en og anden stund' (Aasen), jfr. no. *fauka* og *fauk* masc. 'dyst, styrkeprøve, kamp' (Ross).

feilan, Óláfr Ldn., Eg., Eyrb., Nj. IX—X. Tn. er et keltisk navn, faelán (Craigie s. 445).

feni, Þorvaldr Sturl. XIII. Tn. synes at måtte sættes i forb. med *fen* 'sump'; 'den, som engang har siddet fast i en sump'?

fertill, Sigurðr Hák. XIII (v. l. *petill*, Eirsp., medens Frís. og Flat har *f*-, NgL. har *p*-). Jeg opfatter *fert*- som omsat f. *fret*- (jfr. *ars: rass*, *serð: strað*-), jfr. da. *fjært*; tn. bet. altså s. s. *fretr* ovf. *Petill* giver næppe nogen mening; nyisl. har *petti* om noget 'meget lille' (landstykke el. person). Hvis *pertill* er det rigtige, kunde det være dimin. af *partr* 'lille part'.

feykir, Eyvindr Bǫgl. XIII (v. l. *feylir* sikkert ur.; ligeså P. Claussöns »Friland«). Nom. ag. til *feykja* 'lade fyge', altså 'en, der sætter i rask fart'.

fipr, Þorfinnr Sturl. XIII (v. l. *fingr*). Jeg sætter st. i dette tn. i forb. med st. i *fipla* 'at berøre med fingrene' (jfr. det af Bj. Hald. anførte »fiplar hönd á feigu tafli«), altså 'en, der er tilböjelig til at røre ved alting', omtr. som isl. *handóður*. Da. har *fip* 'spids, top' (Ka.).

fjarska- -Finnr Ldn. X (v. l. *fiska*; også mulig F. *fiski*, af *fiskr*). 'Fjærnheds-'; af *fjarski* 'fjærnhed' og vel også omtr. = *firn* 'noget uhørt'. Mulig bet. tn. 'en, som bruger meget stærke udtryk'.

fjónkr, Guthormr Hák. XIII. Af Rygh sat i forb. med *fjón* ntr. 'had', altså 'den hadske'. Snarere vilde jeg sætte det i forb. med no. *fjona* 'pusle, nøle, give sig god tid' (Aasen) el. med da. *fjone* 'tosse' (Ka.).

fjúk, Þorgrímr Gl. X. 'Snefog', jfr. *faukr*, *feykir*.

fjǫruskeifr, Árni Hkr., Sturl., Skt. XII. 'Strandskæv'; det sidste led er adj. *skeifr* 'skæv', men hvorledes tn. er opstået, vides ikke, og altså heller ikke, hvad det egl. bet.

flati, Guðmundr Bǫgl. XIII. 'Den flade', den, der ligger på maven.

fliða, Páll Sv., Hák., Fsk. XII—XIII. Dette tn. er vist

identisk med no. *fleda* (el. *flida*) 'tynd skive; helst en afsprængt, afskrællet eller afflænget: flad splint, flis eller flænge' (Ross, der også tvivlende fører *fliða* hertil).

flipr, Páll Hkr. XII (v.l. *philippus*!). Tn. er vel identisk med isl. *flipi* 'hestens underlæbe', og skulde da tyde på, at P.s underlæbe har været stor og ligesom lidt nedhængende; jfr. no. *flipe* 'flip, læp, liden flig' (Aasen), jfr. *fläbb* hos Rietz. Dette forudsætter, at vokalen er kort; er den lang, kan tn. sættes i forb. med *flipa* (med langt *i*) 'en noget lang sprække eller gabende brist' (Ross), også *flipe*, og *flip* masc. 'en flæber' (Ross).

flosi, Ásólfr Ldn. X. 'En løs og uvederhæftig person', jfr. isl. *flysjungur* 'homo gestu et vestitu dissoluto' (Bj. Hald.); jeg kender dog ordet i en lidt anden betydn., nemlig 'en løs og pralerisk døgenigt'; isl. har vb. *flosna (upp)* 'på grund af udueligbed at måtte holde op med at holde hus'; jfr. no. *flosa* og *flose* 'en løsmundet, letsindig person' (Ross).

flý, Úlfr Hkr., Sv. XII. Aasen har (jfr. også Ross) to *fly*: 1, 'et grundt vand, en vandpyt med flad grund og især med siv eller græs (sv. 'vandpyt og sump'), 2, 'lokkemad til fisk'. Det er snarest det første, der her foreligger.

foka, Arnþórr Bǫgl. XIII. Tn. er afledet af *fok* 'fygen, snefog', og bet. noget lign. som *faukr* osv.

forræði, Finnr Sv. XII. Tn. er identisk med *forráð* 'styrelse' (vb. *ráða fyrir*).

foss, Eiríkr Bǫgl. XIII. 'Fos, vandfald', måske stedsnavn.

fundi, Vigfúss Sturl. XIII. Tn. må være afledet af *fundr* 'et fund, møde', men den egl. betydn. er uklar.

fundinn, fundni (hinn), Finnviðr Fsk., forhist.; Knútr Flat., forhist. 'Den fundne'; F. »blev funden i en örnerede« og blev Arnungernes stamfader; K. blev funden som et udsat barn.

gálgi, Þorsteinn Hkr. X. 'Galge'.

galpin, Haldórr Sturl. XIII. Tn. er vist et fremmedord

og vel identisk med nyisl. *galapin* 'en lystig og munter person, fuld af indfald' (»pusillus procax« Bj. Hald.), »vulgo mimum quidem sed parum sanæ mentis« (Jón Ólafss.).

gansi, Haldórr D. N. XIII—XIV. Sikkert dannet af st. *gan* i *gana* (se ovf. *ganimaðr*) og endelsen *-si*, altså vel 'en fremfusende mand'.

gaue, Grímr Flat., fejl for *gaurr* (s. d.). [Et *gafi* findes i Málsh. 6; dette opfattes af Fritzner som det lat. fuglenavn *gavia*; i Stjórn s. 316 regnes *gafe* til de fugle, som ikke må spises (her svarende til lat. gryps). I hvert fald er *gafi* i Málsh. brugt om en fabelfugl (el. fabeldyr); men at *gaue* som tn. i så gammel tid skulde være latinsk lån er næppe tænkeligt. Bedre er (hos Ross) til sammenligning *gave* m. 'stakåndet legemsoprør, .. åndeløs ivrig hast'.]

gauss, Þorbjǫrn Skt. XII. Tn. står vist i forb. med st. i *gjósa*, *gustr* og identisk med no. *gaus* m. 'en udströmning, ström' (Aasen).

gazimaðr, Guðmundr Sturl. XI—XII. Den første del af tn. er vanskelig at forklare. Mulig bör der skrives *gázi* af *gát* 'opmærksomhed' + *si* (jfr. *heitsi* og lign.), altså 'en opmærksom, nöjeseende mand'?

gellini, Arnljótr Hkr. XI. Dette tn. er endnu uforklaret. Kunde det ikke være etslags afledning (svagt subst.) af adj. *gellinn* 'tilböjelig til at skrige el. en, der skriger höjt, har stærk stemme'? At sammenstille det med *Goðini* går ikke an, da dette er sammensat med *-vini*, hvad *gellini* ganske sikkert ikke er.

gemsir, Þorsteinn Bǫgl. XIII (v. l. *gangr* 'gang', formentlig ur.). Tn. er nom. ag. til vb. *gemsa* 'at være kåd', der altså også har været böjet: *gemsa*, *gemsti*; tn. altså 'den kåde, lystige'; subst. *gems* 'kåd lystighed'; altså = *gemsungr* se ovf. Jfr. *gamser* (vb. *gamsa*) 'lättsinnig pratmakare' (Rietz).

gerpir, Bǫðmóðr Ldn. X; *Geirólfr* Nj. IX—X (hvis historisk; v. l. *geipir* ur., *gerpill*, der kunde være rigt.). Ser ud som nom. ag. til et vb. *gerpa*, dannet af *garpr* 'en kæk

mand', men som ikke findes; i al fald er st. den samme (jfr. *gerpiligr*) og betydn. må være omtr. den samme som i *garpr*. V. l. *gerpill* vilde ligefrem være dannet af *garpr* og bet. det samme.

geysa, Þorkell Hkr. XI. Vist identisk med no. *gjøysa* (Rygh) 'en overdrivelse, upålidelig historie' (Aasen), altså vel egl. = *gjósorðr* 'den, der bruger stærke og ubetænksomme ord.

gilli (*gillikrist* Ágr.) Haraldr Hkr. XII; Ívarr Sturl. XII; Nikulás Bǫgl. XIII. 'Gille'; ordet er kelt. og bet. 'tjæner', *gillikrist* 'Kristus' tjæner'. Jfr. Orkn.

gipr, Hrólfr V-Lj. XI (v. l. *gipa*); Ketill D. N. XIII—XIV. *Gipr* kan sammenstilles med no. *gip* (langt *i*) 'en vis ferskvandsfisk' og 'en uheldig fisker' (Aasen). Desuden har Ross et *gip* masc. (langt *i*) 'gab, kæft' (beslægtet med *geip* og *geipa*); det er snarest dette, tn. betyder; jfr. *gipa* 'mungipa' og vb. *gipa* 'tala utan urskilning och eftertanke' (Rietz). Jón Ólafss. har *gipa* »fæmina vorax, ut videtur« (at eta sem önnur gipa) og *gipr* »videtur esse vorago parva, hiatus vel specus terræ« (at stappa gípinn om en »iisdem fere vestigiis insistens«).

gleiðr, Þórðr Sturl. XIII (v. l. *gleðr*). 'Skrævt stående', en der skræver; men ordet findes også (i nutiden i hvert fald) i overført betydn. 'en der er glad, overmodig og overlegen'. Jfr. tilsvarende ord i no.

glenna, Jósteinn Sturl. XIII. Tn. er fem. til *glanni* 'importunus scurra' (Bj. Hald.), en stöjende, overlegen og udannet person; jfr. sv. *glanni* 'påflugen narr' (Rietz).

gliru- -Halli Ldn., Austf. X. Bj. Hald. har *glir* el. *gliri* mask. 'cachinnus' og *glirahlátr* (skr. med *y*, hvilket er uden betydn.); Aasen har vb. *glira* 'plire, knibe öjnene sammen' og fem. *glira* 'lurende blik eller öjekast', jfr. sv. *glira* 'plire' (Rietz); Ross viser, at *i* er langt. Det er uden tvivl det sidste *glira*, der her foreligger som tn., og dette bestyrkes ved: *augun setti hann upp við glir* (vokalen lang) i Þrœndlur IV, 18 s.

gloppa, Þorgils Hák. XIII. Det er muligt, at tn. er et norsk stedsnavn. Mere tilböjelig er jeg dog til at antage, at det er identisk med det isl. *gloppa* 'et större hul' (helst i töj) (Bj. Hald. har betydn. »caminus, ubi ignis subterraneus tandem erupuit et desæviit«). No. har *gloppa* 'hule, kløft i et bjærg' (Aasen).

glóra, Þorbjǫrn Ldn., Eir. X—XI. Tn. må vel sættes i forb. med isl. vb. *glóra* 'micare' (Bj. Hald.), helst om en lysning i mörke, og er vel i betydn. identisk med *glóreygðr* (sst.). No. har også *glora* (langt *o*) 'glinse, tindre, glo, stirre' (Aasen). Altså: 'med stirrende öjne'.

glumra, Eysteinn Hkr., Ldn., Flat., Nj. IX. Tn. bet. 'torden'; grundbet. 'larm, skrald'.

glupsa, Pétr Sturl., Bisk. XII. Således skrives ordet i Guðms., men *glyfsa* i Sturl. A, (*glípsla* og *glypsa* i andre hdskrr.). Ordet kan hænge sammen med no. *glufsa* 'snappe efter med munden = *glefsa* [hvilket også findes i isl.]' også 'sluge' (Ross); såvidt jeg mindes, har jeg hørt, »að glufsa í sig matinn«, 'at rive maden i sig'. *Gl.* altså 'en grådig, hurtig spisende mand'.

gneisti, Þorleifr Ldn. X; Þorvaldr Gísl. X. 'Gnist'.

gnúpa, Þórðr Ldn. IX—X. Kunde være fem. til *gnúpr* 'fjældtinde'; men må snarere forbindes med vb. *gnúpa* og være omtr. = *gnúpleitr* 'seende barsk ud og med lidt böjet hoved'.

gnýr, Geirmundr Ld. X. 'Gny'.

gollnir, *goldnir*, Þorgeirr Ldn., Nj. X. Formen *goldnir* synes at være den rigtige i henhold til vl. »nú es Goldnis sonr goldinn«, hvorefter tn. må sættes i forb. med *gjalda*. Bet. det 'den løskøbte' (dannet af part. *goldinn*)?

greipr, Bárðr Svarf. X. Må henføres til *grípa*, *greip* 'hånd', og bet. 'den gribende'.

greppr, Haldórr Sturl. XIII. 'En mandhaftig person', næppe = skjald.

grikkr, Sigurðr Sturl. XII. 'Græker', fordi han havde været i Miklagård og medbragt et udmærket sværd derfra.

grómr, Þorbjǫrn Hák. XIII. 'Formodning, slutning, rigtigt skön om tingenes virkelige tilstand'.

grundi, Þorgeirr Sturl. XIII. Tn. synes dannet af *grund*, fem. 'flad slette', el. mulig et gårdsnavn.

gryfill, Eiríkr Fsk. XII. Vistnok identisk med no. *gryvil* 'en som går omkring ludende og skulende' (Ross). Vokalens beskaffenhed er ikke sikker; *y* kunde være langt, og roden da den samme som i *grúfa*, *á grúfu* 'med ansigtet nedad, liggende flad'.

grýlu- -Brandr Sturl. XIII. Af *grýla*, der både kan bet. 'ræv' og 'et skræmsel' (især et uhyre, hvormed man skræmmer börn).

gufa, Ketill Ldn., Eg. X; Þórðr Sturl. XI—XII. 'Damp, røg'; ordet bruges nu til dags om en person, der er flegmatisk-rolig og uvirksom, i reglen tillige lidet udpræget karakter. Det forekommer mig rimeligt, at denne betydn. også har eksisteret i oldtiden. At søge en keltisk forklaring af dette simple nordiske ord er ganske urimeligt.

gums, Andrés Hák. XIII. Tn. bet. vistnok 'spot, spotter'; jfr. vb. *gumsa* 'have en til nar' (Fritzner); eller 'smålatter', jfr. no. *gumsa* 'le undertrykt med små klukkende udbrud' (Ross).

gusi, Ívarr Bǫgl. XIII. Tn. kunde sættes i forb. med *gusa* 'vandstråle', vb. *gusa* 'skvætte vand'; no. har også *gusa* 'stönne el. sukke af ulyst' (Aasen).

guss, Áslákr Hák. XIII; v. l. *gustr* (Eirsp.), men vistnok ikke tilforladelig; det vilde bet. 'vindpust'; *guss* er måske den stærke form til det anførte *gusi*. Ross har *gus* (langt *u*) 'ström af lugtende gas, dunst'.

gæla, Hallvarðr Sv. XII. Tn. kunde sættes i forb. med vb. *gæla* 'at glæde' (caus. til *gala*) og det isl. *gælur*, fem. pl. 'blanditiæ rhytmicæ' (Bj. Hald.; *barngælur* 'nynnede sange for börn'; sål. Rygh). Men det kan også være s. s. no. *gjæla* 'en tåbe, tosse' (jfr. *gáli*; Aasen); jeg tror snarest dette sidste.

gǫndlir, Þorbjǫrn Sturl. XIII (v. l. *gǫltr*, Þorsteinn s. d.). *G.* er et Odinsnavn.

gǫngu- -Hrólfr Hkr., Ldn., Ld. IX—X; -Hrólfr Fas., uhist. 'Gang-', efter sigende fordi ingen hest kunde bære dem; dette gælder dog kun for den sidste; hvad den første, den berömte Ganger-Rolv, angår, har han vel fåt sit tn., fordi han overhovedet holdt af at gå, bevæge sig tilfods.

gǫrn, Birgir Sv. XII; Helgi Bǫgl. XIII. 'Tarm'. H. var Birgisson og sikkert sön af B. gǫrn; tn. er altså her gåt i arv.

hali, Bárðr Hák. XIII; Hallbjǫrn Skt., Þorlþ. XII; Hallbjǫrn Sturl. XIII (og mulig en til af samme navn). 'Hale'.

halla- -Geirr Sturl. XIII. Tn. synes at være gen. pl. af *hallr* 'sten' (måske især prydsten), hvis det ikke er gen. sg. af mandsnavnet *Halli.*

harmr, Ásvarðr Hák. XIII. 'Sorg, kummer', men tn. kan også være et fjordnavn.

haustmyrkr, Þórir Ldn., Gr. IX—X. 'Efterårsmørke'.

heiðmenningr, Þorsteinn Ldn. X. Rygh mener, at tn. bet. s. s. *heiðmaðr* 'en der modtager en fyrstes sold'; dette er dog næppe rigtigt; snarere ligger der et stedsnavn i det første led *(Heiðr)*, el. adj. *heiðr* 'klar', el. *heiðr* 'hæder'?

helluflagi, Ketill Ldn., Fló. IX. Tn. er sammensat med *hella* 'en flad klippe' og *flagi*, der synes dannet af *flag* 'terra nuda, post exscissam glebam' (Bj. Hald.). Tn. kunde altså bet. 'den som blotter jorden lige til den (nögne) klippe'. Jfr. *flag* 'bjærgvæg, nøgen klippe' (Aasen).

helmingr, Gunnarr Flat. X. 'Halvdel'; »en því er ek svá kallaðr at mér þykkir [gott] at hafa hálflit klæði«.

herka, Steinarr Hák. XIII. Hvis tn. ikke er fejl for *herkja* (se dette), antager jeg, at det er afledet af *herk* ntr. 'skrab, dårlige ting, især om ilde gjort arbejde' (Aasen), altså 'en, der gör dårligt arbejde'. Jfr. *hark* omtr. = 'udskud'.

herkja, Hallsteinn Ann. XII; Skúli Ldn. X. Tn. er dannet af *harka* (af *harðr*) og bet. 'hårdhed', d. v. s. 'knibe,

vanskelighed', nu mest i plur. *herkjur*, *með herkjum* 'med nød og næppe'. Jfr. *herke* ntr. 'hindring, knibe' (Aasen); jfr. også Ross: *herkja* f. 'hinderlig stivhed f. eks. i halsen'; dette vilde passe godt.

hikri, Hallvarðr Hkr. XII (v. l. *hit*). 'Nøler'; af *hika* 'at betænke sig'; nyisl. *hikra (við)* 'at vænte lidt'. Aasen har et vb. *hikra* 'le meget'. Jfr. også Ross og sv. *hikker (hiker)* 'småskratta' (Rietz).

hlammandi, Þórir Hœns., Ldn. (men her ur. i Stb. skr. *blaandi*, idet *h* er blevet til *b* og forkortelsesstreg over *a* er overset) X. 'Den larmende'; egl. part. til *hlamma* (subst. *hlamm*, egl. lyden af noget, der falder tungt); vb. bet. også nu 'at gå tungt'.

hlunnr, Ǫnundr Sv. XII (v. l. *lynr* ɔ: *hlynr* 'lön-træ'). 'Rullestok' el. en af de stokke, der lægges under skibets køl, når det står på land.

knokan, Áskell Ldn. IX—X (også skr. *knokk-*). Tn. er måske keltisk 'cnocán', Craigie s. 446, der dog meget rigtig påpeger et nord. *knokki* 'en krog' (ɔ: på en spinderok).

hóglífi, Jón Hák. XIII. 'Roligt, bekvemt liv', 'som har lyst til at leve magelig'.

hoppr, Páll Ann. XIV. 'Hoppende'; el. foreligger her hundenavnet, som vi finder i Rolv krakes saga?

horn, Hróarr Ldn. IX. 'Horn', enten i alml. el. et drikkehorn.

hornklofi, Þorbjǫrn Hkr., Eg., Skt. IX. Mulig er tn. at forklare ligefrem (fordi han har kløvet et horn?), el. er det ravne-navnet?

hornstigi, Herlaugr NgL. X. 'Horn-træder' el. 'horntrappe' (?) el. 'bjærgbestiger' (Rygh)?

horti, Ívarr Sv. XII. Hvis ikke tn. er afledet af et stedsnavn (jfr. Horten?), kunde det (jfr. Rygh) sættes i forb. med isl. *hortugur* 'uforskammet' (især om trodsige tjænestefolk, som »svarer«), *horti* altså 'en, der er trodsig, uvillig'; Aasen har *hortug* 'flink, dygtig', uden tvivl samme ord som det isl. adj.; jfr. Ross.

hrafnasveltir, Sigurðr Bisk. XIII. 'Ravnesulter'; grunden ukendt.

hrella, Qrnólfr Rd. X. Vistnok 'Sorg, bedrøvelse'; vb. *hrella* 'at bedrøve', *hrelling* 'sorg'.

hríðarefni, Eyjólfr Sturl., Bisk. XIII. 'Stof til byge, strid'; han kaldes »óspakr maðr«; tn. altså 'den, af hvem man altid kan vænte strid'.

hrísi, Hallvarðr Gullþ. X; Sigurðr Hkr., Ldn. IX—X. Tn. er afledet af *hrís*, men betydn. er usikker. Fritzner identificerer det med *hrísungr*, der er en sön, avlet »með frjálsri konu í skógi«; dette kan passe på Sigurd, der var Harald hårfagres, som det synes, første sön med finnepigen Snefrid.

hrossháṙs- -Grani Fas., egl. navn på Odin. 'Hestehårs-'.

hviða, Hjarrandi Sv. XII; Þrándr Sv. XII (Eirsp. har *hviða*, de andre *lyrta* s. d.). 'Stormkast, pludseligt vindstød'; også 'pludseligt anfald af smærter'.

hvinantorði, Þórir Hkr. XII. Synes at stå i st. for *hvinand-torði*; det første led = 'hvinende'; det sidste er dannet af *torð* 'skarn' (se ovf. s. 313) og er mulig = *torð-vifill*, det hele altså 'hvinende skarnbasse'.

hvíta- -Kristr Hkr. ofl. 'Hvide-Krist'; tn. som alml. antaget, fordi de, der lod sig døbe, iførtes hvide klæder. Jfr. Fritzner.

hvítaský, Herrøðr Ldn. IX (Hb. har *hvikatimbr*). 'Hvid sky', mulig på grund af hvidt (uldent) hår; *hvikatimbr* måtte bet. 'bevægeligt tømmer', tømmer som giver efter, hvis det ikke bet. s. s. nyisl. *hviktrje* (skr. *kvik-*) 'træplanker, der lægges over to heste, der går side om side, for derpå at transportere en syg eller død person'.

hvikatimbr, Geirmundr Gr. X se foreg.

hyrna, Þórunn Ldn., Ld., Eyrb., Nj. IX—X; Qrn Ldn., forhist. Tn. er dannet af *horn* og må være knyttet til noget horn- el. top-lignende, vel til etslags hovedpynt som skaut el. lign.; jfr. brugen af *hyrningr* om bispen med mitraen

(Olaf d. hell. s.). Nu bruges *hyrna* (og nærmere *prjónhyrna*) om et trekantet tørklæde over hoved eller skuldre.

hørðr, Jón Ann. XIV. I tn. ligger der vistnok et stedsnavn (Hǫrðaland? el. lign.; nærmere Hǫrðaland i Norge).

imbe, Ǫzurr D. N. XIII—XIV. Jeg kan ingen forklaring tænke mig anden end at tn. er identisk med det på Island velbekendte kortnavn for *Ingibjǫrg*; bæreren har i så fald fået det på grund af et el. andet forhold til en kvinde af det navn.

ingunar- -Freyr Edd., myt. Tn. er af Kock forklaret som *inguna-ár-* d. v. s. 'Ingvinernes år-', 'den der giver I. gode åringer'.

járn- -Skeggi Hkr. IX. 'Jærn-', måske fordi han var 'jærnhård'.

járnsaxa, Eydis Nj., (vistnok sagnh.). 'Forsynet med jærnsværd'(?); el. = 'jættekvinde'; *j.* findes blandt jættekvindenavne.

jǫkull, Þórir Sturl. XIII. 'Istap el. isbjærg'.

kafall, Andres Ann. XIV. 'Dykfald', ɔ: fald ned i vandet, under overfladen.

kakali, Þórðr Hák., Sturl., Ann. XIII. Tn. er snarest identisk med 'kakkel' i 'kakkel-ovn', oht. *chachala* 'lerkar', og senere 'kakkel'. Grunden til tn. er ukendt; måske har T. særlig brugt dette ord. Da. har *kakkel* som skældsord (Ka.).

kaldaljós, Kolbeinn Sturl. XIII. 'Koldt lys'.

kali, Rǫgnvaldr Orkn., Hkr., Ldn. XII. 'Kali' var R.s egentlige navn, og hans bedstefars navn, men blev R.s tn. efter at han havde antaget navnet R.

kalli som v. l. til *kala*, Jón, s. d.; *kolli* kunde være afledet af *koll* 'råb', el. stå for *karli*.

kambann, Grímr Ldn., Fær., Nj. IX; Vémundr Flat. IX. *K.* betragtes ofte som et irsk ord (*coman*, *camman* Craigie 44f.), men det er tvivlsomt; det kunde godt være en afledn. af *kombr* med endelsen *-ann*. Hvad V. angår, er hans tn.

vistnok opståt ved fejllæsning, idet *k.* er opståt af *b* og *amb-* af *auðb-* ɔ: »bróðir auðbjarnar« (jfr. parallelteksten i Hkr.).

kappgnógr, Páll Sturl. XIII. 'Mere end tilstrækkelig'.

kárin, Jón Sturl. XIII. = *kárina* 'pönitens, kirkebod'; lat. *carena* og sål. et kirkeligt låneord.

karkr, Þormóðr (Skopti) Hkr., Fsk. X. Ross har *kark* m. 'tyk knudret bark' og vb. *karka* 'fastbinde ... med mange (klodsede) bindninger', jfr. sv. *kark* 'ett af rensenor flätadt snöre eller tåg för at binda om bräder' (Rietz). Jfr. *karfi.*

karpi, Eyvindr Ldn., Nj. IX—X (v. l. især i Nj. *karfi* s. d.). Tn. kommer vel af *karp* 'overmod, skryd, pralen' Fritzner, også 'strid, mundhuggeri', vb. *karpa.*

keikan, Grímr Hák. XIII. Sikkert af *keikr* 'tilbageböjet' = *brattr*, *ǫrðigr*.

keiliselgr, Ǫzurr Ldn., Flat. (her: *kælisvelgr* ur.) IX—X. Synes sammensat med *elgr* 'elgsdyr'; isl. har også *elgr* i betydn. 'snesjap'; 'ningor gelidissimus ex una plaga mundi diu advolans' Bj. Hald., en betydn., jeg ikke kender. *keilis* ser ud som gen. af *keilir* mask. el. *keili* ntr. (se ovf. *keilismúli*). *Keilir* er navn på et kegleformet fjæld på Island; er det her et stedsnavn?

kekkja, Karl Fas., sagnh. Ordet er fem. til *kǫkkr* 'en klump'.

kelda, Eyvindr Hkr. X. 'Kilde'.

kergarðr, Þóroddr Heið. X—XI. 'Kargærde', et gærde af kar?

Keru- -Bersi Eyrb. XI. Hvis tn. ikke er at læse som *kæru-* (af *kæra* 'klage') el. *kẹrru* (af *kerra* 'vogn'), ved jeg ikke, om det kan sættes i forb. med no. *kjera seg* 'give sin glæde ... luft på en barnslig måde' (Ross).

kikr, Eilífr Hák. XIII; Gregórius Sv., Fsk., Ann. XII—XIII (v. l. *pik* ur.). Hvad E. angår, er hans rette tn. vistnok *keikr* se ovf. Hvad G. angår, er formen af hans tn. sikkert; det kunde stå i etym. forb. med det nævnte *keikr*; mulig er det dog snarere at forbinde med no. *kikja* (langt *i*) 'tabe

vejret, komme ud af åndedrættet, såsom i stærk hoste' (Aasen). Ross har et mask. *kik(i)* 'opblæst fårebælg, der bruges som böje'.

kimbi, Þorleifr Ldn., Eyrb. X—XI. 'Spotter'; Bj. Hald. oversætter ordet ved 'subsannator' og har *kimbing* 'dicteria, jocus invectivus'. Eller står ordet i forb. med sv. *kimb*, *kimbe* 'tunnstaf' (Rietz), da. *kimme* 'rammen på et kar uden for bunden' (Ka.)?

kirkju- -Grímr Sturl. XII. 'Kirke-', fordi han blev engang ført »ud af kirken«.

kjagi, Jón Ann. XIV. Vistnok at henføre til *kjaga* 'at vralte'.

kjannǫk, Álof Heið. X—XI. Tn. skrives *-ok*, men *o* er næppe at læse som *-au*. Det første led synes at måtte være st. *kjann-* i *kjanni* 'kind, kæbe'. Men *-ǫk* ved jeg ikke at forklare.

klaka, Þorkell se ovf. *blaka*.

klakk- -Álfr Sturl. XII—XIII; -Haraldr Flat., Jómsv. IX. Mulig foreligger her det samme ord, som det ovf. anførte *klakkr* se V, slutn.

klakka, Kolbeinn Mork. XI—XII; Þórir Hkr., Orkn. X—XI. Er rimeligvis beslægtet med det nævnte *klakk-*. Aasen har vb. *klakka* 'tilsøle, sætte klatter på', 'slå, banke' [jfr. isl. *klekkja á* 'hævne sig på']; i henhold hertil afleder Rygh tn. af *klakkr* 'skade, mangel'. Det er muligvis rigtigt.

klápr, Einarr Sturl. XIII. Enten = *klápr* 'rude vas' (Bj. Hald.) el. = *klápeygr* 'stirrende på en enkelt genstand' (Fritzner). Sv. har *klåp* 'gröfste ändan af en vidja; dum okunnig människa' (Rietz).

klasi, Guðmundr Bisk. XIII. 'En klynge, gruppe' (f. eks. af skær og øer).

kleykir, Sigmundr Ldn. X (v. l. èngang *klækir*, ur.). Betydn. er ukendt, et *klauk* kendes ikke; *kluka* fem. bet. 'cumulus minor' (Bj. Hald.). Sv. har *klökas* 'vara nära att kräka, vilja spy' (Rietz).

kló, Hákon Orkn., Fsk. XII. 'Klo', på dyr el. fugl?

klyppr, Þorkell Flat. X; Þorkell Flat. X—XI; den sidste skal være den førstes dattersön. Tn.s betydn. er uvis; det kunde være beslægtet med *klǫpp* 'en klippe', og no. *klopp* 'en bro af stokke'. Ross har også et *klyp(p)-* i *klyp(p)hyrnt* 'med oventil stærkt sammenböjede horn'; men dette *klypp-* synes ellers ikke at findes.

knappi, Þorgils Ldn. IX—X; Þorvarðr Bisk. XII. Tn. kan være svag form til *knappr* 'en knap', men også svag form af adj. *knappr,* der ikke synes at forekomme i norsk-isl., derimod i alle andre nord. sprog, også i nyno. og nyisl. 'knap'. Hvad Torvard angår, siges han på det ene sted at være »ór Knappadal«; deraf har han så vel fåt sit tn.; det andet sted siges han at have været præst til Knappstaðir i Fljot; han har da fåt sit tn. af denne gård.

kneif, Ásgeirr Ldn., Bisk. IX—X. Anses for at være beslægtet med *knífr.* Bj. Hald. har: »Kneif v. Hneif, f. nautis est hamus aliis diductior«.

kneiti, Úlfr Sv. XII, er Flat.s læsemåde f. de andres *kneri, kværi,* der synes forvanskede; *kneiti* synes formelt det antageligste, skönt jeg ikke ved at forklare det.

knútr, Finnr Hák. XIII (v. l. for *knǫttr* s. d.); Jón Ann. (v. l. *kútr* 'en otting') XII; Símón Sturl. XIII. 'Knude'; tn. antyder mulig 'en pukkel'.

knýtir, Erlingr Ldn. IX. 'En der knytter'; el. mulig 'en der er knyttet ɔ: puklet'?

kofa, Ívarr Hák. XII—XIII. Er vistnok fejl f. *rófa,* da der findes en Í. rófa (s. d.), der vistnok er dennes datter- el. sönnesön. *Kofa* kendes nu ellers brugt om hunfuglen mormon fratercula.

kolka, Þorbjǫrn Ldn. IX—X; Hb. har *kolkan,* Stb. *kolkr,* men stedsnavnet »Kolkumýrr« viser den oprl. form. Det kan henføres til no. *kolka* 'kludre, arbejde dårligt' (Aasen). Der findes et sv. *kålk* (Rietz) og da. *kolk* (Ka.), men om det kan komme i betragtning er usikkert.

kór, Jón Hák., Flat. f. *kǫttr* s. d.

kost- -Bera Edd., sagnh. 'Den fortræffelige', af *kostr* 'god egenskab'?

krappi (hinn), Kolr Fas., sagnh. 'Den snævre', el. snarere 'vanskelige, falske', el. aktivt 'den, der trykker' noget sammen.

kregð, Ketill Fas., sagnh. 'Svagelighed', lille og svagelig — »því at hann var svá lítill«. Jfr. *kregða* 'infans morbidus', *kregðulegur* 'tener, imbecillis' (Bj. Hald.).

kringr, Þórir Austf. XI (v. l. *bringr*). Enten subst. 'kres' (jfr. Fritzner) el. adj. 'behændig, let'.

krista, Andrés Sv. XII. Vistnok at forbinde med vb. *krista* 'stridere, pipire', subst. ntr. *krist* 'sonus pipientis', altså 'med svag, pibende stemme'.

kroppa, Gunnólfr Ldn. IX—X. Tn. er flertydigt. Det kan forbindes med *kreppa, kroppinn*, 'med krummet hånd'? Det kan være dannet af *kroppr*, og endelig kan det forbindes med vb. *kroppa* 'at pille, kradse'; det sidste er vel det sandsynligste.

krum(m)r, Þorbjǫrn Ldn. X; Þorbjǫrn Ldn., Eg. IX—X. Ordet er vel identisk med 'krum', som ellers ikke findes i norsk-isl., men ligger til grund for *krumma* 'krum hånd'. I øvrigt har Bj. Hald. et *krumr* 'cremor, flos rei'.

krǫmu- -Oddr Ldn. IX—X. Synes at komme af et *krama*, som, hvis det ikke er et kvindenavn (el. tn. til en kvinde, og da dannet af *krǫm*), synes identisk med *krǫm* 'en langvarig, men ikke farlig sygdom' og *krami*, som Bj. Hald. har. Ross har *krama* 'gramse, rive (til sig)'; tn. kunde derefter bet. 'den, der river til sig'.

kúða som tn. til Eilífr i Flat. (annal.) er fejl, idet der her står »hvarf skip Eilífs kúðu ór Fljótsárósi« istf.: »hv. sk. E. ór Kúðafljótsósi« Ann. reg. (Isl. ann. s. 119).

kumbaldi, Márr Sturl. XIII; Steingrímr Sturl. XII (vistnok er M. sön af den sidste, der var Mársson). Bet. nu en lav og lille hytte, helst til opbevaring; bet. måske 'en lille undersætsig person'.

kumbi, Gunnarr Sturl., Bisk. XIII; Þorfinnr Sturl. XIII (v. l. *kumli*, af *kuml*). Kan være den svage form til no. *kumb* 'klods, knub' (Aasen) og nærbeslægtet med det foreg. Tilsvarende fem. anfører Bj. Hald. *kumba* 'ancilla corpulenta'.

kurr, Jón Hák. XIII (v. l. *kú*, dat. af *kýr*, *kút*, dat. af *kútr* 'en otting'; jfr. *knútr*). 'Rygte' el. 'misfornöjelse'.

kurt, Hallvarðr Hák. (v. l. *kútr*) XIII; Ketill Ann. XIII—XIV. Fra isl. er *kurt* f. velbekendt, og vistnok abstraheret af adj. *kurteiss*, 'urbanitas, civilitas' (Bj. Hald.).

kutiza, Jón Sv. XII. Betydn. uvis og hele ordet ret mærkeligt; endelsen minder om et ord som *trápiza*, men er dog næppe fremmedord som dette; det kunde være dannet af *kút-r* med den nævnte endelse.

kveld- -Úlfr Ldn., Eg. IX. 'Kvæld-, aften-', fordi han gik tidlig i sæng *(kveldsvæfr)* og blev meget umedgörlig, når det led henimod aften.

Kygri- -Bjǫrn Sturl., Ann. XIII; v. l. *kyfri*; dette sidste kunde sættes i forb. med *kofri* mask., etslags hovedbedækning, medens *kygri* intet holdepunkt har.

kyngir, Snorri Ann. XIV. Vistnok 'en, der nedsvælger', til vb. *kyngja* 'at sluge', velkendt i isl. (udenfor oldlitt.) og i no.

kyrpinga- -Ormr Hkr., Sv., Ágr. XII. Tn. er gen. af det ord, der findes i Grettis kvidling: »hverr fingr af kyrpingum«, hvor det bruges ringeagtende om skibsfolkene. Bj. Hald. har ordet og gengiver det ved 'ruga' og 'vir rugosus', altså en gammel, rynket (og vel altså affældig, ussel) person.

kœgil- -Bjǫrn el. Bjǫrn *kœgill* Sturl. XIII; Haldórr Ann. XIV. *kœgill* skal bet. (vistnok på vestlandet af Isl.) 'en øseske, en lille slev', se Árbók hins ísl. fornl. fjel. 1884—85 s. 137, samt (i Dalasyssel) 'en lille, uanselig mand' (B. M. Ólsen; privat meddelt dr. K. Kålund).

kǫstr, Sigvatr Sturl. XIII. 'Stabel, dynge'.

landi, Sigvatr Bisk. XIII. 'Landsmand', ɔ: islænder(?).

leggjaldi, Þórðr Ldn. X. Ordet findes som navn på en

af Træls sönner i Rígsþ.; det er vel dannet af st. i vb. *leggja* med endelsen *-aldi*, altså egl. 'en der lægger' (f. eks. gærder, danner gærder ved at lægge det ene stykke jord ovenpå det andet; jfr. digtets: »Lútr ok Leggjaldi lǫgðu garða«).

leiðar- -Ormr Sturl. XII. Ordet er gen. af *leið* 'vej', og det er vel den betydn., der her foreligger; ordet kunde også være = *leiðarþing*. V. l. *hlíðar-* er vel ur.

leifr, Þorkell enn hávi Ldn., Rd. X. Hvad tn. her bet., er usikkert; måske 'den efterladte (lævnede)', som født efter faderens død?, jfr. *Á-leifr*.

leira, Þorkell Hkr., Jóms. X. 'Ler, leret strand el. strækning'; kunde også være et stedsnavn.

leppr, Ásólfr Hák. XIII; Hallvarðr Sv. XII; Loðinn Hák., Bisk., Ann. XIII; Þorkell Austf. X. 'Lap'; ordet kan både bet. et stykke töj og en lok af håret, helst sammenfiltret gruppe af hår.

lest, Gunnarr Bǫgl. XIII. Tn. er flertydigt, 'læsning', ɔ: hvad der — især ved gudstjæneste — læses; 'ladning', 'en læst' (= 12 skippund). Det sidste synes at være det mest tiltalende, hvis ikke der her foreligger det ord, der er så velkendt på Island, neml. en række af heste (med byrder), der er bundne til hinanden.

lirpr (skr. *lirper*), Ásmundr NgL. XIII. Betydn. uvis.

lítilskegla el. *lítilskeita*, Bǫðvarr Sturl. XII—XIII. Det første led er *lítill* 'lille', og B. kaldes »lítill maðr vexti«; det andet led er i første tilfælde *skegla*, som bet. fuglen 'Sterna hirundo'; en smuk og ret sirlig fugl; til beskrivelsen af B. föjes, at han var »kurteiss«; dette kan godt svare til *skegla; skeita* synes at måtte hænge sammen med *skítr*, men dette passer ikke til beskrivelsen af ham.

línan, Þorsteinn Ldn. (v. l. *launan*) IX—X. Tn. er måske keltisk, *lonán* el. *lommán* (Craigie 448).

lungbarðr, Einarr Hák. (Flat.) XIII. Vistnok fordi han havde været i Lombardiet(?), som også kaldes *Lungbarðaland*.

lygna, Þórdís Sturl. XIII. Tn. kan opfattes på to måder, enten som den svage form af adj. *lyginn* 'lögnagtig', eller af *lygn* (af *logn* 'vindstille') 'rolig, stille'.

lygra, Einarr se ovf.; Ormr Hkr. X (v. l. *lyrgja*, der mulig er rigtigere); om O.s tn. har samme betydn. som Einars er tvivlsomt.

lyrgja, Ormr Hkr. X. Er vist dannet af *lurgr*, der kendes godt i nyisl. og bet. 'tyk, fyldig (uredt) hårmasse'; »að taka í lurginn á« 'at afstraffe en ordenlig'. Aasen har et vb. *lyrgja* 'fjase, spøge'. Bj. Hald. har også et *lyrgja* 'balatro', 'langvor, stupor'.

lyrja, Árni Bǫgl. XII—XIII. Således har G. Vigf. (Orkn.) opfattet P. Claussöns »lörje«, men dette kunde også være = *lyrgja* (det foreg.). Ordet kunde høre sammen med nyisl. *luri* 'en svær, klodset person', adj. *luralegur*.

lyrta, Þrándr Sv. XII (v. l. *hviða* se ovf.). Tn. synes dannet af et *lort-*, og da subst. *lortr* findes i alle nord. sprog, også islandsk, er der ingen grund til at tvivle om dets ælde; heraf kunde da tn. være dannet, 'skarn' el. 'urenlig'.

magni, Grímr Hák. XIII. Er vistnok dannet af *megin*, 'den stærke', hvis det ikke er navnet på Tors sön, der her foreligger, hvad det dog næppe er, da bæreren lever i så sen tid.

makarkálfr, Þorbjǫrn NgL. XI. Bet. uvis.

mánadagr, Þorgautr D. N. XIII. 'Mandag'.

máni, Þorfinnr Ldn. IX—X; Þorkell Ldn., Islb. X. 'Måne'.

marardráp, Hallvarðr Sv., Bisk. XII (v. l. *-draf; merardráp; mar-* Bisk.). Tn. synes at være *marardráp*; ensbetydende hermed er vel *merardráp*, idet *marar* kan være gammel gen. form; det vilde så bet. 'hoppedrab', 'hoppedræber'.

maull (næppe *mǫll*), Bergr Bǫgl. XIII. Tn. er tvivlsomt, men bet. måske 'den tyggende', jfr. *maul* 'masticatio', *maula* 'masticare' (småtygge) Bj. Hald. = no. *maula*.

maxi, Eiríkr Bǫgl. XIII. Roden *mak-* kan forbindes med *mak-* i subst. *mak* 'forretning', vb. *maka* 'bearbejde' (se

Fritzner); det kunde så bet. 'ivrig (stundesløs?)'; jfr. også Aasen; denne har også et adj. *mak* 'magelig, lempelig', = oldspr. *makr* 'medgörlig'; altså 'den medgörlige'; i øvrigt hænger alle disse ord indbyrdes sammen. Sv. har *makksa* 'mycket fet qvinsperson' (Rietz).

meldún (el. *-unn*?), Þorgeirr Ldn. IX—X. Tn. er vist keltisk = Mæl-dúin (Craigie 448).

menni, Þorvaldr Gl. X. Tn. er åbenbart dannet af *maðr*, og bet. måske 'lille mand', som etslags kæleord; man væntede, at det var ntr.

miðlungr, Þorleifr Ldn. IX. Tn. er dannet af *meðal* el. *mið-r*, 'den i midten', d. v. s. 'middels' el. middelmådig; *mið-lung(i)* er velbekendt i negativ betydn. 'mindre godt'; tn. er vistnok nedsættende.

mims, Helgi Bisk. XIII. Tn. kan ikke forklares. Da. har *mimse* 'tyk tåge' (diall. *mims;* Ka.).

mírmann, Gunnarr Hák. XIII. Tn. er åbenbart identisk med hovedpersonens navn i Mírmannssaga, en af de fremmede romanfabler, som blev alml. i Hakon d. gamles tid. Sagaen er vistnok ung, men æmnet er uden tvivl gammelt i Norge. Mulig har G. fundet særligt behag i det.

mókr, Óláfr Hák. XIII. Tn. er vel dannet af *mók* 'døsighed, blund', og betegner O. som 'den sövnige'.

molla, Ketill Ætt. X. Ordet bet. 'stille vejr med trykkende varme', tn. vel altså 'en rolig (halvsovende) person'.

múgamaðr, Erlendr Hrafnss., Bisk. XII—XIII. 'En mand af og hørende til almuen', modsat höjere stænder (jfr. Fritzner).

munki, Sveinn Sv. XII. Tn. er uden tvivl dannet af *munkr* 'en munk', men det er vist ironisk.

nípa, Einarr Sturl., vistnok fejl for *vippa*, s. d.

njáll, Þorkell Hák. XIII findes i Eirsp. som tn. (det kan da kun være det bekendte egennavn, som her foreligger), medens de andre hdskrr. har *Njálsson*, hvilket vistnok er det rigtige.

norna- -Gestr Fas., Flat., sagnh. 'Norne-', på grund af det særlige forhold til skæbnegudinderne (den brændende kærte), som fortælles i Þáttr om ham.

nǫrtr, Þorkell Bisk. XIII (v. l. *naðr*). Kan sættes i forb. med vb. *narta* 'småbide (i noget)' (og = da. *hakke* på en), tn. mulig altså, 'den, der river ned på andre, dadlesyg'. *Naðr* bet. 'slange'.

óborni (hinn), *óborna (hin)*, Ástríðr Fsk. (for *ár-* som Fsk. har nogle linjer för, s. d.); Jórunn Nj., forh.; Úlfrún Ldn. IX; Uni Ldn., Nj. X. 'Ufødt', vistnok 'en, der er skåren ud af moders liv'.

ógæfa, Óláfr Hkr. XII; Þorsteinn Ldn. IX—X. 'Uheld, ulykke'; anledningen til O.s tn. fortælles, at O. og hans mænd »hefði ina mestu óhamingju borit til fundarins«. T. har rimeligvis fåt sit tn. ved at dræbe en af Hakon Grjotgardssöns mænd.

óhepni, Sveinn Bisk. XII—XIII. 'Den uheldige'; Sv. var sön af Sturla i Hvamm og forgreb sig på en nær slægtning af sin hustru. Mulig er her dog ikke tale om et virkeligt tn.

opinsjóðr, Einarr Sturl., Bisk. XIII. 'Åben-pung'.

oremus, Oddr Sturl. XIII. Tn. er det lat. *oremus* 'lad os bede'; jfr. ovf. *angelus*.

orka, Rǫgnvaldr se *urka*.

óskeyndr, Áli Hkr. XI—XII. 'U-ren' (?). Eller til no. *sköyna* 'skære i skrå retning' (Aasen).

pakki findes som v. l. til *barki* (Bjǫrn; s. d.). Tn. bet. 'en pakke'.

paktin, *partinn*, Sigurðr Hák. XIII (v. l. *pakki* ur., *pattinn, pattan, paktun*). Det er tvivlsomt, hvilken form er den rigtige; men *partinn* synes dog den bedst afhjemlede. Ordet kunde være akk. med art. af *partr*, der er et fremmedord, som vel er indkommet allerede tidlig og findes i 13. årh. S. kunde have fåt det, fordi han ofte har brugt ordet, der måske dengang endnu var sjældent. Eller er det forvanskning af *pardún* 'pardon'?

panni, Eiríkr Hák. XIII (v. l. *pani, farri* s. d.). Tn.

kunde være dannet af fem. *panna* 'en pande', der er et låneord, men indkommet allerede i 13. årh.

paris, Jón Hák. XII (v. l. *faris*, *pans*). 'Paris', sikkert fordi J. har opholdt sig i Paris og fortalt meget derom.

parrak, Hildir Ldn. IX. Tn. er vist kelt. Ordet bruges i betydn. 'loramentum, qvo pecus ferum v. fugax alligatur mansveto' (Bj. Hald.), og dertil vb. *parraka* 'lorare' (sst.). Det sidste kender jeg i forb. *að parraka inni* 'at holde [börn] strængt indendörs'.

peini, Eindriði Sv., Hák. XII (v. l. *penni*). Formen *peini* er utvivlsomt den rigtige (Rygh anfører fra D. N. en yngre *E. peini*, sikkert en sönne- eller dattersön af den første); men betydn. er ukendt. Der er måske mulighed for at forbinde det med *pín*, *pína* (som et eng. låneord??).

penturr, Þórarinn Ann. XIII—XIV. 'Maler'; låneord.

pertill, Sigurðr NgL. XIII; se ovf. *fertill.*

pik, *pikr*, Erlendr *(pikr)* Bǫgl. XIII; Hákon Orkn. XII; Vermundr Sturl. XIII; Þjóðólfr Sv. XII (v. l. *vik* ur.). Ordet er fem. (bortset fra det éngang forekommende *pikr*, der må være mask. dertil) og sikkert identisk med det af Fritzner anførte *pik* = *broddr*, *broddstafr* (Vermunds sön hedder Þorkell broddr). Mulig er der slægtskabsforbindelse mellem nogle af bærerne.

pipa, Bergsveinn NgL. XII. 'Pibe'.

pitlor, Aslákr NgL. XIII. Bet. uvis.

pjonkr, Guthormr Hák. (Icel. s.) v. l. for *fjónkr* s. d.; *pj.* er ukendt. Sv. har *pjunka* 'klimp i soppa' og adj. *pjunker* 'stolt' (Rietz).

plyttr, Andrés Hák., Bisk., Ann. XIII. Formen er sikker nok (ikke *plytt* f. el. ntr.). Ross har: *plyt* (langt *y*) og *plytt* (langt *y*) 'dreng, pog; lidet handyr', samt et vb. *plyta* (langt *y*) 'hænge med læberne, surmule'. Tn. står sikkert i forb. med det ene af disse ord. Jfr. sv. *plutt* 'en afsågad ... del af en stake', 'barn' (smeknamn) Rietz.

posi, Arnbjǫrn Hák. XIII. 'Pose, lille sæk'; alml. på Island.

primus, Jón Ann. XIV. Lat. 'Den første'; hentyder tn. til »primtiden«?

pungelta, Hákon Hkr. XII. 'Pungælter', d. v. s. 'en der garver, tilbereder pung(e)'?; jfr. »at elta skinn«.

pæla, Þórir Hák. XIII. Tn. har tilknytning til nutidens *að pæla* 'at arbejde med noget', 'at grave' (f. eks. en have); jfr. Bj. Hald., der også har et subst. *pæla* 'solum excoriatum'. Det er vistnok dannet af *páll* 'en hakke'. Bæreren betegnes som en ransmand, og mulig står tn. i forbindelse hermed.

ragna, Flat. (Orkn.), Ingibjǫrg er en fejl for *tigna* s. d.

rásveinn, Gunnarr Ann. XIII—XIV. 'Rå-svend', efter en sejlrå? Eller for *ráð-sveinn?*

raumr, Ketill Ldn., Vd. IX (v. l. *þrymr* s. d.). Bet. vistnok 'Romsdaleren', han bode i Romsdalen. I øvrigt bruges ordet om en stor, svær, klodset person.

raunarmaðr, Þorkell Sturl. XIII. 'En, der skal göre *raun*', d. v. s. forsøge, vistnok at finde, opdage, altså omtr. s. s. spejder.

refaglópr, Eysteinn Ann. XIII—XIV. 'Ræve-mister'; antyder vistnok at E. en el. anden gang ved en dumhed har gåt glip af ræve, han vilde fange.

reiðardynr, Elubjarni Hák., ifg. nogle hdskrr.: *Hreiðarr dynr* (s. d.); ordet bet. ellers 'torden', egl. 'vogndön'.

remba, Ámundi Hák. XIII. 'Overmod', der vises i ydre opførsel. Også 'anstrængelse'; vb. *rembast* 'at anstrænge sig' og 'vise overmod'. Jfr. *rembumaðr*.

rennari, Þorvarðr Sturl. XIII. 'Render, løber', el. udsending.

rigr, Þorbjǫrn Hák. XIII (v. l. for *hringr* s. d.); Þorgeirr Hák. XIII. Den sidste er vist identisk med den første og kun en (forvansket) gentagelse deraf. *Rigr* bet. ellers 'stivhed', f. eks. i halsen, og kunde også bet. 'uvenskab'.

rita- -Bjǫrn Bisk., Ann. XIII; -Kári (v. l. *bita*-; af *biti* 'en bjælke') Sv. XII. Sikkert af *rit* 'skrivelse', altså fordi de har været skrivere eller fordi de sendtes ud med skrivelser.

Om B. vides det. at han sendtes til Island med ærkebispens breve (jfr. Dipl. Isl. I, 525).

rófa, Ívarr Ann. XIII—XIV. 'Hale', især på katte, får og ræve. Jfr. ovf. *kofa*.

rufa, Árni Hák. XIII. Tn. har flere v. l. *rofa, ruga*; Eirsp. har altid *rufa*, Frís. 2 gg dette og 2 gg *ruga*; *rufa* er utvivlsomt bedst afhjemlet. Dette kunde henføres til *rjúfa*, altså 'hul, rævne' el. 'en der bryder et hul'; men jeg vilde foretrække at forstå det som *hrufa* 'en ujævnhed på en flad overflade', måske af store ar i ansigtet. I øvrigt har Aasen *ruva* 'en opstablet hob'.

rugga, Rauðr Ldn. IX. 'Den rokkende, vraltende'. Vb. *rúgga* 'at rokke, især med hoved og overkrop', *rugga* 'en vugge'.

ruggi, Þóroddr Sturl. XIII. 'Den rokkende, vuggende'.

rusli, Grímr Hkr. XII. Tn. er flertydigt; det kunde bet. 'den fra Ruslir' (en havn i Sogn); det kan også være dannet af ntr. *rusl* 'skrabsammen', og det kunde endelig være st. *rus-* (med afledn. endelsen *-li*) i *rysjóttr* (skr. *ris-*) 'homo varius et violentus' (Bj. Hald.); dette er vist beslægtet med no. *rysja* 'gyse, bæve, føle en rystelse' (Aasen).

ruza, Áskell v. l. f. *kussa* s. d. (v. l. også *tryza*). Hvad *ruza* kunde bet., ved jeg ikke.

rykkill, Ragnarr Hkr. IX—X. 'En, der rykker', til *rykkja* 'rykke', trække voldsomt.

rympill, Þórólfr Sv. XII. Rygh afleder ordet af *rumpr* 'rumpe', men dette kan næppe lade sig göre, da dette ord er et meget ungt låneord i nord. sprog, også i isl. Det måtte i gammel tid hedde **ruppr*. Sv. har vb. *rymmpla* 'ovärdigt hopskrynkla' og subst. *rympla* 'skrynkla' (Rietz); hertil kunde *rympill* være mask.

rǫnd utvivlsomt ur. f. *rauðr*, s. d.

saka- -Steingrímr Sturl. XII; -Steinn Gísl. X. 'En, der har mange sakar', ɔ: en der har begåt strafbare ting, især drab.

sála, Bárðr Sv., Sturl., Bisk. XII. 'Sjæl' el. mulig = *sæla* 'lykke'.

sandi, Ǫgmundr Hkr. X. Af *sandr* 'sand', mulig som stedsnavn.

sandveykr, se *stand(v)eykr*.

saupprudr, Loðinn Hkr. XII (v. l. *stǫppuðr* ur.). Tn. er meget vanskeligt; det skrives i hdskrr. så godt som altid med ét *p*; der er intet bevis for, at det sidste led er *prúðr*; en sammensætning af dette med *saup* vilde være höjst mærkelig. Rygh opfatter *saup* som 'kærnemælk' (egl. kun 'hvad der søbes') og minder om »folkesprogets saupgryta, brushoved (som let koger over)«. Her står *saup* i betydn. 'suppe' (vandet i gryden). Skal tn. opfattes som *saup-ruðr?*, omtr. = 'suppeæder', hvad enten *-ruðr* er *hruðr* (til *hrjóða*, for det alml. *hrjóðr*) el. et slags afledningsendelse. Eller *saupr-uðr* til et *saupra* 'at søbe'?

selagnúpr, Þorbjǫrn Gísl. X. Tn. må være sammensat af *sela*, gen. pl. til *selr* 'sæl' og *gnúpr* 'en tinde'; men 'sæltinde' er ikke let at forstå, ti *gn.* bruges ikke om klipper, hvorpå sæler kan ligge og sole sig.

sepill, Sigurðr Hák. XIII (v. l. *sef-*, *sæt-*). Vistnok dimin. til *sepi* 'ęn nedhængende hudfold', 'lingula, lobus' (Bj. Hald.).

silki, Jón Hák. XIII. 'Silke'.

sindri, Guthormr Hkr., Skt. X; Guthormr Bisk. XII; Oddr Austf. X—XI. Tn. er sikkert dannet af *sindr* 'småsplinter', der springer af det glødende jærn; vb. *sindra* 'at gløde, gnistre'; tn. altså 'den gnistrende' el. 'smed'? I øvrigt bemærkes, at den sidste G. uden tvivl er en efterkommer af den første, samt at en Sindri Guthormsson nævnes i 14. årh.

sini, Sigurðr Hák. XIII. Sikkert af *sin* 'en sene', 'den senestærke'.

sipill, Ingibjǫrn Hkr. XII. Hvis tn. ikke er = *sepill* (s. d.), kan det, som Rygh bemærker, sættes i forb. med no. *sipa* (langt *i*) 'græde, flæbe', og det bör da skrives *síp-*; i øvrigt anfører Aasen også et *sipla* 'labe, drikke', der end-

også synes at forudsætte ordet; Ross har da også *sipil* 'en, som vil søbe og slikke bestandig'.

siriz, Eiríkr Hák. XIII (v. l. *cirizo, sitizsu* Flat.). Tn., som i nom. uden tvivl hed *siriza*, er vist identisk med no. *sirissa* 'fårekylling' (Aasen, der sammenligner sv. *syrsa*, da. *serrise, sirridse*). Vel på grund af hans pibende stemme.

sjáraf, Oddr Sturl. 1. udg. er fejl for *Staras.* = Starason.

skagi, Ívarr Fas., sagnh.; Þorbjǫrn Ldn. X; Þrándr Frís. XII. 'Pynt', d. v. s. et udstikkende næs, odde. Der ligger måske et stedsnavn til grund for tn. i alle 3 tilfælde. Det går næppe på den legemlige höjde.

skapti, Þormóðr Ldn., Nj., Gr. X. Tn. er uden tvivl dannet af *skapt* 'spydskaft'.

skautkonungr, Óláfr sœnski Herv. XI. Betydn. uvis; den i sagaen givne forklaring (fordi Svearne skulde have båret ham i deres kappeskød) er måske ikke historisk rigtig.

skefill, Hallbjǫrn Mgóð. X—XI. 'En skraber'.

skefla, Þorsteinn Hák. XIII (v. l. *slefa, slefsa*, men *skefla* synes bedst afhjemlet). Tn. er dannet af *skafl* 'en snedynge', også om en 'lang, höj bølge'; i henhold til udtr. *beygja skafl* (se Fritzner) kunde tn. bet. 'grædefærdig'. Aasen har et i form identisk ord *skjevla* 'et slags skavejærn'; også det kunde komme i betragtning; *slefa* bet. savl, se ovf. 205.

skeiðar- -Brandr Ágr. X. Hvis der her foreligger et virkeligt navn, hvad der måske ikke er tilfældet, bet. *skeið* her vist et 'krigsskib'.

skerauki, Þorbjǫrn Gísl. X. 'Skærforøgelse', af *sker* 'et skær'; tn. er uforståeligt; er *sker* mulig et *dritsker*?

skerja- -Bjǫrn Sturl. XII. 'Skær-'.

skerpla, Símón Sv. XII (v. l. *skripla* ur.). Tn. er vel dannet af *skarpr* 'skarp'; Rygh tænker på månedsnavnet *sá.* (omtr. = marts), men det er næppe rigtigt.

skiðungr, Ingimundr Sturl. XIII. Tn. bet. måske blot efterkommer af *Skíði* (Skíðungeslægten er bekendt); I. har

en broder Skíði, hvorved tolkningen vistnok bliver sikker; dog bet. tn. næppe 'Skides broder'.

skífa, Eiríkr Hák. XIII (v. l. *kífa* ur.). 'Skive', afskåret stykke, el. også 'en, der *skífir*'.

skiljandi, Þorvaldr Hfr. IX. Tn. er part. til *skilja*, der er flertydigt; vel egl. 'adskillende'. Det kunde også være fem. subst., men med samme betydn.

skinngrýla, Sturl. XIII, 'skind-uhyre, skindskræmsel' findes som egennavn, men er uden tvivl et tn.

skinnhringr, Þóraldi Bǫgl. XIII. 'Skindring', en ring af skind, et bælte?

skinnhǫll, Eyvindr Fas., sagnh. 'Skind-hal'.

skinni, Þorgils Austf. X. 'Skindklædt' (?), afledet af *skinn*.

skinnpeita, Jórdán Sv. XII (v. l. *peta*). Det første led er *skinn*; det sidste led er vanskeligt; Ross har et *peit* fem. 'årsgammel ged'; *peta* kunde sættes i forb. med andre ord (*pet-*, *pit-*), som Ross anfører.

skirfill, Óláfr Bisk., Ann. XII—XIII. Tn. kendes også som et dværgenavn. Det kan identificeres med no. *skjervel* el. *skirvel* 'lidet afskåret stykke' (Aasen); altså 'den lille'; det kan også henføres til vb. *skjerva* 'sammenfælde fjæle ved skråsnit' (sst.), altså 'den kunstfærdige'.

skitraðr, Skagi Hák. XIII. Jeg opfatter tn. som *skítráðr* (jfr. reg. til Flat.) som kan bet. 'rådende over skarn, møg' (sigtende til en stilling ved hirden?) og 'den, der giver skarnagtige (slette) råd'.

skjaldmeyjar- -Einarr Flat., Eg. X (ɔ: E. skálaglamm). 'Skjoldmø-', uvist hvorfor.

skólmr, Þorbjǫrn Flat.; Þorgeirr Ldn. X. Bægge er en og den samme person. Ellers kaldt blot *Skólmr*. Aasen har *skolm* fem. 'kløft, åbning, især kæft el. mund (spotvis)', vb. *skolma* 'udhule'; ifg. Ross bruges dette også 'om fæ, som af skyhed skiller sig fra hjorden og farer vidt omkring'. Man

kunde også tænke på det ord, der ligger til grund for *at skylmask* 'at fægte'. Da. har *skolm* 'skelöjet' (Ka.).

skopr, Eyjólfr Sturl. XIII. Tn. kan sættes i forb. med st. i vb. *skopa* 'at sætte sig i løb', der også findes i no. 'fare afsted med overflødige hop osv.', *skopa seg* 'gå omkring med modige fagter som indbyder til dans eller kamp', fem. *skopa* 'uroligt larmende og utækkeligt kvindfolk'; hertil kunde *skopr* være mask. = no. *skope* (Ross). Sv. har *skopa* 'dum flicka' (Rietz).

skori, Þórðr Knytl. (Ann.) XI. Skrives også *skorri*. Det første bet. egl. 'den, der gör indsnit, skærer'; jfr. *skora* f. og vb. *skera*.

skorpa, Ǫrnólfr Hkr. XII (v. l. *skurfa*). *Skorpa* er vist den rigtige form (sål. Fsk.); det bet. 'skorpe'; kendes også som stedsnavn. Desuden har isl. *skorpa* i betydn. 'nisus vehemens' (Bj. Hald.) d. v. s. 'et dygtigt, uafbrudt tag i arbejdet' (jfr. *lota*). *Skurfa* s. d.

skortr, Ingjaldr ur. f. *skart* (s. d.). 'Mangel'.

skot, Heinrekr Hák. XIII. 'Skud', el. = *skot* i et hus?

skota, Eiríkr Hák. XIII. Vistnok en 'der støder' til en anden, jfr. *skotan* 'skyden, støden', der forudsætter et vb. *skota*, der også findes i no. Aasen har subst. *skota* 'en stang, hvormed en båd fremdrives'.

skrápr, Eyvindr Sv. XII (v. l. *skrápi*). Tn. bet. vistnok '(det piggede, ru) skind af en haj' el. lign. dyr. Et *sk.* opføres også i SnE. I, 532 blandt meget nedsættende betegnelser for mænd, uden at betydn. er klar. Aasen har også *skraap* mask. 'mager fisk'.

skráveifa, Jón Ann. XIV. Ordet er velkendt i isl., hvor det betyder 'et puds', man spiller en anden (*að gera s.* = 'at komme en påtværs, med en slæde i vejen'). Egl. synes ordet at bet. 'en, der svinger en (jærn)plade' (?).

skrenkr, Haraldr Ann. (Flat.) XII. Da. har *skrink* 'skrænt, bakkeskråning' og vb. *skrænke* 'give lyd som en svane' (Ka.). Tn. bet. måske 'den skæve, halte'.

skreyja, Eyvindr Hkr., Eg. X. Ross har *skrøya* 'sygelig, skrøbelig stakkel'. E. var ganske vist en vældig kriger, men hans udseende kan godt have givet anledning til tn.

skrill, Arnórr v. l. f. *skull* s. d.

skripla, Símón Flat. (Sv.) v. l. f. *skerpla* s. d.

skrukka, Skervaldr Hák. XIII. Tn. kendes i betydn. 'Anus rugosa giganteæ molis et deformitatis' (Bj. Hald.); jeg kender det blot i betydn. 'rynket, affældig kone' (ogsa *kerlingarskrukka* i medlidende omtale). No. har *skrukka* 'rynke, fure' (Aasen); da. har *skrunken* 'rynket' (Ka.), sv. ligel.

skrǫggr, Koðrán Sturl. XIII. Ordet er flertydigt; det kan bet. 'en gammel mand, knark' ('grandiloquus', Bj. Hald., kender jeg ikke), det mandlige börneskræmsel, svarende til *Grýla*, hendes ægtemand, men dette er i grunden det samme som den første betydning. Er grundbetydn. 'ulv' (se Aasen), svarende til *grýla* = 'ræv'?

skuldarmaðr, Þorsteinn Ljósv. XI. 'En skyldner'; det fortælles om ham, at han blev »félauss«; dermed hænger tn. sammen.

skull, Arnórr Sturl. XIII (v. l. *skrill*). Tn. er vanskeligt at forklare; er det s. s. *skollr* 'svig' (ulven Skoll?).

skurð- -Grímr Ann., Bisk. XIII—XIV. Af *skurðr* 'skæren', d. v. s. ødeland; det hedder om ham, at han i den tid (3 måneder), han var electus, brugte en stor mængde af bispestolens gods. Han kaldes også *Skútu-* s. d.

skurfa, Kálfr Hkr. X; Ǫrnólfr Hkr. (se *skorpa*). 'Skurv', i hovedet, el. snarere = 'spedalsk', jfr. Aasen; 'skurv, roe på sår', da. *skorve* 'udslæt' (Ka.) og sv. *skorv* (Rietz).

skutaðar- -Skeggi Ldn., Nj., Svarf. IX. Tn. er vanskeligt at forklare. Har det lang vokal, hvad det vistnok har, kan det sættes i forb. med *at skúta* 'at lude frem over, være foroverböjet'; det skulde så antyde S.s holdning. Skal det skrives med kort vokal, kan det stå i forb. med *at skuta* 'ro baglæns' (Aasen).

skvaðra, Eindriði NgL. XII. Betydning uvis.

skǫkull, Auðun Ldn., Ld., Gr. 'Skagle'. El. bet. tn. 'penis'?

skǫkul- -Álfr se Skǫgul-A. ovf.

slafsi, Friðrekr Hák. XIII. Isl. har *slafsa* 'lambitare' (*slafra* 'lambere' og 'nugari', Bj. Hald.); hertil kunde tn. høre og bet. 'slikker'; også norsk har *slafsa* 'smaske, slikke; æde med en smaskende lyd'. Det kunde vel også være en afledn. af *slappr*.

slagbrellr, Eiríkr Orkn. XII, se *stagbrellr* nedenfor.

slandri, Eindriði Sv. XII. Tn. ved jeg ikke at forklare, ti det synes ikke at kunne sættes i forb. med *slant-*, der findes i forskellige ord.

sleitu- -Bjǫrn Ldn., Ld., Gullþ., Flat. IX—X; Helgi Ldn., Gr. X. Uagtet Ldn.-hdskrr. for det meste har *sléttu-* for B.s vedkommende, er dog *sleitu-* sikkert det rigtige, da dette findes bægge steder i Flat. og allevegne i Gullþ. (undt. det sidste sted: *sletv*). Sikkert af *sleita* 'udflugt' (for at unddrage sig en pligt) Fritzner; Aasen har *sleita* 'en, som vil tilsnige sig noget, snyltegæst'.

sleppa, Smiðr Hák. XIII (v. l. *kipa* ur.). 'En, som giver slip', til adj. *sleppr* 'slap, energiløs'.

sliðri, Erlendr Bǫgl. XIII. Er flertydigt; kan henføres til *sliðr* 'sværdskede', og det er måske det rigtige; det kan også være adj. *sliðr* 'frygtelig'.

slinkr, Árni Hák. (v. l. *slyngr* ur.). Kan være mask. til no. *slinka* 'en slimagtig masse; bløde klumper el. trævler' (Aasen, der jvf. sv. *slinka* 'slimvækster'). Ross har vb. *slinka* 'dovne sig under arbejde, skulke'; også til dette kan tn. fortrinlig henføres. Sv. har forskellige ord, som kunde komme i betragtning, vb. *slinka* (flertydigt), subst. *slinka* 'vårdslös eller lättfärdig flicka' (Rietz).

slitandi, Þórðr Ldn., Rd. IX—X. 'Slidende, rivende itu'; part. af *slita*.

slóði, Þorbjǫrn Hák. XIII. Kan være identisk med *slóði* 'hvad man trækker efter sig', overført 'følger', 'den derved

fremkomne fure el. mærke' (i jorden el. f. eks. i sneen). Jfr. Fritzner og Aasen. Nyisl. har også et *sl.* i betydn. 'efterladen, skødesløs person'.

slyðra, Þorgils Hák. XIII (v. l. *styðra* Flat. én gang ur.). Kan henføres til *sloðr-* i vb. at *sloðra* 'at komme igennem noget med nød og næppe', hvis dette rigtig skrives med *o* (Bj. Hald. har *slöðra*, men dette er ikke helt pålideligt).

slœkidrengr, Ástríðr Ldn. IX. Bj. Hald. har ordet og gengiver det ved 'promissæ vestis heros v. cultus muliebris athleta', jeg ved ikke med hvilken ret. Han har også et *slœkja* 'longurio', 'promissa et dissoluta vestis'; hvis 'longurio'-betydn. er velgrundet, bet. tn. snarest 'den höje, slanke svend' (dette fordi hun var mandhaftig?). I øvrigt kunde *slœki* være identisk med no. *slœkje* ntr. 'en tung, svær tingest' (Aasen). Til 'longurio-'betydn. svarende ord af st. *sløk-* findes hos Aasen og Ross om noget langstrakt og hult. Sv. har *slok* (*slöke*) 'lättsinnigt fruentimmer' (Rietz), men en sådan betydn. synes ikke at passe her.

smeðra el. *smæðra*, Jón Hák. XIII. Betydn. uvis. Sv. har *smadra* 'tala fort, prata i vädret' (Rietz).

smetta, Ívarr Hkr. X. Kan forbindes med isl. *smetti* ntr. (også *smitti* ifg. Bj. Hald.) 'fjæs'. Aasen har *smetta* fem. 'en smal åbning'.

snagi, Eiríkr Sv. XII (v. l. *svagi*); Erlingr Sturl. XIII; Sigmundr Sturl., Bisk. XIII. 'En hage', især til at hænge på; egl. 'en fremstående spids'.

snápr, Sørkvir Bǫgl. XIII. 'Dåre, tåbe', men også 'en, der roser sig af samleje med en kvinde' uden grund. Ordet kan også bet. 'spids' (Bj. Hald.).

snara, Ásbjǫrn Knytl. XII; Eiríkr Ldn., Gr. IX—X. 'En snare, strikke'.

snepill, Þórir Ldn., Nj. IX—X. 'En lap' (især øresnippen); flere betydn. har Bj. Hald.

snerill, Guthormr Sv. XII. 'En drejetap', en tap el. pind, der sættes f. eks. ind i en snor for at dreje denne; også

et stykke træ, hvormed man kan lukke for noget (en dör) ved at dreje det.

sneypir, Kolbjǫrn Ldn., Gr. IX. Tn. er nom. ag. til vb. *sneypa* 'at tilföje vanære, irettesætte', jfr. subst. *sneypa* 'noget, der vanærer'. Tn. hentyder måske til handlingen »at sneypa konu«.

sniðill, Sigurðr Bisk. XIII—XIV (v. l. *sind-* ur.). Ordet bet. egl. 'den, der skærer' (til vb. *sniða*), men findes brugt om redskaber: 'falx putatoria', 'spiculum' (Bj. Hald.), 'krumt skærejærn' (Fritzner).

sníkr, Hallsteinn, v. l. til *snákr* (s. d.); *sníkr* kunde bet. 'snylter'.

snæþryma, Bǫðvarr Ldn. IX. 'Snetorden'.

sokr, Þorgils (v. l. *skokkr*), se *sokkr*.

sóti, Hallvarðr Nj. IX. Afledet af *sót* 'sod', altså vel 'den mørke'.

sótt, Sigurðr Sturl. XIII. 'Sot, sygdom'.

spraði, Einarr Ldn. (geneal.). 'Den sprællende' (?); jfr. *spraðka* 'sprælle' (Fritzner), no. *spradda* 'göre spræl' (Ross).

spæla, Þórir Sv. XII (v. l. *spóla*). Hvis tn. rigtig er *spæla*, kan det være fem. til no. mask. *spæl* 'hale, svans. Kun om en kort hale' (Aasen). Jeg mener at kende et isl. *spæll* om 'et lille stykke töj el. lærred' (helst trekantet). Hvis det rigtige er *spola* ɔ: *spóla*, er det fem. til no. *spole* mask. 'væverspole' (Aasen). Sv. har adj. *spål* 'smal, fin till växten' (Rietz).

stagbrellr, Eiríkr Sv., Fsk., Hák., Orkn. XII (v. l. *slag-*, *stak-*, *-bellir*, *-brellir*, *-blellr*, men vist alt mindre rigtigt). Det første led er sikkert *stag* 'sejltov der går til forstavnen'. M. h. t. det sidste led ved jeg intet at henvise til undt. isl. adj. *brellinn* 'den, der holder af löjer og småpuds', *brellur* fem. pl. subst. (Bj. Hald. oversætter det første ord ved 'versipellis', det sidste ved 'argutiæ', betydninger, som er lidt afvigende fra min opfattelse). Det hele kunde bet. 'en, der

(ved en given lejlighed) har spillet en puds ved brugen (en forkert brug) af stag'.

stálpi, Bárðr Bǫgl. XIII (P. Claussön har *stolffue*). Tn.s st. er vistnok den i *að stálpast* (*stálpaðr* har Fritzner), alml. i nutiden på Isl., 'at vokse til', bruges især om alderen 12—18 år. Tn. altså 'den voksne'.

stand(h)ali, Bárðr Hkr. XII; Hermundr Sturl. XIII. 'Ståhale', d. v. s. en 'hale, der står stift op el. ud'; om en kry person vel oprl. (Rygh).

standeykr, Álfr Hák. XII; v. l. *standveikr*, *sandveykr*, *standreykr*; den først anførte læsemåde er den rimeligste; ordet er sammensat af *stand* og *eykr* 'øg, hest'; 'ståhest', en hest, der skal stå opsadlet for at være tilrede?

stertimaðr, Þórólfr Ld. XI (v. l. *stæri-*, *styri-* sikkert ur.). 'Den opblæste, hovmodige'; det første led er st. i vb. *sterta* (kendt fra Rígsþ. i betydn. at 'göre stiv'), der i nyisl. forekommer især i *uppstertur*. No. har *sterta* 'slæbe, anstrænge sig', 'stramme töjlerne på en hest' (Aasen).

stikubligr, Þormóðr Ldn., Austf. X. Det sidste led er för anført; *stiku-* er gen. af *stika* 'alenmål'; den egl. betydn. er 'stok' el. 'stang'; ordet bet. vel altså 'den, hvis blik er som en lige stok'.

stilkr, Eiríkr Hák. XIII. 'Stilk'.

stira i Flat., Guðrøðr, er fejl f. *skirja* (s. d.).

stoti, Auðun Ldn., Eyrb. IX—X. Tn. bet. vistnok 'den stammende', og kan forbindes med no. *stota* 'stamme, støde an i tale el. læsning' (Aasen), jfr. ty. *stottern*.

straumr, Gunnarr Ann. XIV. 'Ström'.

streita, Eiríkr Orkn. XI—XII (v. l. *stræta*). 'Arbejde, möje, anstrængelse', som tn. 'en, som udfører noget med möje'.

strjóna, Alrekr Jóms., Flat.; Heinrekr (Heið-) Hkr., Knytl. X—XI. De to personer er identiske. Tn. er ags. *stréona* 'erhværveren'.

strykr, Ásólfr Hák. XIII. 'Stærk fart', farende. 'Stærk vind' Fritzner, no. *stryk* mask. 'en ström i et vanddrag'

(Aasen); jfr. *stroka* 'turbo niveus', 'fuga' (Bj. Hald.). Grundbetydn. er 'fart'.

stryllr, Steingrímr Hák. XIII. Bj. Hald. har *strilla* 'stritabilla' d. v. s. 'en løsagtig kvinde'. Ross har *strylla* 'uregelmæssigt kruset el. rynket tynd plade', altså 'rynket person'? Ross har også subst. *strolle* 'ret, stiv pind' og vb. *strolla* 'gå stiv og uvirksom omkring, være en tværdriver'. Det er tiltalende at sætte tn. i forb. med dette ord, og det forekommer mig, at jeg kender *strylla* i en beslægtet betydn.

sturla, Árni Hkr. XII; Árni Hák. XIII (v. l. *storka*, der sandsynligvis beror på fejllæsning; den sidste er vist en efterkommer af den første). 'Forstyrrer', den samme st. som i *styrr*; vb. *sturla* 'at göre en vanvittig'. Jfr. mandsnavnet Sturla.

styrfinn, Bárðr Vd. X—XI. Det skrives med *y* i udg., og det er da identisk med no. *styrven* 'stiv, tungfærdig, ubehændig' (Aasen).

stǫppuðr er (Fms. VII) fejl f. *saupprudr* (s. d.).

sultan, Níkulás Sv. XII. Synes ikke at kunne være andet end det fremmede sultan.

súri, Eysteinn Hák. XIII (v. l. *sýri*); Páll Hák. XIII (v. l. *súrr*). 'Sur, den sure'. Tn. antyder vel en sindsstemning; isl. bet. ordet 'gnaven, ubehagelig'.

súrr, Þorbjǫrn Gísl. X. Det ligger nær at antage, og det står udtrykkelig i sagaen, at tn. står i forb. med, at T. under et indebrændingsforsøg slukkede ilden ved hjælp af 'syre', d. v. s. sur valle. Det er dog nokså rimeligt, at tn. hidrører fra, at T. var fra Súrnadalr i Norge.

svaði, Hallvarðr Hák. XIII (v. l. *svaddi*); Þórarinn Sturl. XII. Tn. kan komme af *svað* 'gliden, glat sted', og der findes et *svaði* i samme betydn.; jfr. no. *svad* 'nøgen klippegrund' (Aasen); der findes også *svade* 'fugtighed' (sst.). Ross har ligeledes et *svadde* 'stor solid drabelig karl' (jfr. v. l.). M. h. t. T., der kaldes »allódæll«, er det fristende at antage tn. for identisk med isl. *svaði* og *svaðamenni* (adj. *svaðalegur*) 'et overmodigt, brutalt og ubehageligt menneske' (jfr. det no. *svaddi*).

svagi v. l. f. *snagi* s. d. Ordet kunde måske bet. 'den slingrende'.

svalr, svali, Sigmundr Bisk. XIII (v. l. *ok Svalr*); Þorkell Sturl. XIII. 'Sval, den svale', kølige.

svardagi, Sigurðr Bǫgl., NgL. XIII. 'Ed', banden?

sveimr, Snorri Sturl. XIII. 'Sværm', sværmen, 'en, der sværmer omkring'.

sviði, Þorgrímr Ldn., Eyrb. XI. Tn., som står i forb. med *svíða* 'svide, brænde', kan opfattes både aktivt, 'den svidende', og passivt, 'den svedne'. Mulig er det simpelt hen identisk med *sviði* = 'svie, smærte'.

sviðinhorni, Bjǫrn Ldn. IX—X. Tn. er dannet af *sviðinn,* part. 'sveden, brændt', og *horn* 'horn'; 'den, der har svedet et horn'?

sviðinn, Ingólfr Fbr. (Flat.) X—XI. 'Sveden, brændt'.

Sygnakjúka, Serkr Hák. XIII (v. l. *Svigna-* = *Sygna*). Tn. kommer af *Sygnir* 'Sogninger' og *kjúka*; dette er vistnok identisk med Aasens *kjuka* 'en liden klump el. kage', 'en klods, et lidet træstykke til underlag' osv. Ifg. dette skulde tn. vel bet. 'en tyk, undersætsig person fra Sogn'. Isl. har også *kjúka* i betydn. 'fersk, blød ost' og 'knogler', især fingrenes. ('Caro sub ungvibus et ungulis', Bj. Hald., kender jeg ikke.)

sýri, se ovf. *súri.*

syrja, Hallbera Sturl. XIII. Tn. er dannet af *sori* 'smudsigt bundfald'; Bj. Hald. har selve ordet: 'fex liquidorum'. Bet. altså 'den smudsige', sortsmudsede?

sæpil- -Grímr findes i Eirsp., men ordet synes at bero på en forvanskning af de andre læsemåder (»Sigurð paktin, Grím magna«). Hvis *sæpil* er rigtigt, må det være = det ovenanførte *sepill.*

sørkvir, Eyvindr Ldn., Vd. IX—X. Tn. står for *sverkvir* til et vb. *sverkva,* der mulig igen beror på *svark-* i *svarkr* 'en overmodig, egenrådig kvinde'.

tandri, Þórir D. N. XIII—XIV. 'Ild'.

tanr, Oddr se *tannr* ovf.

tartr, Nikulás Hák. XIII. Er vistnok = no. *tart* måsk. 'en ung el. liden laks'.

tasaldi, Þorvaldr Gl., Flat. X—XI. Roden *tas-* (*aldi* er som oftere afledningsendelse) genfindes sikkert i no. *tase* 'en stakkel' og vb. *tasa* 'aftage, svækkes, tabe i kræfter' (Aasen); tn. bet. således 'svagelig af udseende'. Ross har også et andet *tasa* 'trevle, optrævle', som passer mindre godt. Sv. har *tase* 'obyfsad menniska, dum karl; trög, drumlig menniska' (Rietz).

teppimaðr, Eilífr NgL. XIII. 'En mand, der stanser, hindrer' (?), jfr. vb. *teppa* 'at stanse'.

teskill, Þorsteinn Ann. XIV. Rimeligvis dimin. til *taska*, 'en lille taske, pung'.

Tiðenda- -Skopti Hkr. X. 'Tidende-', fordi han skulde »segja tiðendi ǫll jarli [Hakon jarl], þá er þeir væri báðir samt«.

tjǫrvi, Áskell Ldn. X (v. l. *torfi* Stb.). Det er ikke godt at vide, hvilken form er den rigtigste; *tjǫrvi* hænger vel sammen med *tjara* (f. **tjǫrva*); 'den, der beger' (?). *Torfi* er dannet af *torf* 'törv'.

toddi, Jón Sturl. XIII. Er rimeligvis s. s. *toddi* i *vinjart.* og lign. og bet. 'lille stykke' (Fritzner, Bj. Hald.); tn. hentyder da til en lille vækst.

tóki, Þórarinn Ljósv. (ɔ: Þórarinn Nefjólfsson) X—XI. Tn. kunde hænge sammen med no. *toka* 'en tåbe, tosse' (sv. tok; Aasen); det kan også være = *toke* (med langt *o*) 'tot, klynge' (Aasen), altså 'lille og undersætsig'. Snarest er tn. dog måske ikke andet end et kælenavn, dannet af hovednavnet (der i dette tilf. i nyisl. sædvanlig lyder *tóti*).

tolla- -Þórir (el. Þórðr) Bisk. XII. Af *tollr* 'told, afgift'.

torfi (sml. *tjǫrvi*), Eindriði Sv. XII; Þorsteinn Ldn. IX—X. Af *torf* 'törv'.

tósti se *rosti*.

tottr, Óláfr Sturl. XIII; Þórir Hák., Sturl. XIII. Mulig

'den, der drikker' (i lange drag), jfr. *totta* 'sugere v. evacuare' (Bj. Hald.), der er det eneste tilknytningsord.

trafali, Eysteinn Hkr. XI—XII; Sigurðr Fsk. XII. Ordet er fremmedord, indkommet fra fr. *travail*, og er blevet alm. i isl. i betydn. 'hindring', 'besvær'; s. s. *travl-*; Ross har vb. *travla* 'slæbe'. Ordet er næppe nordisk af *traf* med endelsen *ali*. S. var i øvrigt en sön af E.

trandill, Þorkell Ldn. X; Þorkell Bisk. XI—XII. Tn. kan sættes i forb. med *trandle* mask. 'kløvet stok til gulv i lade osv.' (Ross). Den sidste T. er uden tvivl efterkommer af den første.

trébót, Bárðr Sturl., Bisk. XIII. 'Træ-lap', d. v. s. et stykke træ, man har anbragt som en 'lap på töj'.

trinn, Jón Sv. XII. Betydn. uvis.

trúðr, Ánn Austf. X—XI. 'Gögler'.

trýni, Óláfr Ldn. (geneal.). 'Tryne'.

tviskafinn, Jón Hák., Ann., Magn. XIII (ur. kaldt et steds *tviskiptingr*, *tviskipan*). 'To gange skrabet'.

uppspretta, Ormr Sturl. XIII. 'Kilde, væld', el. 'den opfarende' (af *at spretta upp* 'springe op')?

urka, Rǫgnvaldr Hák. XIII (v. l. *orka*). Der kan ikke være tvivl om, at *urka* er det rigtige, og kan sikkert ikke være s. s. *orka* 'kraft, arbejdskraft', men betydn. er uvis. Det kunde stå i forb. med *urð* 'et nedstyrtet fjældparti, stendynge'. Sv. har vb. *urka sej* 'beklaga sig, jämra sig' (Rietz).

usli, Jón Bǫgl., Ann. XIII (v. l. *usti*); Jón Sturl. XIII (v. l. *usti*). Her foreligger to forskellige læsemåder. Den første J. kaldes *usli* i P. Claussöns oversættelse, men *usti* i Ann. Den anden J. kaldes *usti* i hovedhdskr. af Sturl. Det synes sål., som om *usti* er nok så godt afhjemlet. *Usli* bet. 'skade', især den, der forvoldes ved brand el. nedrivning. Men hvad *usti* kan bet., er usikkert.

vaði, Árni Bisk., Ann. XIV. 'Den, der vader', hvis ikke der skal skrives *váði* 'fare'; herfor taler Flat.s skrivemåde

med *aa*. *vaði* kunde også være dannet af *vaðr* 'en snor, snöre'.

vafi, Hrútr Fas., sagnh. Sikkert til *vefja* 'væve, indvikle, göre indviklet'; 'den, der gör vanskeligheder'; nu bet. *vafi* mest 'tvivl'. Ordet kunde også være *váfi* 'den omflakkende'.

vagaldi, Þórðr Fas., sagnh. Vistnok 'den, der har en vaklende, rokkende gang'; af vb. *vaga* 'vagare v. varicare' (Bj. Hald.).

vaggagði, Þórðr Ldn. IX. Det sidste led er vist identisk med *agði* ovf.; det første kan være st. i *vagga* 'at vugge, rokke'. 'Den rokkende Agde'?

valfrekr, Ásbjǫrn Sturl. XII. 'Grisk, grådig som en falk' (el. 'ivrig efter at slå ihjæl'?); omtr. samtidig med *hallfrekr*.

vali, Guðlaugr Sv. XII. Tn. er flertydigt; jeg tror snarest det er dannet af *valr* 'falk', snarere end af *val* ntr. 'valg'. At sætte det i forb. med *valr* 'vælsk' (Rygh), tror jeg ikke der er grund til.

várbelgr, Gautr Hák. XIII; Hámundr Sturl. XIII. 'Vårbælg', egl. en af el. en, som har tilhørt (oprørsflokken) Vårbælge. De af Munch fremsatte forklaringer (N. f. h. IV, 219) er urigtige, da første led er sikkert *vár-* (med langt *a*); navnet synes på en el. anden måde at hænge sammen med *vár* 'forår'; *belgr* (*-ir*) er uden tvivl ringeagtende. *Vár* kunde også være gen. af *vá* 'skade'.

vefja, Víkingr se ovf. *nefja*. Tn. vilde have samme betydn. som *vafi*.

vegr, Ívarr Hák. XIII. 'Vej' el. 'værdighed, hæder' (?).

véseti, Haraldr Hák. XIII. Tn. findes nogle gange i hdskrr., medens andre steder, også i samme hdskrr., har *Vésetason*; dette er uden tvivl det rigtige.

véttir, Þórðr Bǫgl. XIII. Tn. er vistnok nom. ag. til et vb. *vétta*, der findes i sammensætningen *handvétta* (yngre *-vætta*) og bet. altså 'den, der vejer'. At skrive tn. med *e* fører næppe til nogen tilfredsstillende forklaring (til st. i *vǫttr* 'en vante'?).

vifill, Þorsteinn Ldn. X (v. l. *vifl* Hb.-mbr.). *Vífill* antager jeg er det s. s. *v.* i *torðvifill* se ovf., altså 'skarnbasse'; det kunde også være identisk med mandsnavnet *Vífill*; og det kan høre til *víf* 'en kvinde'. Hvis Hb.s læsemåde er den rigtige, bet. tn. 'banketræ' (ↄ: det, der benyttedes til at banke vasketöjet).

vikr, Erlingr Bǫgl. XIII. Vistnok s. s. *vikr* fem. 'Pimpsten'.

viligisl, Þórólfr Ldn. IX—X. Det sidste led er velkendt, = 'stråle, stav'. Det første led er vistnok identisk med *vili* i *vilisess* (Sigrdr. mál 17), hvilket sædvanlig opfattes som 'behagelig, ønskelig', af st. i *vili, vil* osv.

vippa, Einarr Sturl. XII—XIII (v. l. *nefja*). 'Med vippende, urolige bevægelser' (?); jfr. Aasens *vippa* 'en urolig, vimsende tingest', også 'en vippe, stolpe med en hejsestang'.

viti, Þórðr Sturl. XIII. 'Straf, bøde'.

vulpes, Hákon Bisk. XIII, findes i et hdskr. f. de andres »Úlfsson«; mulig antyder ordet Hakons karakter (»hann var ótrúlyndr«), hvad enten det er et virkeligt tn. eller ikke.

vælungr, Kolbjǫrn Sturl. XIII. Hvis tn. skrives rigtig med *æ*, kan det henføres til st. i *væl* ntr. 'klynken, hylen', vb. *væla* 'klynke, græde'. Altså 'den klynkende'. Hvis det bör skrives med *e* (ↄ: *é*) kan det henføres til *vél* fem. 'list, kunstig indretning'.

vǫðu- -Brandr Ljósv. X—XI. Tn. er et fem. *vaða* 'concursus v. multitudo animalium' (jfr. *vǫðuselr*). Ordet bet. egl. 'en stimmel, der kommer vadende (en stime)'. Tn. må sikkert sættes i forbindelse med udtr. *at vaða uppi* (jfr. *uppivǫðslumaðr*) 'at være overmodig, ville indtage den dominerende stilling'. Til tn. svarer godt beskrivelsen af B.: »hann var maðr ódæll ok illr viðreignar ok heldr óvæginn«.

vǫflu- -Gunnarr Gullþ. X. Stammen genfindes i *vafla* 'gå med en vaklende gang'; *vaflanarfǫr* 'omflakken (Fritzner). Fra isl. kendes *vǫflur* (plur. tant., men vilde netop være *vafla* i sing.) i betydn. 'vaklen, især i udtalelser', når man ikke er ganske sikker i sin sag angående en bestemt kendsgærning

(især brugt om en anklaget el. vidne, hvis udsagn er vaklende og modsigende). Det er vel denne betydn., der her må antages, og den må stå i forb. med bærerens færd. No. har *vavla* 'lalle, tale utydeligt' (Aasen), 'tale famlende og ubestemt, vrövle' (Ross).

ysja, Þorbjǫrg Sturl. XII. Tn. er vist dannet af (som fem. til) mask. *yss* 'stöj', altså 'den stöjende'.

þambarskelfir se ovf. *þǫmb*.

þausnir, Þorgrímr Ann. XII. 'Den stöjende, el. voldsomme' (i bevægelser); *þausn* fem. (især plur. *þausnir*) 'tumult, larmende bevægelser'; af samme st. som *þeysa* 'at sætte i fart'; sml. *þusa* subst. og det intr. *þysja* og *þyrja* 'at fare afsted'. Tn. bet. altså 'den larmende el. farende'.

þenja, Pétr Knytl. XII. St. er den s. s. i vb. *þenja* 'udspænde, udspile'; måske 'en med istervom'; jfr. *þenja vǫmb*.

þiðrandi, Þórir Ldn., Nj. IX. I no.-isl. findes næppe noget ord, der kan forbindes med ordets st. undt. *þiðurr* 'en tiur', hvilket ord skal være »lydefterlignende«. Tn. kunde måske bet. 'den, hvis stemme ligner tiurens'; det er vist dette, der ligger til grund for Bj. Hald.'s oversættelse 'raucisonus', hvilket sål. beror på en — rigtig — slutning.

þingbítr el. *þinghús-*, Þórðr Flat. (Nornag.), sagnh. 'Tingbider'; betydn. uvis.

þjarfi, Narfi Sturl. XIII (v. l. *þarfi* 'den nyttige'). 'Den ferske, flaue'; jfr. Fritzner.

þjóti, Þorbjǫrn Ldn. IX (Hb. har *þjótr*, hvilket bet. det samme). 'Den tudende'. I øvrigt har Bj. Hald. et *þjótr* = *þerrivǫndr* 'törrepind'.

þrjúgr, Einarr Fas., sagnh. Tn. kan hænge sammen med el. være identisk med no. *trjug* mask. 'snesko' (= isl. *þrúga*, pl. *-ur*) Aasen. Det kan også henføres til st. i vb. *þrúga* (f. *þrjúga*?) 'at trykke, anvende vold'.

þræla- -Knútr Flat., sagnh. (= Kn. fundni). 'Trælle-', sål. kaldt, fordi »hann gaf frelsi hvárum tveggjum þrælum þeim, er hann hǫfðu folgit ok fundit, ok jarldóma«.

þurrafrost, Þorkell Fær. X. 'Törfrost', fordi han, såsnart »þurrafrost tók til«, var ude i skov og mark for at jage.

þǫngull, Þorgrímr Ldn. X. 'Tangstilk'. Nu bruges *þǫngull* og *þǫngulhǫfuð* om dumme mennesker.

ægir, Grímr Fas., sagnh. Tn. er ensbetydende med *ægir* 'hav' ifg. Gǫnguhr.s.; han siges at være funden, hvor hav og land mødes, og hans moder at have været en søvætte, og han kunde bevæge sig over og gennem vand som han lystede.

ǫlru- -Kári Sv. XII se ovf. *Ǫlnu-*.

ørrek, Þorbrandr Ldn. IX—X (*orrekr* [skr. *otr-*] Hb., *aurrek* Stb.). Tn. bet. måske 'bortdrivelse el. bortdriver', af *ør-* og *rek(r)*.

ǫtul- -Faxi Fas., sagnh. Tn. er vistnok st. i adj. *atall* 'stridig, stridslysten'; nu hedder ordet *ötull* og bet. 'energisk'.

Tillæg (til s. 164). *meginekkja*, Þóra Fær. X—XI. 'Hovedenke', den ansete enke.

Til denne systematiske oversigt[1] vil vi nu knytte nogle almindelige bemærkninger uden at ville behandle tilnavnene på en aldeles udtömmende måde i enhver henseende. Der er så meget, som de kunde give anledning til at undersøge og drøfte. Det er kun nogle hovedpunkter, vi her vil fremdrage og belyse[2].

I reglen har hver enkelt person kun ét tilnavn. Men der findes dog ikke så få eksempler på, at en og samme person har flere. Han (Hun) kan have to, der da er forbundne med et *ok*, udgör altså et konstant hele som: Helga en hár-

[1] Jfr. Weinholds oversigt i Altnordisches leben.

[2] M. h. t. afhandlingens titel skal jeg bemærke, at den ikke fuldt ud er nöjagtig, idet jeg har medtaget tilnavne, der f. eks. findes i Norges gamle love. — I enkelte tilfælde, hvor det syntes mig hensigtsmæssigt — nærmere forklaring er næppe nødvendig —, har jeg, og da fra K. Ryghs samling, taget tilnavne fra Dipl. Norw., selv om de tilhører det 14. årh. — I den alfabetiske fortegnelse er kun enkelte, vigtigere varianter medtagne.

prúða ok en siðláta, Steinbjǫrn enn sterki ok stórhǫggvi, Rǫgnvaldr enn ríki ok enn ráðsvinni, Hálfdan enn mildi ok enn matarilli. (Man mærke her stavrimet). Uden *ok* findes: Arnórr enn góði Rauðæingr (rauðkinnr), Þorkell leifr enn hávi, Þorfinnr sviðbrandr lúðrsveinn. I reglen findes dog tilnavnene adskilte og mulig knyttede til forskellige livsperioder eller måske brugt samtidig, men hvert for sig: Surtr enn hvíti — Skaptastjúpr, Arnórr enn mœrski — Mœrakarl, Ulfr enn vǫrski — Vǫrsa-Ulfr, Hávarðr enn halti — ísfirðingr, Þórarinn svarti — máhlíðingr, Haraldr hárfagri — lúfa, Ǫzurr lafskegg — tóti, Helga væna — fagra, Sneglu-Halli — Grautar-Halli, Hreðu-Halli — Eyglu-Halli, Refr Rennisfífl — Gjafa-Refr, Pétr steypir — Svína-Pétr, Eyvindr hani — túnhani, Sigurðr ullstrengr — ullband (dette sidste er dog kun en ironisk-lavere form end det første). Tre tilnavne findes: Hólmgǫngu-Bersi — Eyglu-Bersi — Raza-Bersi (dette sidste kun ved en enkelt lejlighed), Bjǫrn kaupmaðr — farmaðr — buna, Aðalsteinn enn trúfasti — sigrsæli — góði (vel at mærke: engelsk konge!), Goðrøðr veiðikonungr — gǫfugláti — mikilláti. Fire tilnavne findes: Hálfdan hvítbeinn — háleggr — háfœta (måske kun en ironisk afændring af 2) — heikilnef, Eysteinn illi — illráði — harðráði — ríki, og endelig fem: Hrói auðgi — heimski — prúði — spaki — Slysa-, Magnús berfœttr — berbeinn — berleggr (disse 3 ensbetydende) — enn hávi — styrjaldar-.

Tilnavnene er i det langt overvejende antal substantiver, dernæst adjektiver og, i nogle tilfælde, participier (som *hlammandi, svíðandi; fundinn* osv.); i enkelte tilfælde findes en sammenstilling af adj. og subst. som *gott-smjör* og lign., jfr. *ilt-eitt*. De kan stilles foran navnet og da som en del deraf (stammen som sammensætningsled eller gen. sing. el. plur.), eller, hyppigst, bagefter; bægge dele kan også forekomme om en og samme person; således finder vi: Sel-Þórir og Þórir selr, Drumb-Bjǫrn og Bj. drumbr, Þrym-(Þrum-)Ketill og K. þrymr (þrumr), Kœgil-Bjǫrn og Bj. kœgill, graut-Atli og

A. grautr, ref-Grímr og G. refr, bǫggul-Torfi og T. bǫggull, Digr-Helgi og H. digri, Magr-Helgi og H. magri, Snjall-Steinn og St. enn snjalli. Foran adj. kan artiklen stå eller udelades uden nogen bestemt regel.

Dannelsesmåden er i det hele ret simpel; i det overvejende antal af tilfælde anvendes eksisterende ord uden nogen ændring som tilnavne. Men i mange tilfælde dannes nye ord på forskellige måder. Hyppig findes et svagt subst. dannet af et stærkt, som *munki* (af *munkr*), *lúsi* (af *lús*), *músi* (af *mús*), *skapti* (af *skapt*), *skinni* (af *skinn*), *trǫlli* (af *trǫll*), *korni* (af *korn*), *skeggi* (af *skegg*) osv.; eller som *skefla* (af *skafl*), *kekkja* (af *kǫkkr*) osv. Ofte dannes nye ord med endelsen *-r*, *nefr* (af *nef*), *hǫndr* (af *hǫnd*), *skeggr* (af *skegg*), *beinn* (af *bein*) osv. Undertiden dannes nye ord med endelsen *-ungr* som *lǫmbungr* (af *lamb*), *krǫbbungr* (af *krabbi*), *hǫndungr* (af *hǫnd*), *-aldi* som *beiskaldi* (af *beiskr*), *himaldi* (af *hima*), *leggjaldi* (af *leggja*) osv. Diminutiva dannes sådanne som *goddi* (af *goði*), *nebbi* (af *nef*), *selki* (af *selr*); uden tvivl er også flere af de på *-ill* og *-ingr* nye ord, der ikke för har været i brug. På grund af de enkelte — mere eller mindre karakteristiske — tildragelser, der ligger til grund for tn., dannes nye ord som f. eks. *gnitaskǫr* og fl., hvorved en direkte sprogberigelse foreligger.

Som eksempler på dannelsesmåde og med det samme på de enkelte ords yngledygtighed skal endelig anføres følgende. *Nef* forekommer ofte som tn., selvstændigt og som sidste led i forskellige sammensætninger; så dannes deraf et mask. subst. *-nefr* som sidste led i sammensætninger; af *nef* dannes fremdeles *nefja* og endelig dimin. *nebbi*; af *lamb* dannes *lambi* og *lǫmbungr*, af *hǫnd*, *-hǫndr*, *handi*, *-hendi*, *hǫndungr*, *hand-* som første led i sammensætninger; jfr. *skegg* og fl.

Anledningen til tilnavnene. En stor mængde af dem er således, at de umiddelbart forklarer sig selv; således de fleste af dem, der tilhører afdel. I—IV og V—VII. De, der er afledede af stedsnavne, betegner utvivlsomt bærernes op-

rindelse eller midlertidige ophold på det antydede sted (som f. eks. *Hlymreksfari*, *vinlendingr* og lign., vel også *paris*); nogle af disse — eller mange — er givne i en fremmed egn, hvortil bærerne er flyttede, f. eks. *isfirðingr* (om Hávarðr). Dog er måske ikke alle disse at forstå lige efter ordlyden; således vilde vi ikke ret fatte betydningen af *austræni* om Bjǫrn, hvis vi ikke fik en — som det synes autentisk og vel forståelig — forklaring deraf. Gennemsigtige er også de tn., der antyder slægtskabs- og svogerskabs-forhold, undt. naturligvis hvor et ord er flertydigt, således et ord som *mágr;* hvis vi ikke i hvert givet tilfælde har historisk oplysning om forholdet, er det kun gisninger, vi kan anstille. Ligeledes kan man i reglen gå ud fra, at navne og tillægsord, der indeholder bestemte hentydninger til en persons udseende og legemlige beskaffenhed, væsen og egenskaber, er at forstå bogstavelig. Dog skal man ikke være altfor tryg i så henseende, ti öjeblikkets luner er mangfoldige og uberegnelige. Ingen vilde vel tvivle om, at Tord Torlaksson på Færøerne, kaldt 'den lave' (ɔ: lille), havde været lille af vækst, hvis vi ikke fik den udtrykkelige oplysning, at han, tiltrods for sit tn., havde været en endogså meget höj mand — et klart bevis for, at lucus a non lucendo virkelig eksisterer. Grunden — ja, den kender vi ikke. Men jeg skal i denne sammenhæng anføre et morsomt eksempel fra den nyeste tid, der viser, hvilke tilfældigheder der kan spille ind ved tilnavnedannelsen og deres årsag. En mand, N. N., havde kulsort hår og skæg, hvorfor han blev kaldt 'den svarte'; han syntes imidlertid ikke om dette tn. og blev vred, når han hørte det; så foreslog man, at kalde ham »den hvide«; jeg ved rigtignok ikke, om det er blevet almindeligt, men der er sikkert intet imod at det kunde blive det. En lignende tilfældighed må have rådet ved tilblivelsen til Tords tilnavn. I mange tilfælde forstår vi ikke tn. bestemt uden nærmere forklaring. Vi vilde kunne slutte, at Melbrigði tǫnn havde fåt sit tn. af en ejendommelig tand, men uden nærmere forklaring kunde

vi ikke vide, at der var tale om en stor udaf munden stående tand, og således i en stor mængde tilfælde.

Jeg har søgt ved hvert tn. at give, hvad teksterne selv indeholder om anledningen. Det er i mange henseender overmåde lærerigt. Vi ser bl. a. deraf, at det ikke blot er konstante forhold, men — og måske ligeså hyppig — enkelte begivenheder, der har foranlediget tilnavnet. Torarin stutfeld får sit tn., fordi han ved en lejlighed tilfældigvis havde en kort kappe på, Halfred vandræðaskald sit på grund af en enkelt begivenhed (hvorved dog hans medfødte sindelag virkede), Trond 'den stærkt sejlende', fordi han en enkelt gang gjorde en meget hurtig rejse osv. osv. Oplysende er i det hele afdel. V (D). Et par eksempler på det mærkelige ved tilnavnegivelsen er følgende. Eyvind hane bygger en gård, der kaldes — efter tilnavnet — Hanatún; efter at han havde bot dér i nogen tid, begyndte man at kalde ham *tún-hani*, mulig fordi dette har en mere ironisk klang. Rögnvald jarl hed egenlig Kali Kolsson, men da kong Sigurd gav Kali halvdelen af Orknøerne og gjorde ham til jarl, gav han ham tillige Rögnvald jarl Brusesöns navn; *kali* blev så hans tilnavn.

At henføre anledningen til tilnavnene under kategorier, eller almindelige synspunkter i øvrigt, kan næppe lade sig göre, på grund af den store og uensartede mangfoldighed og brogede tilfældighed, der råder. Særlig m. h. t. afdel. X skal det bemærkes, at vi dér står overfor mange vanskeligheder; ikke blot er ordene ofte flertydige, men også ofte i og for sig dunkle; og selv om tn. er nogenlunde gennemsigtigt, er vi dog langtfra sikre på at have truffet det rette; og selv om vi med overvejende sandsynlighed kan sige, at det betyder det eller det, er dog anledningen til tn. ganske usikker (jfr. et sådant tn. som *mánadagr*), uagtet vi mener at kunne se eller skimte den.

En særlig anledning til tilnavne findes i slægtskabsforhold, især opkaldelse og samtidighed. Det er en

bekendt sag, at opkaldelse var i oldtiden — ligesom i øvrigt endnu — overmåde almindelig. Sönnesönnen f. eks. fik bedstefaderens (eller en anden mandlig afdød slægtnings) navn. Her finder vi mange eksempler på den bekendte kendsgærning, at et tilnavn (bedstefaderens) bliver sönnesönnens egenlige navn; så lidet ringeagtede eller ildesete var disse tilnavne, endogså sådanne, der i virkeligheden ikke egenlig var smigrende; således ser vi f. eks. at *skjálgr* (skelende) bliver egennavn. Men tilnavnet anvendes også ved arv som sådant. Ketill blunds sönnesönner var Blund-Ketill, Þorgeirr blundr og Þóroddr hrísablundr; Gunnlaugr ormstunga var en efterkommer af en ældre G. o.; Skarp-Heðinn Njálsson var opkaldt efter sin bedstefader, Þorkell fullspakr hed bedstefader og dattersön, Þórðr þvari bedstefader og sönnesön, Ívarr gæslingr ligeledes, Ketill hœngr ligeledes, Ófeigr grettir ligeledes, Þórólfr hálmi ligel., Þorkell klyppr ligel.; Þórir hundr var bedstefader til Sigurðr hundr; Eysteinn trafali var fader til Sigurðr trafali, Þorbergr kornamúli til Þorkell k., Eysteinn brókfell til Bárðr br., Svína-Stefán til Svína-Pétr (s. d.); Jón vængr var en søstersön af Jón v., Þórðr kausi en fostersön af Þórðr kǫttr. Hallkell krœkidans var fader til Ǫgmundr krœkidans og denne igen fader til Ǫgmundr ungidans (rimeligvis født efter sin faders død). Vi finder forskellige tilnavne men af samme betydning, så at der sikkert er en indre sammenhæng; således er Þorkell broddr en sön af Vermundr pík (= broddr), Þorgrímr skrauti er en sön af Þorkell fagri. Når vi til forskellige tider finder Sigurðr hít (3 g.), Þorsteinn titlingr (3 g.), Guthormr sindri (2 g.) og meget senere Sindri Guthormsson, er der ingen tvivl om, at vi her har med arvelighed at göre.

Kun uegenlig hører hertil et Bjálfi skinnstakkr, hvor der utvivlsomt foreligger et slags opkaldelse efter bæreren selv (*bjálfi* = *skinnstakkr*).

Samtidighed som anledning til tilnavnegivelse består i, at 2 personer, der bærer det samme egenlige navn, får hver sit tilnavn af beslægtet art, åbenbart for at adskille

dem fra hinanden. I reglen er da den enes det oprindelige (i tid), men hvilket er ældst kan i intet tilfælde bestemmes. Kun uegenlig hører hid Óláfr sœnski, da vi intet Ó. norrœni har, men *sœnski* er dog sikkert givet Ó. til adskillelse fra den samtidige Óláfr digri (helgi). Direkte modsætninger finder vi derimod i: Hellu-Narfi: Hríseyjar-Narfi, Laugarbrekku-Einarr: Lón-Einarr, Fells-Snorri: Skarðs-Snorri. [Generations-forskel er der mellem Mýra-Knjúkr og Nesja-Knjúkr, hins bedstefader]. Samtidigheds-modsætningsnavne er: Óláfr hvítaskáld: Ó. svartaskáld, Dansa-Bergr: Tafl-Bergr, Þorkell hnjóðhamarr: Þ. dráttarhamarr, Ásbjǫrn valfrekr: Hallvarðr hallfrekr og rimeligvis også Sveinn sveitarbót: Sv. sveitarskítr.

At et stort antal af tilnavnene er ironisk og opståt af lyst til at göre nar ad vedkommende person er utvivlsomt, selv om de tager sigte på faktiske forhold, f. eks. ens hårmangel; *skalli* eller f. eks. *Lundarskalli* er egl. ikke nedsættende, men de er dog ikke uden ironisk farve. Længere ude i ironien er t. eks. *blǫðruskalli*; jeg henviser især til afdeling VII — foruden mange andre rundt omkring i de andre afdelinger. Der er ingen grund til at opregne dem her, men jeg skal dog fremhæve følgende: En bitter (skæbne-) ironi har tn. *Skjálfarbóndi*, fordi Skjalf lod sin mand hænge; jfr. *Bróka*-Auðr og *mágsefni* (Hǫskuldr). *Raga-bróðir* får en ironisk klang på grund af den slemme betydning, *ragr* kunde have; *tǫlusveinn* ligeledes — om den meget talende (vævende) præst, *óþveginn* om Ljótr. Til intimere kvinde- eller mands-forbindelser sigter tilnavne som *Gullásu*-Þórðr, Guðrún náttsól, Ingveldr allrasystir(?) og mulig flere. Men i og for sig er tilnavnene som sådanne yderst kyske, for så vidt som der er forholdsvis meget få, der angår legemets mindst nævnte eller nævnelige dele (se afdel. II, 22-23 og et tn. som *fuðhundr*). Denne kyskhed eller mangel på sans for slibrighed er i bedste overensstemmelse med sagaerne selv, deres æmner og fremstilling.

Den allerstörste masse af tilnavnene er af nordisk rod;

derom er der ingen tvivl; og den overvejende del deraf kan forklares ved hjælp af det nordiske sprogstof, som dette foreligger i ordbøgerne over det gamle norsk-islandske sprog eller i ordbøger over norske dialekter, svensk og dansk sprog og dialekter. Der vil ikke vise sig trang til overhovedet at gå udenfor dette område. Der er dog enkelte, der ikke kan forklares ved hjælp af disse midler, f. eks. alskik, bunjarðr, petill, kutiza, kygri, (skinn-)peita, slandri og mulig flere, for ikke at tale om de bevislig keltiske. Men jeg har heller ikke kunnet finde forklaringen af disse i andre germanske sprog. I og for sig er det heller ikke rimeligt, at synderlig mange af disse tilnavne skulde være ikke-nordiske (jfr. *trafali*). Rent latinske ord findes enkelte gange (*angelus, oremus, primus* og mulig *vulpes*; jfr. *Chaim* og kirkelige ord som *kárin*).

Enestående er *mírmann*, efter hovedpersonen i en romantisk saga.

Man skulde tro, at navne og tilnavne var overvejende bogstavrimede, begyndte med samme bogstav (hvorved det er at mærke, at alle vokaler i så henseende er identiske). Dette kunde man formode, fordi bogstavrimet ellers spiller en ikke ubetydelig rolle, også udenfor skjaldskab, og fordi det vilde lyde godt. Men i det hele og store kan man ikke mærke nogen videre stræben efter at få bogstavrim tilvejebragt. Efter min optælling er der omkring 400 sådanne bogstavrimede forbindelser (altså kun 1/6 af hele stoffet), og af disse er der ganske sikkert en hel del, hvor bogstavrimet må siges at være rent tilfældigt og ikke tilsigtet. Dernæst er at lægge mærke til, at over et halvt hundrede af disse tilnavne er hæntede fra fornaldarsagaerne, hvor bogstavrimforbindelser uden tvivl meget hyppig er tilsigtede af saga-digterne (som Geirríðr gandvíkrekkja, Refr Rennisfífl, Bergþórr bláfellingr, Gljúfra-Geirr, Herbrandr enn hǫfuðmikli, Alfr aptrkemba, Brúsi beinserkr, Hrafn hávi, Dagr digri, Haddr harði, Sviði enn sókndjarfi, Þorkell þrái osv. osv.).

Heller ikke findes rim tilsigtet. Et halvrim som *Dagr digri* er vel nærmest en tilfældighed. Derimod synes det enestående helrim *Narfi þjarfi* at være tilsigtet.

Der er næppe nogen grund til at antage nogen forskel i tid eller sted, dette sidste m. h. t. Island og Norge, udover hvad de historiske forhold medførte.

Det skal for det første bemærkes, at når de fleste tilnavne, som her findes samlede, tilhører det 9.—10. årh. og det 13. årh. (12.—13.), kommer det af kildernes art, især fordi vi har så navnerige værker som Landnáma for den ældre tids vedkommende og Sturlunga med Hákonarsaga for det 13. årh. (jfr. Sverriss. for det 12.). Men der er ingen grund til at tro, at tilnavne ikke har været så almindelige overhovedet i det 11. (og 12.) årh. De har sikkert været lige almindelige hele tiden igennem både på Island og i Norge.

Det forstår sig af sig selv, at tilnavne, der angår hedenskab og kristendom, må bortfalde efter 1000. Mærkeligt er, at *goði*-tilnavnene på Island forsvinder i det 11. årh. (se ovf. 261). Det forstår sig også, at tilnavne, der har noget med konge eller jarl at göre, ikke kunde forekomme på Island. Angående de uforandrede stednavne som tilnavne se ovf. s. 183; her synes der at have været forskel tilstede. De særlig norske forhold (dyreverden osv.) bevirkede naturligvis, ligesom de særlig islandske på deres side, nogen forskel, men i det hele og store er denne af en mindre og underordnet art.

Foruden den almindelige kulturhistoriske betydning, de gamle tilnavne har, har de, som i begyndelsen bemærket, en overordenlig stor leksikalsk betydning; men her er der ingen grund til at komme nærmere ind på denne side af sagen. Den her foreliggende samling giver et i mange henseender ikke ringe supplement til de eksisterende ordbøger, der m. h. t. dette ordstof er ret mangelfulde og inkonsekvente.

ALFABETISK FORTEGNELSE.

INDHOLDSFORTEGNELSE.